

NAROČNIK

Geodetski inštitut Slovenije
Jamova cesta 2 | 1000 Ljubljana

KRAJINSKA ZASNOVA

CERKNIŠKO POLJE IN PLANINSKO POLJE

Strokovna podlaga za regionalna prostorska plana
Primorsko-notranjske in Osrednjeslovenske regije

OSNUTEK (2. FAZA)

IZVAJALEC

LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o.
Ljubljanska cesta 76 | 1230 Domžale

APRIL 2026

NAZIV PROJEKTA	Krajinska zasnova Cerkniško polje in Planinsko polje Strokovna podlaga za regionalna prostorska plana Primorsko-notranjske in Osrednjeslovenske regije Osnutek (2. faza)	
NAROČNIK	Geodetski inštitut Slovenije Jamova cesta 2 1000 Ljubljana	
PREDSTAVNIK NAROČNIKA	Blaž Barborič, univ. dipl. geog.	
ŠTEVILKA PROJEKTA	2279	
IZVAJALEC	LOCUS prostorske informacijske rešitve d.o.o. Ljubljanska cesta 76 1230 Domžale	
VODJA PROJEKTA	dr. Aleš Mlakar, univ. dipl. inž. kraj. arh., pooblaščen prostorski načrtovalec, ZAPS PKA PPN 0864	
DELOVNA SKUPINA	Locus prostorske informacijske rešitve d.o.o. Nina Uršič, dipl. inž. kraj. arh. Leon Kobetič, univ. dipl. inž. grad. Staša Brecelj, dipl. inž. kraj. arh. Petra Orozel, mag. prost. načrt. Maja Šinigoj, univ. dipl. inž. arh.	Prostorsko načrtovanje Aleš Mlakar s.p. dr. Aleš Mlakar, univ. dipl. inž. kraj. arh. Nika Cigoj Sitar, univ. dipl. inž. kraj. arh. Iza Mlakar, dipl. film. in gled. rež.
PRI IZDELAVI SO SODELOVALI	Javni zavod Notranjski regijski park Tina Klemenčič Urška Ogrinc Leon Kebe	RRA Zeleni Kras, d.o.o. dr. Dunja Mahne mag. Natalija Vrhunc
DIREKTOR	Občina Cerknica Tamara Klepac Sterle	Zavod RS za varstvo narave mag. Alja Grošelj, OE Ljubljana dr. Jana Laganis, OE Nova Gorica
DATUM	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije Domen Rus, OE Ljubljana Peter Jermol, OE Nova Gorica Leon Kobetič, univ. dipl. inž. grad.	april 2026

1	UVOD IN IZHODIŠČA	1
1.1	Ozadje priprave in namen krajinske zasnove	2
1.2	Vsebina in metoda dela	4
1.3	Udeleženci pri izdelavi krajinske zasnove in način sodelovanja z njimi	5
1.4	Predhodne strokovne podlage in ostala gradiva	6
1.5	Prostorski akti in povezani strateški dokumenti	7
1.6	Programska izhodišča	13
1.7	Željeno stanje krajine ter cilji razvoja in varstva	19
2	ANALIZA IN VREDNOTENJE	20
2.1	Analiza stanja, vplivov/pritiskov in razvojnih možnosti	21
2.2	Členitev na krajinske celote in krajinski vzorci	40
2.3	Problemska analiza	47
2.4	Vrednostna analiza	51
3	RAZVOJNI IN VARSTVENI KONCEPT TER ZASNOVA	57
3.1	Razvojni in varstveni koncept	58
3.2	Zasnova razvoja in varstva	60
4	USMERITVE	64
4.1	Usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru	65
4.2	Zeleni sistem in zelena infrastruktura	74
4.3	Območja prepoznavnih značilnosti v prostoru	78
4.4	Usmeritve za urbanistično, arhitekturno in krajinsko oblikovanje prostorskih ureditev	81
4.5	Usmeritve za ohranjanje narave in varstvo kulturne dediščine	83
4.6	Usmeritve za posamezne krajinske celote te problemska območja	92
5	PROGRAM UKREPOV Z USMERITVAMI ZA NJIHOVO IZVAJANJE	103
5.1	Izhodišča priprave programa ukrepov	104
5.2	Pregled ukrepov	104
6	VIRI IN LITERATURA	110

Kazalo

1	Umeščenost območja krajinske zasnove v širši prostor	3
2	Relief in tla	27
3	Vode	28
4	Ogrožena območja	29
5	Varstvo narave in gozdov	30
6	Varstvo kulturne dediščine – pravni režimi varstva	31
7	Varstvo kulturne dediščine – zvrst	32
8	Dejanska raba	33
9	Namenska raba prostora	34
10	Krajina	35
11	Arhitekturne krajine in regije	36
12	Poselitev – omrežje naselij	37
13	Turizem	38
14	Promet	39
15	Krajinski vzorci: lokacije primerov	41
16	Členitev na krajinske celote in krajinski vzorci: 1 raven	45
17	Členitev na krajinske celote in krajinski vzorci: 2 raven	46
18	Problemska analiza	50
19	Vrednostna analiza: naravna ohranjenost in biotska raznovrstnost	52
20	Vrednostna analiza: prepoznavnost	54
21	Vrednostna analiza: harmoničnost	56
22	Vrednostna analiza: skupna vrednost	47
23	Zasnova razvoja in varstva: območja ohranjanja in obnove krajine	62
24	Zasnova razvoja in varstva: območja posebnih ukrepov	63
25	Zeleni sistem in zelena infrastruktura: krajinsko ekološka povezljivost, ohranjanje biotske raznovrstnosti in prilagajanje na podnebne spremembe	76
26	Zeleni sistem in zelena infrastruktura: kulturno družbene vsebine vsebine / razvoja turizma in rekreacije	77
27	Območja prepoznavnih značilnosti v prostoru	80
28	Usmeritve za ohranjanje narave	86
29	Usmeritve za varstvo kulturne dediščine	91
30	Usmeritve za posamezne krajinske celote ter problemska območja	93

Seznam kart

Kratice in okrajšave

DIIP	dokument identifikacije investicijskega projekta
DPN	državni prostorski načrt
EID	enotna identifikacija dediščine
EPO	ekološko pomembno območje
EUP	enota urejanja prostora
FF	fitofarmaceutska (sredstva)
GJI	gospodarska javna infrastruktura
GURS	Geodetska Uprava Republike Slovenije
HT	habitatni tip
IUCN	(ang. <i>International Union for Conservation of Nature</i>) Svetovna zveza za varstvo narave
ITV	invazivne tujerodne vrste
JSKS	Javna služba kmetijskega svetovanja
JZ	javni zavod
KNP	konservatorski načrt za preново
KZ	krajinska zasnova
LAS	lokalna akcijska skupina
MK	Ministrstvo za kulturo
MNVP	Ministrstvo za naravne vire in prostor
MOPE	Ministrstvo za okolje, prostor in energijo
MKGP	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano
MZI	Ministrstvo za infrastrukturo
NRP	Notranjski regijski park
NS	naravni spomenik
NV	naravna vrednota
OE	organizacijska enota
OPN	občinski prostorski načrt
OPPN	občinski podrobni prostorski načrt
PIP	prostorsko izvedbeni pogoji
POO (SAC)	posebno ohranitveno območje (območje Natura 2000)
POV (SPA)	posebno območje varstva (območje Natura 2000)
PZA	počivališče za avtodome
RPP	regionalni prostorski plan
RS	Republika Slovenija
SCI	(angl. <i>Site of community interest</i>) območje pomembno za skupnost (območje Natura 2000)
SKP	Skupna kmetijska politika
SP	strokovne podlage
SKZG	Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije
SPRS	Strategija prostorskega razvoja Slovenije
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TVKZ	trajno varovana kmetijska zemljišča
UIRS	Urbanistični inštitut Republike Slovenije
UZ	urbanistična zasnova
VVO	vodovarstveno območje
ZGS	Zavod za gozdove Slovenije
ZKZ	Zakon o kmetijskih zemljiščih
ZO	zavarovano območje
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave
ZUreP-3	Zakon o urejanju prostora
ZVKDS	Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Cerkniško polje

1 Uvod in izhodišča

1.1 Ozadje priprave in namen krajinske zasnove

unije dogovorijo in uskladijo o prostorskem razvoju posamezne razvojne regije in določijo bistvene razvojne priložnosti in usmeritve za občinske prostorske akte.¹ ZUreP-3 določa, da morajo regije pripraviti in sprejeti regionalne prostorske plane do konca leta 2026.

V skladu in ob upoštevanju pogojev iz 65. člena Zakona o urejanju prostora (Ur. l. RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24, 109/24, 25/25 – odl. US, 75/25 in 14/26, v nadaljevanju ZUreP-3) je ena od obveznih strokovnih podlag za pripravo regionalnega prostorskega plana tudi krajinska zasnova (v nadaljevanju KZ), ki se izdelava za posamezna krajinsko zaokrožena območja.

Krajinska zasnova je v skladu s 67. členom ZUreP-3 namenjena usmerjanju in podrobnejši določitvi prostorskega razvoja in varstva na posameznih območjih v krajini. Krajinska zasnova obsega analizo in vrednotenje stanja, presojo razvojnih potreb in možnosti ter varstvenih zahtev, koncept in zasnovo razvoja in varstva v prostoru, usmeritve za pripravo prostorskih aktov ter ukrepe za uresničevanje opredelitev in upravljanje krajine. Sistematična in kakovostna izdelava KZ bistveno pripomore k uveljavljanju varstva, načrtovanja in upravljanja krajine v skladu z Evropsko konvencijo o krajini in je del izvajanja Krajinske politike Slovenije.²

KZ je klasično – interdisciplinarno in vseobsežno – ter hkrati svojevrstno prostorsko načrtovalsko orodje, ki temelji na metodah varstvenega načrtovanja. Namenjena je usmerjanju in podrobnejši določitvi prostorskega razvoja in varstva na posameznih območjih v krajini – naravni in kulturni (podeželju). Udeležencem pri urejanju prostora pomaga bolje razumeti stanje v prostoru in ga upoštevati pri razvoju dejavnosti na način, ki vključuje prepoznane možnosti in vrednote ter jih nadgrajuje. Odgovarja na aktualne izzive, kot so krepitev identitete, ohranjanje kulturnosti krajine, prilagajanje podnebnim spremembam in zmanjševanje ogroženosti zaradi naravnih nesreč, povečanje prehranske samooskrbe, razvoj podeželja, trajnostnega turizma in mobilnosti, rabo obnovljivih virov energije ter uveljavljanje zelene infrastrukture.

KZ posebno pozornost namenja urejanju podobe naselij in krajine. Glede na številna razvrednotenja slovenskih kulturnih krajin je skrajni čas, da začnemo kot družba razmišljati o tem, kako urejati prostor tako, da bomo ohranili prepoznavnost države in njenih posameznih delov ter kakovostno in privlačno življenjsko okolje.

Območje KZ ne pomeni novega režima ali omejitve v prostoru. KZ omogoča razumeti krajino kot vir in vzvod za lokalni razvoj. Povezuje vse, ki izkoriščajo naravne vire ali so odvisni od njih ter pomaga udeležencem tvorno sodelovanje med sektorji na vseh ravneh in v dialogu z javnostmi. Omogoča napovedovanje posledic v prostoru zaradi izvajanja različnih sektorskih politik in ukrepov ter njihovo usklajevanje za skladen razvoj prostora, ki temelji na konceptih racionalne rabe prostora, vzdržnega razvoja poselitvenih območij in gospodarske javne infrastrukture, krepitve identitete in funkcionalnosti ekosistemov ter na podlagi v naprej določenega zelenega stanja krajine.

KZ krajino obravnava kot celoto in s tem presega dosedanje sektorsko obravnavo. Izdelava se lahko na strateški ravni, kamor prispeva konceptualna izhodišča za urejanje prostora, ali na podrobni ravni, kamor prispeva usmeritve za izvedbeno regulacijo prostora. Ne omejuje se na posebna območja, temveč je primerno prostorsko-načrtovalsko orodje za raznolike prostorske situacije in različna krajinsko zaokrožena območja ter tako prispeva k uveljavljanju načela, da vse krajine štejejo.

Krajinska zasnova Cerknško polje in Planinsko polje je pripravljena kot strokovna podlaga za RPP Primorsko-notranjske regije (območje Občine Cerknica in Občine Postojna) in v manjšem delu za RPP Osrednjeslovenske regije (območje Občine Logatec). KZ na regionalni ravni načrtovanja je strateška/planska in služi predvsem sprejemanju odločitev o varstvu in razvoju posameznih območij, usmerjenju razporeditve dejavnosti v prostoru in posledično, šele v naslednjem koraku načrtovanja, določanju namenske rabe prostora. Izdelava KZ na tej ravni je smiselna predvsem za širša krajinsko zaokrožena območja, še posebno v primerih, ko ta območja segajo na območja več občin/regij, saj se tako zagotovi enotna izhodišča za pripravo posameznih OPN-jev. KZ se lahko v procesu priprave RPP (upoštevajoč dopolnitve/uskladitve, ki bodo izhajale iz tega procesa) preoblikuje v prilogo RPP.

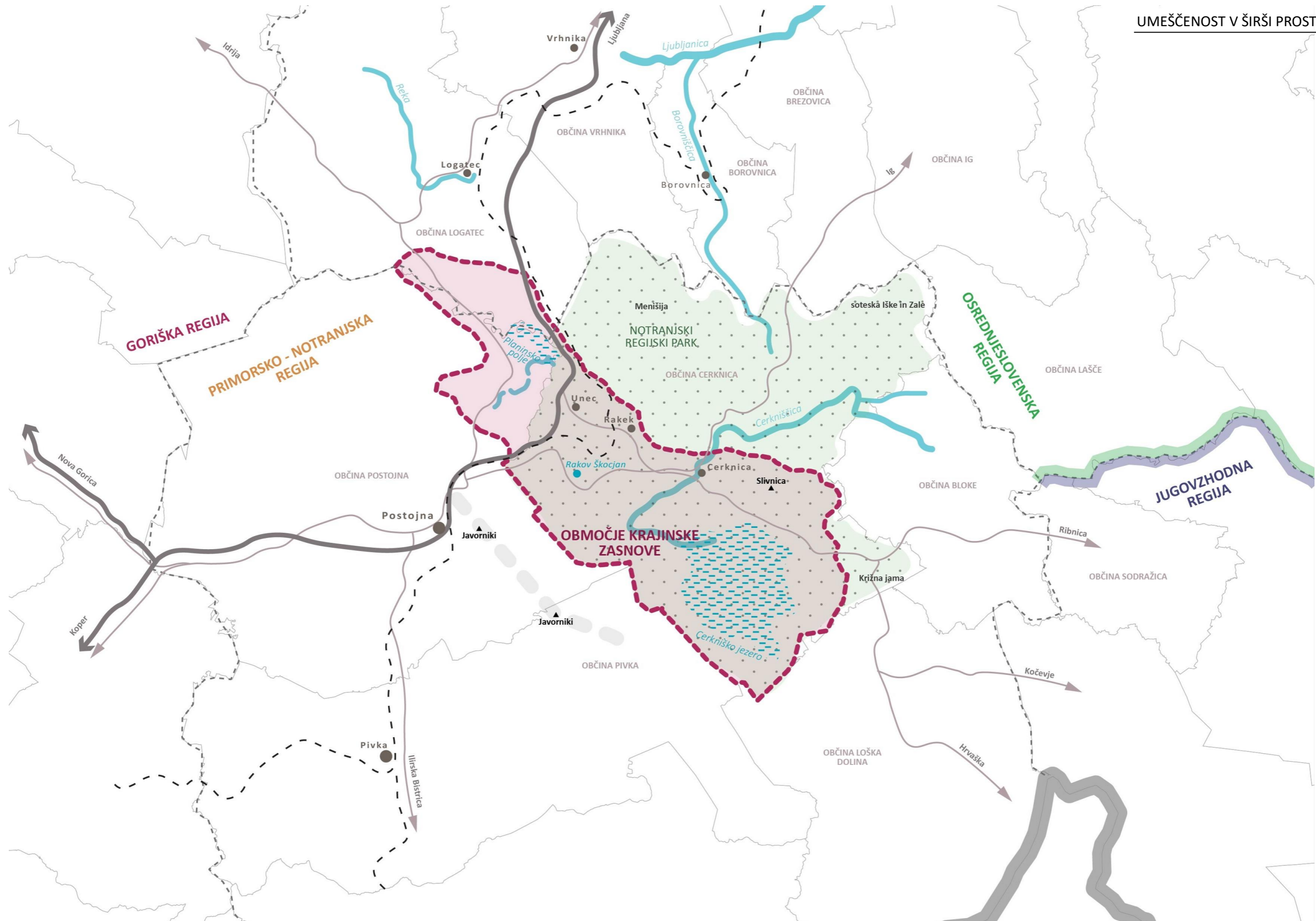
Obravnavano območje KZ obsega Cerknško polje s Cerknškim jezerom, Cerknico in Podskrajnikom, Slivnico, vzhodna pobočja Javornikov, širše območje Rakovega Škocjana, Rakovško-Unško polje ter Planinsko polje s Planino, širšim območjem Planinske jame, gradu Haasberg (Hošperk) in naselij Laze, Jakovica in Grčarevec. Območje je smiselno krajinsko in funkcionalno zaokroženo ter terja dobro usklajevanje varstvenih in razvojnih interesov. Kmetijska in gozdna raba, urejanje voda, varstvo narave in biotske raznovrstnosti, kulturne dediščine ter krajine, zeleni sonaravni turizem ter pritiski poselitve ob dobri prometni dostopnosti so med seboj tesno prepleteni in zahtevajo celovit pristop. Območje Občine Cerknica (izvzeta so večja poselitvena območja) je zavarovano kot Notranjski regijski park. Upravljalavec parka je Javni zavod Notranjski regijski park, ki je bil pomemben deležnik pri izdelavi KZ in bo v prihodnosti ključen tudi uresničevanju vsebin KZ. Ožje območje Rakovega Škocjana je zavarovano tudi kot naravni spomenik in krajinski park. Znotraj območja KZ so pomembna območja varstva kulturne dediščine – kulturna krajina Cerknškega jezera ter niz arheoloških najdišč in območij naselbinske dediščine (Cerknica, Dolenje jezero, Otok, Žerovnica, Planina, Liplje pri Planini, Jakovica). Del Planinskega polja v Občini Postojna je zavarovan kot krajinski park. KZ bo lahko tudi ena od strokovnih podlag za pripravo upravljaljskih in drugih resornih načrtov zavarovanih območij, s katerimi ti še ne razpolagajo.

Gradivo osnutka (2. faze) KZ vsebuje vse predpisane vsebine in je v veliki meri že usklajeno z usmeritvami udeležencev pri pripravi KZ. Gradivo bo preko poletja 2026 dopolnjeno po javnem posvetovanju ter usklajevanju z nosilci urejanja prostora.

Urejanje prostora na regionalni ravni je ključnega pomena za skladen regionalni in uravnotežen prostorski razvoj države. Instrument prostorskega načrtovanja na regionalni ravni je regionalni prostorski plan (v nadaljevanju RPP), prostorski strateški akt, s katerim se država in občine na podlagi Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050, njenih akcijskih programov, drugih razvojnih aktov države in razvojnih ciljev Evropske

¹ Povzeto po in več o tem v Priprava prve generacije Regionalnih prostorskih planov (2024), https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Prostor_regionalno/priprava_prve_generacije_RPP.pdf, ter na portalu RPP, <https://rpp.uirs.si/>.

² Krajinsko politiko Slovenije: Krajina – vrednota in dediščina za prihodnost je Vlada RS sprejela na 195. redni seji 26. marca 2026, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Krajinska-politika.pdf>. Glej tudi Koncept Krajinske politike Slovenije (2020) in druge informacije na www.krajinskapolitika.si.

1.2 Vsebina in metoda dela

KZ je izdelana v skladu s 65. (obvezne strokovne podlage) in 67. členom (krajinska zasnova) ZUreP-3 ter Priporočili za izdelavo krajinske zasnove za regionalni prostorski plan in Vzorčnim primerom krajinske zasnove za regionalni prostorski plan: Krajinsko zasnovo Kozjansko in Obsotelje (UIRS, 2024). KZ obsega naslednje sklope in vsebine (podrobnosti izdelave so opisane po posameznih poglavjih):

Uvod in izhodišča

V uvodnem delu je pojasnjen okvir izdelave KZ:

- ozadje priprave in namen krajinske zasnove,
- vsebina in metoda dela,
- udeleženci pri izdelavi krajinske zasnove in način sodelovanja z njimi,
- predhodne strokovne podlage in ostala gradiva za izdelavo KZ ter
- prostorski akti in z urejanjem prostora ter obravnavanim prostorom povezani strateški dokumenti.

Izhodišča so zaokrožena z opredelitvijo:

- **želenega stanja krajine** ter cilji razvoja in varstva,
- programskih izhodišč.

Analiza in vrednotenje

Namen analize je spoznati krajino in njene značilnosti ter pridobiti odgovore na vprašanja povezana z razreševanjem prostorsko-načrtovalskega problema. Nadgrajena je z vrednotenjem – ugotavljanjem vrednosti, pomena, kakovosti in potencialov krajine kot celote in njenih sestavnih delov:

- uvodoma je podan opis območja krajinske zasnove;
- sledi analiza stanja, vplivov/pritiskov in razvojnih možnosti, ki obsega obravnavo območja KZ po ključnih dejavnikih (vsebinah, plasteh, področjih, sistemih, prostorskih celotah).

Naslednji trije koraki povzemajo/zaokrožajo analitični del izdelave KZ in predstavljajo prehod v sintezno fazo izdelave KZ:

- **členitev območja** KZ na krajinske celote, ki služi tako problemski in vrednostni analizi kot preglednejšemu podajanju usmeritev v nadaljevanju izdelave KZ;
- **problemska analiza**, ki odkriva obstoječe in potencialne probleme, konflikte, dileme ter že nakaže priložnosti in možne rešitve;

- **vrednostna analiza**, ki je namenjena prepoznavi kakovosti v prostoru in je osnova za odločitev o razvoju (spreminjanju) in varstvu (ohranjanju) posameznih delov prostora.

Obravnava scenarijev in/ali variant se ni izkazala kot smiselna. Razvoj obravnavanega prostora je v največji meri opredeljen z varstvenim statusom območja - regijskim parkom in dediščinsko kulturno krajino Cerkniškega jezera, ki narekuje razvoj v smeri ohranjanja naravne in kulturne krajine ter s tem skladnim razvojem dejavnosti. Izdelava KZ je bila usmerjena v optimizacijo zasnove razvoja in varstva.

Koncept in zasnova

Razvojni in varstveni koncept ter zasnova temeljita na opredeljenem zelenem stanju krajine, ciljih razvoja in varstva ter ugotovitvah analize in vrednotenja. Služita prikazu jasne predstave o tem, kaj želimo početi z obravnavanim krajinskim območjem kot celoto in njegovimi posameznimi deli:

- izhodišče je shematičen prikaz **koncepta** (ključnih misli), sledi
- podrobnejši prikaz **zasnove razvoja in varstva** (na kartografski podlogi), s prikazom območij poudarjenega varstva in razvoja (novih prostorskih ureditev, obnove ali prenove, sanacije, ohranjanja) ter ključnih ureditev.

Usmeritve

Usmeritve obsegajo:

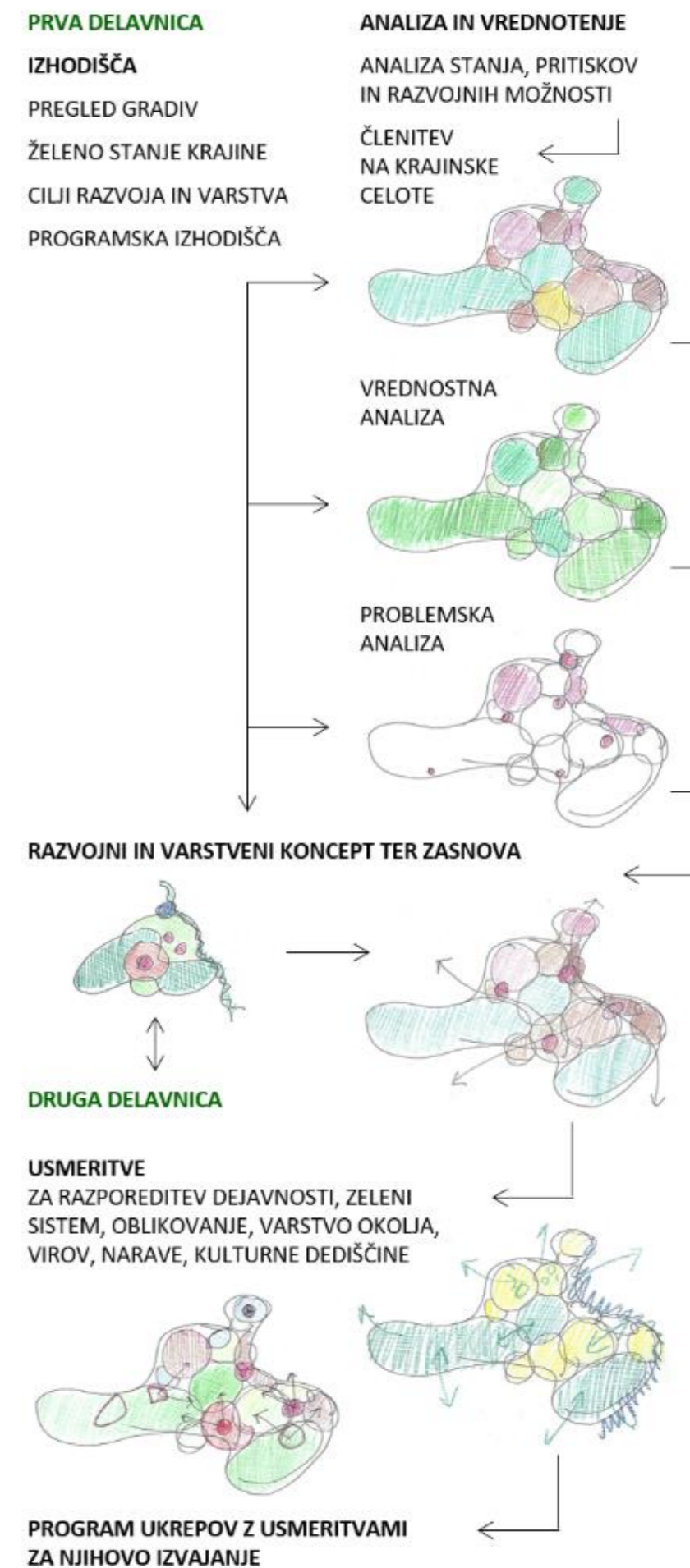
- usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru,
- zasnovo zelenega sistema in zelene infrastrukture,
- opredelitev območij prepoznavnih značilnosti,
- usmeritve za urbanistično, arhitekturno in krajinsko oblikovanje,
- usmeritve za ohranjanje narave in varstvo kulturne dediščine,³
- usmeritve za varstvo okolja in pred naravnimi nesrečami.

Vsebina, obseg in podrobnost teh usmeritev je prilagojena regionalni ravni KZ in konkretnemu območju KZ. KZ obsega tudi usmeritve po posameznih območjih (tipih krajine, krajinskih celotah, problemskih območjih).

Program ukrepov z usmeritvami za njihovo izvajanje

Sklop je namenjen zmanjšanju naključnosti razvoja in varstva – aktivnemu izvajanju rešitev iz KZ in upravljanju prostora. Po posameznih temah obsega predloge za:

- pripravo podrobnejših strokovnih podlag, priporočil,
- pripravo prostorskih izvedbenih aktov, sektorskih načrtov,
- izvedbo (gradnjo),
- vzpostavitev ali dopolnitev registra/baze,
- finančno podporo,
- izvedbo organizacijskega ukrepa, svetovanja.

³ 67. člen ZUreP-3 določa tudi opredelitev usmeritev za varstvo krajine, te so vsebine celotne KZ, ter usmeritve za varstvo kmetijskih zemljišč in gozdov ter trajnostno rabo naravnih virov, te so obravnavane skupaj z usmeritvami za razporeditev dejavnosti.

1.3 Udeleženci pri pripravi krajinske zasnove in način sodelovanja z njimi

Za dobro pripravo krajinske zasnove je ključno tvorno vključevanje vseh relevantnih udeležencev pri urejanju prostora.

Prva delavnica, ki je potekala 21.10.2025 v Cerknici, je bila namenjena:

- predstavitvi vloge in namena izdelave KZ za RPP z metodologijo za izdelavo in predlogom vsebin KZ,
- predstavitvi delovnega analitičnega gradiva (členitev na krajinske celote in krajinski vzorci, problemska analiza ter vrednostna analiza) ter
- zbiranju informacij o vizijah razvoja, razvojnih potrebah priložnostih, varstvenih izhodiščih ter problemih in konfliktih.

Delavnica se je izkazala kot zelo koristna tako glede oblikovanja izhodišč za izdelavo KZ kot možnosti neposredne izmenjave mnenj med udeleženci. Eden ključnih problemov prostorskega načrtovanja je namreč manko horizontalne komunikacije in povezovanja resorjev. Poudarki iz razprave in izhodišča za izdelavo KZ, zbrana na delavnici, ter prejeta pisna **izhodišča in podatki** deležnikov, posredovana po delavnici, so bili uporabljeni pri dopolnitvi programskih izhodišč in problemske analize, opredelitvi zelenega stanja krajine in pri pripravi zasnove razvoja in varstva ter posameznih usmeritev.

Druga delavnica je potekala 8.11.2025 v Rakeku. Umeščena je bila v čas zaključevanja analitičnega in pričetka izdelave sinteznega dela naloge. Namenjena je bila predstavitvi delovnega gradiva (programskih izhodišč, dopolnjene analize in vrednotenja, zelenega stanja krajine, osnutka koncepta ter zasnove razvoja in varstva). Udeleženci delavnice so pomembno prispevali k oblikovanju koncepta ter zasnove razvoja in varstva ter pomagali k razrešitvi dilem glede posameznih rešitev. Po delavnici so se s pisnimi pripombami, posredovanjem podatkov in usmeritvami odzvali ključni deležniki – JZ Notranjski regijski park, RRA Zeleni Kras, Občina Cerknica, Ministrstvo za kulturo (z ZVKDS, OE Ljubljana in Nova Gorica) ter Zavod RS za varstvo narave, OE Ljubljana in Nova Gorica. Posamezne rešitve v KZ so bile v času priprave osnutka KZ (2. faze) usklajevane tudi v neposredni komunikaciji z njimi.

Nadaljnje sodelovanje z udeleženci pri pripravi KZ bo izvedeno v okviru usklajevanja RPP z nosilci urejanja prostora in **javnega posvetovanja** o izdelanih 2. osnutkih RPP in OP za RPP, ki ga je treba začeti najkasneje 20. junija 2026 in bo trajalo najmanj 30 dni, priporočeno pa do konca julija 2026. Pripombe nosilcev urejanja prostora in javnosti bodo upoštevane pri pripravi končnega gradiva KZ.

Razvojne vizije Cerkniškega polja in Planinskega polja, kakor so jih opredelili udeleženci prve delavnice

Seznam vabljenih udeležencev pri izdelavi KZ

Deležnik	Prva delavnica	Izhodišča in podatki	Druga delavnica	Odziv po delavnici	Odziv po javni objavi
Javni zavod Notranjski regijski park	✓	✓	✓	✓	
Ministrstvo za kulturo, Direktorat za kulturno dediščino	✓	✓	✓	✓	
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za energijo	*				
Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo, Direktorat za prometno politiko	*				
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Direktorat za kmetijstvo	*				
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Sektor za gozdarstvo	*				
Ministrstvo za naravne vire in prostor, Direktorat za naravo	*		✓		
Ministrstvo za naravne vire in prostor, Direktorat za vode	-				
Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport, Direktorat za turizem	*				
Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj	*		✓		
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Ljubljana	✓	✓	✓	✓	
Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Nova Gorica	*	✓	✓	✓	
Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, OE Ljubljana	✓	✓	✓	✓	
Zavod Republike Slovenije za varstvo narave, OE Nova Gorica	*		✓	✓	
Zavod za gozdove Slovenije, OE Postojna	✓		✓		
Zavod za ribištvo Slovenije	✓	✓			
Inštitut za raziskovanje Krasa, ZRC SAZU	✓		✓		
Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Zavod Ljubljana			✓		
SiDG - Slovenski državni gozdovi, PE Postojna					
Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov					
Regionalna razvojna agencija Zeleni kras	✓	✓	✓	✓	
Razvojna agencija Ljubljanske urbane regije	*				
LAS Notranjska					
Občina Cerknica	✓	✓	✓	✓	
Občina Postojna	✓	✓			
Občina Logatec	✓		✓		
TD Rakek	*	✓	✓		
Iniciativa za Cerkljsko jezero	✓				
Krajevne skupnosti					
Agrarne skupnosti					
Lovske družine					
Kmetije, ki so aktivne pri LAS vsebinah	✓		✓		

* Na prvo delavnico pomotoma niso bili vabljeni.

1.4 Predhodne strokovne podlage in ostala gradiva

Obvezne strokovne podlage za regionalne prostorske plane

Za potrebe priprave prve generacije RPP so bile po naročilu Ministrstva za naravne vire in prostor pripravljene Obvezne strokovne podlage za regionalne prostorske plane (UIRS, Acer d.o.o., Locus d.o.o., LUZ, d.d., 2024). Obsegajo naslednja gradiva:

- Zaključno poročilo – uvodni del
- Analiza stanja v prostoru
- Strokovne podlage sektorjev
- Analiza razvojnih potencialov in pomanjkljivosti regij
- Usmeritve za razvoj poselitve, razvoja v krajini in gospodarske javne infrastrukture (v dvanajstih po regijah ločenih dokumentih)

Usmeritve za razvoj poselitve, razvoj v krajini in gospodarske javne infrastrukture za Primorsko-notranjske in Osrednjeslovenske regije so upoštevane pri pripravi programskih izhodišč KZ (glej poglavje 1.6) ter programa ukrepov z usmeritvami za njihovo izvajanje.

⁴ Načrt upravljanja je programski akt, s katerim se določijo razvojne usmeritve, načini izvajanja varstva, rabe in upravljanja zavarovanega območja ter podrobnejše usmeritve za varstvo naravnih vrednot. Je obvezni programski dokument, ki ga potrdi oziroma sprejme Vlada Republike Slovenije.

Prenova Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija

Namen prenove Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji (Golobič idr., 2024) je bil pripraviti posodobljeno, vsebinsko ažurno in metodološko sodobno strokovno podlago za krajino, potrebno za izvajanje krajinske politike skozi vključevanje krajine v resorne politike in prostorske akte na regionalni in lokalni ravni ter za presojo vplivov planov, programov in projektov na krajino. Rezultati naloge so metodologija vsebinske posodobitve regionalizacije krajinskih tipov in izjemnih krajin z izvedbenimi protokoli in viri podatkov, posodobljena regionalizacija krajinskih tipov Slovenije z opredeljenimi cilji kakovosti krajin, posodobljen nabor izjemnih krajin in območij nacionalne prepoznavnosti krajine, predlog ukrepov za preprečitev neželenih sprememb v prihodnje ter usmeritve za varstvo in razvoj v okviru instrumentov ključnih javnih politik na področju varstva, upravljanja in načrtovanja krajin, merila za opredeljevanje izjemnih krajin in območij prepoznavnosti na regionalni in lokalni ravni, klasifikacija, zajem in priprava podatkovnega sloja krajinskih prvin na območjih izjemnih krajin.

Prikaz aktualne razdelitve krajinskih tipov je v poglavju 2.1. Gradivo je/bo uporabljeno kot osnova za členitev prostora KZ (glej poglavje 2.2), vrednostno analizo – ocenjevanje prepoznavnosti (glej poglavje 2.4) in pripravo usmeritev.

Strokovna izhodišča ZRSVN, Območne enote Ljubljana, glede pobude o državnem zavarovanju naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti na območju občine Cerknica in Planinskega polja

V Strokovnih izhodišč (ZRSVN, Območna enota Ljubljana, 2021) na pobudo o državnem zavarovanju območja Notranjskega regijskega parka v občini Cerknica in o širitvi zavarovanja na Planinsko polje ZRSVN podaja strokovna izhodišča, s katerimi osvetljuje dosedanja naravovarstvena prizadevanja na Notranjskem, podaja kratko analizo obstoječih zavarovanj, poudarja pomembnost in kompleksnost naravovarstvenih vsebin širšega prostora, opozarja na grožnje in tveganja v procesu uresničevanja varstvenih ciljev in podaja vizijo stroke za celovito varstvo porečja kraške Ljubljane.

Izhodišča za posodobitev akta o zavarovanju in pripravo načrta upravljanja

Dokument Izhodišča za posodobitev akta o zavarovanju in pripravo načrta upravljanja (Notranjski regijski park, 2022) je bil pripravljen kot del postopka posodobitve pravnega akta o zavarovanju in kot strokovna osnova za pripravo načrta upravljanja Notranjskega regijskega parka (v nadaljevanju NRP) v letih 2021 in 2022. Namen izhodišč je bil pregledati

obstoječe stanje, evidentirati ključne vrednote in grožnje ter predlagati členitev prostora z ustreznimi varstvenimi režimi.

Izhodišča obsegajo naslednje vsebine:

- pregled pravnih osnov ter uskladitev akta z veljavno zakonodajo;
- opredelitev območja parka in naravovarstvenih statusov (Natura 2000, Ramsarsko območje, ekološko pomembna območja, naravne vrednote državnega in lokalnega pomena);
- analiza glavnih dejavnikov ogrožanja (neustrezna kmetijska in gozdna raba, intenziviranje in opuščanje rabe, onesnaževanje voda, turistični pritiski, promet, vojaške dejavnosti);
- členitev prostora na štiri varstvena območja z različnimi cilji in režimi, od najstrožje zaščitenih jedrnih delov do območij naselij in razvoja;
- predlog ožjih zavarovanih območij: 12 naravnih rezervatov (npr. Levišča, Osredki, Trščenke, Dujice, Mahneščica, gozdovi pri Rakovem Škocjanu, Iški in Zali) ter 7 naravnih spomenikov (npr. Križna jama, Cerkniško jezero, Rakov Škocjan);
- oblikovanje varstvenih režimov, pravil ravnanja in razvojnih usmeritev, ki omogočajo usklajevanje varstva narave z lokalnim razvojem;
- pripravo izhodišč za načrt upravljanja Notranjskega regijskega parka,⁴ ki bo določil konkretne cilje, ukrepe in načine izvajanja varstvenih režimov.

Vsebine so bile uporabljene kot eno od izhodišč za členitev prostora KZ (glej poglavje 2.2), vrednostno analizo – ocenjevanje naravne ohranjenosti in biotske raznovrstnosti (glej poglavje 2.4) in pripravo usmeritev.

Strokovne podlage in gradiva vezana na območje Notranjskega regijskega parka in Občine Cerknica

Pri pripravi KZ so uporabljene tudi naslednje strokovne podlage, gradiva in podatki:

- prostorski podatki, s katerimi razpolaga Notranjski regijski park: analiza rabe tal na območju Cerkniškega jezera (popis rabe zemljišč, 2021), karte obsega jezera pri različnih vodostajih, podatki o zaraščanju travnikov, območja z invazivnimi vrstami, pregled rabe vode in lastništva zemljišč, evidence obiskovanja in mirnih con;
- publikacije in strokovna gradiva Notranjskega regijskega parka: Podrobnejši načrt upravljanja za Cerkniško jezero (2009), Poročilo – analiza stanja (2021), Odzivno poročilo na izhodišča ZRSVN (2021), Poročilo o dodatnih analizah (2022), Pobuda za ureditev OOTT v NRP (2023) ter druga gradiva pripravljena za potrebe posodobitve akta o zavarovanju in priprave načrta upravljanja Notranjskega regijskega parka;
- Naše hiše: Priročnik za lastnike, načrtovalce in izvajalce novogradenj in prenov stanovanjskih stavb v občini Cerknica (UIRS, Občina Cerknica, 2024).

1.5 Prostorski akti in povezani strateški dokumenti

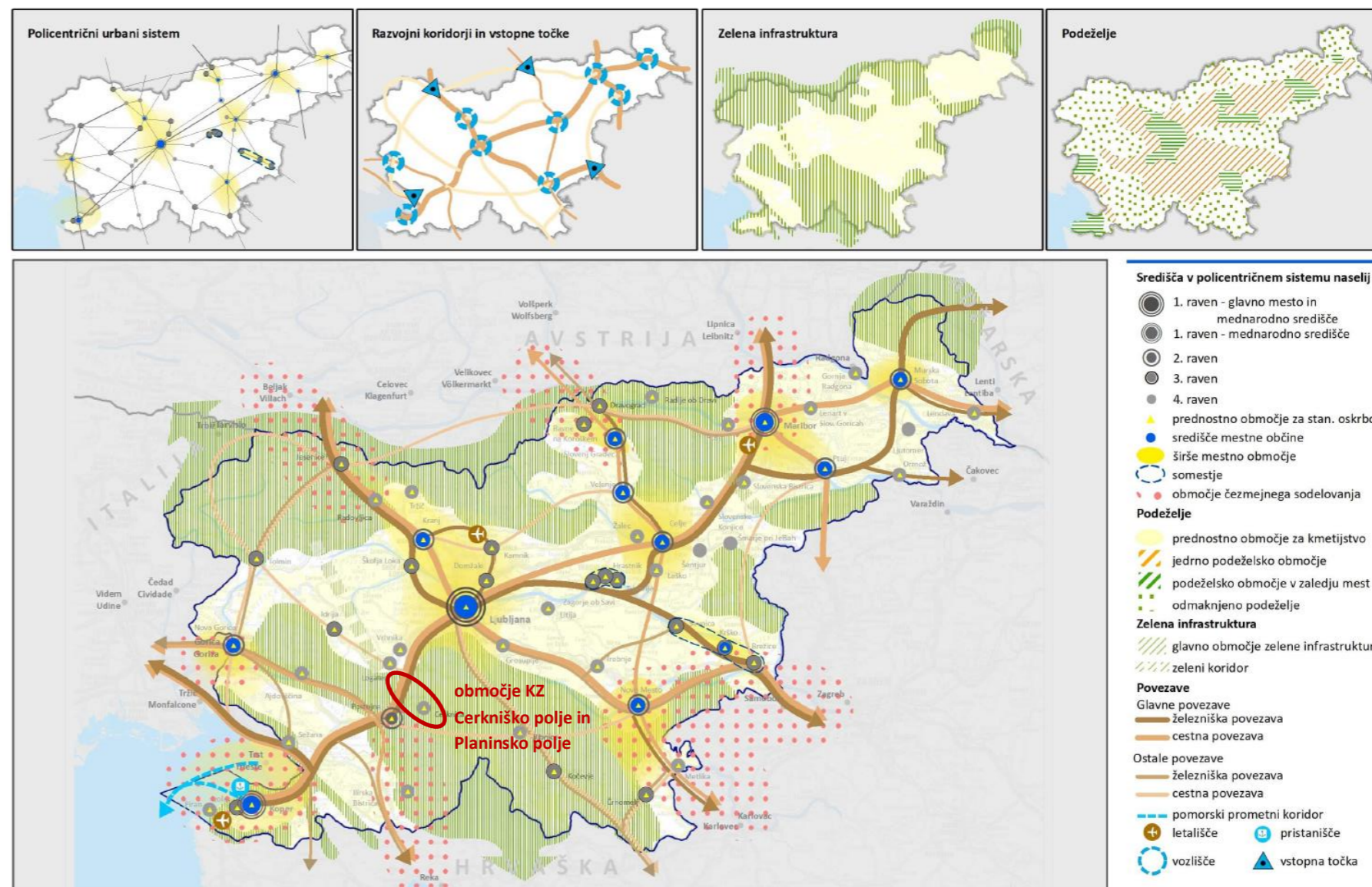
Strategija prostorskega razvoja 2050

SPRS 2050 obravnava območje uvršča med **jedrna podeželska območja** z izjemnim pomenom za kmetijstvo. Jedrno podeželje je razvojno vitalno, čeprav ponekod zaznamovano z omejenimi dejavniki za razvoj primarnih dejavnosti (na primer zaradi reliefa, nadmorske višine, nagiba), s krčenjem zaradi demografskih sprememb, predvsem staranjem, in odmaknjenostjo od središč. SPRS 20250 za ta območja med drugim določa:

- razvojne usmeritve, ki so namenjene ohranitvi vitalnosti jedrnega podeželja;
- krepitev središč četrte ravni in drugih naselij, pomembnih za regionalni razvoj;
- spodbujanje razvoja delovnih mest v središčih četrte ravni, da se izboljšajo zaposlitvene možnosti prebivalcev gravitacijskih območij ter dostop do delovnih mest z ukrepi trajnostne mobilnosti;

- usklajevanje turističnih programov z varstvenimi cilji na zavarovanih območjih in območjih kulturne dediščine;
- omejevanje turistične rabe rek in jezer na dejavnosti brez motorizirane plovbe, skladno z regionalnim prostorskim planom.

Območje **Cerkniškega jezera in Planinskega polja** je del glavnega območja zelene infrastrukture v Sloveniji, z izjemnim pomenom za ohranjanje biotske raznovrstnosti, hidroloških procesov in krajinske prepoznavnosti. Območje leži ob glavni železniški in cestni povezavi med osrednjo in jugozahodno Slovenijo ter obodni cestni povezavi med Dolenjsko in Notranjsko, zelenih in razvojnih koridorjih. Največje naselje je Cerknica, središče četrte ravni v policentričnem sistemu naselij.

OPN Cerknica – strateški del (povzeto po neuradnem prečiščenem besedilu, 2024)

Zasnova prostorskega razvoja

Opomba: Glej združeni prikaz zasnov prostorskega razvoja na strani 11.

Cerknica z gospodarsko cono Podskrajnik je občinsko središče občine ter najpomembnejša aglomeracija lokalne skupnosti in ožje regije s koncentracijo centralnih, poslovnih, proizvodnih, športnorekreacijskih in turističnih dejavnosti ter stanovanj. Vloga in pomen središča se krepi, gospodarska cona pa se razvija kot najpomembnejše gospodarsko in zaposlitveno središče v občini in širši regiji. V odprtem prostoru Cerknškega polja se prednostno ohranjajo kvalitetne prvne naravne in kulturne krajine, s poudarkom na ohranjanju tradicionalnih oblik kmetovanja, in v povezavi z njimi razvijajo sonaravne turistične in športnorekreacijske dejavnosti. Spremljajoča turistična in športnorekreacijska ponudba se usmerja v naselja na obrobju jezera. V ruralnih naseljih ob robu jezera se predvideva zmeren razvoj poselitve.

Kot pomembnejše oskrbno središče območja se razvija naselje Grahovo, ohranja in krepi pa se tudi vloga drugih manjših nosilnih naselij (Bloška Polica, Dolenje Jezero, Martinjak in Žerovnica), s katerimi se zagotavlja osnovna opremljenost s centralnimi in poslovnimi dejavnostmi v ožjem radiju dostopnosti večine naselij.

Na pretežno urbaniziranem območju Rakovške uvale ob avtocesti se prepletajo vsebine, funkcije in programi naselij Ivanje selo in Rakek ter funkcijsko in prostorsko povezanih naselij Unec in Slivice.

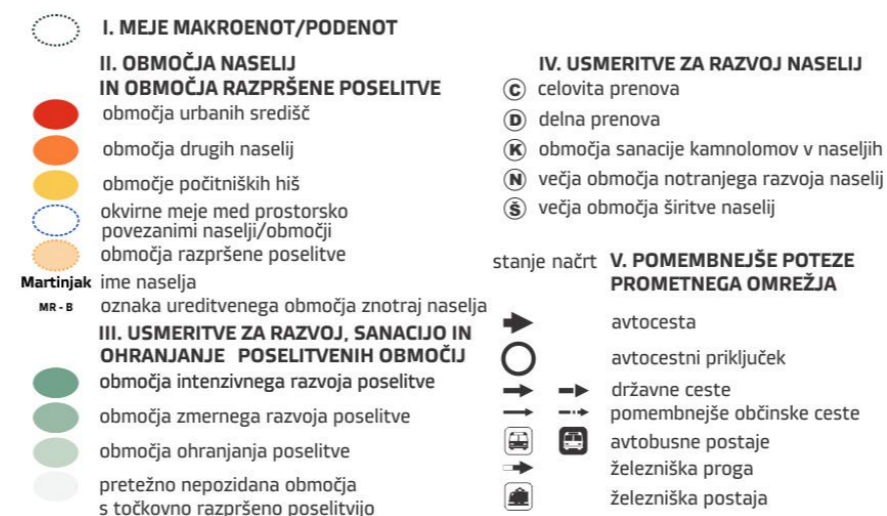
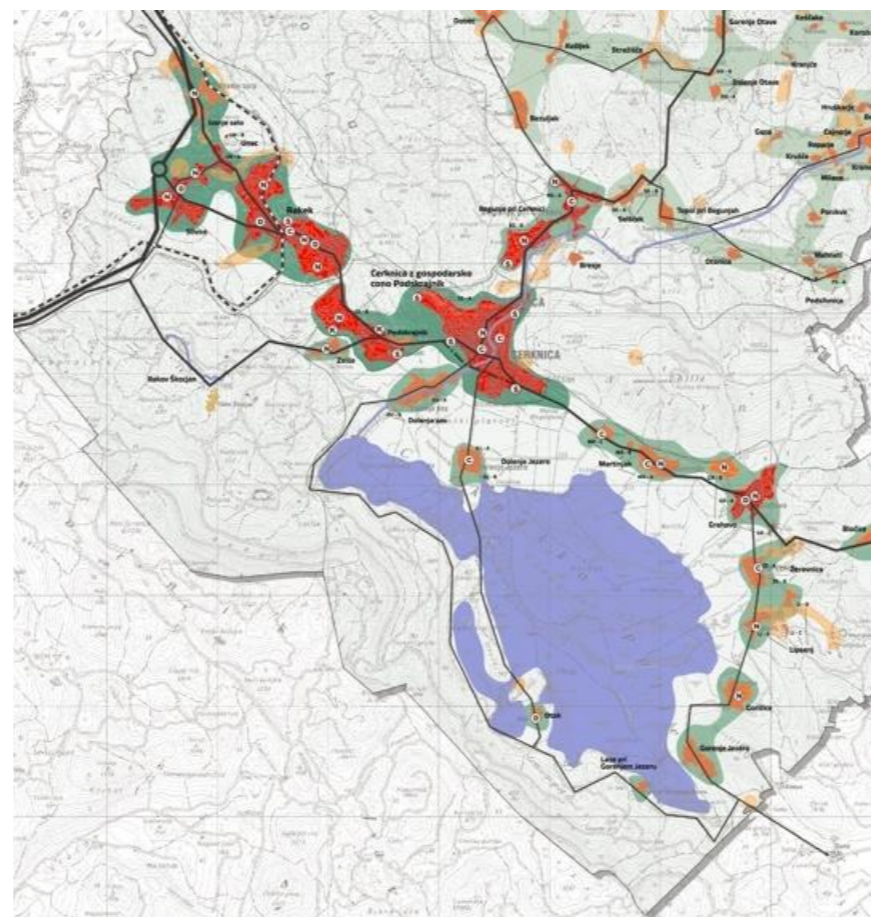
Območje Rakovške uvale predstavlja drugo najpomembnejšo aglomeracijo lokalne skupnosti s koncentracijo centralnih, poslovnih, manjših proizvodnih in športnorekreacijskih dejavnosti ter stanovanj. Območje se krepi z umeščanjem novih fokusov centralnih, turističnih in rekreacijskih dejavnosti ter z zagotavljanjem zadostnih kapacitet za stanovanjsko gradnjo na Rakeku in Uncu. Unec skupaj s Slivicami in Rakek predstavljajo pomembnejša oskrbna središča območja in širšega občinskega oziroma regionalnega prostora (železniška postaja na Rakeku). Na širšem območju Rakovega Škocjana se prednostno ohranjajo kvalitetne prvne naravne krajine in v povezavi s tem razvijajo sonaravne turistične in rekreacijske dejavnosti.

Na pretežno neposeljenih območjih Menišije in Slivnice se ohranjajo kvalitetne prvne naravne krajine in hkrati razvijajo sonaravne oblike turizma in rekreacije.

Usmeritve za razvoj poselitve in celovito prenavo ter okvirna območja naselij in okvirna območja razpršene poselitve

Pri notranjem razvoju naselij se zagotavlja kvalitetne bivanjske pogoje z zadostnimi funkcionalnimi zemljišči, zelenimi in rekreativnimi območji ter z ustrežno podporo na področju družbene in gospodarske javne infrastrukture. Območja z večjim potencialom za notranji razvoj so opredeljena Begunje pri Cerknici, Cerknica z gospodarsko cono Podskrajnik, Goričice, Grahovo, Ivanje selo, Lipsenj, Martinjak, Rakek, Unec in Zelše. Kot območje intenzivnejšega razvoja poselitve se

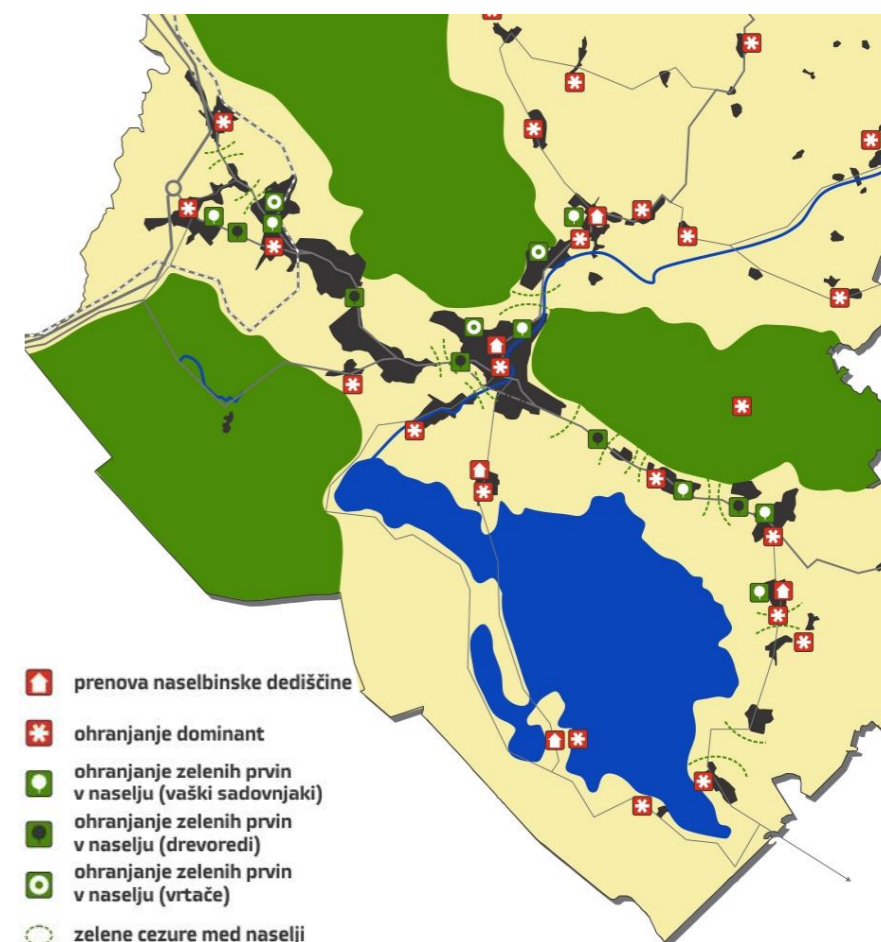
opredeljujeta območja Cerknice in Podskrajnika ter Rakeka in Unca (vključno s Slivicami in Ivanjim selom).

Celovita prenova je predvidena na območjih opuščeni industrijskih kompleksov v jedru Cerknice (kjer se s sanacijo kompleksa tovarne Brest oblikuje nov fokus centralnih dejavnosti), na območju Marofa (oblikuje se turistično območje) in Martinjaka (površine se namenijo izgradnji stanovanj in centralnih dejavnosti), dolgoročno pa tudi na lokaciji v jedru Rakeka. Celovita prenova je predvidena še v starem jedru Cerknice (občinski podrobni prostorski načrt je že v veljavi) ter v jedrih naselij Begunje pri Cerknici, Dolenje jezero in Žerovnica, delna prenova pa je načrtovana v jedrih naselij Grahovo, Otok, Rakek in Unec. Predvidena je predvsem izboljšava prostorsko-oblikovalskih, funkcionalnih in

gospodarskih razmer v naseljih. Pri tem se posebno pozornost namenja prenovi kulturne dediščine in druge stavbne dediščine, ki oblikuje značilno podobo posameznih naselij ali širših območij. Trško jedro Cerknica, vas Dolenje jezero, vas Otok, vas Žerovnica in Begunje pri Cerknici so tudi enote kulturne dediščine na območjih, katerih se prednostno varujejo naselja in njihovi deli. Ohranjajo se manjše proizvodne in gospodarske cone na Rakeku, Uncu.

Turizem se ohranja in prednostno razvija na območju Rakovega Škocjana, Cerknškega jezera in Cerknice s Slivnico. Ohranja in dopolnjuje se obstoječa turistična ponudba na lokaciji hotela Rakov Škocjan. Podporna turistična in druga infrastruktura se zagotavlja predvsem v Dolenjem Jezeru in Cerknici (nastanitvene kapacitete) ter na Rakeku, v manjši meri pa tudi v drugih naseljih nižinskega dela. Severno od Podskrajnika se ohranja obstoječe površine namenjene ureditvi igrišča za golf s pripadajočimi dejavnostmi, pri čemer se obseg območja prilagodi zahtevam glede ohranjanja prehodov prostoživečih živali.

Opredeljene so usmeritve za urbanistično oblikovanje naselij (zgornja slika).

Usmeritev za razvoj v krajini

Opomba: Glej združeni prikaz usmeritev za razvoj v krajini na strani 12.

Na območju Cerknškega polja se predvidi ukrepe za preprečevanje zaraščanja kmetijskih zemljišč (spodbujanje razvoja ekološkega kmetijstva in dopolnilnih dejavnosti) in ohranjanje biotske raznovrstnosti (odkupi kmetijskih zemljišč, ki se jih nameni trajnemu varovanju narave). Razvoj

kmetijstva se spodbuja tudi z zagotavljanjem možnosti za preselitev kmetij na rob strnjenih območij kmetijskih zemljišč. Ravninski gozdovi Cerknškega polja in Rakovške uvale, skupine dreves ali posamična drevesa v kmetijski krajini se kot pomembne prvine biotske pestrosti in kulturne krajine v čim večji meri ohranjajo. Območja gozdov se pretežno vzdržuje v obstoječem obsegu in preprečuje pogozdovanje kmetijskih površin. Na območju gozdne krajine, ki zajema strnjene gozdove na območju Javornika (južni in zahodni rob območja Rakovega Škocjana ter južni rob območja Cerknškega jezera) in Menišije, se gozdovi varujejo pred posegi, ki bi lahko razvrednotili njihovo prvobitnost.

Turizem in rekreacija se primarno razvijata na območju Cerknškega jezera in Rakovega Škocjana. Na območju atraktivne naravne in kulturne krajine ob Cerknškem jezeru se prednostno razvijajo športnorekreacijske dejavnosti in sonaravne oblike turizma. Za vodotoke na območju jezera je načrtovana renaturacija.

Opređeljeno je ohranjanje prehodov prostoživečih živali, ohranjanje tradicionalnega kmetijstva ob upoštevanju naravne dinamike Cerknškega jezera ter sanacija kamnolomov v Podskrajniku in kamnoloma Klance (glej sliko spodaj) ter drugih nelegalnih kopov.

Opređeljene so prepoznavne značilnosti območja: prostorska razmerja med grajenimi strukturami in krajino (vedutno izpostavljena obcestna nižinska naselja z dominantami in gručaste vasi v hribovitem delu, kozolci na prehodu med naseljem in kulturno krajino, lega naselij ob značilnih naravnih robovih ipd.), ohranjena vaška jedra s številnimi objekti kulturne dediščine (Cerknica, Dolenje Jezero, Otok idr.), kulturna krajina v neposredni okolici naselij (sadovnjaki, drevoredi ipd.), neokrnjeno naravno okolje s številnimi kvalitetnimi prvinami ohranjene narave na območju Krajinskega parka Rakov Škocjan, značilna podoba naravne in kulturne krajine na območju Cerknškega jezera.

OPN Postojna – strateški del (povzeto po neuradnem prečiščenem besedilu, 2025)

Zasnova prostorskega razvoja

Opomba: Glej združeni prikaz zasnov prostorskega razvoja na strani 11.

Razvija in krepi se vloga Postojne kot nacionalnega, regionalnega in občinskega središča. Ohranja, razvija in krepi se vloga pomembnejših lokalnih središč Prestranka in Planine. Večje širitve za območja stanovanj so predvidene (med drugim) tudi v Planini.

Postojna je opredeljena kot turistično središče državnega pomena. Občina bo spodbujala. Predvideno je dopolnjevanje obstoječe turistične infrastrukture (Postojnska jama, Predjamski grad, Pivka jama, Grad Prestranek, Kalič) ter uveljavljanje novih potencialnih turističnih lokacij (Epicenter, Evropski muzej krasa, Zagonski mlin, Motel Erazem, Planinsko polje, Grad Haasberg). Razvija se glavno turistično os Postojna – Predjama – Planinsko polje. Na podeželju se spodbuja kmečki turizem v povezavi z ekološko pridelavo domačih izdelkov. V veliki meri so površine za turizem v povezavi s površinami za oddih, rekreacijo in šport ter območji izjemne naravne in kulturne dediščine.

Regijsko je občina povezana preko državnih cest v smeri Logatec–Postojna–Pivka ter Unec–Razdrto–Vipava. V okviru državnega kolesarskega omrežja je čez območje Občine Postojna predvidena daljinska kolesarska povezava Planina–Studeno–Postojna in od tu v smeri proti Pivki in Razdrtem ter glavna kolesarska povezava iz Planine proti Cerknici.

Usmeritev za razvoj v krajini

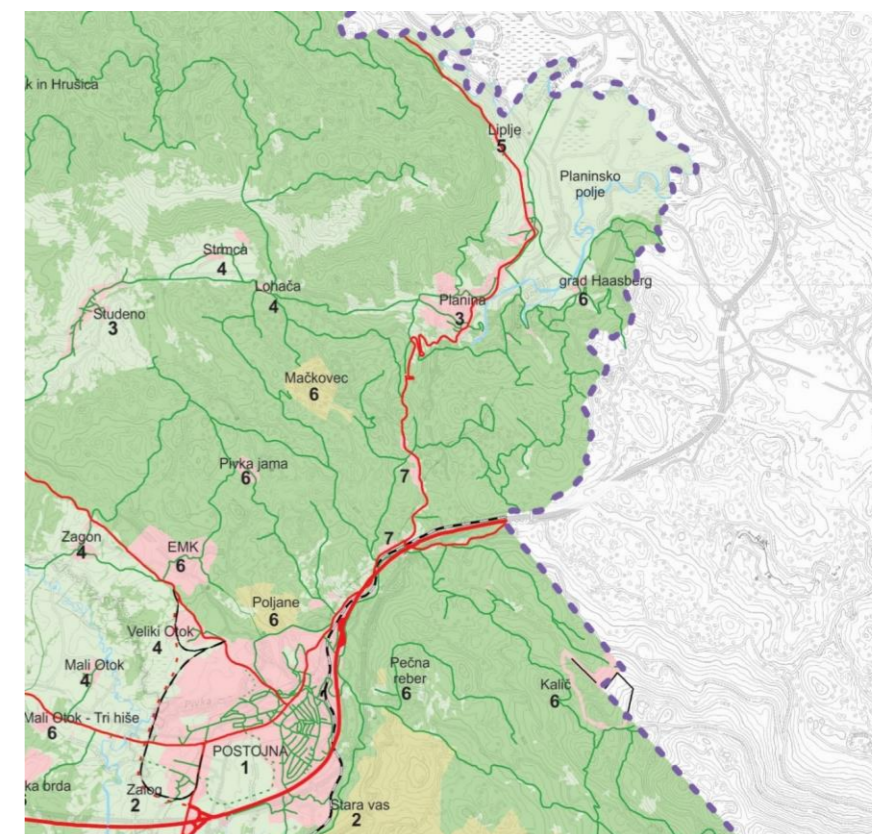
Opomba: Glej združeno karto Usmeritve za razvoj v krajini na strani 12.

Planinsko polje spada med območja kompleksnega varstva, krajinska območja s prepoznavnimi značilnostmi na nacionalni ravni in med izjemne krajine. Na njegovem južnem robu se nahaja vodovarstveno območje Malni. Po namenski rabi so na pretežnem delu Planinskega polja območja kmetijskih zemljišč. V kmetijstvu se ohranja tradicionalna kmetijska proizvodnja, spodbuja se ekološka in prostorska pestrost ter pestrost in s tem pestrosti strukture kmetijskih zemljišč. Spodbuja se razvoj kmetijske proizvodnje z dopolnilnimi (turističnimi) dejavnostmi. Prostorski razvoj mora ohranjati prvine naravne in kulturne krajine, ki tvorijo prostor. Preprečuje se zaraščanje zemljišč, spodbuja pa se trajnostna raba zemljišč in okolju prijazen turizem. Varovalni gozdovi so na obrobju Planinskega polja, Planinske koliševke in jame pod Babo, prav tako so gozdovi na območju Planinskega polja zavarovani kot gozdovi s posebnim pomenom.

Zasnova namenske rabe prostora, okvirnih območij naselij, razpršene gradnje in območij razpršene poselitve

Prednostno in intenzivneje se krepi razvoj občinskega središča in lokalnih središč z ureditvijo območij z zgoščevanjem, prenavo in širitvijo. Ostala naselja se usmerjajo v zgoščevanje obstoječih površin in večinoma širitve za potrebe osnovne kmetijske dejavnosti. Posebno pozornost se posveča prenavi kvalitetne kulturne dediščine in druge stavbne dediščine v jedrih naselij, s katero se ohranja identiteto naselij. V takšnih jedrih ima prenova prednost pred novogradnjo.

Pri urejanju naselij ima prednost notranji razvoj, ki teži k zgoščevanju poselitve na nezazidanih površinah in površinah, ki so premalo izkoriščena ob upoštevanju zagotovitve kvalitetnih bivalnih pogojev z zadostnimi funkcionalnimi zemljišči, zelenimi in rekreativnimi območji. S širitvijo se zagotavlja pogoje za razvoj stanovanjskih, gospodarskih, turističnih in drugih dejavnosti, ki so potrebne za razvoj občine in regije. Umestitev prostorskih ureditev izven naselja je dovoljena le izjemoma, ko jih zaradi njihove posebnosti ni mogoče urediti v naselju ali na robu le teh. To so npr.: adrenalinski park, kampi, turistično–rekreacijska območja, farme, cerkve, spomeniki, ipd. Ohranja se razpršena poselitev ob stari cesti Postojna–Planina.

OSNOVNA NAMENSKA RABA:	PROMETNA INFRASTRUKTURA:	naselje
območja stavbnih zemljišč	obstoječe državne ceste (avtoceste in hitre ceste)	mestno naselje 1
območja za potrebe obrambe	ostale obstoječe državne in regionalne ceste	naselja pretežno urbanega značaja 2
območja mineralnih surovin	načrtovane državne ceste	naselja pretežno ruralna naselja 3
območja gozdnih zemljišč	obstoječe lokalne ceste (vključno z gozdnimi cestami)	pretežno ruralna naselja zaselek 4
območja kmetijskih zemljišč	načrtovane lokalne ceste	prostorska ureditev z eno prevladujočo funkcijo 5
območja vodnih zemljišč	obstoječe kolesarske in druge poti	območje razpršene poselitve 6
druga zemljišča	obstoječe železnice	
	načrtovana ozkotirna železnica	
	načrtovana železnica	
	načrtovana železnica	

OPN Logatec – strateški del

(povzeto po uradnem prečiščenem besedilu, Logaške novice, št. 5/21)

Zasnova prostorskega razvoja

Opomba: Glej združeni prikaz zasnov prostorskega razvoja na strani 11.

Zasnova prostorskega razvoja opredeljuje prednostna območja razvoja poselitve in razvoja dejavnosti. Naselja Logatec, Rovte, Hotedršica, Laze, Grčarevec in Jakovica spadajo med okvirna območja pomembnejših naselij v občini. Med naštetimi zadnja tri ležijo na obravnavanem območju.

Laze spada med lokalna središča, ki imajo pomembnejšo funkcijo v omrežju naselij. Razvija se kot turistično in stanovanjsko, pa tudi oskrbno središče in središče krajevne skupnosti z javnimi dejavnostmi in osnovno šolo. V naselju se zagotavljajo zadostne površine za širitev stanovanjskih območij in za gospodarske dejavnosti, s čimer se ohranja in krepi njihova vloga kot manjših oskrbnih centrov za podeželsko gravitacijsko zaledje.

Občina ima glede na državno prometno omrežje zelo ugodno lego. Najpomembnejše so povezave v smeri sever – jug: avtocesta Ljubljana–Koper, ki poteka po robu obravnavanega območja in železnica Ljubljana–Sežana. Na obravnavanem območju so pomembne tudi regionalne cestne povezave Logatec–Cerknica in Logatec–Postojna.

Planinsko polje spada med naravne in ustvarjene kvalitete prostora in med pomembnejša območja vodnih režimov.

Usmeritve za razvoj v krajini

Opomba: Glej združeni prikaz usmeritev za razvoj v krajini na strani 12.

Na Planinskem polju se ohranja ekstenzivno kmetijstvo in razvija trajnostni turistični razvoj, vključno z okoliškimi naselji.

Gozdove ob robovih naselij, ki imajo pomembno ekološko izravnalno in krajinsko vlogo, se ohranja in vključi v zelene sisteme naselja s primernimi oblikami rekreacijske rabe.

Reka Unica, ki vijuga po Planinskem polju in je mejna reka med občino Logatec in Cerknico, spada med izrazitejše vodotoke v občini Logatec.

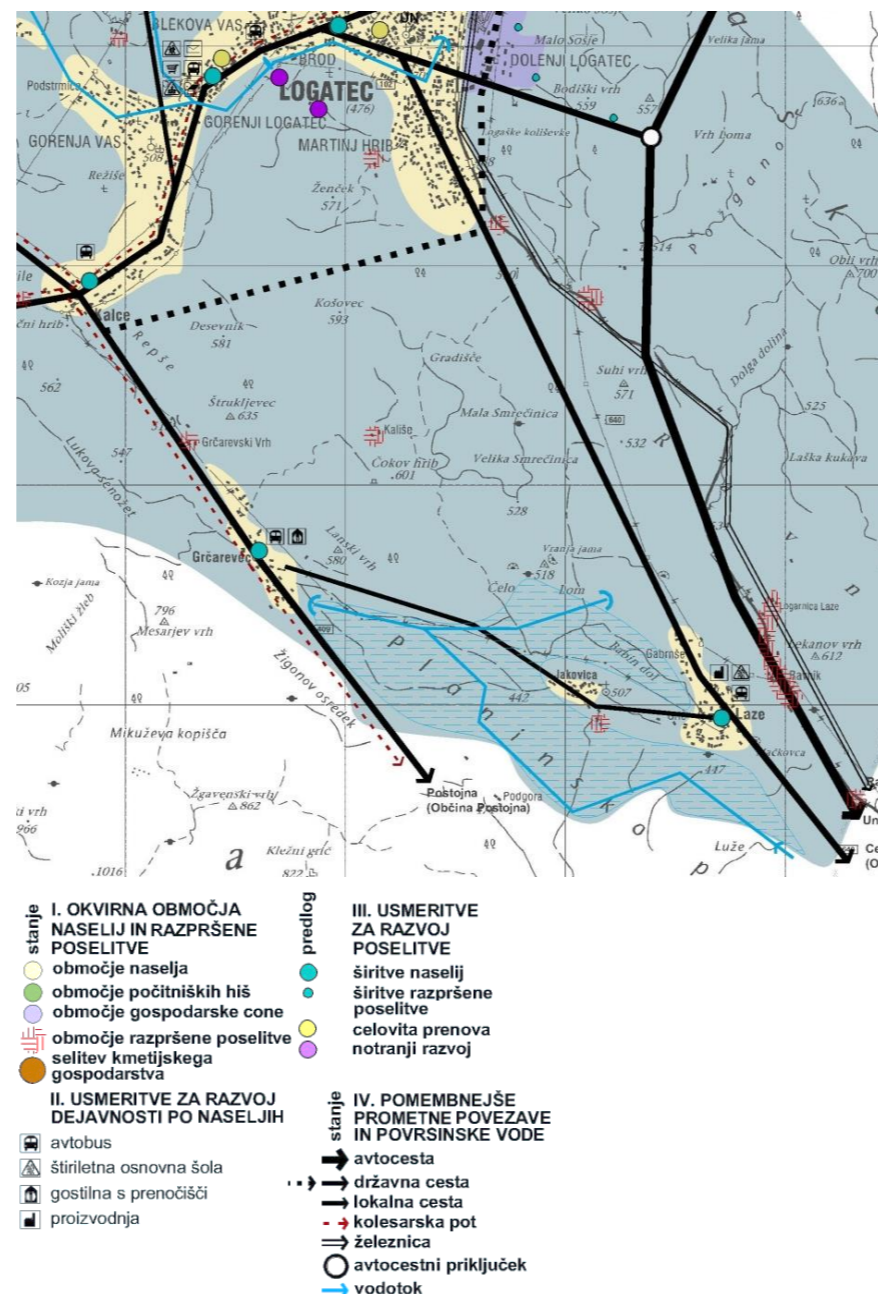
Povezava s sosednjimi občinami in sorodnimi območji se kaže v južnem ravninskem delu občine, kot nadaljevanje Planinskega polja proti Uncu, Rakeku in Cerknici.

Usmeritve za razvoj poselitve in celovito prenavo s prikazom okvirnih območij naselij in razpršene gradnje

Pri načrtovanju in urejanju podeželskih naselij se zagotovi izboljšanje razmer za delo in bivanje ter opravljanje kmetijskih in dopolnilnih dejavnosti ter možnost razvoja podjetništva na podeželju (storitvene in manjše obrtne dejavnosti, ki so združljive z bivalnim okoljem). V podeželskih naseljih se razpoložljiva stavbna zemljišča prednostno namenijo gradnji za potrebe kmečkih in polkmečkih gospodarstev ter za razvoj dopolnilnih dejavnosti, vključno s turistično ponudbo.

V Lazah se krepi preplet stanovanjskih, družbenih in storitvenih dejavnosti in zelenih površin, medtem ko je v ostalih dveh naseljih prevladujoča stanovanjska dejavnost s spremljajočimi storitvenimi in družbenimi dejavnostmi. V Lazah so locirane poslovno proizvodne dejavnosti, ki se ohranjajo v enakem obsegu. Razvija se njihova notranja struktura.

Na območju Planinskega polja se vzpodbuja predvsem trajnosti turizem z ohranjanjem naravnega okolja. V območje se vključujejo tudi okoliška naselja.

Skupne ugotovitve v zvezi z določili strateških delov OPN

Strateški deli OPN v večini vsebin smiselno sovpadajo (glej združene prikaze na naslednjih straneh).

Znotraj Občine Cerknica se nahaja hribovito območje Slivnice, območje Cerkniškega polja, območje Rakovega Škocjana, vzhodna pobočja Javornikov ter območje Rakovško–Unškega polja. OPN Cerknica poudarja

vlogo Cerkniškega polja kot osrednjega prostora ohranjanja naravnih vrednot, hkrati pa kot območja, kjer se spodbuja sonaravni turizem in športno-rekreacijske dejavnosti. Posebej so izpostavljeni ukrepi za preprečevanje zaraščanja kmetijskih zemljišč ter ohranjanje biotske raznovrstnosti mokrišč in travišč. Rakovško–Unškega polja je opredeljeno kot območje posebne krajinske in naravovarstvene vrednosti, kjer se razvoj turizma veže na naravne danosti. Posebnost OPN je opredelitev prepoznavnih značilnosti občine, območij prenove, ohranjanja dominant in zelenih prvin ter zelenih cezur med naselji.

V Občini Postojna se nahaja poselitveno območje Planine, širše območje Planinske jame, gradu Hošperk ter južni del Planinskega polja. OPN Postojna obravnava območje Planinskega polja kot območje kmetijstva, kjer je ključna naloga ohranitev tradicionalne rabe in kulturne krajine, ob dopustitvi določenih dopolnilnih dejavnosti, povezanih s turizmom. Poudarek je na razvoju območja Planinska jama, Ravbarjev stolp in grad Hošperk v povezavi z zaledjem Postojne.

V Občini Logatec se nahaja severni del Planinskega polja z območjem naselij Laze, Jakovica in Grčarevec. OPN Logatec obravnava Planinsko polje z vidika podeželske poselitve in prometnih povezav, pri čemer se strateške usmeritve nanašajo na ohranjanje naravnih danosti in trajnostno rabo prostora.

Skupne usmeritve vseh treh občin se kažejo v varovanju kulturne krajine ter v spodbujanju trajnostnih oblik turizma, vendar so med posameznimi dokumenti razlike v načinu obravnave, predstavitvi in podrobnostih.

Za potrebe regijskega načrtovanja bi bilo smiselno nadgraditi usklajevanje in določiti vsebinske povezave med območji, ki so krajinsko in vsebinsko podobni, vendar razdeljeni med tri občine in tako obravnavani kot zaključene celote.

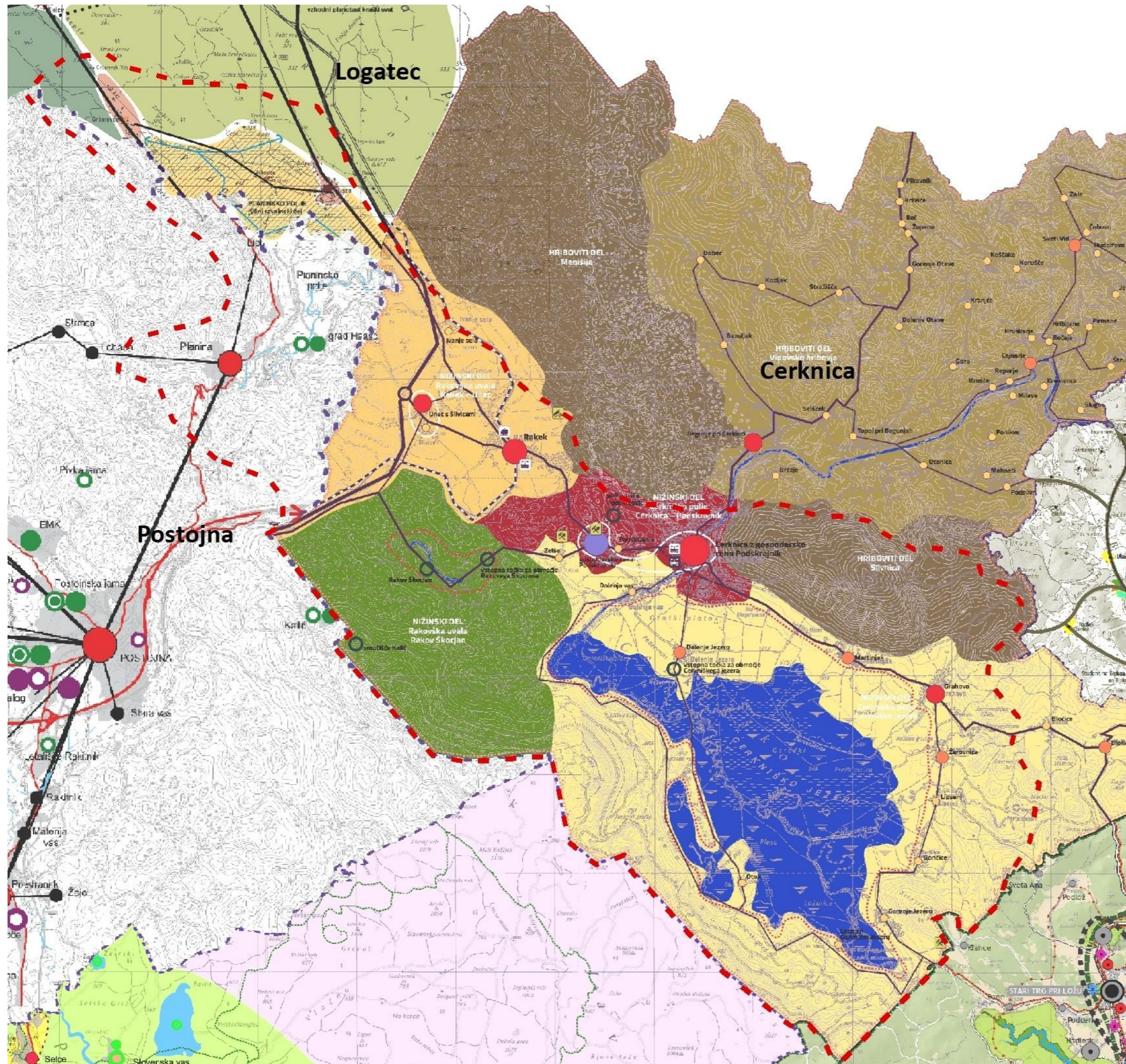
Državni prostorski akti

Pri pripravi KZ so upoštevani državni prostorski načrti v pripravi:

- Državni prostorski načrt za nadgradnjo železniške proge na odseku Logatec-Postojna (URBIS d.o.o., Maribor, Pobuda/DIIP, december 2024; Analiza usmeritev in podatkov, avgust 2025, Sklep o pripravi DPN, 5.3.2026): predmet KZ so usmeritve za urejanje koridorja opuščene proge;
- Državni prostorski načrt za Osrednje vadišče Slovenske vojske (analiza smernic, LUZ, d.d., november 2018): KZ upošteva varnostno območje vadišča;
- Državni prostorski načrt za ekodukt na odseku avtoceste Unec – Postojna (končno gradivo pred sprejetjem DPN, ZUM d.o.o., februar 2026): lokacija ekodukta je upoštevana pri opredelitvi migracijskih koridorjev.

Razvojni programi

Regionalni razvojni program Primorsko-notranjske regije za obdobje 2021–2027 in Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije za obdobje 2021–2027 sta bila povzeta že v Obveznih strokovnih podlagah za regionalne prostorske plane (UIRS, 2024), ki so upoštevane tudi v tem gradivu pri pripravi programskih izhodišč.

ZDRUŽENI PRIKAZ ZASNOV PROSTORSKEGA RAZVOJA IZ STRATEŠKIH DELOV OPN

območje KZ meje občin

OPN Cerklje - strateški del

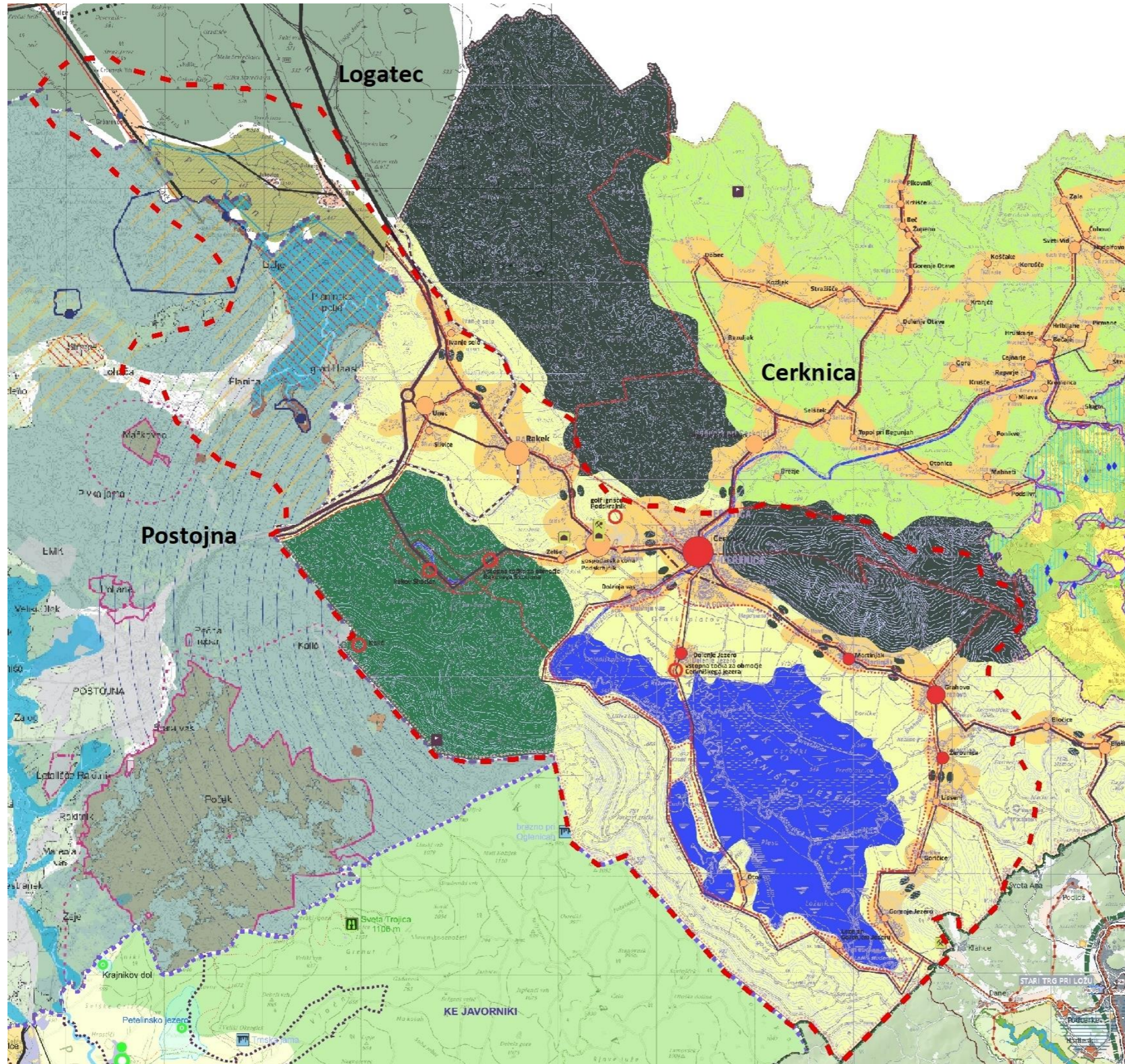
- I. PREDNOSTNA OBMOČJA ZA RAZVOJ DEJAVNOSTI**
 - Nižinski del | Cerklješko polje | Cerklje – Podskrajnik (pretežno urbanizirano območje občinskega središča)
 - Nižinski del | Cerklješko polje | Cerklješko jezero (naravna in kulturna krajina Cerklješkega polja ter naselja na njegovem robu)
 - Nižinski del | Rakovška uvala | Rakek – Unec (pretežno urbanizirano območje ob avtocesti in železnici)
 - Nižinski del | Rakovška uvala | Rakov Škočjan (pretežno ohranjena naravna krajina Rakovega Škočjana)
 - Hriboviti del | Vidovsko hribovje (pretežno poseljeno območje hribovitega dela)
 - Hriboviti del | Menišija in Slivnica (pretežno ohranjena naravna krajina hribovitega dela)
- III. POMEMBNEJŠA OBMOČJA RAZVOJA TURISTIČNIH IN ŠPORTNOREKREACIJSKIH DEJAVNOSTI V KRAJINI**
- IV. POMEMBNEJŠE POVRŠINSKE VODE**
 - vodotoki
 - okvirno območje Cerklješkega jezera
- V. DRUGA OBMOČJA**
 - območja prepoznanih kvalitiet (celotno območje občine, razen degradiranih območij)
 - območja izjemnih naravnih kvalitiet
 - območja kamnolomov [predvidena sanacija]
 - območje deponije Rakek [v fazi sanacije]
- II. OMREŽJE NASELJI**
 - a/ SREDIŠČA
 - medobčinsko središče
 - gospodarska cona v sklopu medobčinskega središča
 - pomembnejše lokalno središče
 - lokalno središče
 - manjša nosilna naselja v lokalnem prostoru
 - ostala naselja
 - b/ DRUGA NASELJA
 - c/ USMERITVE ZA RAZVOJ
 - funkcijsko in prostorsko povezovanje naselij/območij
- VI. POMEMBNEJŠE POTEZE PROMETNEGA OMREŽJA**
 - avtocesta
 - avtocestni priključek
 - državne ceste
 - pomembnejše občinske ceste
 - avtobusne postaje
 - avtobusna postajališča
 - železniška proga
 - železniška postaja

OPN Postojna - strateški del

- OMREŽJE NASELJI:**
 - središče nacionalnega pomena
 - pomembnejše lokalno središče
 - lokalno središče
 - manj pomembno lokalno središče
 - glavne gravitacijske vezi
 - sekundarne gravitacijske vezi
 - gravitacijske vezi k nadrejenim središčem
- GOSPODARSTVO:**
 - večje gospodarske cone (obstoječe/načrtovane)
 - manjše gospodarske cone (obstoječe/načrtovane)
- TURIZEM:**
 - nosilni turistični projekti (obstoječi/načrtovani)
 - dopolnilni turistični projekti (obstoječi/načrtovani)

OPN Logatec - strateški del

- predlog I. PREDNOSTNA OBMOČJA RAZVOJA POSELTITVE IN RAZVOJA DEJAVNOSTI**
 - območje intenzivnega razvoja poselitve
 - območje zmernega razvoja poselitve
 - območje ekstenzivne kmetijske proizvodnje
 - območje razvoja turizma
 - območje ohranjanja poselitve
 - neposeljeno, pretežno gozdno območje
- predlog II. OBMOČJE NASELJI Z VLOGO IN FUNKCIJO POSAMEZNIH NASELJI**
 - a) SPLOŠNA SREDIŠČA
 - središče medobčinskega pomena
 - pomembnejše lokalno središče - občinsko središče
 - lokalno središče
 - ostala naselja
 - b) USMERITVE ZA RAZVOJ
 - specializirano središče
 - funkcijsko in prostorsko povezovanje središč
 - krepitev obstoječih središč
 - območje urejanja z urbanističnim načrtom
- IV. DRUGA ZA OBČINO POMEMBNA OBMOČJA**
 - prepoznavne naravne in ustvarjene kvalitete prostora
 - sanacija območja mineralnih surovin
 - zbirni center za odpadke
 - območje za potrebe varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami
 - vodotok
 - požiralnik
 - vodna površina
 - presihajoče jezero

ZDRUŽENI PRIKAZ USMERITEV ZA RAZVOJ V KRAJINI
IZ STRATEŠKIH DELOV OPN

■ območje KZ - - - - - meje občin

OPN Cerknica - strateški del

- I. OMREŽJE NASELIJ
 - nosilna naselja turističnega razvoja
 - druga naselja/območja
- II. USMERITVE ZA RAZVOJ, SANACIJO IN OHRANJANJE KRAJINSKIH OBMOČIJ
 - območja razvoja sonaravnega turizma in rekreacije ter ekstenzivnega kmetijstva v funkciji ohranjanja podobe kulturne krajine (Cerkniško jezero)
 - območja razvoja ekstenzivnega kmetijstva v funkciji ohranjanja podobe kulturne krajine
 - območje razvoja sonaravnega turizma (Krajinski park Rakov Škocjan)
 - pretežno gozdната območja na višjih legah (ohranjanje narave in razvoj sonaravnih rekreacijskih dejavnosti)
 - pretežno pozidana območja
- zelene cezure in druge povezave v sistemu krajine
- sanacija kamnolomov po eksploataciji (predvidena pozidava območja)
- sanacija kamnolomov po eksploataciji (predvidena renaturacija območja)
- območja za obrambo
- III. POMEMBNEJŠA OBMOČJA RAZVOJA TURISTIČNIH IN ŠPORTNOREKREACIJSKIH DEJAVNOSTI V KRAJINI
- IV. POMEMBNEJŠE POVRŠINSKE VODE
 - vodotoki
 - okvirno območje Cerkniškega jezera
- V. DRUGA OBMOČJA
 - območja prepoznavnih kvalitet (celotno območje občine, razen degradiranih območij)
 - območja izjemnih naravnih kvalitet
- stanje načrt
 - avtocesta
 - avtocestni priključek
 - državne ceste
 - pomembnejše občinske ceste
 - avtobusne postaje
 - železniška proga
 - železniška postaja
- OMREŽJE KOLESARSKIH STEZ IN PEŠPOTI
 - pešpoti
 - kolesarske steze
- V. POMEMBNEJŠE POTEZE PROMETNEGA OMREŽJA

OPN Postojna - strateški del

- meja občine
- območje naselij in drugih stavbnih zemljišč
- urbana krajina
- izjemna krajina
- območja ohranjanja kmetijskih zemljišč
- območja ohranjanja najboljših kmetijskih zemljišč
- USMERITVE ZA OHRANJANJE POMEMBNIH NARAVNIH IN USTVARJENIH PRVIN V KRAJINI:
 - reke
 - izvir
 - vodovarstveno območje
- nezavarovano območje Malni varovanje poplave
- varovalni gozd
- gozdni rezervat
- natura 2000
- kompleksno varstvo
- območje obrambe -izključna raba
- območje obrambe -nadzorovana raba
- območje obrambe -možna izključna raba

OPN Logatec - strateški del

- predlog I. RAZVOJNA OBMOČJA ZA POSAMEZNE DEJAVNOSTI VEZANE NA NARAVNE VIRE
 - razvojnna območja za turizem in rekreacijo
 - območje ekstenzivnega kmetijstva
 - pretežno gozdната območje - spodbujanje lesnoproizvodnih dejavnosti
 - pretežno pozidano območje
 - območje pridobivanja mineralnih surovin
 - zajetje pitne vode
- vodotok
- požiralnik
- vodna površina
- presihajoče jezero
- stanje II. OBMOČJA PREPOZNAVNIH KVALITET IN VREDNOT PROSTORA
 - kvalitete prostora, pomembne s krajinskega vidika
 - kvalitete prostora, pomembne z urbanističnega in arhitekturnega vidika
 - zelena cezura-predlog
- III. OBMOČJA VARSTVA PRED NARAVNIH IN DRUGIMI NESREČAMI
 - območje za potrebe varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami
 - območje varstva pred poplavami
 - območje varstva pred zemeljskimi plazovi
- IV. OBMOČJA IN OBJEKTI ZA POTREBE OBRAMBE
 - območje za potrebe obrambe zunaj naselij
- stanje predlog IV. POMEMBNEJŠE PROMETNE POVEZAVE
 - avtocesta
 - državna cesta
 - lokalna cesta
 - kolesarska pot
 - železnica

1.6 Analiza programskih izhodišč

Programska izhodišča – prioritete, ideje in razvojni projekti ter smernice nosilcev urejanja prostora – so (možna) osnova za opredelitev vsebine KZ – zasnovi razvoja in varstva ter posameznih usmeritev, predvsem usmeritev za razporeditev dejavnosti v prostoru.

Izpostaviti je treba, da so to **programska izhodišča različnih dokumentov in deležnikov. Posamezna niso nujno več aktualna, so si nasprotujoča ali lahko sporna z varstvenega vidika.** Nekatera izhodišča presegajo vsebino KZ, vendar so povzeta zaradi smiselne povezave z razvojem in varstvom krajine. Nekateri (starejši) dokumenti so povzeti smiselno. Strategija razvoja trajnostnega turizma v občini Cerknica 2021 – 2026 se npr. izteka, večina za KZ pomembnih vsebin je že bila realizirana, zato so izhodišča v zvezi z razvojem turizma v sodelovanju z NRP posodobljena. V programska izhodišča so smiselno povzeti tudi zaključki delavnic ter pisni odzivi udeležencev, podrobneje pa so upoštevani pri oblikovanju usmeritev. Nanizana programska izhodišča niso avtomatično uporabljena, temveč so se **v okviru priprave krajinske zasnove prečistila** – upoštevajoč tudi odzive udeležencev pri pripravi KZ⁵ in odrazila v opredelitvi zelenega stanja, zasnovi razvoja in varstva ter usmeritvah. Na spornost, smiselno upoštevanje ali neupoštevanje posameznih izhodišč programskih izhodišč, predvsem tistih, ki so zmotila posamezne udeležence pri pripravi KZ, je opozorjeno v opombah.

Programska izhodišča so povzeta po naslednjih dokumentih:

(1) Strateški dokumenti regij

- Regionalni razvojni program Primorsko-notranjske regije za obdobje 2021-2027¹
- Strategija razvoja turizma v destinaciji Zeleni kras (2022-2027)²
- LAS Notranjska 2014-2020³
- Regionalnega razvojnega programa Ljubljanske urbane regije 2021-2027⁴
- Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in ljubljanska regija 2021 – 2027⁵
- Strategija razvoja in trženja turizma v regiji Osrednja Slovenija za obdobje 2023 –2027^{5a}
- Strategija razvoja kulture v ljubljanski urbani regiji 2023–2027⁶
- Strategija varstva in razvoja zelene infrastrukture v ljubljanski urbani regiji⁷

(2) Strateški deli občinskih prostorskih aktov

- Občinski prostorski načrt Občine Cerknica (Uradni list RS, št. 48/12, 58/13, 1/14, 76/14, 38/16, 67/18, 101/20, 121/21, 19/24, 13/25, 44/25)⁸
- Občinski prostorski načrt Občine Postojna (Uradni list RS, št. 84/10, 90/10, 110/10, 105/11, 79/12, 80/12, 102/12, 14/13, 58/13, 17/14, 15/15, 57/15, 27/16, 9/17, 27/18, 48/18, 3/19, 3/19, 106/24)⁹

- Občinski prostorski načrt Občine Logatec (Logaške novice, št. 10/12, 12/12, 7-8/13, 12/14, 11/16, 11/18, 6/20, 10/20, 5/21, 11/23, 4/24 in Uradni list RS, št. 97/12, 110/13, 17/15, 53/15, 57/15)¹⁰

(3) Programski dokumenti občin

- Strategija razvoja trajnostnega turizma v občini Cerknica 2021 – 2026¹¹
- Lokalni program kulture Občine Cerknica 2014 – 2027¹²
- Celostna prometna strategija Občine Cerknica¹³
- Katalog urbane opreme Občine Cerknica¹⁴
- Naše hiše, Priročnik za lastnike, načrtovalce in izvajalce novogradenj in prenov stanovanjskih stavb v občini Cerknica¹⁵
- Strategija trajnostnega turizma v Občini Postojna 2024-2029¹⁶
- Akcijski načrt trajnostnega razvoja turizma v občini Postojna za leto 2024¹⁷
- Vizija in strategija občine Postojna (VISOP)¹⁸
- Celostna prometna strategija Občine Postojna¹⁸
- Celostna prometna strategija Občine Logatec²⁰

(4) Strokovna izhodišča ZRSVN, Območne enote Ljubljana, glede pobude o državnem zavarovanju naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti na območju občine Cerknica in Planinskega polja (ZRSVN, OE Ljubljana, 2021)²¹

(5) Projekt Izdelava analize odloka o Notranjskem regijskem parku za potrebe novelacije odloka in sočasne ustanovitve zavarovanega območja na ravni države (Notranjski regijski park, 2022)

- Analiza stanja Notranjskega regijskega parka, prvo poročilo, preliminarna verzija, oktober 2021²²
- Varstvene usmeritve po dejavnostih, drugo poročilo, delovno gradivo, februar 2022²³
- Izhodišča za novelacijo akta o zavarovanju in pripravo načrta upravljanja, tretje poročilo, delovno gradivo, februar 2022²⁴
- Dodatne analize za pripravo posodobitve akta o zavarovanju, poročilo, verzija 1.0, maj 2022²⁵

(6) Obvezne strokovne podlage za regionalne prostorske plane (UIRS, Acer d.o.o., Locus d.o.o., LUZ, d.d., 2024)

(7) Uvodna delavnica za pripravo KZ Cerknica polje in Planinsko polje (Cerknica, 21.10.2025) z naknadno prejetimi odzivi

Ob/po delavnici so se pisno odzvali:

- Notranjski regijski park²⁷
- Ministrstvo za kulturo v sodelovanju z ZVKDS OE Ljubljana in OE Nova Gorica²⁸
- ZRSVN, OE Ljubljana²⁹
- Občina Postojna³⁰
- TD Rakek³¹
- RRA Zeleni kras, Regijski center mobilnosti³²
- Zavod za ribištvo³³

⁵ Največ pripomb udeležencev pri pripravi KZ je bilo prav na programska izhodišča, čeprav ta sploh niso nastala v okviru KZ, ampak so zgolj povzeta po obstoječih dokumentih. Očitno so v te dokumente vključene tudi nerealne in (vsaj za nekatere deležnike) spome, v širšem družbenem okolju neusklažene razvojne ideje. Razprava glede teh izhodišč se je sicer izkazala kot koristna. Omogočila je, da je KZ osredotočena na izvedljiva in (vsaj načelno) usklajene vsebine. Hkrati je v

poduk za pripravo nove generacije strateških dokumentov in strokovnih podlag, ki naj gredo skozi ustrezno medresorsko uskladitev ter okoljsko/prostorsko, družbeno in ekonomsko strateško presojo. Nadaljnja razprava okrog teh izhodišč ni smiselna, saj namen KZ ni soditi o primernosti zapisov v dokumentih. Nadaljnje sodelovanje deležnikov pri pripravi KZ bo usmerjeno v uskladitev zasnove in usmeritev opredeljenih v KZ.

Številke v ^{nadpisu} ob posameznih izhodiščih so oznake virov, iz katerih so povzeta ta izhodišča. Številka ²⁶ pomeni oznako za uvodno delavnico (21.10.2025 v Cerknici), številka ³⁴ pa drugo delavnico v Rakeku (8.11.2025).

Programska izhodišča so zaokrožena v naslednje sklope:

Ohranjanje narave, zeleni sistem in zelena infrastruktura (ekološka povezljivost), varstvo voda, varstvo kulturne dediščine ter krajinskih značilnosti

- novelira se akt o zavarovanju ter varstvena območja in varstvene režime Notranjskega regijskega parka, določi se regulacijo dejavnosti²¹.²² (opomba: novelacija akta o zavarovanju ni predmet KZ. KZ ne more nadomestiti postopka novelacije zavarovanja, lahko pa s smiselnim coniranjem območja na podlagi varstvenih ciljev pripomore k učinkovitejši opredelitvi območij, pomembnih za varstvo in določitvi aktivnosti, potrebnih za doseganje varstvenih ciljev);
- pri pripravi KZ se sledi tudi strokovnim izhodiščem glede pobude o državnem zavarovanju naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti na območju občine Cerknica in Planinskega polja: ohraniti sistem kraškega dela Ljubljane na širšem območju, predvsem vodni režim in geomorfološke oblike (kraška polja, vodotoke, udornice, jame, brezna, ponore, izvire ...); ohraniti naravne vrednote in njihove morfološke, hidrološke lastnosti ter naravne procese; ohraniti biotsko raznovrstnost območja, predvsem ekosisteme, habitate in vrste; ohraniti povezovalno funkcijo območja z drugimi življenjskimi prostori (selitveni koridorji, občasno zadrževanje); ohraniti logiko razvoja krajine in identitete prostora z usmerjanjem rab in dejavnosti; po načelih trajnostnega razvoja zagotoviti lokalnemu prebivalstvu kakovostne možnosti za življenje;²¹
- izdelava se načrt upravljanja Notranjskega regijskega parka, skladno z ZON^{11, 29} (opomba: načrt upravljanja ni predmet KZ, so pa vsebine KZ neposredno povezane s tem načrtom);
- zagotovi se skladnost razvojnih načrtov z varstvenimi cilji in upravljavskimi usmeritvami za Natura 2000 in MAB območja;²⁷
- opredeli se ključna naravna območja, kot so suhi travniki, migratorne poti, kraški habitati in podzemne jame. Njihovo ohranjanje se vključi v razvojne in prostorske dokumente občine in parka;²⁷
- opredeli se območja varovanja naravnih danosti, ki niso pokrite z varstvenimi režimi/nimajo pravnega varstva;²⁶
- opredeli se povezovanje s sosednjimi zavarovanimi območji (Notranjski regijski park, Regijski park Škocjanske jame);¹
- ustanovi se zavarovano območje Planinsko polje;¹
- stremi se k povezovanju šol, raziskovalcev in prebivalcev v skupne programe učenja in raziskovanja;²⁷
- razvija se "žive laboratorije" za testiranje trajnostnih praks v skladu z načeli UNESCO MAB in mrežo biosfernih območij;²⁷
- izboljša se stanje habitatov in stanja naravnih vrednot oz. zavarovanih območij;¹
- izboljša se stanje na Cerkniškem jezeru in Planinskem polju (odstranjevanje zarasti, mulčenje, košnja, optimizacija kmetijske rabe površin);¹

- ohranja oziroma obnovi se mokrišča in ekstenzivne travnike, renaturira se vodotoke;¹
- obnovi se mokrišča, mejice in vodotoke kot temelj prilagajanja na podnebne spremembe;²⁷
- uporabi se naravne procese za izboljšanje poplavne varnosti in kakovosti vode;²⁷
- ohranja se naravne danosti območja in ne samo zatečenega stanja, tudi procese, dejavnosti naj se ne umešča v varovana območja, ampak na njihov obodu, do varovanih območij naj se uredi trajnostno obliko prevoza;²⁶
- opredeli se območja, kjer se ohranja sedanje stanje, kjer se vzpostavlja sukcesija, kjer se vzpostavi prejšnje stanje;²⁶
- izboljša se stanje suhih travnišč v povezavi z izvajanjem paše, vzpostavitev treh eksperimentalnih pašnikov na suhih kraških travnikih - za govedo, konje in drobnico;¹
- ohrani se krajinski vzorec travnišč na slemenu, ki se zarašča na širšem območju Slivnice (izjemni razgledi na Cerkniško jezero);²⁶
- opredeli se območja zelenih cenzur med naselji v izogib njihovi sklenitvi (izguba pomembnih habitatov in migratornih poti);²⁶
- opredeli se usmeritve za urejanje v območjih migracijskih koridorjev za divje zveri in druge vrste, ki so bili prepoznani na državni ravni, znotraj območja obdelave. Migracijske koridorje se ohranja, izboljša se njihovo stanje ter se jih vnese v prostorske akte. Določi in ohranja se prehodna območja med njimi ter območja do načrtovanega ekodukta preko AC in železniške proge med Rakekom in Postojno (DPN za ekodukt na odseku AC Unec – Postojna). Problematičen je predvsem koridor pri Zelšah - med naseljem Rakek in industrijsko cono Podskrajnik, ki ga tangira tudi nov potek trase železnice na odseku Rakek-Postojna);^{26, 29}
- obseg poplavnih območij ali odtočnih režimov naj se ne spreminja, razen za namene vrnitve ali približanja naravnemu stanju;²³
- načrtuje naj se ohranitev kalov (mlake, lokve), ki se namenja ohranjanju biotske raznovrstnosti in tradicionalni rabi (napajanje živali) ali drugim dejavnostim (obnova upošteva načela varstva narave: ohranjanje položnih brežin, suhozidov, naravne zarasti ipd.);²³
- odstrani se elemente negativnih posegov človeka v kraška polja, predvidi se renaturacija/revitalizacija/povrnitev naravnega stanja (na Cerkniškem polju so bili v preteklosti izvedeni tako ukrepi za osuševanje, kot tudi za daljše zadrževanje vode na območju), na podlagi jasnih ciljev in načrta, ki bo temeljil na celoviti analizi teh elementov, njihovem vplivu na naravo ter smiselnosti oziroma učinku odstranjevanja;^{26, 28}
- naslovi se pomen vodovarstvenih območij – pomembno v luči podnebne odpornosti (živeti v zdravem okolju z zadosti pitne vode);²⁶
- ohranjanje vodnih virov in podzemnih vodonosnikov, ki napajajo lokalna naselja;²⁷
- opredeli se ukrepe za zmanjševanje vplivov onesnaženja iz kmetijstva, kanalizacijskih sistemov in prometa;²⁷
- umesti se čistilno napravo za Planino (predvidena lokacija je na severnem delu poselitvenega območja Planine, kjer se stakneta glavna cesta in cesta proti Rakeku, planirane so ureditve v sklopu Vodooskrbe obale in Krasa – umestitev sončne elektrarne na objektu vodarna Malni (streha), celovita sanacija vodarn Sv. Duh in Lepena, planiran je

tudi povezovalni vod);³⁰ (opomba: čistilno napravo naj se umešča izven območja naselbinskega spomenika, prav tako je lahko problematično umeščanje ob vstopu v Planino);³⁴

- razvija se sonaravnih rešitve za izboljšanje kakovosti vode ter varno, lokalno oskrbo;²⁷
- "Varstvo tišine";²⁶
- poudari se vizualno podobo krasa, kot prepoznavno lastnost (vrtače, skalovitost na površju idr.);²⁶
- izpostavi se podzemni kraški svet: manko zavedanja, da imamo v tem prostoru "dva nivoja";²⁶
- naslovi se problematiko zasipanja vrtač (izgublja se značilno podobo krajine/identiteto prostora, onesnažuje se podzemlje in spreminja hidrološke in geomorfološke značilnosti);²⁶
- v postopku je pričetek izvajanja nacionalnega načrta za obnovu narave, v okviru katerega se bo določilo območja povrnitve habitatnih tipov v ugodno stanje z opredelitvijo ukrepov, ki naj se prepozna kot razvojno priložnost;²⁶
- zagotovi se učinkovito čiščenje odpadnih voda na kraškem terenu, izpostavi se problematika zmogljivosti čistilnih naprav (ČN) in praznjenja kemičnih sanitarij okvirih parkirišč za avtodome (PZA) (kemikalije vplivajo na procese v ČN).²⁶

Ureditev Rakovega Škocjana³¹

- ureditev pristojnosti;
- ureditev oznak za naravoslovno učno pot, ki poteka po dolini (ene oznake je postavil NRP – lesene stebričke (avtor Tine Schein), od katerih odletavajo slikice, nekateri so v temelju strohnili, enega je odplavilo ipd.; kot druge oznake pa služijo table, ki jih je postavil ZRSVN, vendar ne vodijo dovolj ustrezno uporabnika (problem so prehajanja iz ceste na gozdno učno pot, zaradi česa se veliko ljudi ne poslužuje te poti);
- ureditev parkirnih mest (na sonaraven način, npr. tlakovane niše ob cesti in ob vstopih v dolino);
- zapora doline (sicer je na tem vprašanju javnost zelo razdeljena) za odprt promet;
- vzpostavitev vzdrževanja ključnih vedut: na Tkalco jamo iz Velikega naravnega mosta, na Rak iz Velikega naravnega mosta, na Veliki naravni most iz vznožja mostu, iz ravnice pred Velikim naravnim mostom – to so najbolj ključne, ki se izgubljajo zaradi divjega zaraščanja;
- ustaviti propadanje cerkvice Sv. Kancijana (stoji še zadnji obok, potem bo samo še kup ruševin in zidov).

Varstvo kulturne dediščine in krajine

- varovana območja in objekte kulturnih spomenikov in registrirane kulturne dediščine ter njihova podoba v prostoru se ohranja in varuje pred izgubo varovanih lastnosti in prostorske celovitosti ožjega območja, v katerem se nahajajo;²⁶
- območje kulturne krajine Cerkniško polje oz. jezero (Cerknica - Kulturna krajina Cerkniškega jezera, EID: 1-16286) je območje tradicionalne ekstenzivne kmetijske rabe, katere dejavnosti so pustile značilen pečat v krajini; ohranja se prepoznavni sistem poljske

- razdelitve, urbanistično zasnova podeželskih naselij (obcestne ali gručaste vasi), stavbna dediščina ter številna arheološka najdišča, ki dokazujejo zgodnjo poselitev tega prostora;²⁸
- Planinsko polje kot samostojna enota sicer ni evidentirana v Registru kulturne dediščine, vendar je vredno ohranjati edinstveno razvite meandre reke Unice, obdane z obrežno vegetacijo, posameznimi drevesi, z osamelcem Jakovica, ki je poseljen (Jakovica – Vas; EID 1-03149) in ga obdaja arheološko najdišče (Laze pri Planini - Arheološko območje; EID 1-11101). Značilen je obdelan rob kraškega polja, ki zaključuje podobo kulturne krajine, kot enkratne celovitosti naravnega in kulturnega okolja;²⁸
- upošteva se dediščina Rapalske meje – dobro ohranjeno je namreč veliko število objektov – je v veliki meri pozabljen in bi jo bilo treba vključiti v RPP ter v določeni meri tudi formalizirati (vpis v RKD), je neizkoriščen potencial, ki pa se počasi privatizira;²⁸
- kulturna dediščina se vključuje v razvojne vsebine (razvoj turizma in kulturne storitve, pomembna je tudi reaktivacija in prenova KD v smislu dodatnih stanovanjskih ali storitvenih kapacitet);
- vzpostavi se novo kulturno prizorišče in obudi staro jedro Cerknice: Tabor predstavlja okvir za povezovanje različnih interpretacijskih objektov (Gerbičeva hiša, Kravanjeva hiše, kulturni dom Cerknica, ipd.), prostor pod Taborom se uredi kot zunanje prireditveno prizorišče z vso potrebno spremljevalno infrastrukturo);^{1,8,12,27}
- izvaja se nadaljnjo obnovo Ravbarjevega stolpa v Planini (spomenik Planina - Mali grad, EID 1-04831),^{1,18} ob njem je predviden servisni objekt;³⁰
- zagotovi se »in-situ« vzdrževanje ohranjenih arheoloških ostalin (zaščita s pokrivanjem ostalin pozimi);²⁸
- ohranja se silhete naselij, definirajo se jasne meje in robovi naselij, ki se jih ohranja z vidika kulturne dediščine ter krajinskih kvalitet (mišljena so vsa naselja, ne le tista, k so opredeljena kot naselbinska dediščina). Opredeli se v krajinski sliki in vedutno najpomembnejše robove. Ohranja se homogenost in drobno strukturo obstoječega poselitvenega vzorca;²⁶
- kot varstvena izhodišča se opredeli vedute, vizure, značilne poglede;²⁶
- naslovi se potencial arheološke dediščine (npr. Planina - Arheološko najdišče Stari grad, EID 1-04777), vzpostavi se tematske poti po arheološki dediščini;²⁶
- obnovi se drevored, ki se zaraščajo ali so drevesa stara in potrebna obnove (Drevored Planina – Martinjak: najdaljši drevored v Sloveniji, hruškov drevored med Lipsenjem in Gorenjim jezerom: 3 kilometre dolg drevored starih visokodebelnih hrušk);^{22,26}
- vzpostavi se linije drevoredov: določi se nove (npr. ob novih kolesarskih poteh) ali se v obnovi tiste, ki so v prostoru že obstajali;²⁶
- prizadeva se za vzpostavitev celostne ali vsaj usklajene podobe oznak, kažipotov idr.;²⁶
- naslovi se trajnostni vidik kulturne dediščine v odnosu do ohranjanja rabe tal (stremi se k vzdrževanju kulturne krajine, ne zaraščanju). Podpira se izvajanje ukrepov Skupne kmetijske politike za ohranjanje krajinskih značilnosti (omejki, živice, posamezna drevesa in skupine dreves, gozdni otoki in vodna telesa);^{26,28}

- prednostno naj se fotovoltaika umešča v okviru skupnostnih elektrarn, ki manj prizadene dediščino in širšo podobo naselij. Če obstaja potreba, se v naprej določi za to primerne lokacije;²⁶
- konkretizira se ukrepe varstva kulturne dediščine: opredeli se konkretne lokacije obnov/prenov objektov ali območij kulturne dediščine (npr. Planina - Razvaline gradu Haasberg, EID 1-00173, Planina - Grajski most, EID 1-30555, naselbinska jedra: npr. Planina - Trško naselje, EID 1-00525, Planina - Zaselek Malni, EID 1-04788, Žerovnica – Vas, EID 1-00898, Dolenje jezero – Vas, EID 1-00107), določi se območja, za katera se prvenstveno izdelajo konservatorski načrti za prenavo. Pomemben je celostni pristop, s čimer se zagotovi rešitve, ki so skladnejše tudi z varstvenimi vidiki. Primer so obnove cest v zavarovanih naselbinskih jedrih, ki bolj ali manj sledijo cestnim standardom;^{26,28,34}
- opredelitev rešitev/principov za obnovo/prenavo starejših stavb na območju trškega jedra Planina (ohranjanje starega dela naselja Planina), ki so v območju poplav (veliko starejših stavb je zaradi neugodne lege tik ob cesti ali na robu polja v območju poplav težje obnovljivih ali nezanimivi lastnikom za obnovo);³⁰
- obnovijo se reprezentativni in tipični objekti kmetijskega stavbarstva (domačije, prežitkarske hiše, kašče, seniki, sušilnice sadja, čebelnjaki), vključi se jih v turistično ponudbo,
- obnovijo se sakralni objekti (znamenja, kapelice, cerkve);
- opredelijo se oblikovani koncepti za spodbujanje lokalne arhitekture (obnova starih objektov in novogradnje, ki sledijo izročilu lokalne arhitekture s sodobnimi prijemi);
- centralne dejavnosti, nove večje objekte naj se umešča premišljeno in ne v vstopne dele naselij, poišče se bolj ustrezne lokacije;²⁶
- opredeli se do območij opuščanja/prestrukturiranja degradiranih območij, opredeli se usmeritve, v kakšno rabo in kako se jih uredi.²⁶

Upravljanje z vodami

- gradnje hidroenergetskih objektov naj se ne načrtuje izven obstoječih pregrad nekdanjih mlinov in žag;²³
- gradnja hidroenergetskih objektov na vodotokih se izvaja na obstoječih pregradah v obstoječih dimenzijah in načinu gradnje ter ob hkratnem zagotavljanju ekološko sprejemljivega pretoka ter varstva naravnih vrednot ter biotske raznovrstnosti;²³
- odvzem vode iz vodotokov za namakanje kmetijskih površin, ribogojstvo in delovanje obnovljenih ali prenovljenih starih objektov, ki so vezani na izkoriščanje energije tekoče vode mora zagotavljati pogoje za ohranitev vodnih in obvodnih habitatov ter ekološko povezanost habitatov pred in za zajezitvijo oziroma odvzemom vode;²³
- predlaga se nadaljevanje renaturacije vodotokov na Cerkniskem polju po obstoječi projektni dokumentaciji in proučitev možnosti odstranitve pregrad na vodotokih, odvzem vode za namakanje, ribogojstvo, MHE itd. na Cerkniskem in Planinskem polju ter v Rakovem Škocjanu je z vidika varstva narave sporen;²⁹
- opredelitev do varstva vodnih sistemov, vodnega kroga (glavna strateška naloga območja naj bo zaščita Javorniškega toka - zadnje velike zaloge pitne vode);²⁶

- zaščita vodnega vira Malni ter omogočanje povezanih infrastrukturnih objektov;^{26,30}
- naslovi se predvidene omejitve v prostoru zaradi predvidenih načrtovanih vodovarstvenih območij (npr. Malni).²⁶

Gozdarstvo, lovstvo, ribištvo in kmetijstvo

- stremi se k krožnem in skupnostnem gospodarstvu: uporabi lokalnih virov in materialov ter ponovni uporabi naravnih in kulturnih dobrin, povezuje se z blagovno znamko kot dokazom krožnosti, porekla in družbene odgovornosti;²⁷
- kmetijska dejavnost se primarno ohranja in razvija v funkciji ohranjanja kulturne krajine na območju Cerkniskega polja in Vidovskega hribovja. Izvaja se ukrepe za preprečevanje zaraščanja kmetijskih zemljišč (spodbujanje razvoja ekološkega kmetijstva in dopolnilnih dejavnosti) in ohranjanje biotske raznovrstnosti (odkupi kmetijskih zemljišč, ki se jih nameni trajnemu varovanju narave). Razvoj kmetijstva se spodbuja tudi z zagotavljanjem možnosti za preselitev kmetij na rob strnjenih območij kmetijskih zemljišč;⁸
- preprečuje se pogozdovanje kmetijskih površin;⁸
- izvaja se konkretne akcije, predvsem v povezavi z Skupno kmetijsko politiko (povečevanje vpisa KOPOP) ter razvoj vsebin iz SKP (plačila za izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij in neproizvodne naložbe);¹
- izvaja se prilagoditve za kmetovalce in prebivalce na prisotnost velikih zveri (medovarni smetnjaki in drugi ukrepi);¹
- vzpostavi se mreža kmetij dobrih praks, ki testirajo izvajajo in predstavljajo izvajanje ukrepov za preprečevanje škod (velikih zveri);¹
- gospodarjenje/rabo zemljišče (paša, zaraščanje, kmetijsko gospodarjenje in gospodarska raba gozda) na varstvenih območjih se prilagodi ekološkim zahtevam vrst in habitatnih tipov;²³
- vzpodbuja se rabo zaraščajočih se kmetijskih površin na način, ki zagotavlja ohranjanje naravnih vrednot in območja biotske raznovrstnosti, še posebej na habitatnih tipih travnišč in habitatih travniških rastlinskih in živalskih vrst;²³
- izvede se odkup/zakup površin, namenjenih revitalizaciji zaraščenih ali intenzivno obdelanih kmetijskih površin;²³
- na kmetijskih površinah se ohranjajo ali ponovno vzpostavljajo omejki, živice, posamezna drevesa in skupine dreves, gozdni otoki in vodna telesa, razen tam, kjer to ni skladno z načrtom upravljanja zavarovanih območij;²³
- ohranja in obnovi se gozdne otoke in vegetacijo ob vodotokih na območjih intenzivnejše kmetijske rabe ter, na območjih, kjer je bila ob vodotokih gozdna in grmovna vegetacija izkrčena;²³
- ohranjajo naj se ekstenzivni sadovnjaki in vzpodbuja se njihova vzpostavitev, uporabijo se stare sorte sadnega drevja;²³
- določi se območja, kjer izvajanje melioracij in zaokroževanj na kmetijskih zemljiščih ni dopustno (npr. Cerkniskem in Planinskem polju to ni sprejemljivo iz naravovarstvenih razlogov;^{23,26,29};
- kmetijska pridelava v rastlinjakih naj se načrtuje izven območij naravnih vrednot, kulturne dediščine, območij, namenjenih ohranjanju biotske in krajinske raznovrstnosti in izven območij izstopajočih krajinskih vrednosti;²³

- gozdne maske (teh območij ni mogoče obnoviti) se ne širi na območja zaraščajočih travnikov in pašnikov. Z nekaterih območij naj se gozdno masko umakne skladno z načrtom upravljanja zavarovanih območij, kjer se določijo območja potencialne obnove travnikov in pašnikov;²³
- določi se območja gozdov, ki bi jih bilo smiselno prepustiti naravnemu razvoju in se načrtuje odkup ter drugi ukrepi;^{23,26}
- naslovi se problematiko odpiranja gozdnega prostora za turizem (fotolov, kolesarstvo/pohodništvo po gozdnih poteh idr.) v navezavi na dinamiko življenja divjadi (prehajanje divjadi v poselitvena območja idr.);²⁶
- razvija in ohranja se ribištvo, promovira in vzpostavi se ribiški turizem;²⁶
- za namen izvajanja ribiškega upravljanja in ribolova se naj vsi posegi v prostor načrtujejo na način, da bo omogočen nemoten dostop do vode in bo omogočeno izvajanje vseh aktivnosti s področja ribiškega upravljanja in ribolova. V prostor naj se umešča parkirišča oz. prostor za avtomobile - na celotnem območju vodotoka/vodnega telesa dovoljuje dostop vozilom za potrebe izvajanja ribiškega upravljanja/ribolova^{26, 33} (opomba: takšna usmeritev ni skladna s konceptom omejevanja motornega prometa v zavarovanih območjih narave, zato ni upoštevana, glej poglavje 4.1);
- poseganje v varstvene revirje in drstišča je prepovedano, novi posegi niso več dovoljeni (Zakon o sladkovodnem ribištvu (ZSRib), Uradni list RS, št. 61/06 in 56/25);^{26, 33}
- vsak poseg v ribiški okoliš mora biti načrtovan in izveden na način, ki v največji meri zagotavlja ohranjanje rib, njihove vrstne pestrosti, starostne strukture in številčnosti (19. člen ZSRib) tako, da se struge, obrežja in dna vodotokov ohranja v čim bolj naravnem stanju, da se ohranja obstoječa dinamika, hidromorfološke lastnosti in raznolikost vodotokov, da se objekti gradijo na način, ki ribam omogoča prehod ter da se ohranja naravna osenčenost oz. osončenost struge in brežin;²⁶
- ribištvo kot tradicionalna dejavnost v tem prostoru z vidika varstva narave ni sporna, vendar so z vidika ohranjanja narave sprejemljive le oblike ribolova, ki so skladne z naravnimi danostmi, naravovarstvenimi vsebinami območja ter z ribiško gojitvenimi načrti;²⁹
- spodbuja se sodelovanje med lokalnimi kmetijami, podjetniki, ponudniki storitev in javnimi zavodi;²⁷
- razvijanja se tržne poti, ki povezujejo lokalne proizvode in storitve z obiskovalci in prebivalci;²⁷
- uveljavlja se kratke dobavne verige, lokalna partnerstva in skupnostne modele izmenjave;²⁷
- utrjuje se načelo, da kar porabimo, ustvarimo in ohranimo v bližini – za skupno dobro.²⁷

Poselitev, stanovanja, dejavnosti, prometna infrastruktura

Poselitev, stanovanja in dejavnosti

- naslovi se aktivno lokalno prebivalstvo in kakovostno bivalno okolje za stalno naselitev;²⁶

- spodbuja se razvoj, ki vodi k boljši kakovosti bivanja ob sočasnem ohranjanju prostorske identitete, pri novogradnjah in prenovah se upošteva značilno arhitekturno tipologijo in prilagaja se prostoru;¹⁵
- naslovi se problematiko spreminjanja delov vasi in naselij v spalna naselja ter problematiko opuščanja kmetij in kmetijstva na območju (kmetija kot moteč element v podeželskem območju);²⁶
- če obstaja potreba za preselitev kmetij, naj se lokacije išče celovito s principi in postopki prostorskega načrtovanja (analiza širšega prostora tako z vidika ranljivosti kot primernosti ter priprava predlogov potencialno ustreznih lokacij). Osredotočanje na lokacije izključno na podlagi lastništva ni ustrezen pristop, vključiti je treba tudi vzvode zemljiške (in kmetijske) politike, kot na primer zamenjava kmetijskih zemljišč, odkup zemljišč. Upoštevati je treba tudi dejstvo, da velikokrat ne gre za tradicionalno kmetijo temveč za kmetijsko proizvodni (industrijski) kompleks, ki ima svoje prostorske in okoljske zakonitosti;²⁸
- opredeli se možna območja za dolgoročno širitev območja Unec-Rakek, ki je glede na celotno regijo pod velikim pritiskom priseljevanja;²⁶
- izhodišče za funkcije prostora naj bodo tudi zdravje in dobro počutje;²⁶
- spodbuja se zdrav življenjski slog, povezan z naravo – gibanjem, lokalno hrano, čistim okoljem;²⁷
- ohranja se kvalitetne tipološke značilnosti arhitekturnega in urbanističnega oblikovanja ter prepoznavnost občinskega prostora;⁸
- poslovne in proizvodne dejavnosti se ohranjajo in prednostno razvijajo v okviru gospodarske cone Podskrajnik, ki predstavlja osrednje gospodarsko in zaposlitveno središče občine. Dolgoročno se na to lokacijo selijo tudi industrijske dejavnosti, ki so zaenkrat v jedrih nekaterih večjih središč (Cerknica in Rakek), opuščata se obstoječi proizvodni coni v Martinjaku in Marofu;⁸
- povezava stare in nove gospodarske cone Podskrajnik: Dve največji gospodarski coni v občini se prostorsko povežeta. Zgradi se notranjo napajalno in povezovalno cestno ter ostalo infrastrukturo. Na ta način se izboljša notranja komunikacija med conama in se hkrati komunalno opremi nove razvojne površine za širitev tamponske cone med staro in novo, ki ju poveže. Povezanost gospodarskih con pomeni boljše pogoje za njen notranji razvoj kot celote;¹
- športnorekreacijska ponudba se ohranja in razvija na obstoječih lokacijah v Cerknici (dopolnitev dejavnosti športnega parka, dograditev šolskega igrišča), na Uncu (športnorekreacijske površine urejene v sklopu obnove šole), Rakeku (z izgradnjo nove telovadnice in zunanjih športnih igrišč se dopolnjuje dejavnost športnega parka v bližini osnovne šole), v Grahovem (ob šoli je sodobno športno igrišče, ki služi celotnemu zaledju šolskega okoliša in širše) in Begunjah pri Cerknici (širitev obstoječih površin ob šoli);⁸
- medgeneracijski mestni park v Cerknici: z OPN je predviden na lokaciji "Za vrtovi", priprava dokumentacije (OPPN za EUP CE 61/1) in odkupi zemljišč, načrtovanje mestnega parka in ureditev potrebne komunalne infrastrukture, nakup in postavitve trajnostnih (lesenih) otroških igral ter ostale potrebne infrastrukture (lesene klopi, nadstreški, pitniki s tekočo vodo, ograja), postavitve in ureditev skupnostnega zeliščnega vrta;^{1, 30}

- ustrezno se uredi komunalno infrastrukturo, ki je v neposrednem zaledju Cerkniškega jezera v naseljih Topol, Begunje pri Cerknici, Žerovnica in Lipsenj;
- nastanitvene kapacitete (stanovanja, počitniški objekti) na območjih z naravovarstvenimi vsebinami naj se prednostno zagotavlja v okviru (prenove) obstoječega stavbnega fonda z upoštevanjem in vključevanjem kulturne dediščine.^{23, 28}

Razvoj trajnostnega turizma

- turistično ponudbo se usklajuje z varstvenimi cilji in nosilnimi zmogljivostmi prostora, ki predstavljajo podlago za usmerjanje in trajnostno upravljanje razvoja turizma;²⁷
- trajnostni turizem se razvija kot **aktivno upravljana dejavnost**, ki s svojo ekonomsko učinkovitostjo omogoča financiranje infrastrukture, usmerjanje obiskov ter dolgoročno ohranjanje naravnih vrednot;
- ureditev primerne prostora za nemoteno izvajanje dejavnosti produkta preživetja v naravi;
- vse turistične ureditve in nadgradnje je treba načrtovati in umeščati upoštevajoč dejstvo, da je varstvo narave predvsem na območju Cerkniškega in Planinskega polja ter Rakovega Škocjana ključno in se ostale dejavnosti temu prilagajajo. Vse ureditve in dejavnosti, namenjene turizmu, se umešča izven ali ob rob varovanih območij. Razvoj turizma mora izhajati iz nosilnosti prostora z vidika varstva narave, ne iz potreb turizma. Kar nekaj alinej iz tega poglavja je v nasprotju s tistimi iz prvega poglavja. Potrebna bo uskladitev oziroma opredelitev prioritete. Dodatna turistična infrastruktura v Dolenjem jezeru in pri hotelu v Rakovem Škocjanu bi z vidika varstva narave lahko bila sporna;²⁸
- turizem se ohranja in prednostno razvija na območju Rakovega Škocjana, Cerkniškega jezera in Cerknice s Slivnico. V Dolenjem Jezeru (za območje Cerkniškega jezera) in ob vstopu v Krajinski park Rakov Škocjan se predvidi ureditev osrednjih vstopnih informacijskih točk, ki bosta predstavljali izhodišče za obiskovalce obeh znamenitosti. Ohranjala in dopolnjevala se bo obstoječa turistična ponudba na lokaciji hotela Rakov Škocjan. Za območje Cerkniškega jezera se bo podpora turistična in druga infrastruktura zagotavljala predvsem v Dolenjem Jezeru in Cerknici (nastanitvene kapacitete, športnorekreacijske dejavnosti itn.), v manjši meri pa tudi v drugih naseljih (zlasti naseljih, ki so opredeljena kot središča ali manjša nosilna naselja v lokalnem prostoru) na njegovem obrobju;⁸ (opomba: Zapis iz OPN je nekoliko neroden. Omenjena območja se prvenstveno ohranja in ne razvija. Razvoj turizma sicer temelji na njihovih lastnostih, vendar se infrastrukturo načrtuje izven teh območij.²⁸ V naslednjih spremembah in dopolnitvah OPN se zato predlaga jasnejšo opredelitev, da koncentracija turističnega razvoja na teh območjih služi predvsem usmerjanju in upravljanju obiskov ter zmanjševanju pritiskov na najbolj občutljive dele prostora. Predlog dopolnitve: Turizem se ohranja in prednostno razvija na območju Rakovega Škocjana, Cerkniškega jezera in Cerknice s Slivnico, kjer se z vzpostavitvijo organiziranih vstopnih točk in podporne infrastrukture zagotavlja usmerjanje in upravljanje obiskov. V Dolenjem Jezeru (za območje Cerkniškega jezera) in ob vstopu v Krajinski park Rakov

Škocjan se uredita osrednji vstopni informacijski točki, ki predstavljata izhodišče za obiskovalce. Obstoječa turistična ponudba (npr. hotel Rakov Škocjan) se ohranja in nadgrajuje. Podporna turistična infrastruktura (nastanitve, rekreacija ipd.) se prednostno razvija v Dolenjem Jezeru in Cerknici ter v drugih naseljih na obrobju območja, s čimer se zmanjšuje pritisk na najbolj občutljive dele narave;²⁷

- površina v OPN⁸ namenjena ureditvi igrišča za golf s pripadajočimi dejavnostmi severno od Podskrajnika se opusti, za njegovo realizacijo ni interesa, nahaja se ob koridorju velikih zveri, ureditev ni skladna z aktualno vizijo razvojno turizma;
- spodbuja se razvoj trajnostnih oblik rekreacije (pohodništvo, kolesarstvo) in dejavnosti, ki so usklajene z naravnimi danostmi ter podprte z ustrežno, prostorsko in okoljsko prilagojeno infrastrukturo;²³
- območje se aktivno vključuje v mednarodne pohodniške in kolesarske povezave (npr. Evropska pešpot E7, Via Dinarica, EuroVelo 9), s čimer se krepi njegova dostopnost, prepoznavnost in razvoj trajnostnega turizma;^{11, 27}
- razvija se nabor avtentičnih turističnih doživetij, ki temeljijo na naravnih danostih, interpretaciji prostora in vključevanju lokalnega znanja, pri čemer se obstoječe programe nadgrajuje in povezuje v celovite produkte višje dodane vrednosti;^{11, 27}
- razvija in nadgrajuje se mreža tematskih poti kot nosilcev interpretacije naravne in kulturne dediščine, ki se povezujejo v celovite, celoletne turistične produkte;^{11, 27}
- na ključnih vstopnih točkah (npr. Rakov Škocjan, Slivnica) se razvija mreža informacijskih točk in osnovne turistične infrastrukture, ki omogoča usmerjanje obiskovalcev, zmanjševanje pritiskov na prostor ter izboljšanje kakovosti doživetja;^{11, 27}
- Kravanjeva hiša – večnamenski kulturno-izobraževalni prostor, ki združuje funkcije predavalnic, prostorov za srečanja in razstavnih površin. Namenjena bo srečevanju različnih deležniških skupin, spodbujanju dialoga ter prenosu znanja. Poseben del programa bo manjša razstavna zbirka Notranjskega muzeja, ki bo obiskovalcem približala kulturno in naravno dediščino Notranjske;^{11, 27}
- ureditev plovbnega režima (Občina Cerknica ima sprejet Odlok o plovbnem režimu na Cerkniškem polju, ki je potreben celovite prenove in uskladitve z varstvom narave);^{11, 29}
- nadgradnja ponudbe Pustno interpretacijske hiše: (1) ureditev prostorov in zbirke pustnih mask;¹¹
- opredelitev nosilnih zmogljivosti obiska za zavarovana območja,¹ kot podlaga za aktivno upravljanje obiskov, razpršitev turističnih tokov ter usmerjanje razvoja infrastrukture in turističnih dejavnosti;²⁷
- razvija se manjša turistična infrastruktura (razgledišča, počivališča, manjša prenočišča), prednostno v obstoječih objektih, pri čemer se zagotavlja ravnotežje med dostopnostjo, doživetjem narave ter ustreznim upravljanjem in nadzorom;^{2, 27}
- povezava Planine z območjem Ravbarjevega stolpa in Hošperka ter Planinskega polja kot celote v celostno turistično/rekreacijsko ponudbo;³⁰
- oblikovanje turističnega produkta Planina (reka Unica, Planinska jama/Črna jama, Jamborna pot, Ravbarjev stolp);¹⁸
- projekt "Središče Unica – Edinstvena": obnova Ravbarjevega stolpa² (vzpostavitev multivizijske pravljice zbirke) in njegove okolice,

izgradnja manjšega objekta za potrebe TIC, jamarjev in sanitarij. Ureditev parkirišča pri Ravbarjevem stolpu. Ureditev poti do vhoda ter sam vhod v Planinsko jamo. Ureditev in označitev pešpoti po Planinskem polju. Ureditev parkirišča pri gradu Hošperk (glej opombo pri poglavju Trajnostna mobilnost in ureditve cestnega prometa). Sanacija kamnoloma in vzpostavitev športno rekreacijskega centra;¹⁸

- vsi posegi v jamah in njihovih vhodih se izvajajo skladno z Zakonom o varstvu podzemnih jam. Izvaja se kohezijski projekt Za jame, ki ga vodi MNVP in vključuje tudi Križno jamo in Planinsko jamo.²⁸

Nastanitvene kapacitete

- vzpostavitev butičnih nastanitvev v večjih objektih in kamp,¹¹ izven ali ob robu varovanih območij,²⁹ v skladu s Smernicami za investicije v turistične nastanitve na območju Notranjskega parka (november 2025);²⁷
- razvoj nastanitvenih kapacitet se usmerja v oblike, ki omogočajo celoletno poslovanje, višjo dodano vrednost in zaposlovanje, saj ti elementi prispevajo k dolgoročnemu upravljanju prostora in ohranjanju narave. Nastanitvene kapacitete se razvijajo v skladu z nosilno zmogljivostjo prostora, pri čemer se zagotavlja ravnotežje med varstvom narave, kakovostjo doživetja in ekonomsko vzdržnostjo turizma;²⁷
- ureditev postajališč ter parkirišč za avtodome (PZA) (npr. pri gradu Hošperk (glej opombo pri poglavju Trajnostna mobilnost in ureditve cestnega prometa);
- smiselnosti predlogov, kot so ureditev hostla v Grahovem,¹ ureditev pomolov/vstopnih točk za čolnarjenje na Cerkniškem polju, vzpostavitev sistema kampov za zahtevnejše turiste (med drugim tudi Planina)¹⁸ se ponovno preverijo glede njihove dodane vrednosti, poišče se druge oblike nastanitvev²⁷ (opomba: kamp naj se umešča izven območja naselbinskega spomenika);²⁸
- opredelijo se lokacije PZA (in določijo standardi zanje – odvajanje odplak iz kemičnih stranišč) ob avtocesti z namenom zmanjšanja divjih nočitev v naravnem prostoru prometnega koridorja,²⁶ opredelijo se lokacije PZA na območju obravnave po principu razpršenega modela upravljanja s kratkotrajnimi počivališči za bivalna vozila;²⁷
- opredeli se do različnih oblik nastanitvenih dejavnosti in kam jih je smiselno umeščati v tem ranljivem prostoru;²⁶
- lokacije, obliko in obseg nastanitvenih kapacitet je treba določiti na podlagi celovite analize dejavnikov v prostoru, vključno z naravovarstvenimi;²⁹
- lokacije, tipologija in obseg nastanitvenih kapacitet se določajo z zagotavljanjem ravnotežja med varstvom narave, kakovostjo doživetja in gospodarsko učinkovitostjo.

Vzpostavitev omrežja tematskih, pohodnih in kolesarskih poti

- predhodno je potrebno izdelati analizo obstoječih poti in preveriti realizacijo aktivnosti v okviru evropskih projektov ter preveriti na eni strani obstoj dodatnih potreb, na drugi pa interes in strinjanje domačinov oz. lastnikov zemljišč, ali sploh soglašajo z umeščanjem novih poti (izkušnje z nasprotovanjem v projektu Kras.Re.Vita);²⁹

- nadgrajuje se osnovna mreža kolesarskih poti, ki jo tvorita glavni kolesarski povezavi Planina–Rakek–Cerknica in Cerknica–Nova vas–Sodražica (potekata vzporedno z regionalno cesto RI 212 Unec–Žlebič), na kateri se navezujejo lokalne povezave;⁸
- omrežje kolesarskih poti in pešpoti ter druge rekreacijske poti se na območjih ohranjanja narave in kulturne dediščine načrtuje po že obstoječih poteh ter ob upoštevanju pogojev in varstvenih usmeritev za ohranjanje naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter kulturne dediščine (na obeh poljih nove kolesarske poti in umeščanja novih premostitvenih objektov z vidika varstva narave ni sprejemljivo);²³
- vzpostavi/posodobi se tematske/učne poti na Planinskem polju¹⁷ (opomba: Na Cerkniškem in Planinskem polju ter v Rakovem Škocjanu nove poti niso potrebne oziroma bi bile z vidika varstva narave lahko sporne);²⁹
- vzpostavijo se pohodne poti ob Ravbarjevem stolpu;¹⁷
- uredi se vstopne poti do Planinske jame;¹⁷
- vzpostavi se športno rekreacijski center Planina;¹⁷
- nadgradi se kolesarske in pohodne poti in vzpostavi se povezovanje z obstoječimi trasami;¹
- "S kolesi po krasu": izgradi se manjkajoče dele kolesarskih poti in premostitvenih objektov z namenom regijskega turističnega povezovanja (iz Postojne med drugimi tudi Jamborna pot do Planine, Rakov Škocjan, Cerkniško jezero);⁸
- priključi se na ali vzpostavi se daljinske pohodniške in/ali kolesarske poti (Občina Cerknica prečita dve planinski (Evropska pešpot 7, Via Dinarica) in ena kolesarska transverzala (tu čez poteka oz. bo potekala trasa Eurovelo 9));¹¹
- uredi se kolesarske poti Postojna – Razdrto – Zagon – Predjama – Planina;¹
- kolesarska mreža naj obsega ustrezen podporni sistem (postavi se dodatne točke za izposojanje koles na ključnih lokacijah, uredi se sistem e-polnilnice za kolesa (s primerno razdaljo med njimi in strateško postavitev ob točke, kjer že poteka neka ponudba (gostinski obrati, javne točke, ipd)), servisne točke);^{16, 27}
- ustvari/promovira se Jamsko transverzalo¹⁶ (opomba: Jamska transverzala je zaseben projekt na območju zgoštevane jam v zaledju Planinskega polja in nima uradnih kvalifikacij. Državna Jamarska transverzala pa zajema vse jame v Sloveniji s statusom turističnih jam).²⁹

Trajnostna mobilnost in ureditve cestnega prometa

Splošno:

- upošteva se načelo celostnega prometnega načrtovanja, prednost ima aktivna mobilnost, pešačenje in kolesarjenje, še posebno na krajših razdaljah, do 2 km. V teh radijih bi bilo okoli javnih stavb (šol, vrtcev, ZD, EU, občine ipd.) smiselno urejati (prijetne in varne) peš/kolesarske poti. Na daljših razdaljah se spodbuja trajnostna mobilnost v obliki kolesarske infrastrukture (morda umeščanje ob drevoredih in druge prepoznavne in lokalno primerne krajinske prvine). Preveri se nekdanje kolesarske povezave med naselji. Upošteva se območja multimodalnosti, trajnostne prevoze do večjih turističnih točk (npr.

NRP – Cerknško jezero, od AP Cerknica do jezera ni urejenega javnega prevoza), povezavo velikih generatorjev prometa do JPP;³²

- predvidena je rekonstrukcija, posodobitev in dograditev regionalnega in občinskega cestnega omrežja: v Cerknici se zgradi^{1,8} južna obvozna cesta, ki postane del regionalne ceste RI 212 Unec–Žlebič, notranja mestna zbirna cesta ter na Rakeku umesti obvozna cesta, ki ob izgradnji postane del regionalne ceste RI 212 Unec–Žlebič;⁸
- opredeli se conacijo prometne infrastrukture z vsemi omejitvami (čas, smer, tip vozil,...) turistično bolj obiskanih območij.²⁶
- celovito se upravlja s prometom in turistično infrastrukturo na območju ključnih naravnih znamenitosti v občini Cerknica z namenom preprečitve divjega parkiranja in umirjanja prometa;¹¹
- vzpostavi se urejen, ustrežno označen, lahko tudi plačljiv sistem parkiranja za obiskovalce (najbolj izpostavljene točke: Dolenje Jezero, cesta Pod Slivnico, Gorenje Jezero, Dolenja vas);¹¹
- nakaže se lokacije P+R območij ter počivališč, kje bi jih bilo smiselno umestiti, širiti, nadgraditi (večini manjka krajinska ureditev, senca, odmik od cestnega telesa, ...);³²
- vzpostavi se celovit prometni režim (omejitve prometa za Krajinski park Rakov Škocjan, cesto Dolenje Jezero – Otok – Laze – Gorenje Jezero);¹¹
- vzpostavi se razbremenjevanje - projekt CARS OUT na Dolenjem jezeru in Gorenjem jezeru (definiranje območij parkiranja, definiranje prevoza do jezera, definiranje pravice prehoda, postavitve signalizacije, kamer);¹
- nujna je celostna obravnava prometa na širšem območju Cerknškega polja in proučitev vseh prostorskih možnosti tako z vidika lastništva, rabe in obiskovanja kot varstva narave, opredelitev con brez prometa in izdelava akcijskega načrta o preusmerjanju in postopnem omejevanju prometa. Posodabljanje cestne mreže neposredno na polju bi povzročilo povečanje prometa in bi bilo z vidika varstva narave sporno;²⁹
- uredite se kolesarska pot med Uncom (iz Planine in Planinskega polja), Rakekom in Cerknico;³¹
- rešitve cestno prometnih ureditev znotraj zavarovanih naselbinskih jeder morajo biti prilagojene ohranjanju dediščine, tj. ohranjanju prepoznavnosti naselij, javnega odprtega prostora, vedut ipd.;²⁸

Obvozna cesta Rakek:

- tovorni promet skozi Rakek in Unec zelo obremenjuje varnost, kakovost zraka in kakovost življenja prebivalcev, zato je obvoznica strateškega pomena;³¹
- projekt bi lahko bil sporen z vidika varstva narave. V eni od sprememb OPN je bila obravnavana pobuda za obvožno cesto po jugozahodni strani Rakeka, ki je posegala na Rakovško polje in prečkala pomemben koridor za prehajanje divjih zveri,²⁹ trasi so nasprotovali tudi prebivalci, pobuda je bila umaknjena, preverijo se morebitne drugačne rešitve.²⁶

Rakov Škocjan:

- vzpostavi se ustrezeni prometni režim na območju Krajinskega parka Rakov Škocjan (sistem plačljivega parkiranja, trajnostne oblike prevoza skozi krajinski park, P+R sistemi, e-polnilnice za kolesa, shuttle, omejevanje prometa ...);¹¹

- že večkrat je bila upravljavcu NRP, občini in državi z namenom zmanjšanja vpliva vse večjega, predvsem tranzitnega, prometa na zavarovano območje Rakovega Škocjana podana pobuda za spremembo trase državne ceste št. 914 na odseku 2402 skozi Rakov Škocjan tako, da bi ta potekala severno od ožjega zavarovanega območja (obstoječa gozdna cesta + približno 200 m nove trase), sedanja trasa pa bi ostala namenjena lastnikom in upravljavcem zemljišč, ČSOD in obiskovalcem. Predlagano je, da KZ izpostavi to vprašanje in poda pobudo za preveritev možnosti izvedbe nove trase regionalne ceste, morda v sklopu urejanja dostopov do gradbišča v okviru DPN za nadgradnjo železniške proge Logatec – Postojna;²⁹
- V OPN so sicer opredeljena tri manjša območja za ureditev parkiranja v Rakovem Škocjanu, jugovzhodno od Rakovega Škocjana je v smeri proti Zelšam opredeljen EUP RŠ 09 z namensko rabo Btk za ureditev vstopne (info točka, parkiranje, možnost vodenja, najem koles itd.).²⁹

Most čez Unico:

- umestitev novega mostu čez Unico (predlog lokacije v bližini starega mostu blizu Hošperka je bil vključen v sklopu SD OPN 7 Občine Postojna, izdelanih je bilo več variant);^{26, 30}
- za osebna vozila je možna rekonstrukcija obstoječega mostu čez Unico pri gradu Hošperk in ureditev signalizacije, nov most preko Unice z novima napajalnima krakoma preko travniških površin Planinskega polja je z vidika varstva narave zelo sporen. Predlog, da se poišče drugo ustrežno rešitev za obvoz tovornih vozil v primeru zastojev na AC, ki v tem prostoru obstajajo.²⁹

Planinsko polje

- uredijo se vstopne točke do Planinskega polja, vzpostavi se parkirišče z urejeno urbano opremo – ob regionalni cesti Kalce–Planina, v Grčarevcu, v Lazah, pri Ravbarjevem stolpu, pri gradu Hošperk (opomba: parkirišče ali postajališče za avtodome pri gradu Haasberg ni dopustno, saj se terasasto okolico gradu obravnava kot celoto, zato je v odprtem prostoru med gradom in vrtom možno umestiti le vsebine, ki prispevajo k varstvu kulturne dediščine. Možno je omenjeni prostor le utrditi s tlakom, ki je tudi povezen, vozila pa se tam ne smejo zadrževati več, kot je potrebno)²⁸ (opomba: Ureditev parkirišča pri gradu Hošperk je bila načrtovana v sklopu projekta Kras.Re.Vita, ni pa bila izvedena zaradi nasprotovanja ZVKDS OE GO, je pa smiselna, saj na področju parkiranja na Planinskem polju še vedno vlada stihija);²⁹
- urejanje prometa, vstopnih točk in druge infrastrukture za obiskovanje vidimo na Planinskem polju naj bo kvečjemu nadgradnja aktivnosti in naravovarstvenih ukrepov, izvedenih v okviru kohezijskega projekta KrasReVita.²⁹

Ureditve železniškega prometa

- v pripravi je Državni prostorski načrt za nadgradnjo železniške proge na odseku Logatec-Postojna (Sklep o pripravi DPN, 5.3.2026): večje odstopanje od osnovnega poteka je predvideno na območju Rakeka, ker nova proga poteka v predoru in viaduktu v nadaljevanju, vzhodno od obstoječe proge, pri čemer je potrebna tudi prestavitev železniške postaje, ki je sedaj v središču Rakeka. Drugi večji odmik od obstoječe trase je na daljšem poteku, na območju severno od Rakovega

Škocjana, kjer so načrtovani dva predora in trije viadukti. V povezavi s tem odmikom se v okviru postopka izvaja krasoslovna študija z namenom preprečitve vplivov na varovano območje Rakov Škocjan z vseh vidikov;

- zavzame se stališče do urejanja koridorja novega poteka trase železnice, ko bo ta potrjen.²⁶

Obnovljivi viri energije, fotonapetostne naprave

- infrastrukturo za izrabo alternativnih virov energije (npr. sončni kolektorji) se namešča v območjih gospodarskih con, poselitvenih območjih in samo na objektih. Tudi na območjih kmetijske rabe ali ostalih območjih se teh objektov ne namešča, saj to ogroža ohranjanje kulturne dediščine, podobe krajine in naselij, biotske raznovrstnosti in habitate ogroženih in zavarovanih vrst ter vidno podobo naravnih vrednot;^{23, 28}
- zavzame se stališče do obnovljivih virov energije na območju, postavitve vetrnih elektrarn (masiv Javornikov) in se opredeli "no go območja",²⁶ z vidika varstva narave sporno na celotnem območju KZ. Novih malih hidroelektrarn se ne umešča, obstoječe pa odstrani;²⁹
- izpostaviti potencial lesne biomase;²⁶
- Spodbuja se skupnostne elektrarne.²⁸

Krepitev identitete prostora in celostne interpretacije območja

- identiteto prostoru dajeta v prvi vrsti ohranjena narava in kulturna dediščina, zato je ključen poudarek na krepitvi njunega ohranjanja in ne le trženja.²⁹ Ker brez premišljenega trženja ni dolgoročne zaščite, je potreben hkratnem razvoj trajnostnih oblik interpretacije in trženja, ki podpirajo dolgoročno varstvo in razvoj območja;²⁷
- krepitev obstoječe destinacijske znamke Notranjski park in strateško povezovanje na regijski in nacionalni ravni skladno s smernicami za razvoj destinacijskih organizacij (priročnik za delo STO) z večjo vsebinsko povezavo območja ter usklajitev s Strategijo slovenskega turizma (SST 2022–2028);²⁷
- krepitev vključevanja v Zeleno shemo slovenskega turizma - razširitev med lokalne ponudnike; povezava z nacionalno politiko;²⁷
- krepitev obstoječe pozicije destinacije kot butične, trajnostne in izkustvene; usklajen nastop s Strategijo slovenskega turizma (SST 2022–2028 (narava, trajnost, razpršitev obiskov));²⁷
- krepitev regijskih povezav (Zeleni kras) z vpeljavo dodatnih promocijskih orodij: destinacijska kartica, kolektivna blagovna znamka. ipd.;²⁷
- nadgradnja sodelovanja ponudnikov, vzpostavitev regionalnega modela kratkih dobavnih verig in razvoj "lokalne tržnice" kot fizičnega ali digitalnega stičišča (prodajne točke);²⁷
- upravljanje Krajinskega parka Rakov Škocjan (NRP in Občini Cerknica je v interesu prevzem upravljanja območja, saj bi s tem celovito upravljali z vsemi zavarovanimi območji na območju občine);¹¹
- združitev naravne, kulturne in gospodarske dediščine v prepoznavno zgodbo območja.²⁷

1.7 Želena stanja krajine ter cilji razvoja in varstva

Opredelitev zelenega stanja krajine ter ciljev razvoja in varstva povzema/zaokroža izhodišča priprave KZ ter predstavlja izhodišče za pripravo analitičnega dela KZ ter v nadaljevanju zasnove razvoja in varstva ter posameznih usmeritev.

Želena stanja krajine

Krajina Cerknškega polja in Planinskega polja, skupaj s Cerknškim jezerom, Slivnico, vzhodnimi pobočji Javornikov, Rakovim Škocjanom in Rakovško-Unškim poljem, bo:

- krajina, v kateri ljudje sobivajo v ravnovesju z naravnimi in kulturnimi vrednotami,
- krajina, v kateri se prepletajo spoštovanje do narave in kulturne dediščine, odgovorno gospodarjenje s prostorom in kakovost življenja skupnosti, z upoštevanjem vseh treh stebrov trajnostnega razvoja – varstvenega, gospodarskega in družbenega – ter z usklajeno predstavo o tem, kje se omogoča razvoj in kaj se ohranja,
- krajina, kjer naravni procesi potekajo neovirano, z izpostavljenim ohranjanjem naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti,
- krajina, v kateri so ohranjene kulturne in dediščinske značilnosti z rednim vzdrževanjem in kmetijsko rabo ter prenovo dediščinskih naselij in objektov,
- krajina ohranjenega vodnega prostora in vodnega kroga,
- krajina podeželja, v kateri se odraža življenje ljudi, ki v prostoru živijo,
- krajina omejena na sonaravni turizem, iz katere obiskovalci odhajajo navdihnjeni in bolj povezani z naravo,
- krajina z jasno izraženima značajem in prepoznavnostjo (identiteto) ter privlačno krajinsko sliko (značilnimi pogledi),
- krajina moči in zdravja, s spoštovanjem velike duhovne vrednosti prostora,
- krajina, v kateri lokalna skupnost aktivno sodeluje pri odločitvah.

Cilji razvoja in varstva

Želena stanja krajine bo doseženo z uresničevanjem naslednjih ciljev razvoja in varstva:

(1) Ohranjanje izstopajočih naravnih značilnosti in vrednot

- aktivno upravljanje naravnih vrednot (predvsem Cerknškega polja, Rakovega Škocjana in Planinskega polja) in izvajanje varstvenih režimov na območjih z naravovarstvenim statusom;
- renaturacija/obnova posameznih območij na Slivnici, Cerknškem jezeru, v Rakovem Škocjanu in na Planinskem polju ter v preteklosti spremenjenih vodotokov na območju KZ;
- izboljšanje stanja habitatnih tipov in vrst z izvajanjem varstvenih ukrepov iz Programa upravljanja območij Natura 2000 in načrta upravljanja zavarovanega območja;

- sistematično povečevanje poznavanja in prepoznavnosti ključnih naravnih območij, kot so suhi travniki, migratorne poti, kraški habitati in podzemne jame, ter vključevanje njihovega ohranjanja v razvojne in prostorske dokumente resorjev, regije, občin ter Notranjskega regijskega parka;
- zagotavljanje skladnosti razvojnih načrtov z varstvenimi cilji in upravljavskimi usmeritvami za Natura 2000 in MAB območja.

(2) Ohranjanje značaja krajine

- ohranjanje in obnova krajinskih vzorcev in prvin značilnih za posamezne tipe krajine,
- ohranjanje aktivne primarne rabe prostora, vzdrževanje kulturne krajine (preprečevanje zaraščanja).

(3) Celostno ohranjanje kulturne dediščine

- vključevanje dediščine v druga področja (turizem, stanovanja, storitvene dejavnosti);
- ohranjanje silhete naselij (Grahovo, Dolenje jezero idr.) in posameznih prvin (kozolci idr.), sistematična prenova naselij in objektov (opredelitev prednostnih enot dediščine, ki se prenovijo) ter vzpodbujanje celostnih rešitev pri prenovi in drugih posegih v kulturno dediščino,
- izkoriščanje potenciala arheološke dediščine,
- vključitev dediščine Rapalske meje v sistem celostnega ohranjanja dediščine,
- sistematična obnova drevoredov in vzpostavljanje novih, tudi v povezavi s celovitim urejanjem obcestnega prostora.

(4) Varstvo čiste pitne vode in zdravja prebivalcev

- ohranjanje vodnih virov in podzemnih vodonosnikov, ki napajajo lokalna naselja;
- zmanjševanje vplivov onesnaženja iz kmetijstva, kanalizacijskih sistemov in prometa;
- razvijanje sonaravnih rešitev za izboljšanje kakovosti vode ter varno, lokalno oskrbo;
- spodbujanje zdravega življenjskega sloga, povezanega z naravo – gibanje, lokalna hrana, čisto okolje.

(5) Uporaba sonaravnih rešitev in zagotavljanje podnebne odpornosti

- ohranjanje in obnova mokrišč, mejic in vodotokov kot temelj prilagajanja na podnebne spremembe;
- omogočanje naravnih procesov za izboljšanje poplavne varnosti in kakovosti vode.

(6) Razvoj, ki vzpodbuja ekonomijo bližine in lokalno sodelovanje

- spodbujanje sodelovanja med lokalnimi kmetijami, podjetniki, ponudniki storitev in javnimi zavodi;
- razvijanje tržnih poti, ki povezujejo lokalne proizvode in storitve z obiskovalci in prebivalci;
- uvajanje kratkih dobavnih verig, lokalnih partnerstev in skupnostnih modelov izmenjave;
- utrjevanje načela, da kar porabimo, ustvarimo in ohranimo v bližini – za skupno dobro;

- zagotavljanje območij za razvoj lokalnega gospodarstva (prednostno vezanih na avtocestni in železniški koridor).

(7) Zagotavljanje krožnega in skupnostnega gospodarstva

- uporaba lokalnih virov in materialov ter ponovna uporaba naravnih in kulturnih dobrin;
- krepitev sodelovanja v Zeleni shemi slovenskega turizma (ZSST) skozi certificiranje produktov in zagotavljanje kakovosti le teh in krepitev regijskih povezav;
- krepitev vključevanja ponudnikov v trajnostne in kakovostne standarde (npr. ZSST) ter v skupne blagovne in razvojne platforme na lokalni ali regijski ravni, kot dokaz certificirane trajnosti, krožnosti in lokalnega porekla.

(8) Razvoj zelenega turizma in celovita interpretacija območja

- usklajevanje turistične ponudbe z varstvenimi cilji in nosilnimi zmogljivostmi prostora;
- promocija destinacije, ki ponuja izkušnjo narave, miru, znanja in pristnosti, ki se smiselno povezuje in umešča v sedanje in prihodnje regijske in druge sisteme
- uporaba destinacijske znamke in celovite interpretacije kot osnove za izvajanje učinkovite promocije v vseh razpoložljivih kanalih;
- povezovanje promocije s krajevno identiteto, izobraževanjem in lokalnimi proizvodi.

(9) Razvoj, ki vzpodbuja znanje in učenje skozi naravo

- povezovanje šol, raziskovalcev in prebivalcev v skupne programe učenja in raziskovanja;
- razvoj "živih laboratorijev" za testiranje trajnostnih praks v skladu z načeli UNESCO MAB in mrežo biosfernih območij.

(10) Razvoj gospodarske javne infrastrukture

- prometna razbremenitev Cerknice (OPPN za obvoznico že v pripravi) in Rakeka (trasa še ni usklajena),
- ureditev mirujočega prometa (parkirišča ob turističnih točkah/izhodiščih, razširitev P+R ob AC, prostori za avtodome),
- izoblikovanje (odklonilnega) stališča do umeščanje vetrnih elektrarn,
- omogočanje izkoriščanja potenciala lesne biomase.

(11) Krepitev prepoznavnosti prostora

- ohranjanje obstoječih značilnosti in umeščanje dodatnih prvin prepoznavnosti (identitete);
- združitve naravne, kulturne in gospodarske dediščine v prepoznavno zgodbo območja, ki naj se odraža tudi v prostoru;
- krepitev obstoječe destinacijske znamke Notranjski park in strateško povezovanje na regijski in nacionalni ravni skladno s smernicami za razvoj destinacijskih organizacij (Priročnik za delo destinacijskih organizacij, STO) z večjo vsebinsko povezavo območja ter uskladitev s Strategijo slovenskega turizma 2022–2028 (MGRT, 2022);
- krepitev regijskih povezav (Zeleni kras in druge regijske destinacije) z vpeljavo dodatnih promocijskih orodij (destinacijska kartica, kolektivna blagovna znamka, ipd.)

2 Analiza in vrednotenje

Cerkniško jezero - pogled s Slivnice

2.1 Analiza stanja, vplivov/pritiskov in razvojnih možnosti

Območje krajinske zasnove

Osrednji del območja KZ je v Primorsko-notranjski regiji, severni del sega v Osrednjeslovensko regijo. Večinski del KZ s Cerkniškim poljem, Slivnico, vzhodnimi pobočji Javornikov, Rakov Škocjan in Rakovško-Unškim poljem se nahaja v Občini Cerknica, manjši del s poselitvenim območjem Planine in južnim delom območja Planinskega polja se nahaja v Občini Postojna ter severni del Planinskega polja s poselitvenim območjem Jakovica-Laze ter severni del območja Občine Logatec.

Površina obravnavanega območja je 15.956 ha, pri čemer je 9% (1.348 ha) območja del Osrednjeslovenske regije, 91% (13.949 ha) pa Primorsko-notranjske regije. V občini Cerknica se nahaja 78% obravnavanega območja (11.917 ha). Območje KZ pokriva polovico občine. V občini Postojna se nahaja 13% (2.026 ha) obravnavanega območja, kar je 7,5% površine občine. Najmanjši delež območja KZ se nahaja v Občini Logatec, 9% (1.348 ha), kar je 8% površine občine.

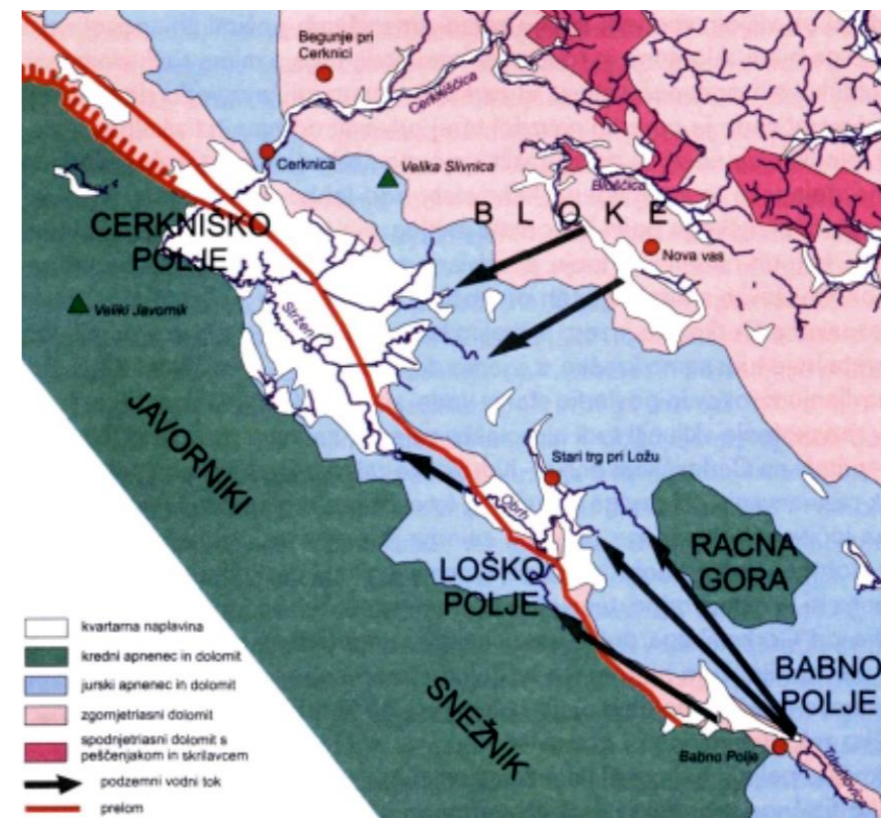
Relief in tla

Območje KZ se nahaja v najširši geografski enoti Notranjsko podolje, ki je pretežno nizek in izrazito kraški svet na jugu Slovenije, kjer se je v porečju Ljubljaniče izoblikoval niz kraških polj, ugreznjen med visokimi dinarskimi planotami. Razteza se ob Idrijski prelomnici, v dinarski smeri slemenitve, od Babnega polja na jugovzhodu do Idrijskega hribovja na severozahodu (Senegačnik, 2010). Zahodno mejo Notranjskega podolja predstavljajo planote Snežnika (Veliki Snežnik, 1796 m), Javornikov (Veliki Javornik, 1268 m) in Hrušice, na severu se dvigne v planotast svet Rovtarskih Žibrš in Zaplane, na severovzhodu pa ga obdajata vzpetini Raskovec (656 m) in Obli vrh (700 m). Vzhodna meja poteka po robu Logaškega ravnika do Slivnice (1114 m) ter naprej proti jugovzhodu, kjer prehaja v planoto Bloke in Racno goro (1140 m). Med največjimi morfološkimi oblikami so pomembna predvsem kraška polja (Babno, Loško, Cerkniško, Rakovško-unško, Planinsko in Logaško polje). Druge značilne oblike predstavljajo kraški ravniki, kopaste vzpetine, zaprte globeli, vrtače, udornice, škraplje ter številne jame in brezna. Površje enote skoraj v celoti gradijo karbonatne kamnine (apneneci – 46 % in dolomiti – 35 %), medtem ko je delež neprepustnih kamnin 19 % (večinoma gre za kvartarne naplavine) (Perko idr., 1998).

Polja so sčasoma preoblikovali naravni procesi in zunanje sile, zlasti erozija in korozija. Dno kraških polj je sestavljeno iz naplavin gline, ilovice in peska, ki so se odlagale v holocenu. Cerknško polje je nastalo na podlagi premika kamnin, dolomita in apnenca, ki sta se odlagala v času jure in krede.

Kamninska sestava tal je ugodna za nastanek kraških jam. Te se najpogosteje pojavljajo zahodnem in južnem delu območja KZ. Samo na območju Notranjskega regijskega parka je registriranih več kot 310 kraških jam, brezen in spodmolov državnega pomena. Med bolj prepoznavne sodijo Zelške jame, Tkalca jama, Velika in Mala Karlovica ter Križna jama, številne jame pa so še neraziskane.

Najbolj znana in največja kraška planota na območju so Javorniki, ki potekajo od Postojnskih vrat in Malega Javornika proti Mašunu in Leskovi dolini. Zgrajeni so iz krednega apnenca, kar se kaže v številnih kraških pojavih. Ležijo na nadmorski višini med 600 in 1.200 m, najvišji vrhovi pa so Veliki Javornik (1.268 m), Debeli vrh (1.273 m) in Dedna gora (1.293 m).

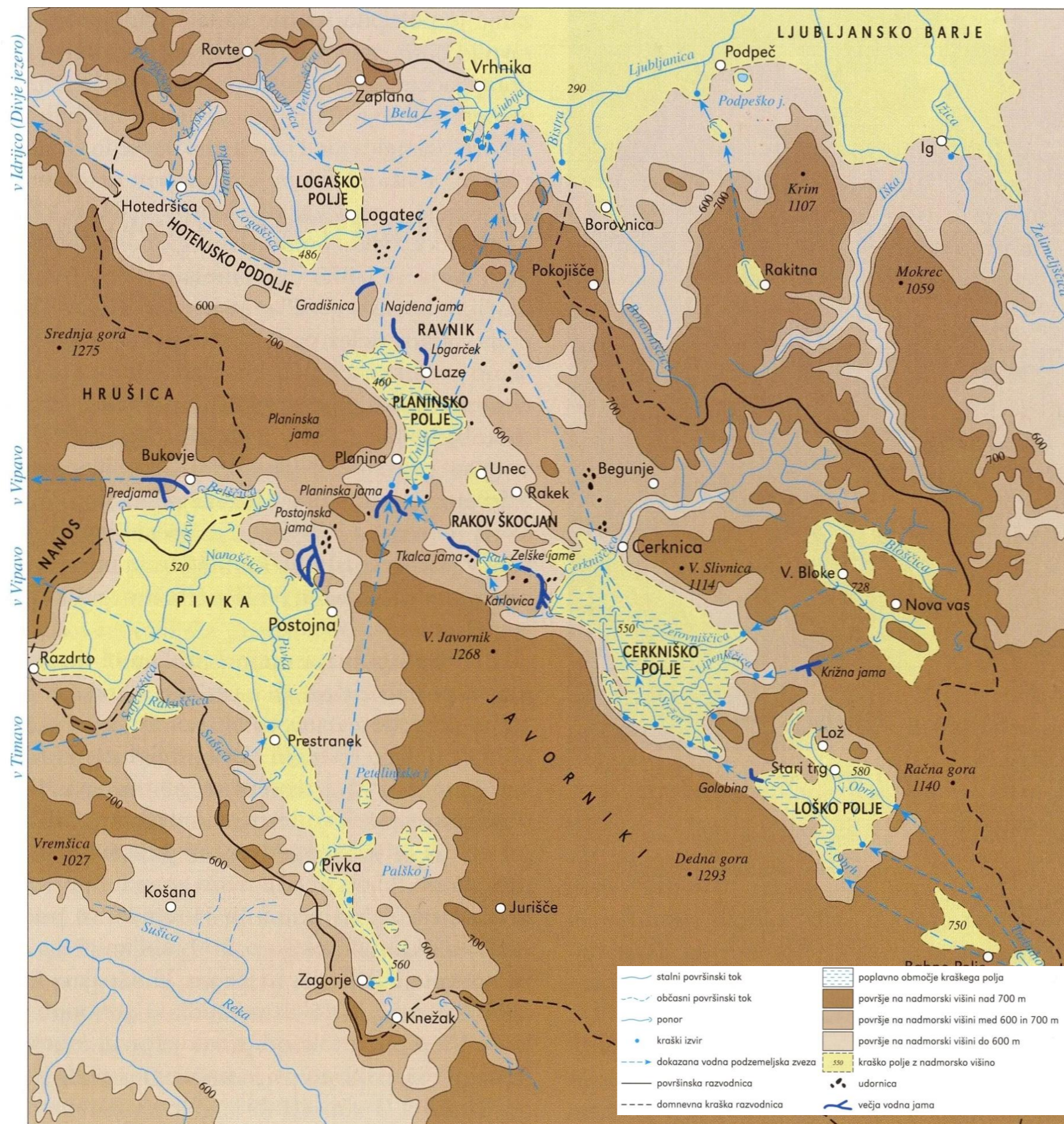

Hidrogeološki položaj Cerknškega polja z zaledjem (Smrekar, 2000)

Kraški svet, vode in ogrožena območja

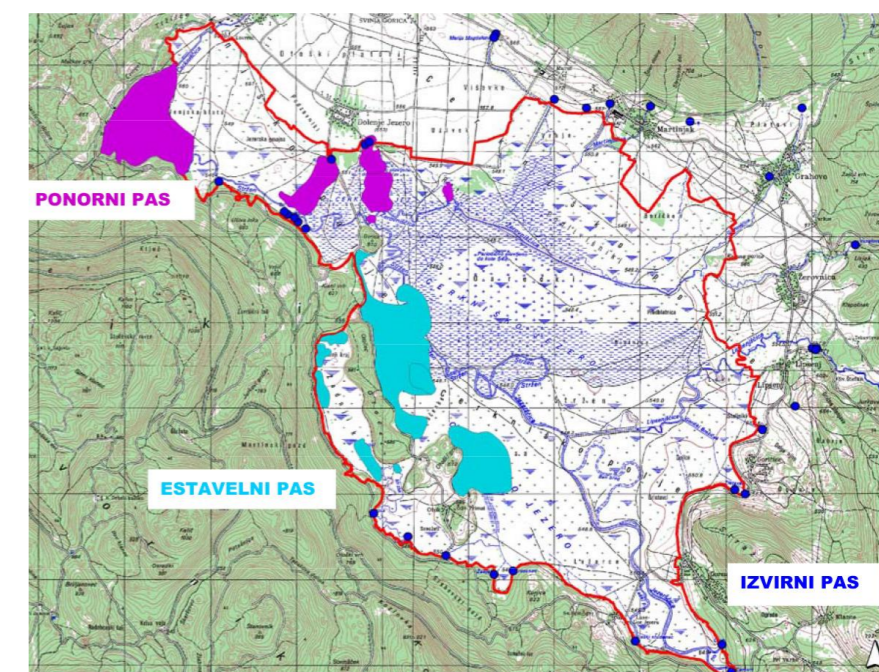
Območje **Cerkniškega polja** je del kraškega zaledja povodja Ljubljaniče. Reka Ljubljaniča zbira vode s skrajnega SZ dela dinarskega gorstva in pripada kot desni pritok Save donavskemu delu Črnomoškega porečja. Hidrološko območje Cerknškega polja s pritoki je veliko 242 km². Vode se na območje Cerknškega polja stekajo z loškega območja, ki je veliko 185 km² in bloškega območja, ki je veliko 47 km². Skupaj so vsa tri območja velika 474 km², kar predstavlja skoraj 43% celotnega porečja Ljubljaniče pred izlivom v Savo.

Cerkniško jezero se nahaja na južnem delu **Cerkniškega polja**, ki ga omejujejo planote in hribovja: na jugozahodu Javorniki ter na vzhodu Bloška planota in Slivnica. Cerknško polje je s površino 36,58 km² največje kraško polje v Sloveniji (Stepišnik, 2020), Cerknško jezero pa eno največjih presihajočih jezer v Evropi. Jezero se na Cerknškem polju praviloma zadrži okoli osem mesecev na leto. Polni ga podtalnica v obdobjih obilnih padavin, najpogosteje je polno v jesenskem in spomladanskem obdobju. Navadno se voda razlije po površini dobrih 20 km², ko pa je vode največ, površina jezera meri okrog 26 km². Ko je polno, je Cerknško jezero največje jezero v Sloveniji.

Površinsko in podzemeljsko pretakanje reke Ljubljanice (Gams, 2004)

Cerkniško polje je opredeljeno kot prelivno polje, zaradi kraških pritokov, in kot robno polje, zaradi površinskih pritokov na polje s severa (Stepišnik idr., 2017). Hidrološke značilnosti Cerkniškega polja so precej pestre. Z Loškega polja skozi podzemni sistem jame Golobina pritekajo vode Obrha, ki izvirajo v mnogih izvirih na vzhodnem obrobju polja. Na dveh glavnih izvirih (Obrh in Cemun), ki sta najbolj vodnata, pride na površje Stržen (v začetku se imenuje Obrh), največji vodotok Cerkniškega jezera. Med drugimi izviri še velja izpostaviti Šteberški Obrh (Šteberščico), Žerovniščico (na območjih njihovih izvirov se nahajajo zatrepne doline) in Lipsenjščico v severnem delu polja ter Grahovščico, Martinjščico, izvir Sv. Vida in izvir Marije Magdalene pod masivom Slivnice (1114 m). Cerkniščica predstavlja edini površinski vodotok na območju Cerkniškega polja. V celotnem poteku je dolga več kot 30 km in izvira v hribovitem predelu pri Svetem Vidu in Cajnarjih, vode zbira z Otavske, Vidovske in Bloške planote, izliva pa se v Jamski zaliv. V zgornjem delu teče po ozki in globoki dolini (izven območja KZ), v spodnjem delu pa se razširi v ravninsko dolino, prekrito z naplavinami.

Hidrogeološka razdelitev Cerkniškega jezera (Podrobnejši načrt, 2009)

Odtekanje voda iz polja je v talne ponore oziroma požiralnike (Rešeto, Vodonos in Retovje), Svinjsko jamo in jamski sistem Velike in Male Karlovice (sta največja ponora, voda ju doseže samo v času večjih poplav) na severozahodnem obrobju polja. Največji ponikvi sta Rešeto in Vodonos, ki se nahajata južno od Dolenjega Jezera. Na južnem delu polja, v Zadnjem kraju je skupina estavel, ki izmenično delujejo kot izviri in kot ponori. V tem delu se voda zadrži preko celega leta, presahne pa samo v času največje suše (Gams, 2004; Perko idr., 1998). Ko jezero presahne, se voda zadržuje tudi v številnih strugah na dnu polja, kjer nastajajo meandri. Ob njihovih bregovih se razvija značilna vodna vegetacija, pri požiralnikih, kjer so tla dlje časa vlažna, pa močvirska in amfibijska vegetacija.

Za območje je značilen izjemno razvejan sistem kraških podzemnih voda. Voda iz Cerkniškega jezera ponika skozi številne požiralnike ter se podzemno pretaka proti Rakovemu Škocjanu in Planinskemu polju. Tam

se pojavi kot izvir reke Rak in v Planinski jami, od koder nadaljuje kot reka Unica.

Planinsko polje najbolj severozahodno ter najnižje ležeče v vrsti kraških polj sistema kraškega porečja Ljubljane. Njegova površina znaša 9,51 km² in povezuje občine Logatec, Postojna in Cerknica ter leži na nadmorski višini okrog 450 m, dolgo je 6 km in široko 2 km (Stepišnik, 2020; Gams, 2004).

Planinsko polje je opredeljeno kot prelivno polje. Voda priteka na polje s treh strani. Na južni strani priteka iz Planinske jame reka Unica, ki nastane z združitvijo vodotokov iz Rakovega Škocjana, reke Rak in Pivške kotline, reke Pivke. Iz velike zatrepne doline priteka iz izvirov Malni Malenščica, iz izvirov pri razvalinah gradu Haasberg pa Škratovka. V Malnih privrejo na dan vode, ki se med cerkniškim in pivškim krakom Ljubljane zbirajo pod Javorniki in so pomemben vir pitne vode za okrog 20.000 ljudi. Pod Grčarevcem na severozahodni strani polja ob višjih vodah izvirajo tudi vode iz Hrušice in Hotenjskega podolja, nakar se združijo v Unici, ki vijuga po polju in ob njegovem severovzhodnem robu preide na prepustne karbonatne kamnine (apnenec), zato tam ponikne v podzemlje. Reka Unica občasno prestopi bregove, poplavi travnike in njive, ob večjih poplavah pa tudi ceste, ki povezuje vasi na obeh straneh polja. Poplave se pojavljajo večkrat na leto, pogostejše so v pozni jeseni in zgodnji pomladi, trajajo pa od nekaj dni do dva meseca. Večinoma gre za stabilne ojezeritve, občasno pa težave povzročata zelo visoka voda. Najvišja voda sega 10 m nad nivo polja in tedaj 40 milijonov m³ vode zalije 10 km² površin. Ob višjih vodah ponika v okrog 150 požiralnikih. Največ vode odteka v ponore Pod Stenami na severnem robu polja (Mihevc in Ravbar, 2010).

V zgodovini je bilo več poskusov preprečevanja poplav, ki so na večih mestih uničili naravno strugo Unice in požiralnike ob robu polja.

Kraški vodni sistem je zaradi svoje prepletenosti izjemno občutljiv za onesnaženja, saj se ta hitro širijo na večje razdalje.

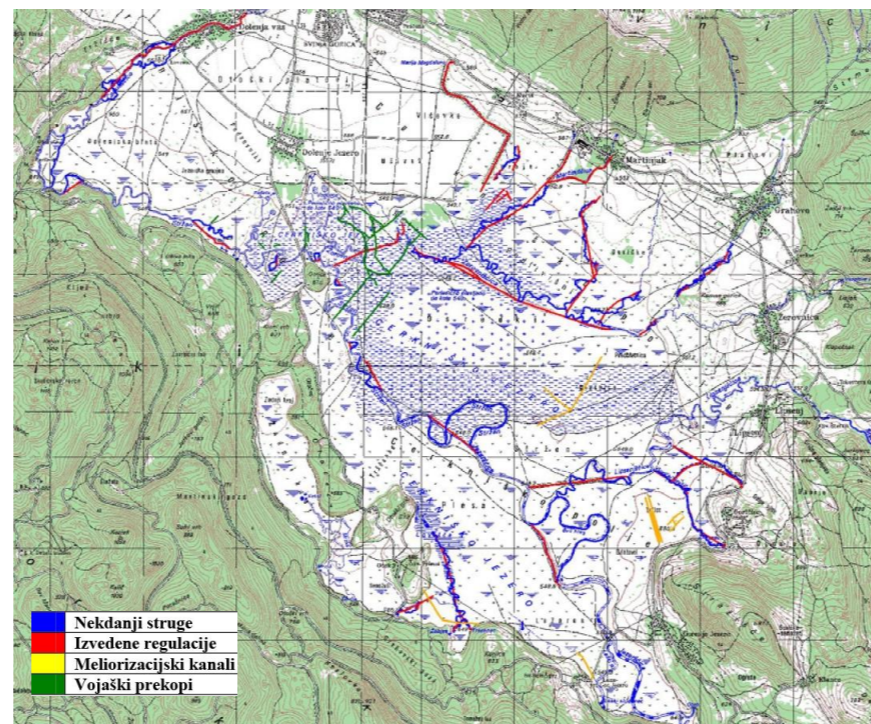
Rakovško-Unško polje je manjše kraško polje v Notranjskem podolju med precej večjima Cerknikiškim in Planinskim poljem. V literaturi se pojavlja pod več imeni (Rakovsko polje, Unško polje in Rakovska uvala). Kotanja je umeščena med Cerknikiško in Planinsko polje, na severu se dvigne v Logaški ravniki, na jugu pa preide v kraško dolino Rakov Škocjan. Dno polja je na okoli 506 m, medtem ko njegov obod doseže največ 700 m nadmorske višine. Dolžina polja je približno 4,3 km in širina približno 3,1 km, površina dna polja pa znaša 3 km² (Stepišnik, 2011; Šebenik, 2017; Lovrenčak, 2021).

Kotlina **Rakov Škocjan** je poglobitev v manjši kraški uravnavi, sestavljena iz doline Raka in kotanje Podbojev laz. V pobočjih kotline so izoblikovane živoskalne uravnave, ki kažejo na uravnavanje dna kotline na višjih nadmorskih višinah, postopen razvoj in preoblikovanje s površinsko tekočo vodo (Ferk in Stepišnik, 2011). Rečna dolina ima na pritočni strani izvire in na odtočni strani ponore, gre za dolino s kraškim dotokom in odtokom. V njenem zgornjem, zatrepnem delu, že v udornicah Zelških jam je Mali naravni most, približno 2,5 km dolodno ob Raku pa še Veliki naravni most. Reka Rak izvira iz Zelških jam oziroma iz udornic, ki so nastale po zrušitvi jamskega stropa. Območje obsega več naravnih

znamenitosti, med katere spadajo Zelške jame z od 8 do 50 m globokimi udori, Mali naravni most z zgornjim robom 42 m nad potokom, ki je tanek ostanek stropa med dvema udoroma, Veliki naravni most s 23 m debelim in 37 m visokim obokom, ki je ostanek porušenega jamskega stropa na ponorni strani potoka, udorna vrtača Kotel z jezerom, katerega gladina koleba skladno z vodnim stanjem v Kotličih, 2845 m dolga Tkalca jama z dvema vhodoma (Slapnik, 2010).

Renaturacije vodotokov Cerknikiškega polja

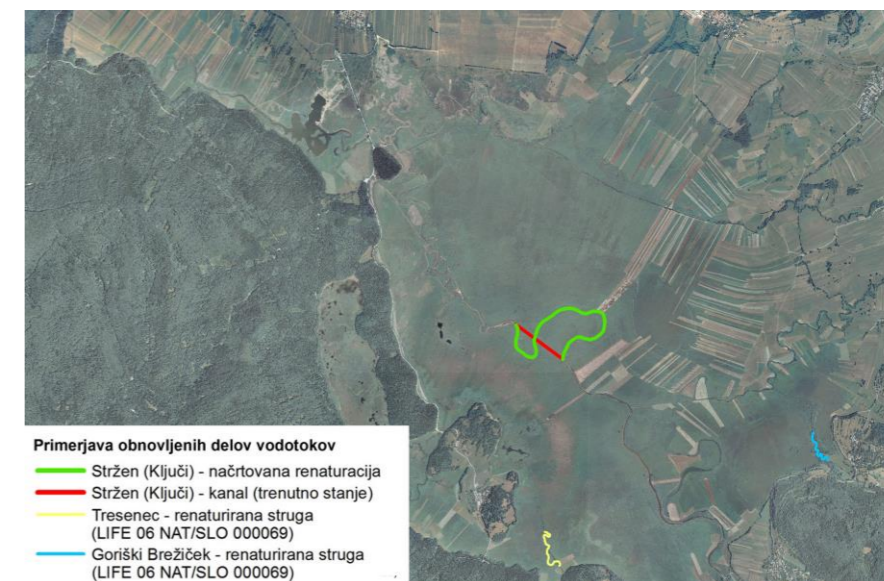
Jezero so najbolj prizadeli osuševalni posegi v zadnjih stoletjih, katerih namen je bil preoblikovati jezerska tla za poljedelstvo in živinorejo. Ti so zmanjšali in skrajšali nekdanje poplave. Srednje in visoke vode so začele hitreje odtekati, nivo talne vode na močvirnem območju pa se je znižal, predvsem v času rastne sezone. Kljub posegom pa so jezerska tla še vedno preveč namočena za uspevanje kulturnih rastlin. Tudi nihanja vodne gladine, zaradi drugačno razporejenih padavin, so v zadnjih letih manj ugodna za vodne organizme in habitatne tipe vezane na vodo (Life Stržen, 2023).

Prikaz nekdanjega poteka strug vodotokov, izvedenih regulacij, melioracij in vojaških prekopov (Podrobnejši načrt, 2009)

V 1. polovici 20. stoletja je Vodna zadruga iz Cerknice izvedla regulacijska dela na ponornem in dotočnem delu pritokov jezera. Izvedli so prekope (izravnavo) na dveh odsekih Stržena ter delno regulacijo Žirovniščice, Lipsenjščice, Tresenca in Goriškega Brežička. V okviru projekta LIFE 06 NAT/SLO/00069 je bila pripravljena projektna dokumentacija in pridobljeni pogoji nosilcev urejanja prostora skladno s takratno zakonodajo ter izvedeni dve manjši renaturaciji na Goriškem Brežičku in Tresencu. V preteklih treh letih je Notranjski regijski park (NRP) uspešno kandidiral na dveh projektih, to je KRAS.RE.VITA in LIFE STRŽEN. V okviru teh dveh projektov je NRP pristopil k operativnih izvedbi dveh ključnih

renaturacijskih posegov na vplivnem območju Stržena in sicer na območju Belega brega in v Ključih (Fazarinc idr., 2019), kar je prispevalo k dvigu nivoja talne vode in daljšemu zadrževanju vode v strugi, s čimer so se bodo izboljšali življenjski pogoji za mnoge ogrožene rastlinske in živalske vrste (Life Stržen, 2023).

Obnovljeni deli vodotokov (Life Stržen, 2023)

Klimatske značilnosti

Cerkniško jezero s širšo okolico leži na območju z zmerno celinskim podnebjem. Tu je opazno prepletanje vremenskih vplivov, tako v smeri od morja proti notranjosti Slovenije, kot tudi od manjšega vpliva alpske klime v smeri proti jugovzhodu države. V letnem povprečju je torej klima perihumidna in zmerno topla.

Maksimalne letne padavine v obdobju od leta 1951 do leta 1993 so bile 2261 mm (leta 1960), minimalne pa 1143 mm (leta 1971).

Cerkniško polje je relativno zaprta kotlina, kjer se ob mirnem vremenu zadržuje hladen zrak, zato je za območje značilna temperaturna inverzija (Podrobnejši načrt, 2009).

Narava, rastlinstvo, živalstvo in habitatni tipi

Območje KZ obsega niz zavarovanih območij po predpisih o ohranjanju narave. **Cerkniško polje** in **Planinsko polje** imata (poleg več ožjih območij z naravovarstvenim statusom) status naravne vrednote državnega pomena, območja Nature 2000 (SPA: Cerkniško jezero, Planinsko polje in SAC: Notranjski trikotnik) ter sta del širšega ekološko pomembnega območja. Cerkniško polje je del širšega zavarovanega območja Notranjskega regijskega parka (ustanovljen leta 2002 z odlokom Občine Cerknica). Planinsko polje je na območju Občine Postojna zavarovano kot krajinski park.

Med obema poljema se nahaja območje valovitega kraškega terena, katerega del sta Rakovska uvala (Rakova kotlina, Rakov Škocjan) in Rakovško-Unško polje. **Rakov Škocjan** ima status naravne vrednote državnega pomena, naravnega spomenika in krajinskega parka (meje se

nekoliko razlikujejo), je del širšega območja Nature 2000 (SPA: Snežnik-Pivka in SAC: Notranjski trikotnik) ter del širšega ekološko pomembnega območja. Neposeljeni deli Rakovško-Unškega polja so del zavarovanega območja Notranjskega regijskega parka.

Leta 2006 je bilo območje Cerknškega jezera, Rakovega Škocjana in Križne jame razglašeno za mednarodno pomembno mokrišče – Ramsarsko območje (eno od treh Ramsarskih območij v Sloveniji).

Velika raznovrstnost rastlinskega in živalskega sveta je posledica naravnogeografskih dejavnikov Dinarskega sveta. Zelo visoko stopnjo biodiverzitete omogočajo naravni pojavi, razgiban relief ter številne majhne in večje mikroklimatske razlike med posameznimi deli tega območja ter na Cerknškem in Planinskem polju značilno presihanje, ki pogojuje raznolika življenjska okolja.

Dno Planinskega polja zajema pester mozaik travniških, mokrotnih, vodnih in obvodnih habitatov za številne vrste rastlin, žuželk (hroščev, metuljev, kačjih pastirjev), mehkužcev, dvoživk, rib in rakov, ptic, sesalcev. Močvirski travniki in obsežna trstišča Cerknškega polja predstavljajo eno najpomembnejših slovenskih gnezdišč vodnih in močvirnih ptic. Travniki in mejice Planinskega polja nudijo dom tudi številnim pticam kulturne krajine. Tako Cerknško kot Planinsko polje izstopata po ohranjenih rastlinskih združbah travnišč in barij (Strokovna izhodišča ZRSVN, 2021).

Najštevilčnejša so travnišča, v njih prevladujejo vrste iz družin trav, te oblikujejo rušo med katero uspevajo različne enoletnice in zelne trajnice, med njimi najdemo tudi grmovnice in lesnate vrste. Glede na prilaganje rastlinskih vrst rastnim razmeram poznamo različne vrste travnišč. Na območju Cerknškega jezera in Planinskega polja najdemo Oligotrofne mokrotne travnike z modro stožko, za katere je značilno prenašanje ekstremnih razmer. Spomladi so območja lahko poplavljeni, poleti pa popolnoma presušena. Ti travniki se pojavljajo na obrobju Cerknškega jezera z značilnimi rastlinami kot so: modra stožka (*Molinia caerulea*), rušnata masnica (*Deschampsia cespitosa*), ilirski meček (*Gladiolus illyricus*), robati luk (*Allium angulosum*), dišeči luk (*Allium suaveolens*), navadni čistec (*Betonica officinalis*), severna lakota (*Galium boreale*), travniška izjevka (*Succisa pratensis*), močvirski svišč (*Gentiana pneumonanthe*), visoki trpotec (*Plantago altissima*), srčna moč (*Potentilla erecta*), barvilna mačina (*Serratula tinctoria*), proseni šaš (*Carex panicea*), navadna krvenka (*Lythrum salicaria*), navadna pijavčnica (*Lysimachia vulgaris*), navadni glavinec (*Centaurea jacea*). Oligotrofni mokrotni travniki z modro stožko predstavljajo habitat za ogrožene vrste rastlin in živali, med katerimi je tudi kosec. V Sloveniji so območja oligotrofnih mokrotnih travnikov z modro stožko zaščitena kot območja Natura 2000.

Barja in močvirja delimo glede na značilne rastlinske vrste. Na območju Cerknškega jezera se pojavljajo navadna trstišča, sestavljena iz bolj ali manj gostih in obsežnih sestojev navadnega trsta, ki predstavljajo življenjski prostor za številne živalske vrste kot so trstni strnad in bobnarica. Nizka barja so sestavljena iz nizkih šašev in drugih rastlinskih vrst družine ostričevk. Rastlinske vrste so prilagojene na stalno vlažna ali namočena pusta tla. Na nekaterih predelih Cerknškega jezera uspevajo bazična nizka barja bogata z raztopljenimi karbonati a revna s hranili. Na območjih prevladuje črnkasti sitovec (*Schoenus nigricans*) ali rjasti

sitovec (*Schoenus ferrugineus*), pridružujejo se jim druge močvirnate rastline kot so: prosen (*Carex panicea*), širokolistni (*Eriophorum latifolium*), ozkolistni munec (*E. angustifolium*), alpski mavček (*Trichophorum alpinum*), modra stožka (*Molinia caerulea*), mesnordeča prstasta kukavica (*Dactylorhiza incarnata*), navadna močvirnica (*Epipactis palustris*), močvirna samoperka (*Parnassia palustris*). Območje KZ je obdano s planotami in hribovji, ki so poraščena z gozdom. Z zaledjem strnjenih gozdov Menišije in Javornikov ter vrstno pestrih travnišč se biotska pomembnost območja še poveča. Gozdovi v zaledju mokrišč preprečujejo erozijo, ter omogočajo nemoteno delovanje ekosistemov. Na obravnavanem območju se pojavljajo bukovja in smrekov gozd. Bukovja so gozdovi v katerih prevladuje navadna bukev, glede na okoljske dejavnike pa se ji pridružujejo tudi druge drevesne vrste kot npr. bela jelka, navadna smreka, maklen, javor, češnja. Smrekovi gozdovi se pojavljajo na višje ležečih območjih z mrazišči, udornicami in vrtačami, sestavlja ga navadna smreka.

Cerknško polje z vseh strani obdajajo hribovja in planote, ki jih zaradi ugodne, zmerno klime, bogato poraščajo gozdovi. Na severnem obrobju se dviguje 1114 m visoka Slivnica, večinoma porasla toploljubno bukovo združbo (*Ostryo-Fagetum*), na degradiranih površinah jo zamenjuje prav tako termofilna združba črnega gabra in hrasta puhovca (*Quercus-Ostryetum*), ponekod pa le še travnišča vegetacija. Ob južnem robu Cerknškega polja se vlečejo grebeni Notranjskih Javornikov, z mogočnimi gozdovi bukve in jelke (*Abieti-Fagetum dinaricum*).

Na (širšem) območju se nahaja veliko število jam in brezen. Občutljivo kraško podzemlje je izjemnega pomena z vidika ohranjanja bogatega podzemnega živalstva. Znanih je več vrst troglobiontov – živali, ki so prilagojene izključno na podzemni način življenja: kopenskih (hrošči, pajkovci, stonoge, skakači idr.) in vodnih (raki, jamski cevkar, vodni polži idr.). Veliko teh vrst ali podvrst je endemitov območja in jih ne najdemo nikjer drugje. Že sam Notranjski jamski trikotnik (splet hidrološko povezanih jamskih sistemov med ponori Pivke pri Postojni, ponori v Jamskem zalivu Cerknškega polja in izvirom Unice iz Planinske jame) z več kot 100 vrstami sodi v svetovni vrh po številu vrst pravih podzemnih živali (troglobiontov).

Gozdovi Snežniško-javorniškega masiva v povezavi s kočevskimi gozdovi in gozdovi Gorskega kotarja sestavljajo največji strnjen redko poseljen gozdni kompleks. Prevladujejo ilirsko – bukovi gozdovi. Območje je pomembno predvsem kot osrednje območje razširjenosti velikih zveri rjavega medveda, volka in risa. Poleg velikih zveri so na gozdni prostor vezane različne vrste hroščev, dvoživk, ptic in netopirjev. Tudi gozdovi so prepredeni z jamami in brezni, pod površjem so ohranjeni ranljivi podzemni habitat z jamskim živalstvom (Strokovna izhodišča ZRSVN, 2021).

Krajina

Obravnavano območje krajinske zasnove se glede na Regionalno razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji (Marušič idr., 1998; Golobič idr., 2024) umešča med Kraške krajine notranje Slovenije.

V Kraških krajinah notranje Slovenije se na obravnavanem območju, znotraj krajinske enote Cerknško območje, nahajajo krajinske podenote Planinsko polje (4.2.3.01), Rakovška uvala (4.2.3.02), Cerknško polje (4.2.3.03). Na jugozahodnem delu v obravnavno območje segajo obronki podenote Snežnik in Javorniki (4.2.5.01).

Ključne krajinske značilnosti **enote Cerknško območje**:

- kraško površje, precej vodnato
- poselitev na robovih kraških polj
- dobra orientacija v prostoru
- izjemni in obsežni kraški pojavi
- zaporedje vodnatih kraških polj

Ključne krajinske značilnosti **podenote Planinsko polje**:

- spremenljivost krajinske slike čez leto
- meandriranje Unice
- zanimivi vegetacijski členi, drevesni osamelci
- kmetijska raba dvignjenih in pred poplavami varnih zemljišč ustvarjajo enkratno preplet prvin kulturne krajine in naravne krajinske zgradbe

Ključne krajinske značilnosti **podenote Rakovška uvala**:

- enota manjših razsežnosti
- osamelec Orlek
- valovita obrobja
- drevored, ki deli uvalo na dva enakovredna dela
- poselitev na prehodu v kraški ravniki
- nenavadna ubranost meril
- prilagojenost kulturnih prvin naravnim danostim

Ključne krajinske značilnosti **podenote Cerknško polje**:

- točkovna razvrednotenja
- preizkusi melioriranja dela polja
- enota se uvršča med najbolj svojevrstne krajine
- ohranjenost naravnih danosti
- kakovost kulturne krajine

Na območju krajinske zasnove sta določeni dve **izjemni krajini**. **Planinsko polje** s pojavnostjo izjemnih vzorcev mozaične krajine kraških polj, ravnikov in presihajočih jezer in z izjemnimi prvinami gradov, obdelovalne terase, obvodna vegetacija, drevoredi, reke ponikalnice, izviri in ponori. **Cerknško jezero** s pojavnostjo izjemnih vzorcev mozaične krajine kraških polj, ravnikov in presihajočih jezer in z izjemnimi prvinami požiralniki, bruhalniki, estavelami, obvodno vegetacijo, mokrotnimi travniki, ponikalnicami, izviri in ponori ter presihajočim jezerom.

Kulturna dediščina

Obravnavano območje je prepoznano po ohranjeni kulturni krajini z izjemno kakovostnimi elementi tradicionalne dediščine in elementi ljudske kulture.

Arheološka najdišča različnih obdobji se razprostirajo od Planinskega polja prek Rakovega Škocjana do Cerknškega jezera.

Posebno mesto zavzemata **sakralna in profana dediščina**, ki soustvarjata podobo posameznih naselij. Naselje Planina ob Planinskem polju je trško naselje, prav tako je prepoznana po značilnem trškem jedru Cerknica

(stara jedra), Žerovnica, Dolenje jezero, Otok, Begunje pri Cerknici, Planina in Liplje pri Planini. Naselje Cerknica stoji na arhitekturnih ostankih iz bronaste dobe, železne dobe, rimske dobe in srednjega veka. Vas Otok pri Cerknici je prepoznana kot edini primerek otoške vasi pri nas.

Območje kompleksnega varstva kulturne dediščine (OKV) Cerkniško polje, obsega Cerkniško polje z zaledjem in Bloško planoto. Območje ima večjo koncentracijo med seboj prostorsko in vsebinsko povezanih kulturnih prvin. Raba prostora je tradicionalna, pri čemer so kulturna krajina, urbanistične zasnove naselij in stavbna dediščina dobro ohranjene. Kulturna krajina Cerkniškega jezera izkazuje visoko stopnjo ujemanja med rabo prostora in naravnimi značilnostmi območja. Poseben izraz kulturni krajini daje vse leto menjavajoč se vodni režim, zaradi česar je raba omejena na košnjo. Robni del polja pripada mozaični njivski krajini in naseljem, ki so vpeta v pobočja. Na območju so številna arheološka najdišča ter območja in objekti kulturne dediščine.

Na obravnavanem območju je **kulturna krajina** Cerkniško jezero. Območje je edinstveno zaradi menjavajočih vodnih režimov, ki omejujejo kmetijsko rabo zgolj na košnjo. Robni del krajine je pretežno kmetijski z mozaično njivsko krajino z naselji vpetimi v pobočje.

Kot kulturna krajina so zavarovani tudi številni ohranjeni drevoredi na obrobju Cerkniškega polja in Rakovške uvale ter Bločiško polje, prepoznano po mozaični krajini, kjer se pojavlja vzorec menjavanja njivskih in travnatih parcel, členjenih s sadovnjaki in posameznimi drevesi. Območje kraškega polja okvirja izrazit gozdni rob.

Raba prostora

Glede na Popis rabe zemljišč na Cerkniškem jezeru v letu 2021 (Kraševc in Jančar, 2023) na območju Cerkniškega jezera prevladuje travniška raba, predvsem košeni travniki in pašniške površine, ki skupaj pokrivajo približno 73 % celotne površine jezera (1762 ha). Travinje predstavlja osrednji tip kmetijske rabe tal, saj se ob presihanju jezera izkorišča za košnjo ali pašo. Enako velja za območje Planinskega polja, kjer travniške in pašniške površine pokrivajo pretežni del območja, pri čemer gre za travnike z združbami močvirskega rastlinja. V sušnem obdobju se travniške površine izkorišča za košnjo in pašo.

Vegetacija vlažnih tal (kravine, trstišča, močvirska vegetacija) obsega okoli 301 ha (12 % površine). V primerjavi s preteklostjo se delež trstišč zmanjšuje. Leta 2002 so obsegala več kot 20 % jezerskega dna, leta 2021 pa le še približno 8 %.

Zaraščanje z lesno vegetacijo je bilo zabeleženo na 186 ha (8 %). Najpogosteje se začne z grmišči (predvsem vrbe in krhlika), ki se postopno razvijajo v gozdne združbe.

Njive in trajni nasadi so na območju Cerkniškega jezera skoraj povsem odsotni (skupaj le 0,2 ha), saj nestalen vodni režim in poplavnost onemogočata trajno obdelavo. Na območju Planinskega polja v osrednjem delu ni njivskih površin in trajnih nasadov, slednje se nahajajo na robu polja, ki je nekoliko dvignjen nad poplavno ravnico, enako velja za poselitvena območja.

Urbanizirane in degradirane površine obsegajo okoli 53 ha (2 %), predvsem v obliki prometnic in posameznih deponij. Na območju so evidentirana tri območja izkoriščanja mineralnih surovin, in sicer Podskrajnik 2, Zelše in Klanci (Klance). Vsi so namenjeni izkoriščanju tehničnega kamna – dolomita. Del površin kamnolomov Podskrajnik in Zelše se po končani eksploataciji namenja širitvi gospodarske cone Podskrajnik.

Kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo

Kmetijstvo

Na območju Cerkniškega jezera in Planinskega polja od načinov rabe naravnih virov prevladuje kmetijska dejavnost, ki pa je zaradi slabših socialno – ekonomskih razmer podvržena opuščanju. Vzroki za upadanje kmetijske proizvodnje so neugodne naravne razmere, saj gre za izjemno vodnat, močvirnat in poplavljen kraški teren. Na območju krajinske zasnove je večji delež kmetijskih zemljišč opredeljen kot druga kmetijska zemljišča, ta v naravi iz vidika rabe tal predstavljajo manj kvalitetna zemljišča, najboljša kmetijska zemljišča se pojavljajo v manjšem obsegu na območjih zahodno od Otoka, zahodno od Gorenjega jezera in na drugih območjih v manjšem obsegu. Najpomembnejša razvojna usmeritev je živinoreja, ki temelji na košnji travnikov in v manjši meri tudi pašništvu. Reja domačih živali na pašnikih je ekonomsko bolj uspešna, priporočljiva pa je tudi z ekonomskega stališča. Prebivalci podeželja so zaposleni pretežno izven kmetijstva, zato so zanimive le delovno ekstenzivne panoge, kamor spada reja govedi in drobnice za meso. Opuščanje kmetijske rabe v zadnjih 30 letih je vidno predvsem v zaraščanju dela Cerkniškega jezera z območji suhih travnikov in v zaraščanju zamočvirjenih površin, kjer je strojna obdelava oziroma košnja možna le nekaj dni v letu, saj se tla pod današnjo težko kmetijsko mehanizacijo udirajo. Z namenom ohranjanja habitatnih tipov se s projekti spodbuja košnjo močvirskih travnikov (Podrobnejši načrt, 2009).

Ribištvo

Ribolov ima tradicijo na območju Cerkniškega jezera, v današnjem času pa nima več gospodarskega pomena. Gre bolj za prostočasno, športno dejavnost. Ribolov na območju upravlja Ribiška družina Cerknica in Zavod za ribištvo Slovenije, ki pri upravljanju sodelujeta. Cerkniško jezero je cipridno jezero, v njem pa najdemo naslednje vrste rib: ščuka, klen, linj, kapelj, menek, potočna postrv, krap, rdečeperka, ostriž in šarenka. Pritoka Žerovniščica in Lipenjščica predstavljata varstvena ribolovna revirja. Poleg rib, ki so v prostoru avtohtono prisotne, so v jezeru številne vrste, ki so bile v jezero v obdobju od 2. svetovne vojne do danes.

V preteklosti so bile v jezero vlagane neavtohtone ribje vrste, že med 2. svetovno vojno potočna postrv, po 2. svetovni vojni pa tudi šarenka in krap. Kasneje so bile v jezero naseljene še druge vrste naprimer rdečeperka (kasneje močno namnožena zaradi za njo ugodnih razmer). V devetdesetih letih prejšnjega stoletja se je v jezeru pojavil navadni ostriž, ki se je prav tako močno razširil in predstavlja problem zaradi plenjenja mladostnih stadijev cipridnih vrst rib (Podrobnejši načrt, 2009).

Gozdarstvo in lovstvo

Gozdne površine obdajajo obravnavano območje Cerkniškega jezera in Planinskega polja. Območje sodi v Gozdnogospodarsko območje Postojna. Gozdna združba je predvsem jelov gozd. Prevladujoč tip tal, na katerem ta gozdna združba raste, so skalovita pokarbonatna rjava tla z apnenčasto ali dolomitno matično kamenino. Po drevesni sestavi na polotoku Drvošec prevladujejo iglavci, na južnem pobočju Otoka prevladujejo območja porasla z gabrom, lesko in drugimi drevesnimi in grmovnimi vrstami. Na območju jezera je prisotna lesna vegetacija v obliki posamičnih grmov iz rodu vrb (*Salix*). Skupine jelš (*Alnus glutinosa*) rastejo ob Žerovniščici, Martinjščici ter ob izviru Goriškega Brežička. V Dujicah se pojavljajo posamične breze (*Betula pendula*), smreke (*Picea abies*) in manjši bori (*Pinus sylvestris*). Območje Dolenjskih blat zarašča bor (*Pinus sylvestris*) in drugo grmičevje med katerimi je najpogostejša čisatilna kozja šesnja (*Rhamnus catharticus*) in navadna krhlika (*Rhamnus frangula*).

Širše območje gozdov Snežniško-Javorniškega masiva, Hrušice in Menišije v povezavi s kočevskimi gozdovi in gozdovi Gorskega kotarja predstavljajo največji strnjen redko poseljen gozdni kompleks v tem delu Evrope. Lovsko upravljavsko Območje (LOU) Notranjske je umeščeno v južni, osrednji del Slovenije. Jedro lovskogojitvenega območja predstavlja gozdni visokokraški gorski masiv Snežnika, Javornikov in Krima, kar pogojuje osnovne naravne značilnosti ter določa življenjske pogoje divjadi. V območje spadajo še obrobne, pretežno kotlinaste doline: Loška, Cerkniška, Postojnsko – Pivška, Ilirskobistriška in Ljubljansko barje. Značilnost območja so obsežni strnjeni gozdovi s pomembnim deležem dinarskega jelovo - bukovega gozda, ter manj gozdnate omenjene doline, kjer je koncentracija prebivalstva večja in je kmetijska raba prostora pomembnejša, saj je večja industrija omejena le na Lož, Cerknico, Postojno in Ilirsko Bistrico ter deloma na obrobje Ljubljanskega barja. Značilnost območja so izraziti površinski in podzemni kraški pojavi s presihajočimi jezери v loku okrog gorskih masivov (Podrobnejši načrt, 2009).

Poselitev

Arhitekturne regije in krajine

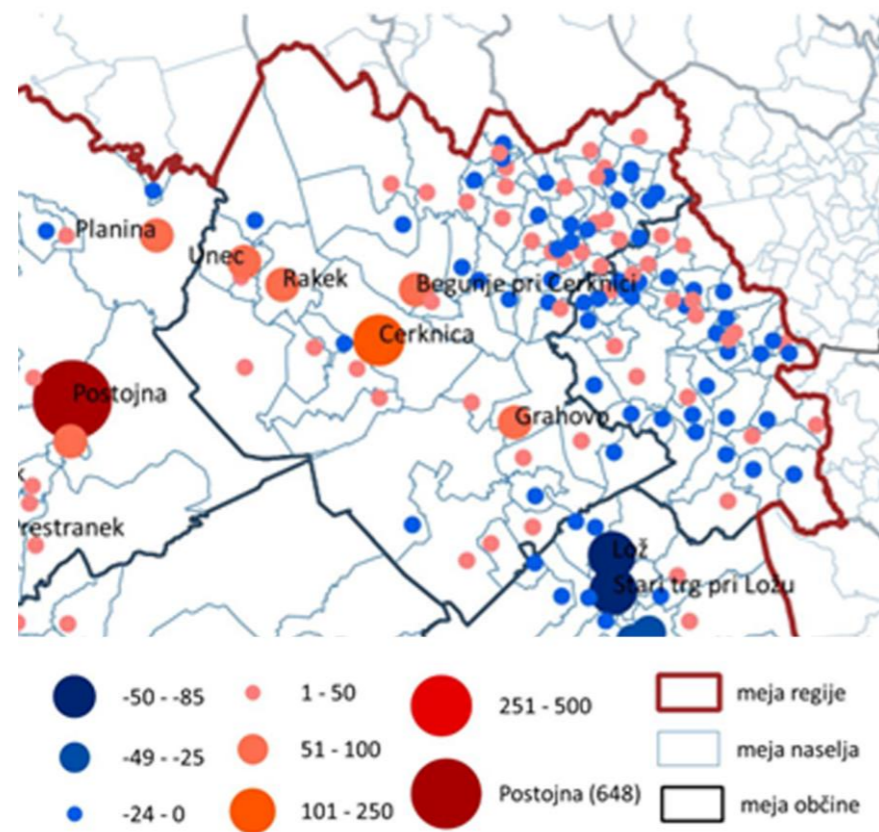
Območje krajinske zasnove je del Notranjsko-Brkinske arhitekturne regije (Fister idr., 1993b). Za Notranjsko-Brkinsko so značilna razpostavljena večja naselja ob strateško pomembnih točkah in ob komunikacijah. Preostali prostor je skromno poseljen s posebno poselitveno tipologijo, ki se delno zgleduje po vzoru poselitve ob komunikaciji. Območje Notranjsko-Brkinske arhitekturne regije sestavlja šest arhitekturnih krajin: Brkini z Markovščino, Ilirska Bistrica, Pivka, Postojna, Planina-Cerknica in Bloke.

Obravnavano območje spada v arhitekturno krajino Planina–Cerknica. Naselja so oblikovana na različne načine, bodisi kot gručasta naselja na vzpetinah, kot razpotegnjena obcestna naselja s poudarjenimi stavbami po vzoru trške arhitekture ali kot značilna »furmanska« naselja, ki so se razvila ob pomembnih prometnicah. Posebnost predstavljajo razporeditve parcel (mešane, vzporedne ali pravokotne na ceste) ter

dominantne stavbe, ki s svojo lego oblikujejo silhueto naselij. Pomemben del identitete območja sestavljajo tudi tipične domačije z zalomljenimi ali podolgovatimi tlorisi, strmimi dvokapnimi strehami in kritino iz bobrovcev ali zareznikov. Krajino zaznamujejo posamezne cerkve ter gradovi kot arhitekturne dominante, ki dopolnjujejo značilno podobo prostora.

Poselitev in prebivalstvo

Največja naselja so nanizana ob regionalni cesti Unec – Cerknica – Bloška Polica, severno od Cerkniškega jezera: Cerknica, Dolenja vas, Dolenje Jezero, Martinjak in Grahovo. Naselja, vzhodno in južno od obravnavanega območja, se pojavljajo na nekoliko dvignjenem terenu, kjer jih pogoste poplave ne dosežejo. Na vzhodnem obrobem delu polja se nahajajo še naselja Žerovnica, Lipsenj, Goričice, Gorenje Jezero, Laze in Otok. Glede na podatke o številu prebivalcev in indeksi rasti prebivalstva na ožjem območju Cerkniškega jezera (Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, Statistični urad RS, 2002). je bil največji selitveni prirastek v naseljih Cerkniškega jezera ob regionalni cesti Cerknica – Bloška Polica. To so naselja: Cerknica, Grahovo in Martinjak. Pozitiven prirast sta beležili še naselji Goričica in Lipsenj. Ostala naselja so beležila vsaj rahel upad prebivalstva (Dolenja vas, Gorenje Jezero, Dolenje Jezero, Laze, Otok in Žerovnica).

Sprememba števila prebivalcev med letoma 2016 in 2025 (označena so naselja z več kot 500 prebivalci v letu 2025) (vir podatkov: GURS, 2025; SURS, 2025)

Podatki o naravnem in selitvenem gibanju prebivalstva za obdobje 1991 in 2004 kažejo na to, da je imela Cerknica daleč največji naravni prirast, medtem ko je Martinjak doživel največji selitveni prirast. Največji naravni

upad prebivalstva so bila deležna naselja Gorenje Jezero, Grahovo in Žerovnica, največ ljudi pa se je odselilo iz Dolenje vasi. Lokalno prebivalstvo se večinoma vozi na delo v zaposlitvene centre, zlasti Postojno in Ljubljano. Prepoznano je staranje prebivalstva.

Omrežje naselij

Opis omrežja naselij povzema hierarhično razdelitev naselij, kot je opredeljena v posameznih OPN ali v osnutku OPN. Načini opredeljevanja so znotraj prostorskih aktov nekoliko različni, zato je omrežje za potrebe naloge poenoteno. Naselja so, glede na opredelitev, razvrščena v tri nivoje. Pri tem najvišji nivo predstavlja lokalno središče. V drugi nivo so uvrščena naselja, ki so prepoznana kot lokalno pomembna oziroma pomembnejša druga naselja in imajo vlogo oskrbnih središč. Tretji nivo predstavljajo ostala pomembnejša manjša naselja, ki so kot taka opredeljena v prostorskih aktih.

Vlogo **središč lokalnega pomena** imajo na območju krajinske zasnove naselja Cerknica, Rakek in Planina.

Kot **naselja drugega nivoja** so v omrežju so opredeljena Unec z naseljem Slivice, Grahovo in Laze.

Kot **pomembna naselja nižjega nivoja** so v prostorskih aktih prepoznana še naselja Grčarevec, Dolenje Jezero, Martinjak in Žerovnica.

Turizem in rekreacija

Turizem na obravnavanem območju temelji na naravnih danostih, kraških pojavih, bogati biotski raznovrstnosti in zgodovinskih značilnostih. Velik gradnik turistične ponudbe so naravne znamenitosti kot so Cerkniško jezero, Rakov Škocjan, Križna jama, Slivnica in Planinsko polje, s svojimi kraškimi posebnostmi.

Največ obiskovalcev privabljata **Cerkniško jezero** in Rakov Škocjan, pomembna turistična točka pa je tudi Planinsko polje. Cerknisko jezero je ena najbolj prepoznavnih naravnih znamenitosti v Sloveniji, ki obiskovalcem ponuja številne sprehajalne in kolesarske poti, razgledne točke ter tematske poti, kot je Pravljina pot Drvošec z opazovalnicami in stolpom za opazovanje ptic. V vasi Dolenje Jezero deluje Jezerski hram – Muzej Cerkniskega jezera. Ob Cerkniskem jezeru je vzpostavljena nova vstopna točka – Center za obiskovalce Cerknisko jezero, ki nudi tudi sodobno interaktivno razstavo.

V **Rakovem Škocjanu** so med najbolj priljubljenimi točkami Veliki in Mali naravni most, Tkalca jama, Zelške jame ter ruševine cerkve sv. Kancijana. Dolina je zaradi slikovitih naravnih oblik priljubljena izletniška točka, dostopna po številnih sprehajalnih in učnih poteh. Območje je posebej obiskano v poletnih mesecih, ko ga domači in tuji turisti izberejo za enodnevne izlete in naravoslovne ekskurzije. Cerknisko jezero, Rakov Škocjan in Križna jama so skupaj razglašeni za mednarodno pomembno mokrišče Ramsar. Rakov Škocjan je tudi prvi slovenski krajinski park, po dolini pa je speljana naravoslovna učna pot.

Planinsko polje privablja obiskovalce s kraškimi značilnostmi, bogastvom ptic, razgledišči, kot sta Ravbarjev stolp in Jakovški grič in dvorcem Haasberg. V območju so urejene pešpoti, tematska učna pot – Scilkina pot

in interpretacijske točke, ki povezujejo naravne in kulturne znamenitosti, v prihodnje pa je predvidena še nadgradnja ponudbe. Zgodovinska pot Planina povezuje posamezne lokacije izven območja polja, kjer so še vidni ostanki nekdanje državne meje med Kraljevino Jugoslavijo in Italijo v času med obema vojnoma. Poleg naravnih posebnosti, planinsko polje zaznamujejo tudi ostanki srednjeveških gradov – razvaline srednjeveškega gradu Haasberg ter Malega gradu z obnovljenim Ravbarjevih stolpom.

Pomemben je tudi podzemni kraški svet Planinske jame, kjer je mogoče videti tudi človeške ribice.

Na območju je razvita mreža pohodniških in kolesarskih poti, ki povezujejo posamezne naravne vrednote in naselja ter omogočajo aktivno rekreacijo.

Višja gozdnata območja, ki obdajajo kraška polja ponujajo lepe razglede, nekatere izmed njih so priljubljene izletniške točke, kot npr. Slivnica, ki je privlačna tudi zaradi legend o coprnica.

Turistična ponudba se dopolnjuje s kulturnimi prireditvami, med katerimi ima največji pomen tradicionalni Pust v Cerknici, ki pritegne več tisoč obiskovalcev vsako leto. Območje dopolnjujejo še manjše turistične kmetije, interpretacijske vsebine ter naravoslovni programi Notranjskega regijskega parka.

Prometna in ostala gospodarska javna infrastruktura

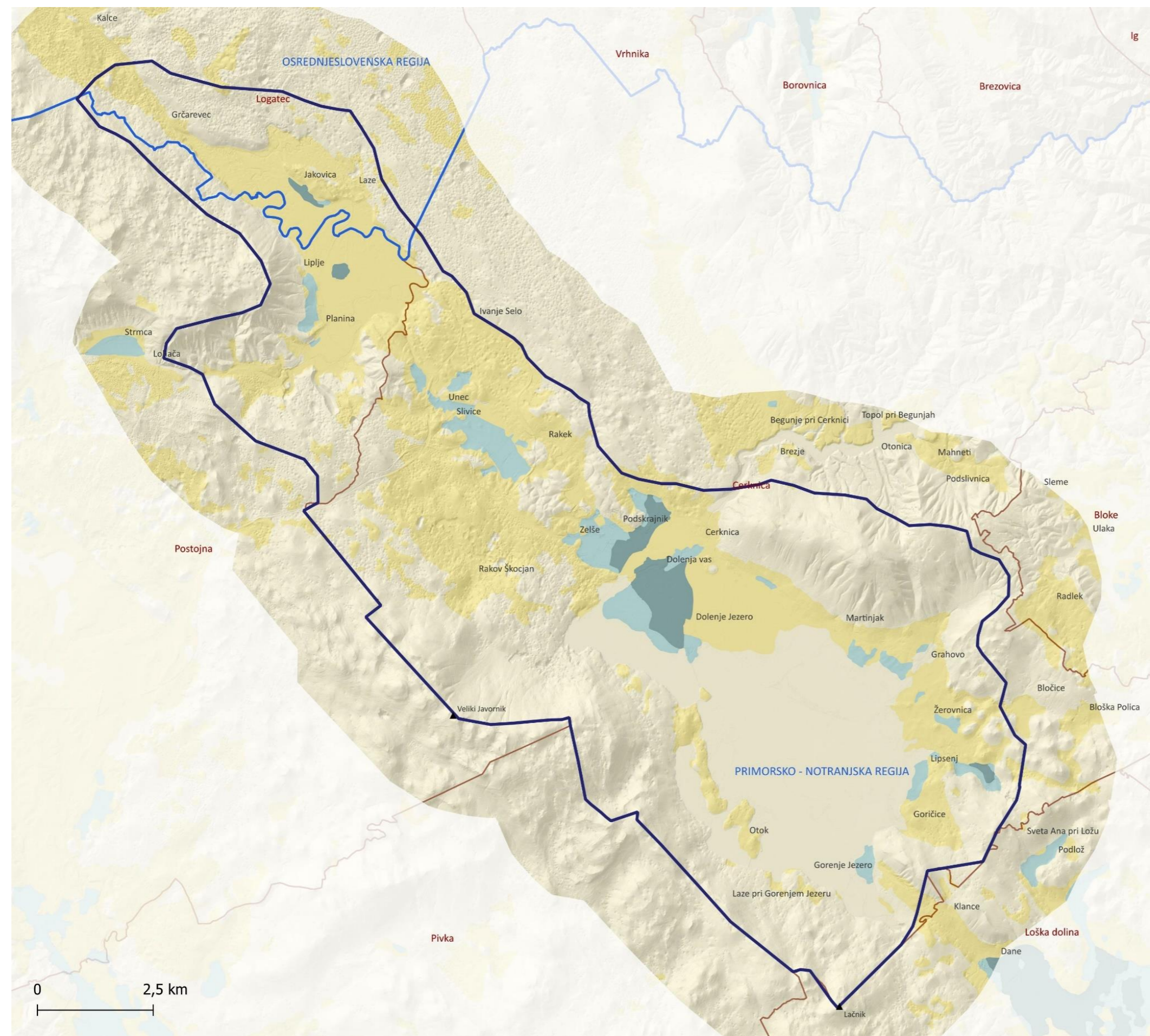
Prometno omrežje obravnavanega območja se navezuje na avtocesto A1 Ljubljana–Koper s priključkom v Uncu. Ta os je glavna prometna žila, ki območju omogoča povezave proti Ljubljani in Primorski. Na regionalni ravni sta pomembni tudi regionalni cesti Ljubljana–Logatec–Unec/Planina–Postojna.

Osnovno prometno mrežo obravnavanega območja tvorijo regionalne ceste ob katerih je nanizana večina pomembnejših naselij: RI 212 Unec – Žlebič; RIII 640 Rakek – Logatec; RIII 643 Preserje – Cerknica; RIII 914 Postojna – Podskrajnik (turistična cesta).

Naselje Planina je z Uncem povezano preko lokalne ceste, v Uncu pa se priključi na regionalno cesto R1- 212 proti Cerknici.

Železniška proga Ljubljana–Postojna–Sežana poteka po severnem robu območja, z železniškimi postajami v Planini, Uncu in Rakeku. V pripravi je Državni prostorski načrt za nadgradnjo železniške proge na odseku Logatec-Postojna (URBIS d.o.o., Maribor, Pobuda/DIIP, december 2024; Analiza usmeritev in podatkov, avgust 2025, Sklep o pripravi DPN, 5.3.2026). Zaradi novega poteka na območju Rakeka in severno od Rakovega Škocjana, se daljši potek obstoječe proge opusti.

Infrastruktura, ki vpliva na podobo krajine so nadzemni elektrosvodi visokonapetostnega omrežja. Preko obravnavanega območja poteka 400 kV daljnovod Beričevo – Divača (preko Unca).

RELIEF IN TLA

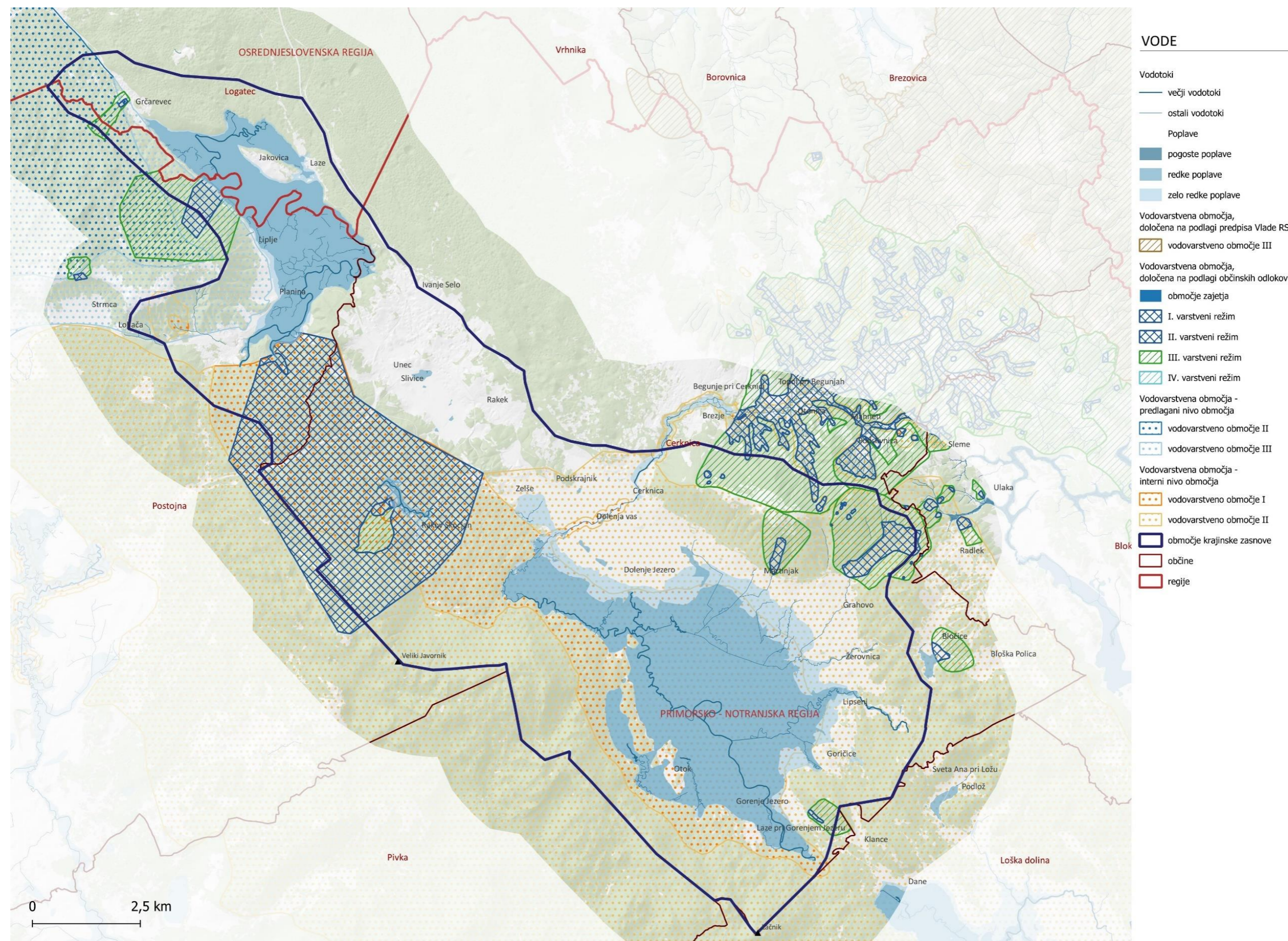
Bonitetni razred

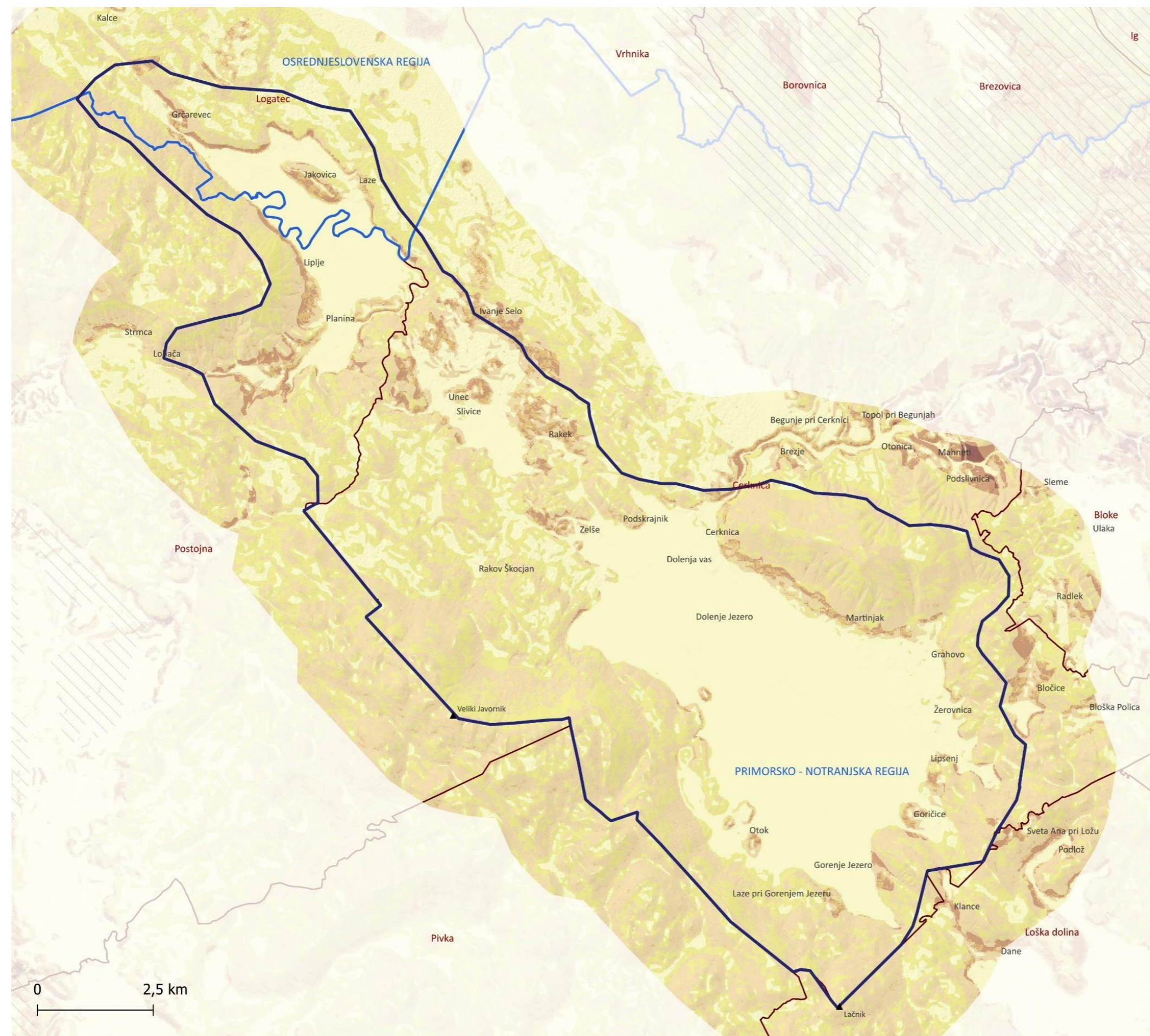
- 0 - 35
- 35 - 50
- 50 - 60
- 60 - 100

območje krajinske zasnove

občine

regije

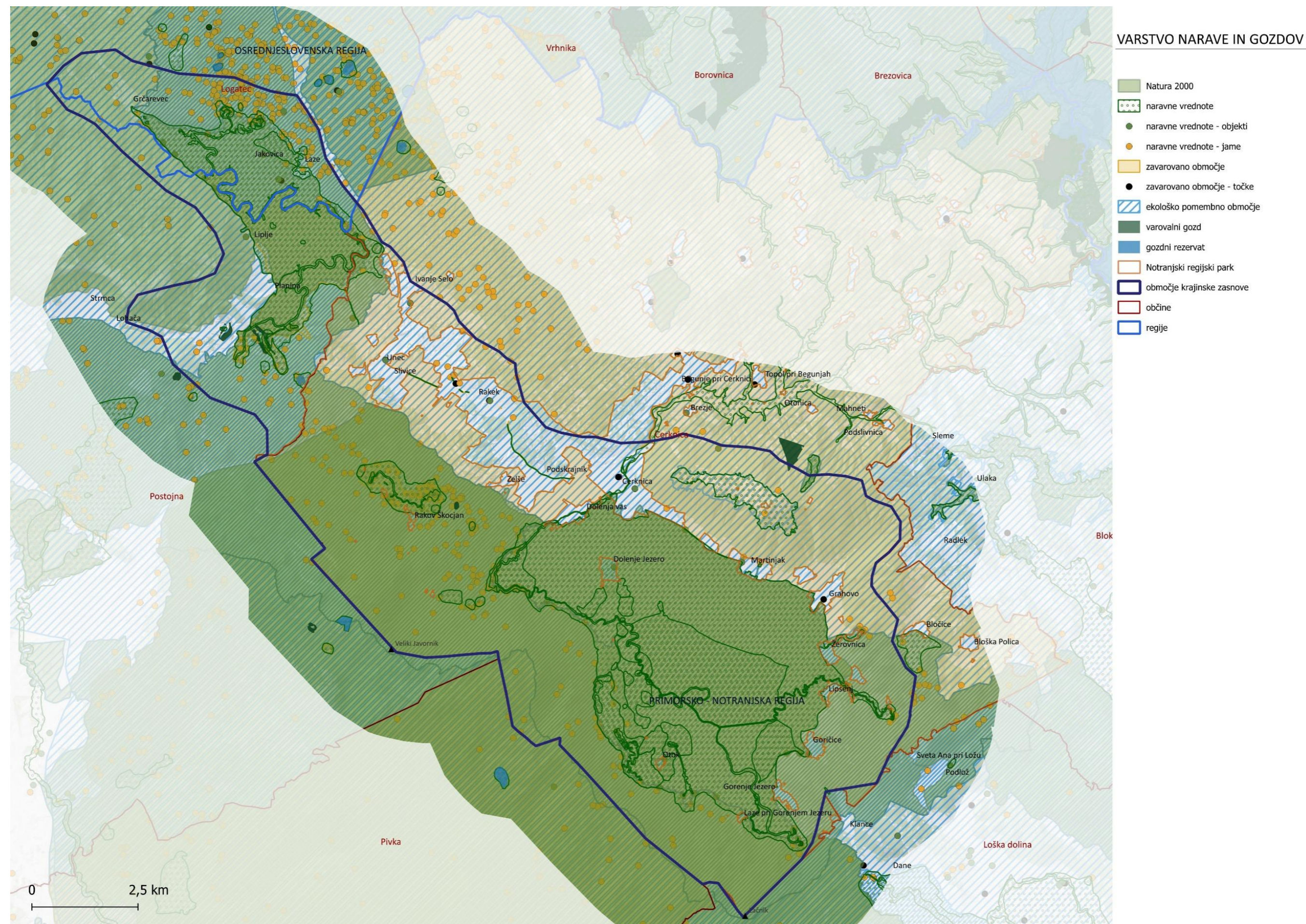

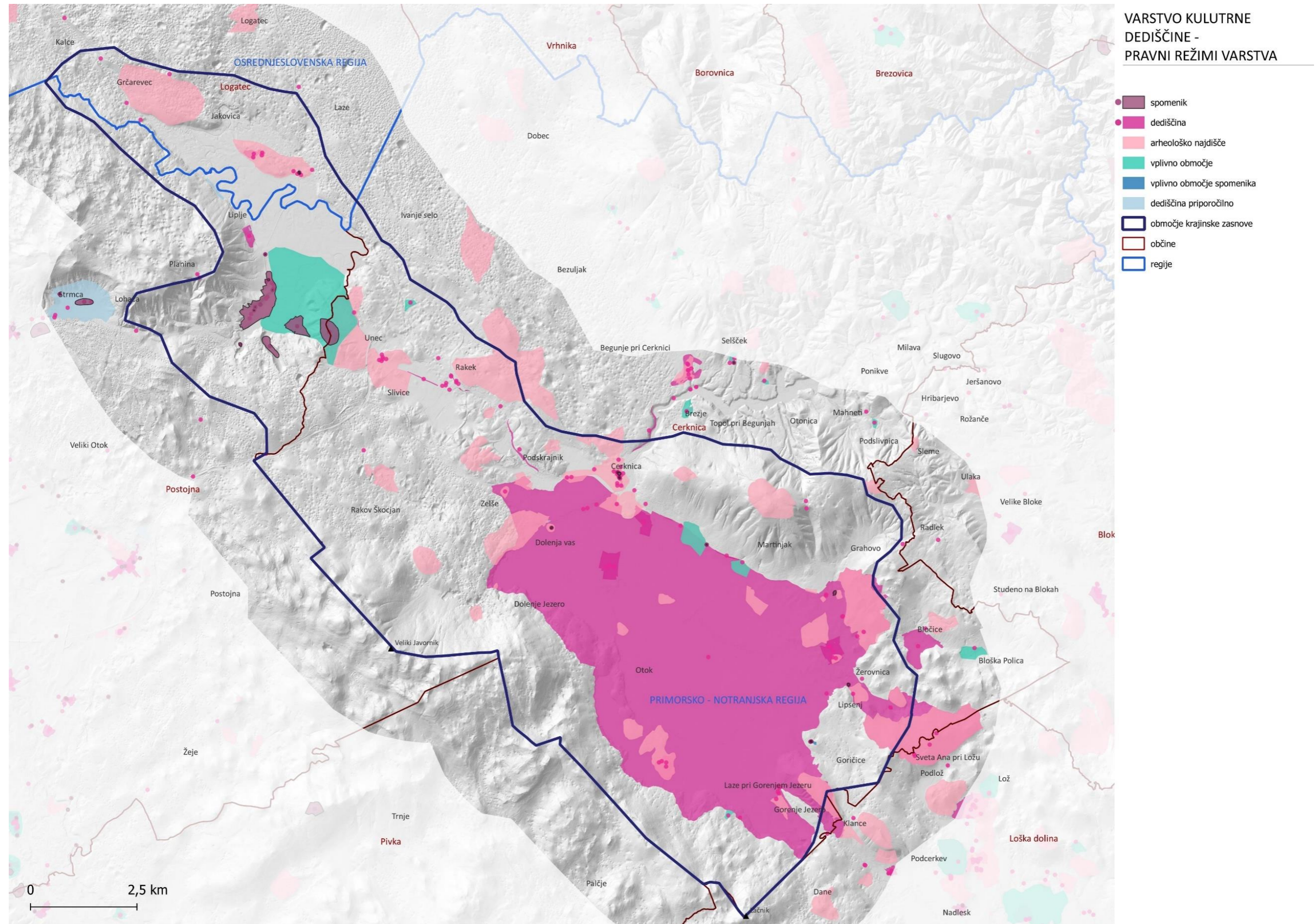

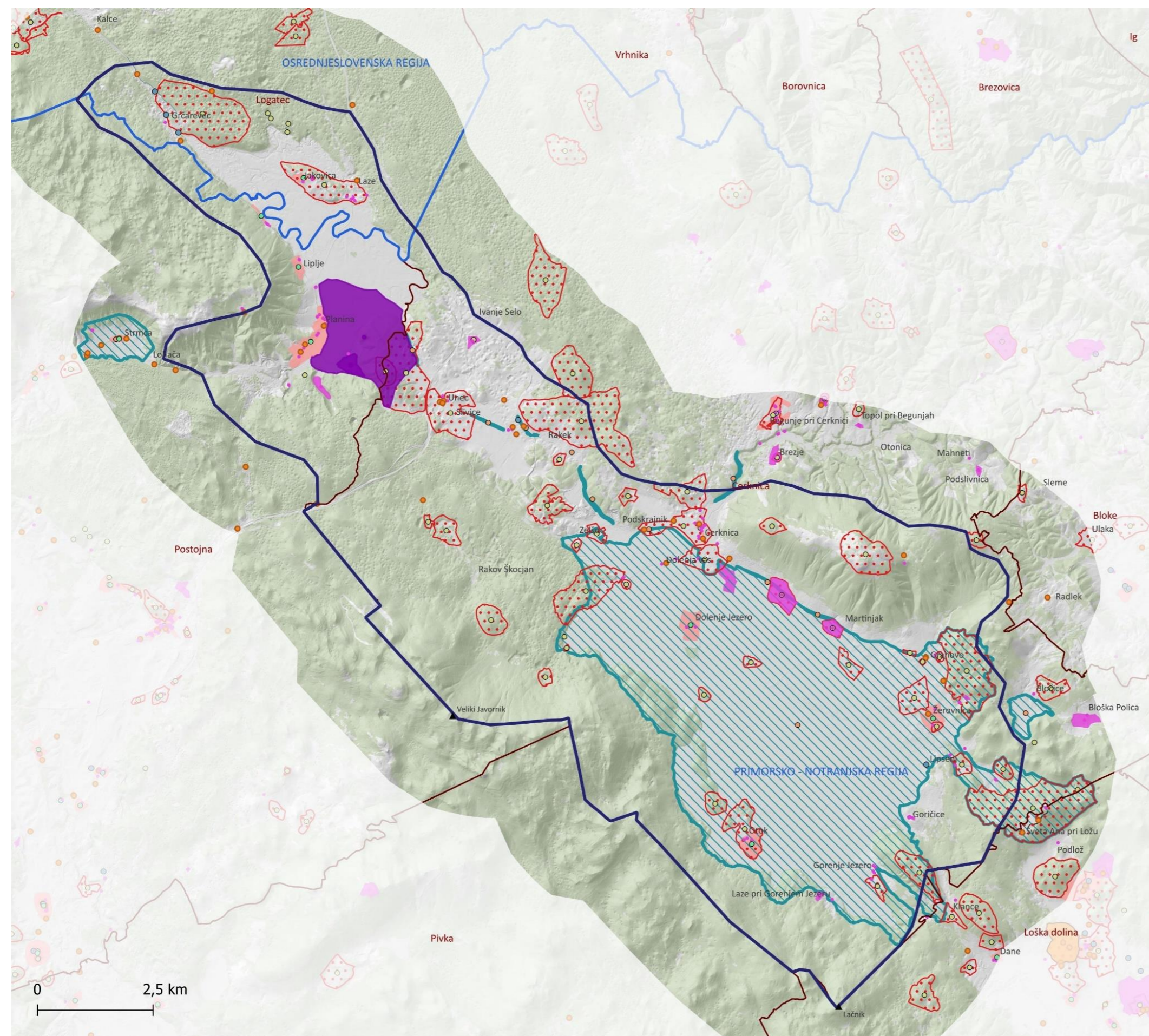
OGROŽENA OBMOČJA

Verjetnost pojavljanja zemeljskih plazov

- zanemarljiva verjetnost pojavljanja plazov
- zelo majhna verjetnost pojavljanja plazov
- majhna verjetnost pojavljanja plazov
- srednja verjetnost pojavljanja plazov
- velika verjetnost pojavljanja plazov
- zelo velika verjetnost pojavljanja plazov
- območje krajinske zasnove
- občine
- regije

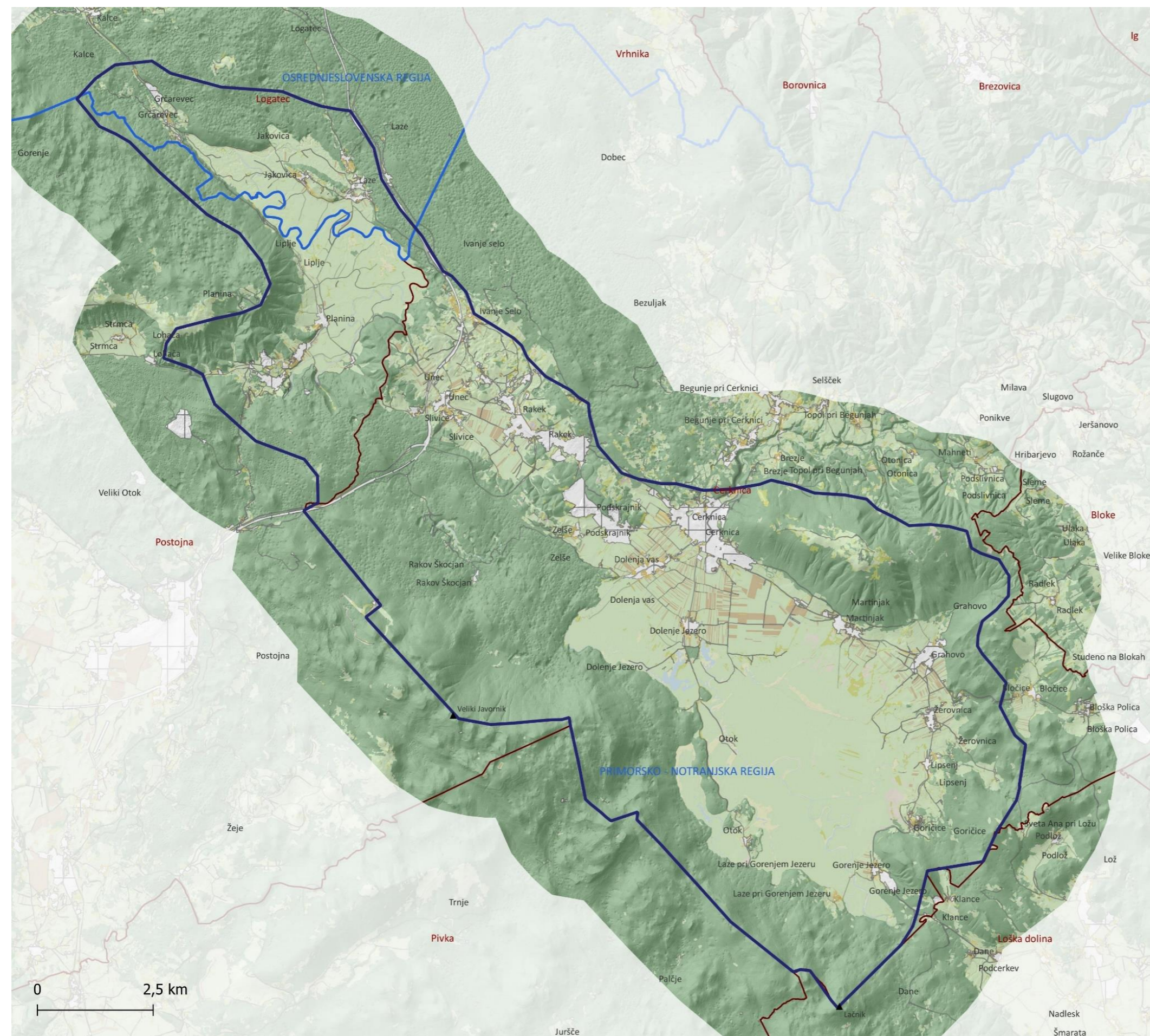

VARSTVO KULTURNE DEDIŠČINE - ZVRST

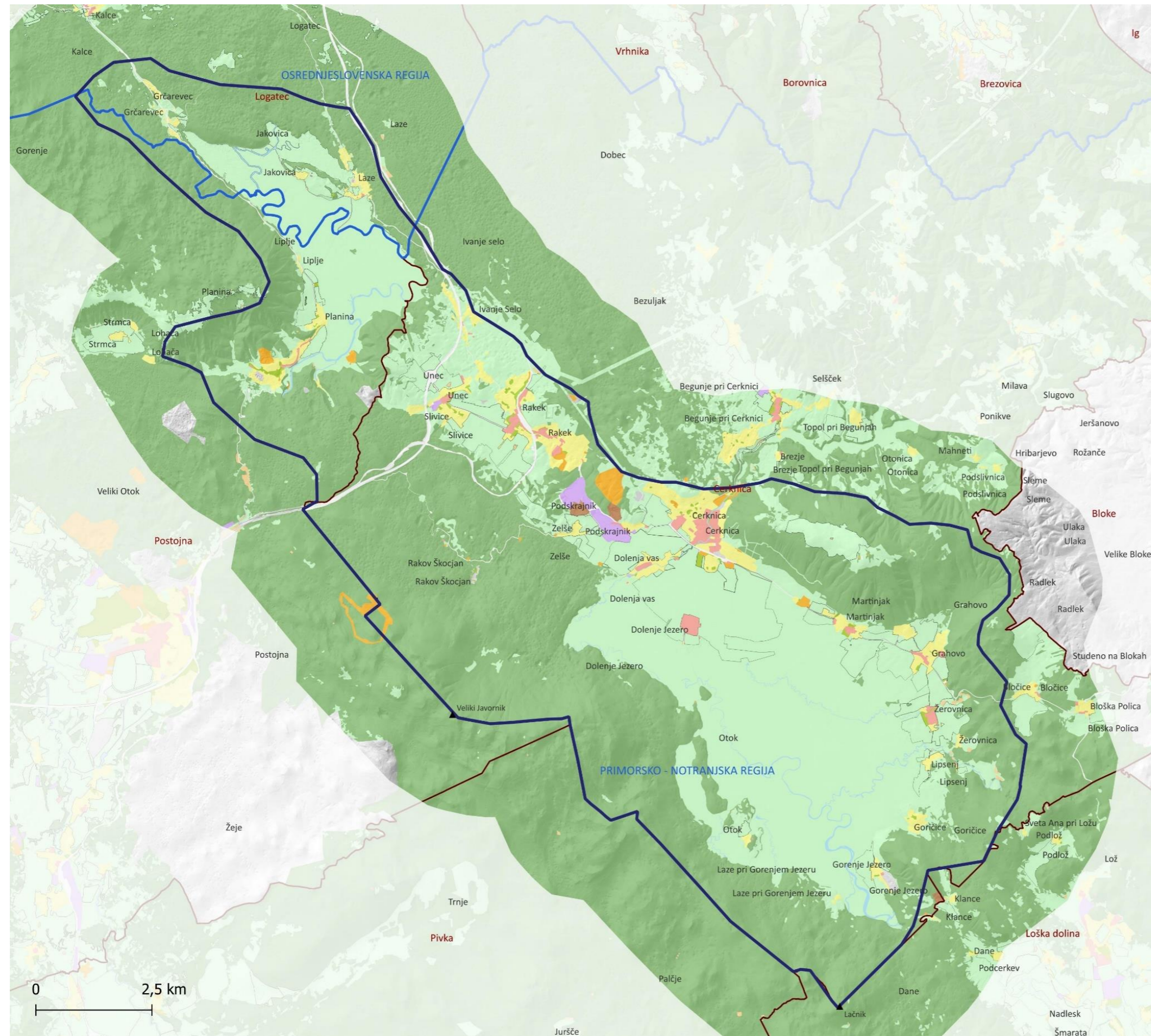
Zvrst kulturne dediščine

- arheološka najdišča
- kulturna krajina
- naselja in njihovi deli
- parki in vrtovi
- spominski objekti in kraji
- stavbe
- stavbe s parki ali z vrtovi
- drugi objekti in naprave
- območje krajinske zasnove
- občine
- regije

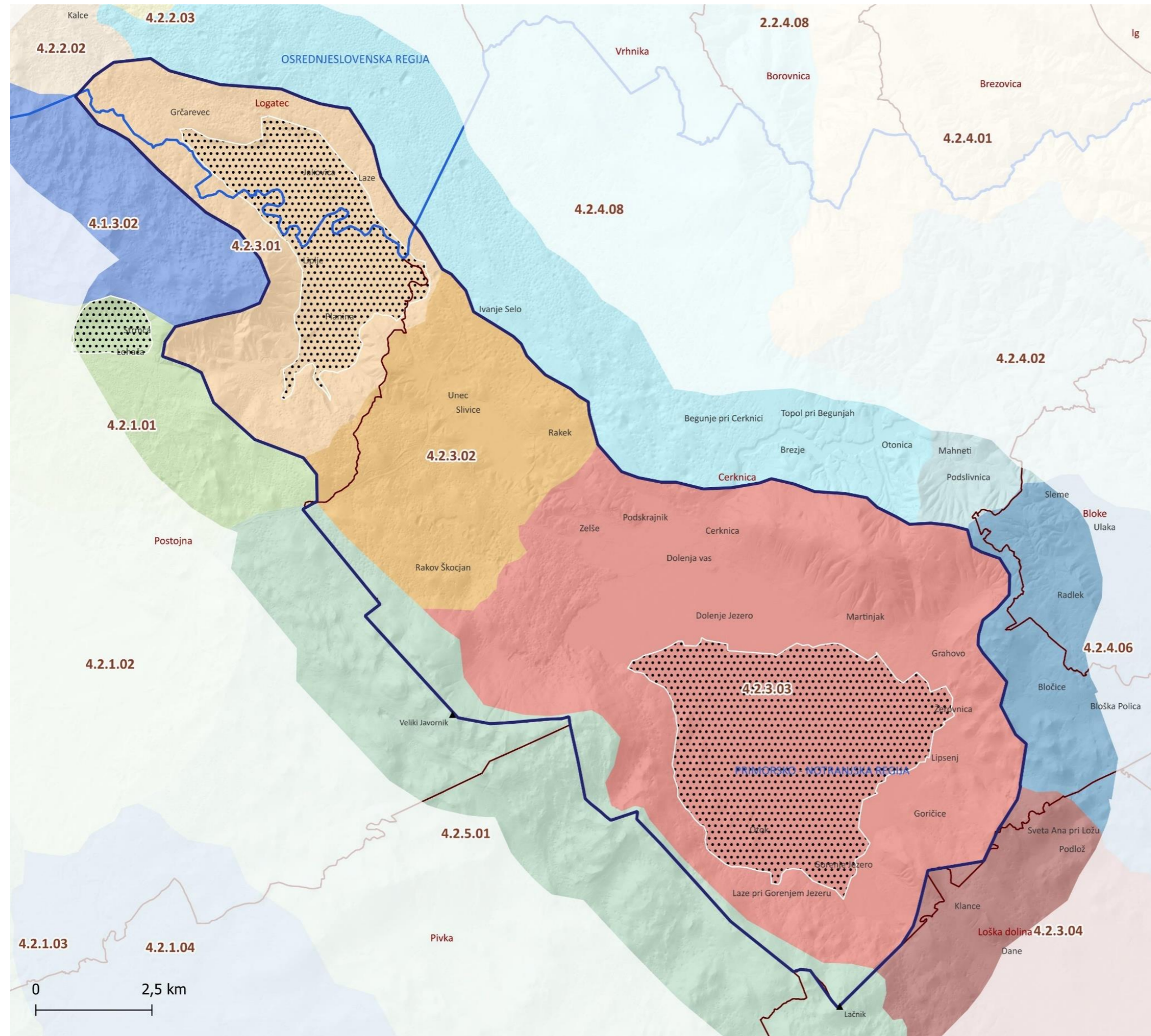
DEJANSKA RABA PROSTORA

- njive in vrtovi
- trajni nasadi
- trajni travniki
- druge kmetijske površine
- kmetijsko zemljišče z zaraščanju
- gozd
- pozidano in sorodno zemljišče
- ostala nekmetijska zemljišča
- voda
- območje krajinske zasnove
- občine
- regije

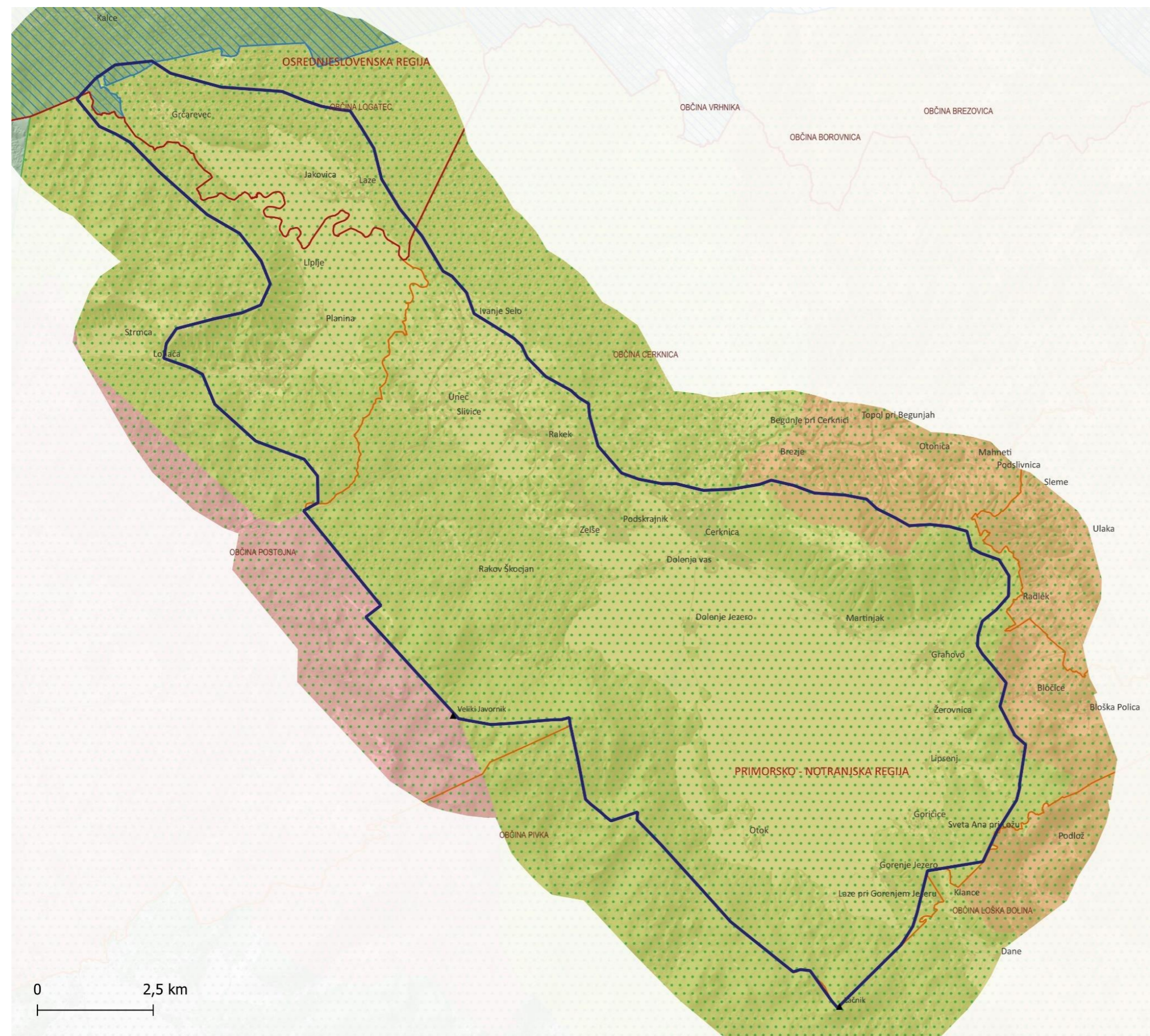
NAMENSKA RABA PROSTORA

- stanovanjske površine
- površine podeželskega naselja
- osrednja območja centralnih dejavnosti
- druga območja centralnih dejavnosti
- površine za industrijo
- gospodarske cone
- površine z objekti za kmetijsko proizvodnjo
- površine za turizem
- površine drugih območij
- športni centri
- parki
- površine za vrtičkarstvo
- druge urejene zelene površine
- pokopališča
- površine cest
- površine železnice
- ostale prometne površine
- območja komunikacijske infrastrukture
- območja energetske infrastrukture
- območja okoljske infrastrukture
- površine razpršene poselitve
- najboljša kmetijska zemljišča
- druga kmetijska zemljišča
- gozdna zemljišča
- celinske vode
- površine nadzemnega pridobivalnega prostora
- območje krajinske zasnove
- občine
- regije

KRAJINA

- ⋯ izjemne krajine
- krajinska regionalizacija - podenote
- Bloke
- Cerkljansko polje
- Hotenjsko podolje
- Hrušica
- Loško polje
- Planinsko polje
- Podgora
- Pokojiška planota, Menišija in Ravnik
- Rakovška uvala
- Snežnik in Javorniki
- Vidovska planota
- ▭ območje krajinske zasnove
- ▭ občine
- ▭ regije

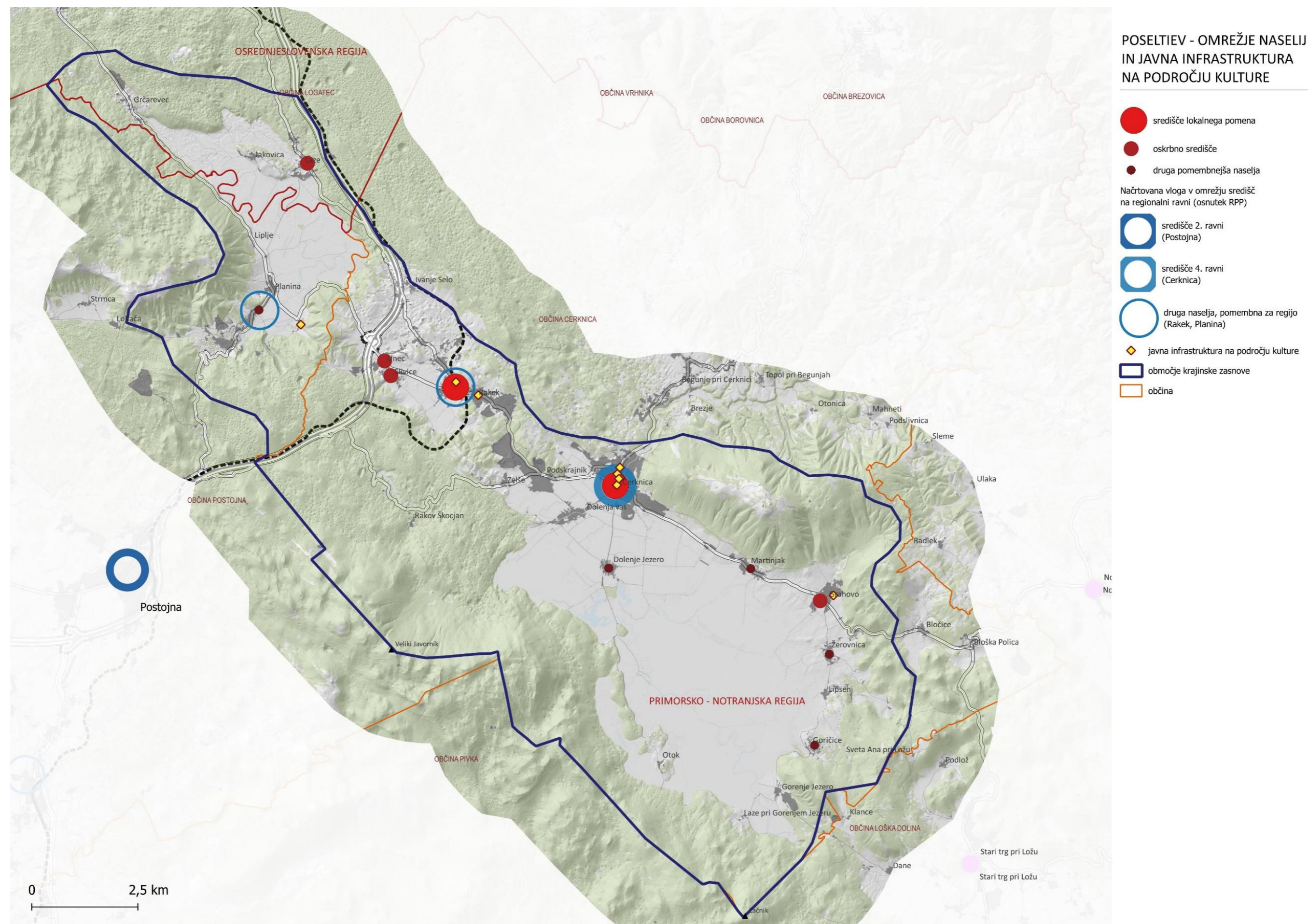
ARHITEKTURNE KRAJINE IN REGIJE

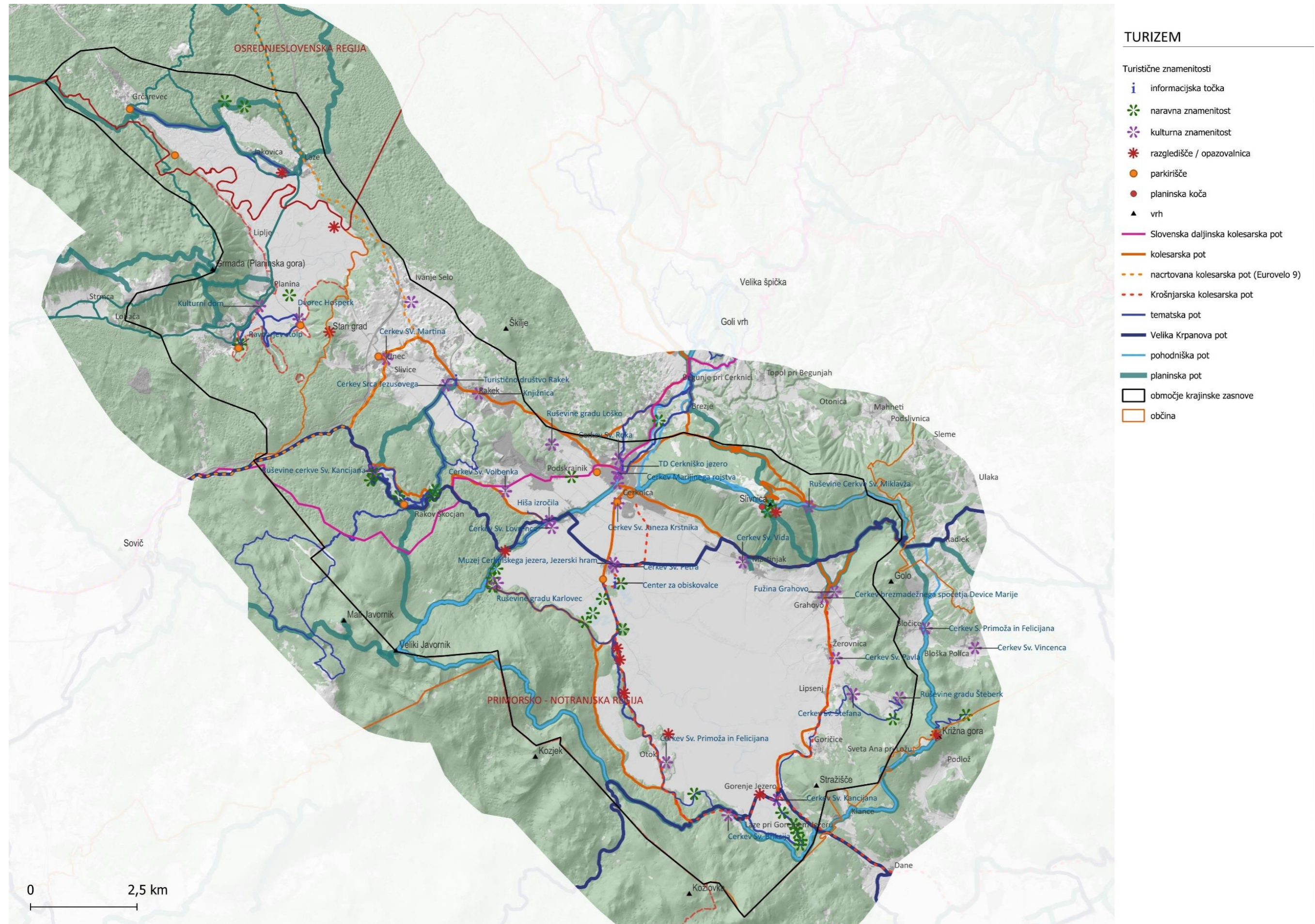
Arhitekturne regije

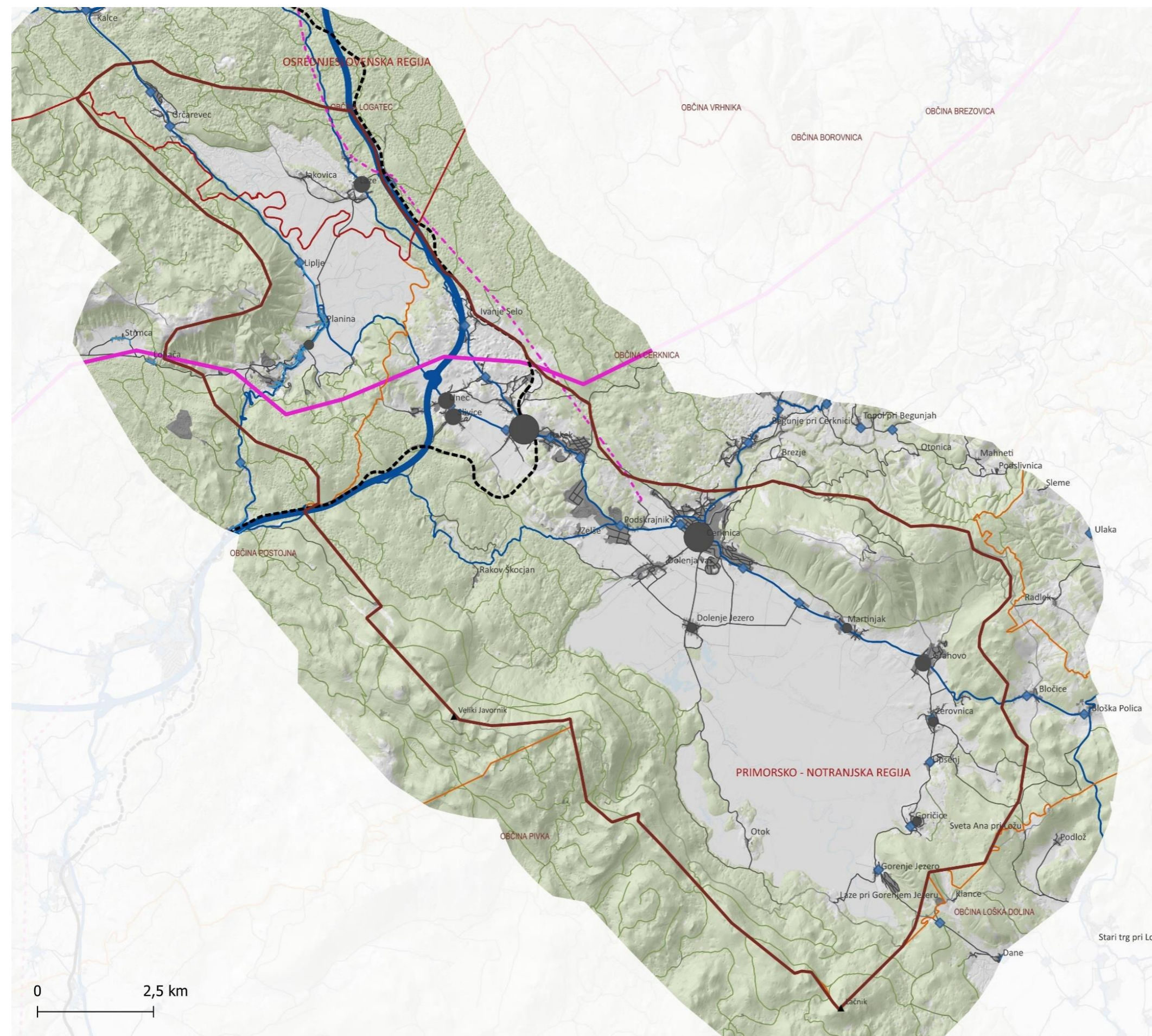
- Ljubljanska
- Notranjsko - Brkinska

Arhitekturne krajine

- Bloke
- Logatec
- Planina - Cerknica
- Postojna
- območje krajinske zasnove
- občina

PROMET

cestno omrežje

- avtocesta
- glavna cesta
- regionalna cesta
- lokalna cesta
- gozdna cesta

železnica

- - - železniška proga

električna energija

- - - daljnovod 400kV
- nadzemni vod 110kV

- območje krajinske zasnove

- občina

- naselja

2.2 Členitev na krajinske celote in krajinski vzorci

in na drugi strani:

- potrebo po nekaterih smiselnih prostorskih enotah, ki omogočajo oblikovanje celovite predstave o razvoju in varstvu posameznega dela prostora (podajanje skupnih izhodišč za urejanje prostora) ter
- že močno razčlenjenim rezultatom prostorskega načrtovanja na ravni OPN – EUP in namensko rabo prostora – z že zelo operativnimi in prostorsko bolj natančnimi prostorsko izvedbenimi pogoji.⁶

Členitev na krajinske celote je bila v procesu izdelave KZ postopno/ciklično oblikovana:

- prvi korak je bilo oblikovanje homogenih prostorsko funkcionalnih enot na podlagi reliefnih značilnosti in prepoznanih krajinskih vzorcev, podatkov o stanju prostora in členitve v prostorskih aktih (dejanske rabe, varovanih, zavarovanih in ogroženih območij, namenske rabe prostora in EUP) ter v prostoru vidno/doživljajsko zaznanih celot (terenskega ogleda);
- v drugem koraku je bila členitev korigirana glede na ugotovitve problemske in vrednostne analize;
- v tretjem koraku je bila členitev korigirana na način, da je za posamezne krajinske celote bilo možno podati enovite usmeritve. Ta korekcija pomeni, da meja krajinske celote ponekod ne poteka po meji krajinskega območja, kot ga zaznavamo v prostoru. Tipičen primer je zaokrožitev gozda na pobočju nad dolino skupaj s širšim gozdnim območjem v eno krajinsko celoto ter kmetijske krajine dolinskega dna v drugo krajinsko celoto, čeprav takšno dolino kot celoto dojemamo do slemen na obodu doline. Uporabljena razmejitev tudi bolj ustreza členitvi na enote urejanja prostora in območja namenske rabe v OPN.⁷

Na krajinske celote je vezana opredelitev prevladujočega krajinskega vzorca – tipa krajine. Celota ima lahko en ali več vzorcev. Meje krajinskih celot in območij vzorcev se praviloma prekrivajo, ni pa to nujno, saj vzorec odraža obstoječe stanje v prostoru, na krajinsko celoto pa je vezano zeleno stanje (usmeritve, pogoji).

Opredelitev vzorca izhaja predvsem iz značilnosti reliefa ter rabe prostora (površinskega pokrova). Vzorec je vedno stvar merila. Ocenjeno je, da je referenčni okvir vzorca zaradi velikosti območja, ravni obravnave in velike členjenosti prostora 1000 x 1000 m.

Vzorec sam po sebi še ne predstavlja planske kategorije, je pa okvir krajinske prepoznavnosti – ohranjanje in vzpostavljanje vrednot in prepoznavnih značilnosti krajine ter razmeščanje dejavnosti tako, da je mogoče krepiti prepoznavnost prostora in njegovo celovito upravljanje kar je eno temeljnih pravil urejanja prostora (glej 22. člen ZUreP-3) – in za oblikovanje usmeritev razvoja in varstva.

Na območju KZ so prepoznani naslednji prevladujoči krajinski vzorci – tipi krajine (glej primere na naslednjih straneh):⁸

A Gozdno hribovje

A1 strnjene gozdne površine na pobočju
A2 površine travnišč na slemenu
A3 zaplate travnišč med gozdom na pobočju

B Mozaična kraška krajina

B1 kmetijske površine in travnišča
B2 kmetijske površine in travnišča z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo
B3 dno kraške doline
B4 gozdne površine kraške kotline
B5 gozdne površine na valovitem kraškem terenu

Kraška polja in ravniki

C Kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev

C1 kmetijske površine z živično vegetacijo
C2 kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo
C3 kmetijske površine z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo na prehodu polja
C4 gozd na osamelcih

D Kulturna krajina dna kraških polj

D1 kmetijske površine
D2 kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo
D3 mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč izvornega in ponornega pasu

E Krajina presihajočih jezer

E1 območja občasno stoječih voda
E2 barja in močvirja
E3 prehodna barja in močvirja s travnišči
E4 mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč

Iz krajinskih vzorcev so izvzeta večja urbanizirana območja – središča lokalnega pomena (Rakek in Cerknica) in območja večjih poslovno proizvodnih con (Podskrajnik) ter območja opuščeni in delujočih kamnolomov (Podskrajnik, Zelše, Planina – Lepena 2). Manjša naselja/vasi pa so v območja vzorcev vključeni.

Členitev na krajinske celote povzema in zaokroža analizo in vrednotenje, hkrati pa (v nadaljevanju KZ) odraža/podpira koncept in zasnovo razvoja in varstva prostora, saj na njej temeljijo podane usmeritve.

Namen členitve na krajinske celote je preseči razkorak na eni strani med:

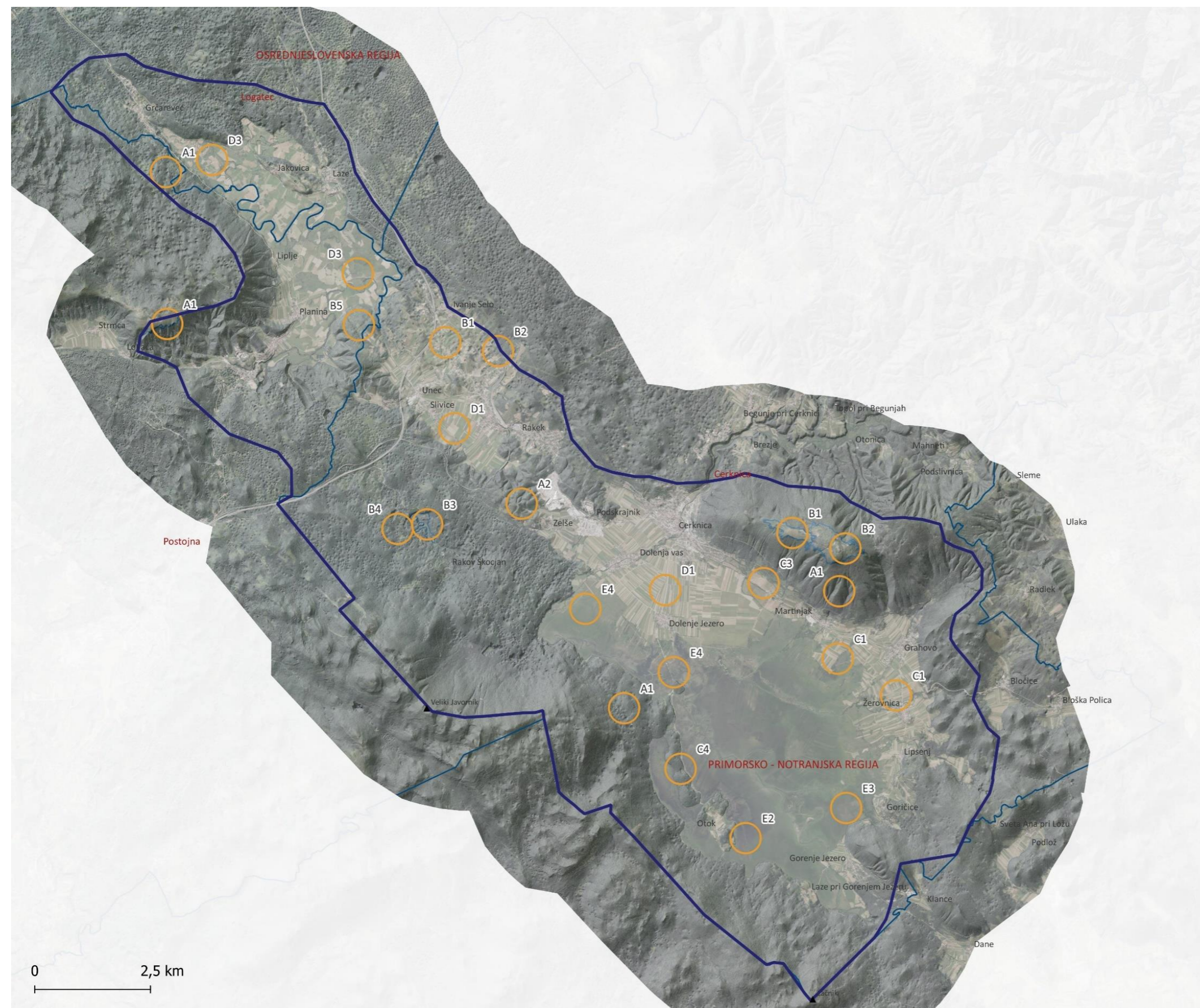
- krajinsko tipologijo, še vedno precej veliko ter heterogeno krajinsko podenoto (hierarhično sicer najnižjo enoto krajinske tipologije) s precej splošnimi usmeritvami,
- nizom nepovezanih in prostorsko raznolikih slojev iz prikaza stanja prostora (varovanih, zavarovanih in ogroženih območij) ter
- zelo generaliziranimi sloji in strateškimi usmeritvami dokumentov s področja urejanja prostora (tako iz SPRS 2050 kot iz nekaterih strateških delov OPN), varstva naravnih virov (npr. strateško pomembnimi območji za kmetijstvo in pridelavo hrane) in razvoja dejavnosti v prostoru

⁶ Koncept krajinskih celot je zelo podoben konceptu funkcionalnih enot, ki jih je določal Pravilnik o vsebini, obliki in načinu priprave prostorskega reda občine ter vrstah njegovih strokovnih podlag (Ur. l. RS, št. 127/2004). Funkcionalno enoto je opredeljeval kot "območje z enovitimi naravnimi in ustvarjenimi sestavinami ter enotnimi funkcionalnimi značilnostmi, lahko pa tudi s prevladujočo rabo prostora. Na območju funkcionalne enote se določijo skupna izhodišča za podrobnejše urejanje prostora."

Pravilnik je kot hierarhično nižje enote določal prostorske enote, ki jih je moč smatrati kot enote urejanja prostora v skladu s Pravilnikom o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij (Ur. l. RS, št. 99/07, 61/17 – ZUreP-2 in 199/21 – ZUreP-3). Ta pravilnik hierarhično višjih enot ne določa.

⁷ Dileme razmejevanja pri členitvi krajine so sicer povsem običajne in možnih/pravih rešitev je več. V primeru KZ se členitev prilagaja namenu/uporabnosti KZ – oblikovanju jasnih usmeritev za razvoj in varstvo posameznih krajinskih območij.

⁸ Avtorji fotografij so zapisani med viri. Vir ortofoto posnetkov je MNVP, GURS, 2018, 2021, dostopno preko <http://rkg.gov.si/GERK/wms>.

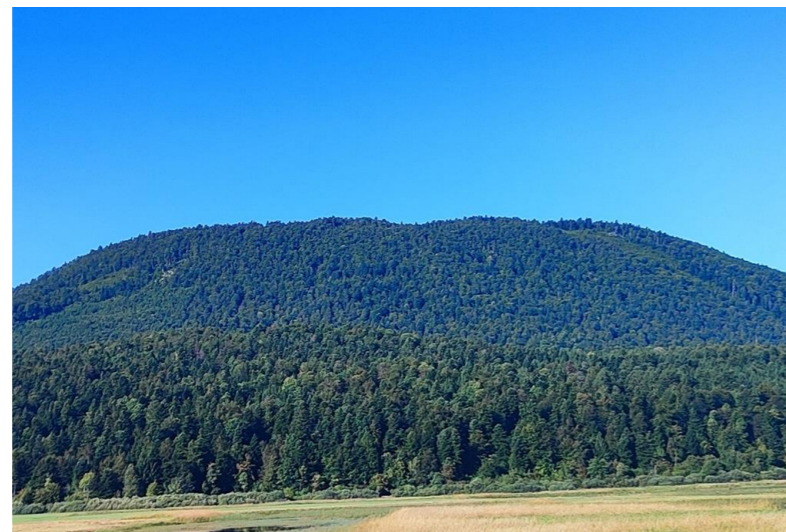

KRAJINSKI VZORCI:
Lokacije primerov

A Gozdno hribovje

A1 strnjene gozdne površine na pobočju

Javorniki

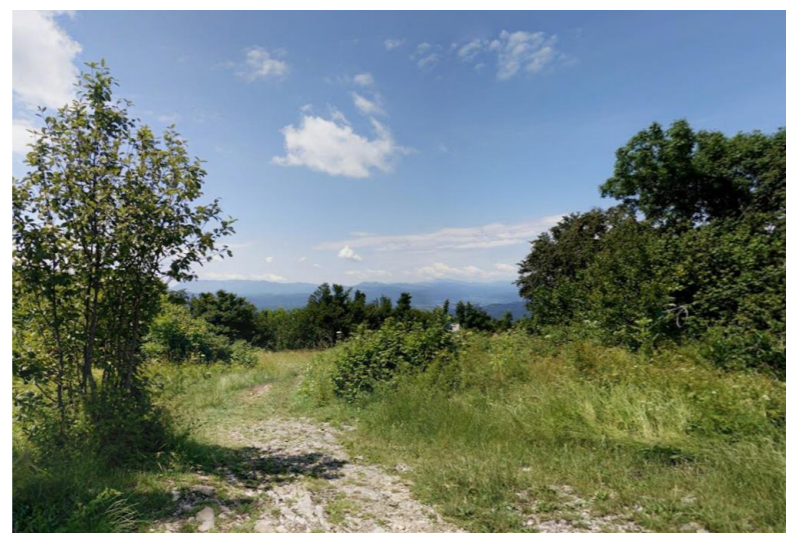
A2 površine travšč na slemenu

Slivnica

A3 zaplate travšč med gozdom na pobočju

Slivnica

B Mozaična kraška krajina

B1 kmetijske površine in travšč

Unec

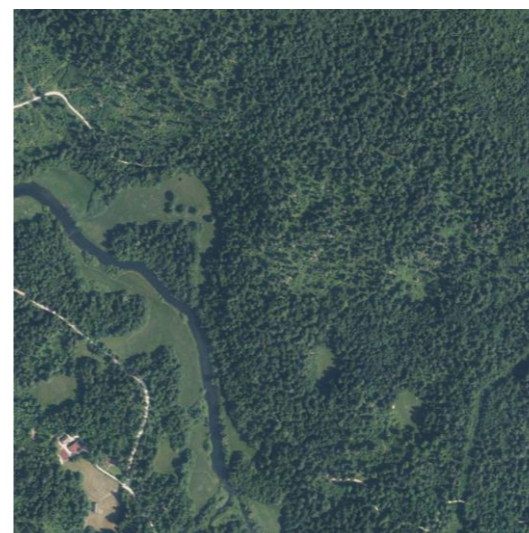
B2 kmetijske površine in travšč z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo

Rakek

B3 dno kraške doline

Rakov Škocjan

B4 gozdne površine kraške kotline

Rakov Škocjan

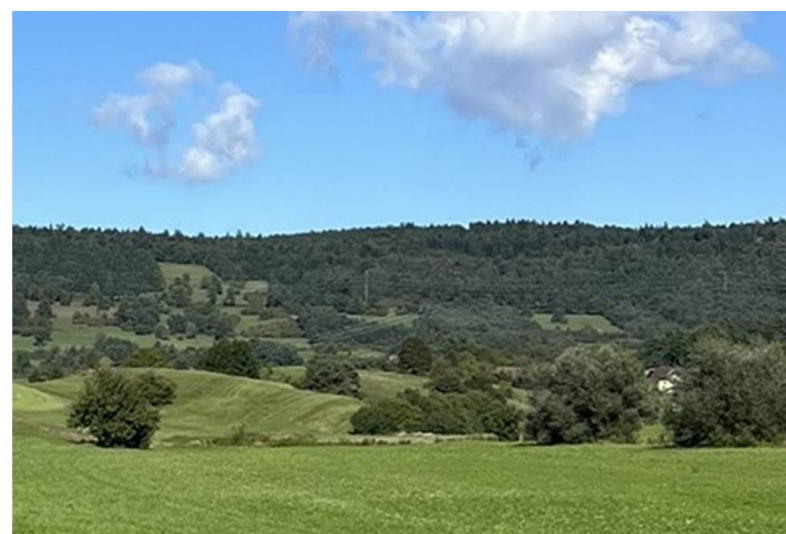
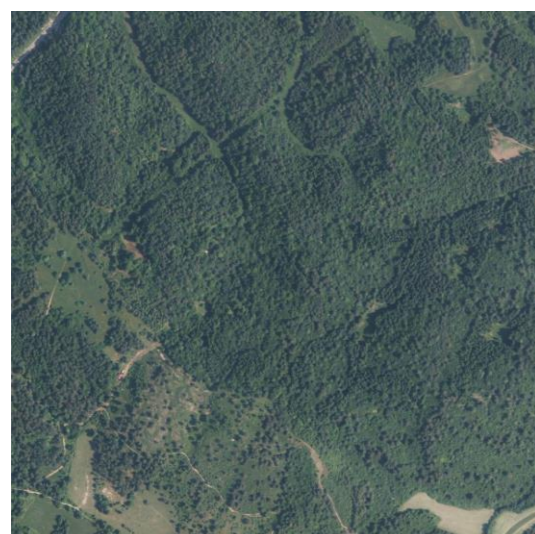
C2 kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo

Žerovnica

B5 gozdne površine na valovitem kraškem terenu

Unec-Rakek

C3 kmetijske površine z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo na prehodu polja

Marof

C Kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev

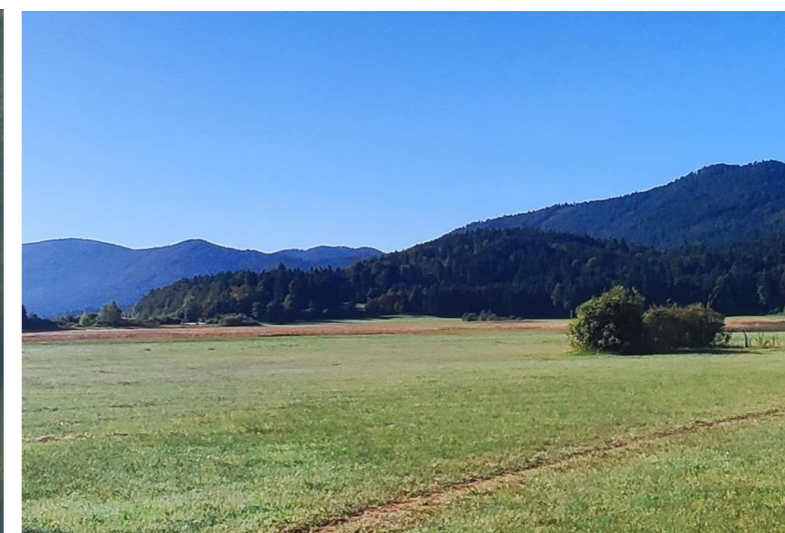
C1 kmetijske površine z živično vegetacijo

Žerovnica

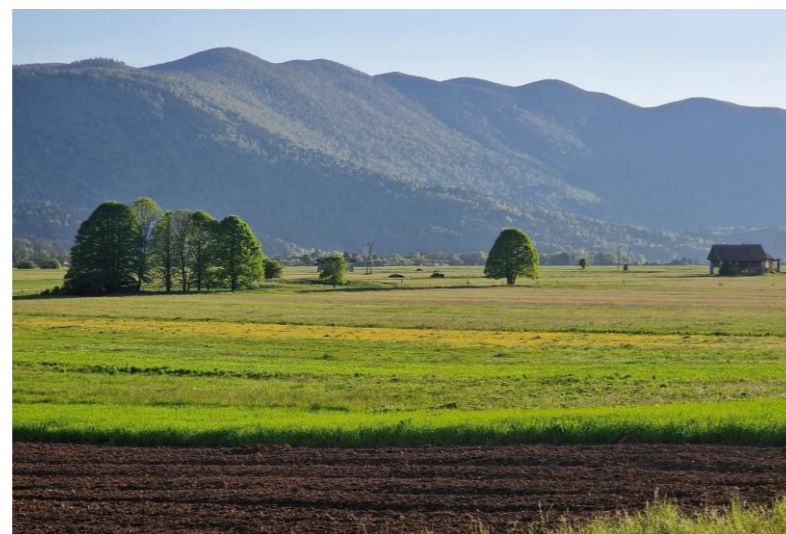
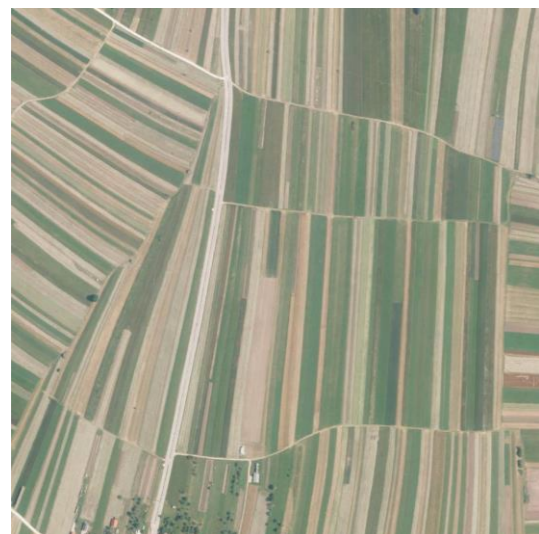
C4 gozd na osamelcih

Otočec

D Kulturna krajina dna kraških polj

D1 kmetijske površine

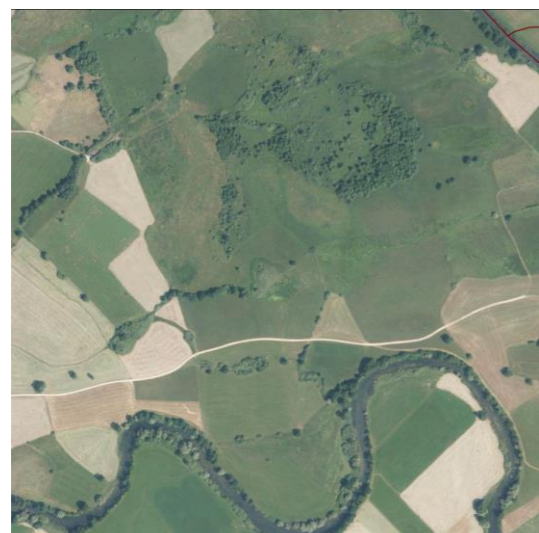
Dolenje jezero

D2 kmetijske površine in travišča z živično vegetacijo

Planinsko polje

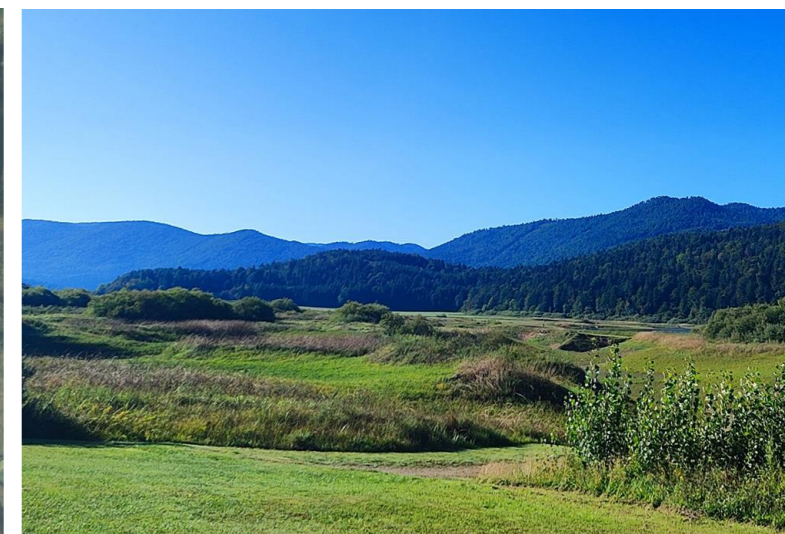
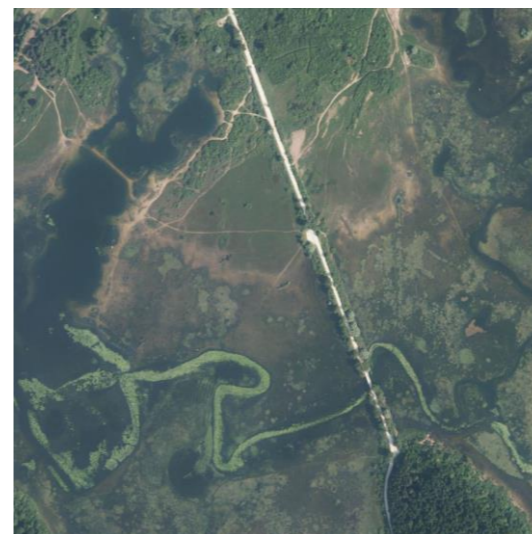
D3 mokrotna območja kmetijskih površin in travišč ponornega in izvirnega pasu

Planinsko polje

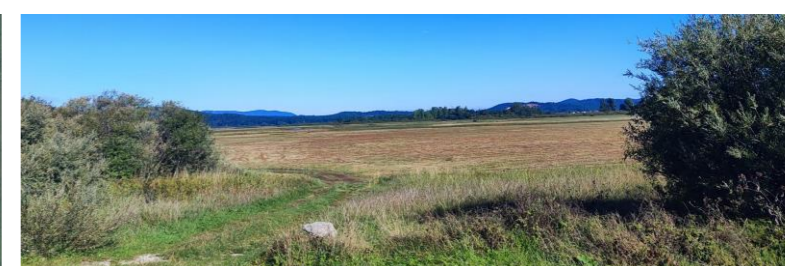
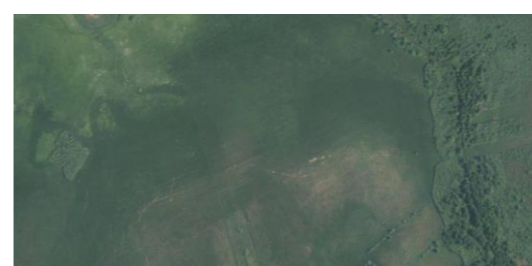
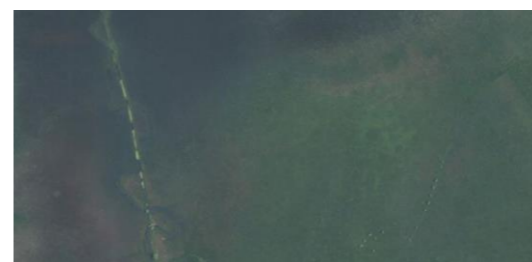
E Krajina presihajočih jezer

E1 območja občasno stoječih voda

Cerkniško jezero

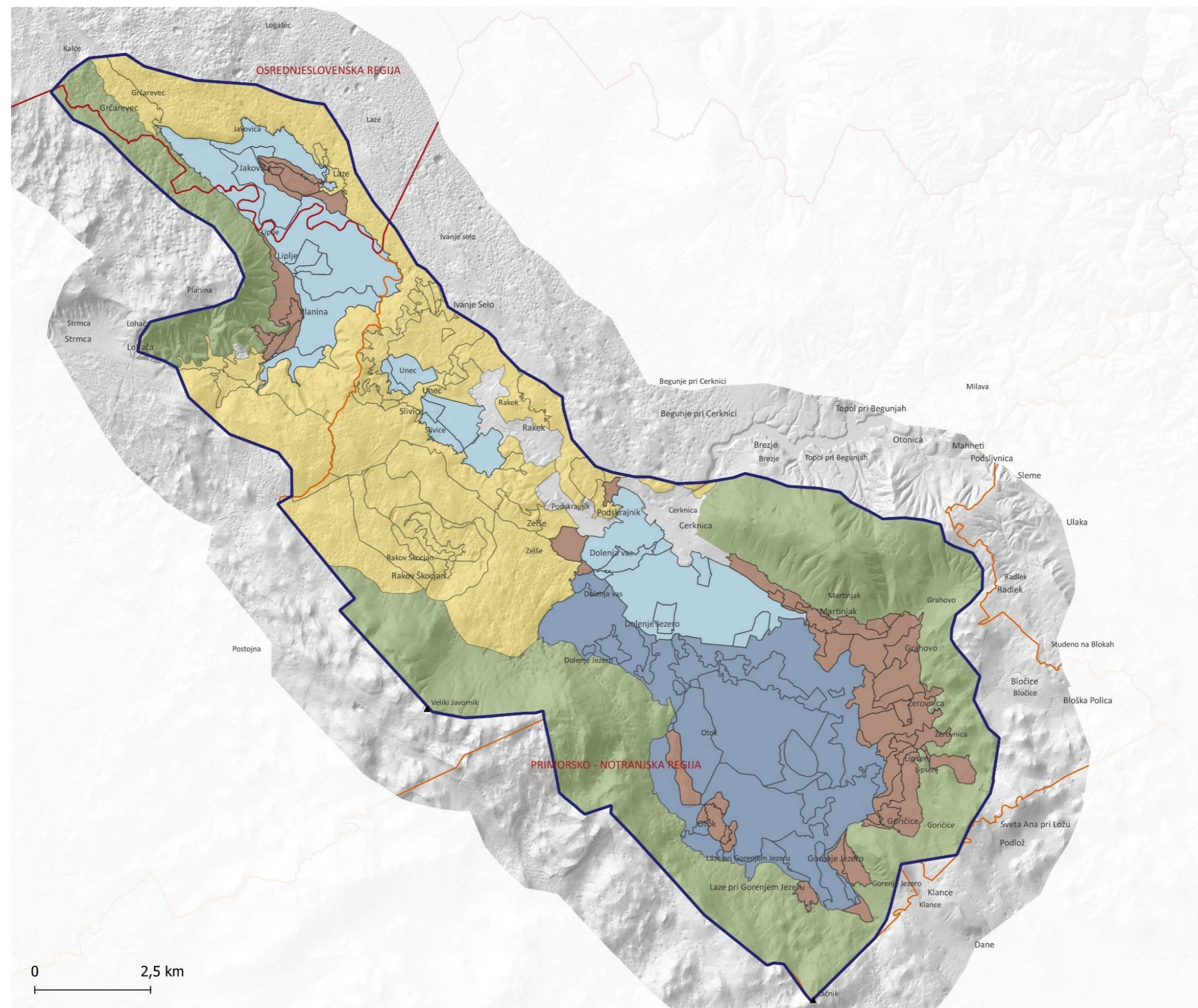
E2 barja in močvirja (zgoraj) / E3 prehodna barja in močvirja s travišči (spodaj) Otok / Gorenje jezero - Goričice

E4 mokrotna območja kmetijskih površin in travišč

Dolenjska blata

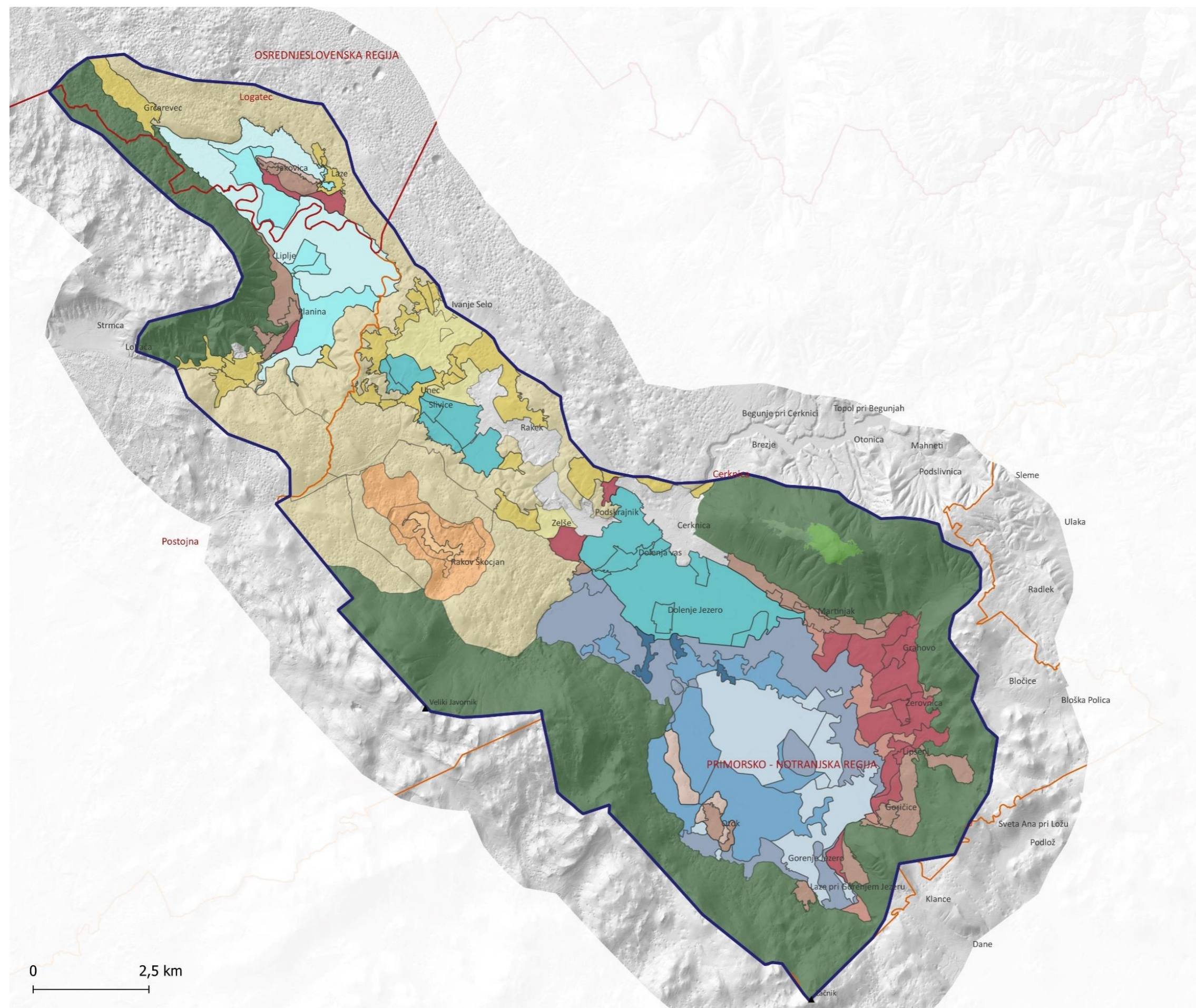

ČLENITEV NA KRAJINSKE CELOTE IN KRAJINSKE VZORCE:
1. RAVEN

- A gozdno hribovje
- B mozaična kraška krajina
Kraška polja in ravniki
- C kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev
- D kulturna krajina dna kraških polj
- E krajina presihajočih jezer
- območje krajinske zasnove
- občina
- regija

0 2,5 km

ČLENITEV NA KRAJINSKE CELOTE IN KRAJINSKE VZORCE:
2. RAVEN

- A Gozdno hribovje
 - A1 strnjene gozdne površine na pobočju
 - A2 površine travnišč na slemu
 - A3 zaplate travnišč med gozdom na pobočju
- B Mozaična kraška krajina
 - B1 kmetijske površine in travniča
 - B2 kmetijske površine in travniča z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo
 - B3 kmetijske površine z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo na prehodu polja
 - B4 gozdne površine kraške kotline
 - B5 gozdne površine na valovitem kraškem terenu
- C Kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev
 - C1 kmetijske površine z živično vegetacijo
 - C2 kmetijske površine in travniča z živično vegetacijo
 - C3 kmetijske površine z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo na prehodu polja
 - C4 gozd na osamelcih
- D Kulturna krajina dna kraških polj
 - D1 kmetijske površine
 - D2 kmetijske površine in travniča z živično vegetacijo
 - D3 mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč izvornega in ponornega pasu
- E Krajina presihajočih jezer
 - E1 območja občasno stoječih voda
 - E2 barja in močvirja
 - E3 prehodna barja in močvirja s travniči
 - E4 mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč
- območje krajinske zasnove
- regija
- občina

2.3 Problemska analiza

Evidentirana so naslednja **razvrednotenja v prostoru**:

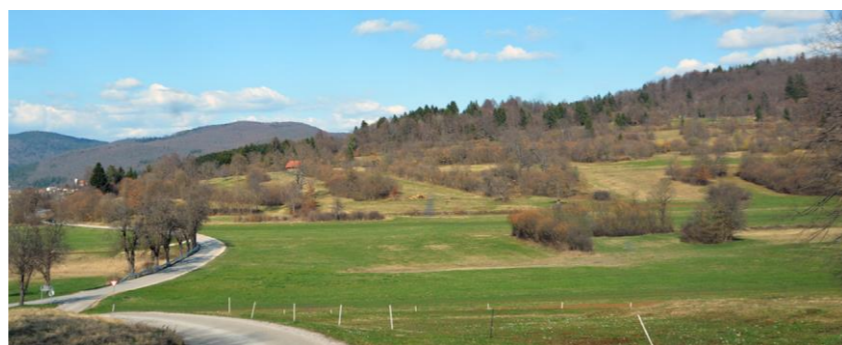
- vidno izstopajoči daljnovodi: 400kV Beričevo-Divača, 110kV Logatec-Cerknica (slika 1);
- območja pridobivanja mineralnih surovin: opuščeni in delujoči kamnolomi – Planina, Podskrajnik in Zelše (slika 2);
- zaraščajoča območja, opuščanje kmetijske rabe: zarašča se predvsem prostor na severni in vzhodni strani Cerkniškega polja (slika 3), področja Slivnice in gozdni robovi ob Podskrajniku, Rakeku in Uncu;
- območje žledoloma: celotno kartirano območje žledoloma iz leta 2014 ter območja, kjer so posledice žledoloma še danes vidne;
- poškodovana območja zaradi neprimernih posegov na kmetijskih ali gozdnih zemljiščih: posamezni manjši deli, kjer se na kmetijskih ali gozdnih zemljiščih izvajajo izkopi ali nasutja (slika 4);
- razvrednotene prvine prepoznavnosti: drevoredi – značilni drevoredi, ki so se s časom izgubili, ohranjeni pa so samo še posamezni deli na različnih območjih preko Unca do Martinjaka, nekateri deli drevoredov so sicer dobro ohranjeni in opazni v prostoru, nekatere drevoredne poteze pa se zaradi podrasti izgubijo (slika 5);
- moteči poudarki: barvno, dimenzijsko ali oblikovno izstopajoče prvine, oglasni panoji;
- motnje v vidni sliki - prvine, ki negativno prispevajo k podobi prostora/naselij, moteči poudarki (sliki 7 in 8)
- zastrti pogledi (slika 6);
- naraščajoči prostorski pritiski na območju Cerkniškega in Planinskega polja povzročajo fragmentacijo prostora, poslabšanje vodnega režima in zmanjševanje biotske raznovrstnosti, kot npr. spreminjanje poselitvenih vzorcev in širjenje poselitve (slika 10), neustrezno urejeni robovi naselij (slika 13 in 14) neustrezno odvajanje in čiščenje odpadnih voda, prekomerno umeščanje turistične in prometne infrastrukture in/ali brez ustreznih krajinsko arhitekturnih ureditev obcestnega prostora (npr. povezavi Cerknica-Dolenje Jezero in Grahovo-Bločice, sliki 11) ter intenziviranje kmetijske rabe (ograjevanje za pašo, gnojenje, preoravanje) (slika 16);
- na območju so prisotna tudi nekatera splošna/pogosta razvrednotenja v prostoru, ki pa niso bila evidentirana na kartografskem prikazu, npr. prazne, slabo vzdrževane stavbe, posamezna območja neprimerno umeščena in/ali tipološko in arhitekturno neprimerne pozidave, neprilagojene lokalnim značilnostim (slika 9).

Kot območja, ki zahtevajo celovito in podrobnejšo obravnavo (glej poglavje 4.6), so prepoznana naslednja **problemska območja**:

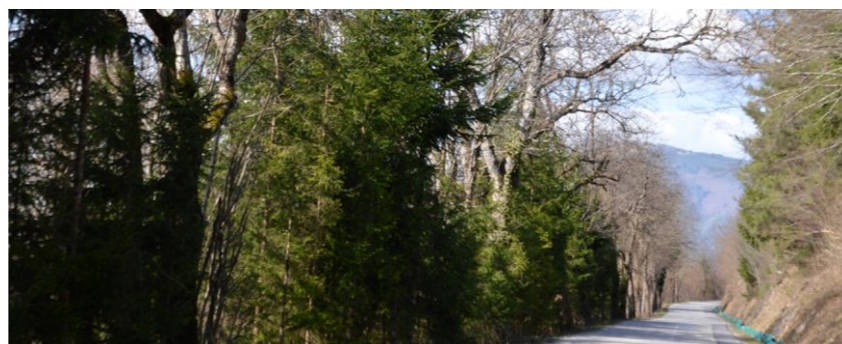
- Jakovica z glavnimi navezavami preko Planinskega polja: zeleno ohranjanje značilne gručaste poselitve in trakaste parcelacije kmetijskih zemljišč na ravnini pod osamelcem, slabo označena pot do razgledišča (stolpa) in pomanjkljiva parkirna infrastruktura za razglediščno točko;
- Marof: degradirano, na pol opuščeno območje v območju kakovostne krajinske slike (glej poglavje 4.6);

1 2

3 4

5 6

7 8

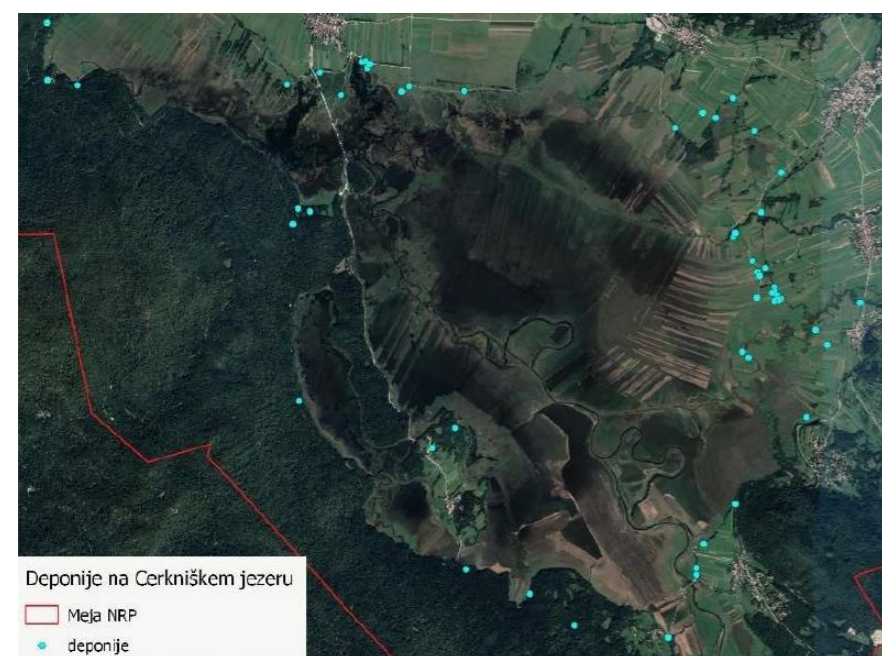
9 10

- grad Haasberg s širšo okolico - do Planinske jame in Planine: nedorečen razvoj (prenova) območja, prostor ob ruševinah gradu Haasberg se uporablja kot parkirišče (tudi kot prenočišče avtodome), problematika neurejenosti parkirišč je sicer splošna – pomanjkanje le teh in nezadostna označenost možnosti parkiranja za obiskovalce (slika 15);
- območje trškega jedra Planina, stari del naselja Planina, ki je v območju poplav: veliko starejših stavb je zaradi neugodne lege tik ob cesti ali na robu polja v območju poplav težje obnovljivih ali nezanimivi lastnikom za obnovo (slika 19);
- vstopni del Unca: nepreglednost – prenasičenost obcestnega prostora, nezadostno število parkirnih mest na parkirišču ob uvozu na avtocesto, vidna izpostavljenost in neurejenost deponije DARS v pentlji AC priključka;
- Rakov Škocjan: problematika dostopov – slaba označenost/splošne informacije, parkiranje znotraj naravnega spomenika, za posamezne točke namenjena zgolj manjša parkirišča, ki jih zasedajo tudi avtodomi (sliki 17 in 18), neregulirani dostopi do vode (slika 12), idr.;
- Podskrajnik: kamnolom in rob industrijske cone – potreba po ureditvi prehoda med industrijsko cono in kulturno krajino Cerknškega jezera (slika 2);
- Slivnica: zaraščanje in postopna izguba travniškega slemena (slika 20).

Na območju Notranjskega regijskega parka so zaznane številne nedovoljene dejavnosti in posegi (Dodatne analize, 2022). Med najbolj problematične sodijo:

- vožnja v naravnem okolju (npr. vožnja s kolesi, motornimi kolesi, štirikolesniki in drugimi vozili po območjih požiralnikov in drugod po Cerknškem jezeru in downhill spusti po pobočjih Slivnice,
- nespoštovanje določil iz soglasij pri snemanjih reklam in podobnega videomateriala, ki se predvaja javno in snemanje brez privolitve ali nadzora,
- nizki preleti helikopterjev in letal,
- deponiranje odpadkov v naravi (slika spodaj).

Lokacije nedovoljenih odlagališč na Cerknškem jezeru

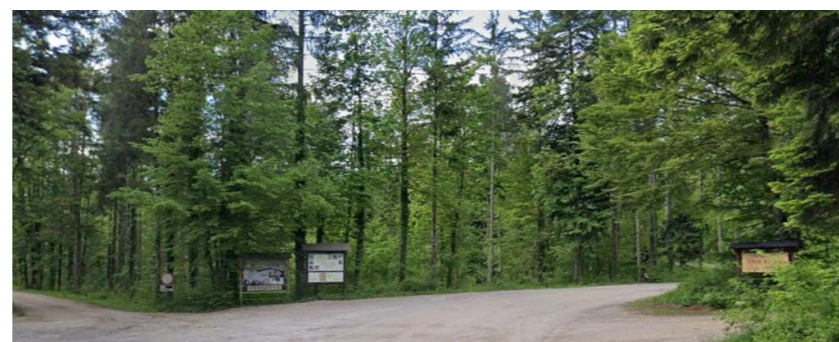
11 12

13 14

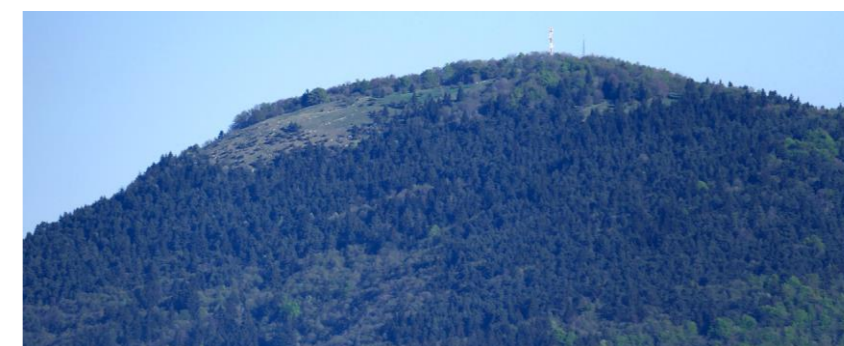
15 16

17 18

19 20

Iz Strokovnih izhodišč ZRSVN, Območne enote Ljubljana, glede pobude o državnem zavarovanju naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti na območju občine Cerknica in Planinskega polja (ZRSVN, OE Ljubljana, 2021) izhajajo naslednje **grožnje naravovarstvenim vsebinam**, opredeljene v treh skupinah.

(1) Slabšanje stanja/ izguba lastnosti naravnih vrednot – morfologija, hidrologija, spremembe naravnih procesov:

- neustrezna kmetijska politika (paša na kraških poljih, agromelioracije v želji intenziviranja, komasacije);
- intenziviranje kmetijstva (npr. paša na kraških poljih, intenzivna košnja, košnja trstič na CP) (biotske NV), namakanje (zadrževanje vode));
- opuščanje kmetijske rabe – zaraščanje (biotske NV);
- urbanizacija (sprememba vidne podobe, spremembe reliefa, onesnaževanje);
- prometna infrastruktura (AC v bližini – nevarnost razlitja naftnih derivatov in drugih nevarnih snovi, nepremišljeni posegi v relief ob umeščanju novih povezav);
- energetika (npr. vetrne elektrarne, sončne elektrarne, hidroelektrarne);
- gospodarska javna infrastruktura (predvsem nadzemni vodi močno vplivajo na vidno podobo, nekateri vodi vpliv na živalstvo);
- izkoriščanje mineralnih surovin – velike spremembe reliefa;
- neustrezno in prekomerno urejanje za turizem; prekomeren obisk, ki ni ustrezno usmerjen;
- neustrezno obiskovanje jam (tudi raziskovanje) in poškodovanje inventarja, uničenje jam zaradi gradenj, spreminjanje režima vodotokov, ki tečejo v jame;
- onesnaževanje jam – odlaganje odpadkov – vpliv na podzemlje, predvsem vode;
- neustrezno čiščenje in odvajane odpadnih voda (kras in višja zahtevana stopnja čiščenja) onesnaženje predvsem podzemnih voda;
- neustrezno gospodarjenje z vodami – spreminjanje vodnega režima na kraških poljih, spreminjanje hidromorfoloških procesov in strug vodotokov zaradi vodnogospodarskih del (vzdrževalna, investicijska dela), ojezeritev oz. osušitev kraških polj – spremembe reliefa dna polj, obale stalne vode, podzemnih tokov in s tem povezanih celotnih ekosistemov;
- posegi ribičev za zadrževanje vode in spreminjanje (posegi v ponorna območja, estavele - predvsem CP);
- zasipavanje požiralnikov idr. naravnih morfoloških oblik (spreminjanje reliefa);
- vožnja v naravnem okolju (sicer urejeno v zakonodaji, v praksi manjka nadzor);
- prekomerno odpiranje gozdnih območij – velika gostota gozdnih prometnic in neustrezne tehnike spravila – erozija na strmih območjih;
- omejevanje dostopa (ograjevanje zaradi paše – vodotoki, ponori PP, Bloščica, Loško polje);

(2) Slabšanje stanja/ zmanjšanje obsega/ izguba habitatov in vrst:

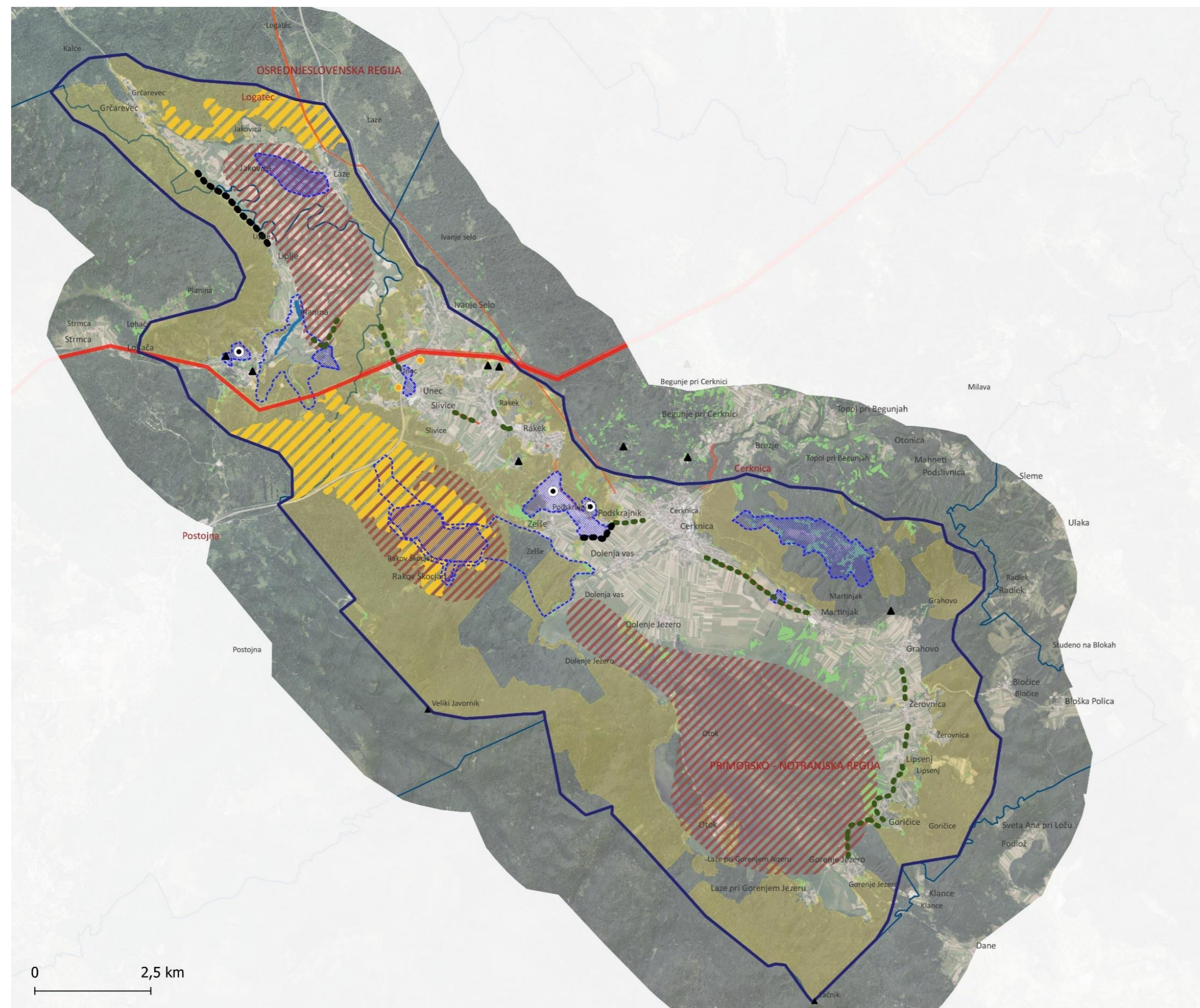
- neprimerna kmetijska politika / praksa (npr. prekomerna paša, celoletna paša, govedo pred drobnico zaradi boljših subvencij, prekomerno in neustrezno gnojenje); neustrezen sistem subvencij, ki ne upošteva lokalnih značilnosti in potreb glede na NV zahteve;
- intenziviranje kmetijstva (npr. paša na kraških poljih, intenzivna košnja, košnja trstič na CP, neprilagojeno in prekomerno gnojenje in uporaba zaščitnih sredstev);
- opuščanje kmetijske rabe – zaraščanje (izguba oz. siromašenje HT in habitatov vrst);
- agrooperacije in osuševanje / ojezeritev / namakanje;
- urbanizacija – izguba HT in habitatov vrst;
- prometna infrastruktura – prekinitev poti velikih zveri, onesnaženje zaradi razlitij nevarnih snovi in s tem lahko uničujoč vpliv na ekosistem, izguba HT in habitatov vrst;
- gospodarska javna infrastruktura (predvsem nadzemni vodi) – vpliv na vrste;
- neustrezno čiščenje in odvajane odpadnih voda (kras in višja zahtevana stopnja čiščenja – človeška ribica in drobnovratnik);
- obramba - vpliv vadblišča Poček na ZO – onesnaženje voda?; strelišče Bloška polica - hrup?, razlitja goriv in maziv;
- prekomerno odpiranje gozdnih območij – gostota gozdnih prometnic in neustrezne tehnike spravila (problematika Javornikov);
- neurejen prometni režim na gozdnih prometnicah – povečanje hrupa in motenj;
- zaraščanje gozdnih jas in ekstenzivnih kmetijskih površin;
- prekomerno in neustrezno urejanje in odpiranje naravovarstveno najvrednejših območij za turizem – parkiranje, poti, dostopi, onesnaževanje, zasneževanje;
- plovba (odlok o plovbi / nadzor);
- ribištvo (ribiško upravljanje – vlaganja); različni interesi pri upravljanju ribolovnih revirjev, nesoglasja (RD Cerknica in ZZRS), vlaganje alohtonih vrst rib, tudi avtohtonih, če se poruši naravno ravnovesje, plašenje ptic;
- lov - motnje živali zaradi hrupa in dostopanja, poleg ostalega problematika akumulacije svinca v okolju;
- neurejeno trženje opazovanja prosto živečih živali v naravnem okolju (npr. rjavi medved);
- porast pojavljanja ITV (predvsem CP: Vodonos, Cerknishčica ipd.);

(3) Slabšanje stanja /izguba značilnih lastnosti krajine

- neustrezna kmetijska politika / praksa - agromelioracije v želji intenziviranja, komasacije, sprememba parcelacije;
- opuščanje kmetijske rabe – izginjanje mozaičnosti krajine;
- urbanizacija - umeščanje neustreznih tipov objektov, ki ni prilagojen značilni krajini;
- neustrezno in prekomerno urejanje za turizem;
- spreminjanje reliefa (npr. zasipavanje vrtač in kraških globeli);
- veliki posegi v gozd (goloseki, gradnje cest in drugih objektov) – vizualna motnja v prostoru (kulisa poljem);
- promet in GJI (zlasti nadzemni);
- energetika (npr. vetrne elektrarne, sončne elektrarne, mHE).

Ob pregledu dokumentacije ter na uvodni delavnici so bili evidentirani tudi naslednji **problemi in (potencialni) konflikti**:

- območja poselitve, ki imajo potencial/nevarnost, da se strnejo,
- slabše prepoznavno Planinsko polje,
- koncentracije motornega prometa/divja parkiranja,
- turistične migracije in s tem povezane divje nočitve (koridor ob AC),
- zastoj pri umeščanju mostu čez Unico,
- problematičen koridor železnice na odseku Rakek-Postojna (predlagana je bila sprememba poteka), tangiran tudi migracijski koridor za divjad pri Zelšah (med naseljem Rakek in industrijsko cono Podskrajnik), prepoznan na državni ravni,
- vetrne elektrarne, ki bi se jih npr. skušalo umestiti na masivu Javornika,
- načrtovana VVO – morebitno omejevanje rabe – negotovosti,
- nedorečena obvoznica Rakek (vplivi na bivalno okolje so veliki, predlagani trasi so nasprotovali prebivalci, ne potekajo aktivnosti za umeščanje, vse možne rešitve so problematične),
- izpostavljeno območje, ki je glede na celotno regijo pod pritiskom priseljevanja - Unec, Rakek, do Cerknice,
- razvrednotene silhuete/robovi naselij,
- nova Sparova trgovina – lahko problematičen prostorski element vstopnem delu naselja,
- zasipavanje vrtač, so pomembna prvina prepoznavnosti (OPN Cerknica ima v strateškem delu sicer opredeljene vrtače kot ohranjanje zelenih prvin v naselju, tudi dominante in zelene cezure med naselji),
- renaturacija/revitalizacija/povrnitev naravnega stanja, ki je v vezana na soglasje lastnika in lahko v nasprotju z drugimi interesi (npr. rastlinsko pridelavo, pašništvo);
- območja razpršene poselitve (problem sicer ni tako izrazit, kot v nekaterih drugih delih Slovenije);
- vprašljivost določenih območij melioracij ali zaokroževanja kmetijskih zemljišč,
- razlike v razumevanju pomena varstvenih režimov,
- konflikti med rabo prostora in varstvom,
- pomanjkanje usklajenosti med deležniki,
- potreba po boljšem pretoku informacij in zaupanju.

PROBLEMSKA ANALIZA

- razvrstene vrhove prepoznavnosti
- vidno izstopajoči daljnovodi
- moteče točke v prostoru, poudarki
 - opušteni in delujoči kamnolomi
 - motnje v vidni sliki
 - moteči poudarki
 - ▲ poškodovana območja zaradi neprimernih posegov na kmetijskih ali gozdnih zemljiščih
 - opušteni drevoredi in obnova obstoječih drevoredov
 - območje žledoloma - širše
 - območja žledoloma - ožje
 - območje, ki zahteva celovito urejanje
 - območje, ki zahteva celovito urejanje - širše območje
 - območje možnih konfliktov med varstvenimi cilji in rabo zemljišč
 - območje tršekga jedra Planina v območju visokih voda
 - površine v zaraščanju
 - območje krajinske zasnove

2.4 Vrednostna analiza

Vrednostna analiza predstavlja celovito in sintezno vrednotenje krajine, ki zaokroža analizo in ima varstveni predznak – odkriva kakovosti v krajini, tudi potencialne. Vrednostna analiza skupaj s problemsko analizo vodi v razvojni in varstveni koncept ter zasnovo, hkrati pa je osnova za opredelitev območij in prvin krajinske prepoznavnosti na lokalni ravni.

Vrednotenje je opravljeno po merilih:

- naravna ohranjenost in biotska raznovrstnost,
- prepoznavnost,
- harmoničnost (ali skladnost).

Območja so po posameznih merilih ocenjena z ocenami od 1 (najnižja vrednost) do 5 (najvišja vrednost). Vrednostna analiza je po posameznih merilih pripravljena kot kombinacija pripisovanja vrednosti:

- območjem krajinskih vzorcev znotraj posameznih krajinskih celot (glej poglavje 2.4) in
- posameznim vrednim (izrazitim, tipičnim, prepoznavnim) območjem in točkam. Na prikazu harmoničnosti in posledično na prikazu skupne vrednosti zaradi tega izstopajo pike z oceno 1 (kamnolomi in druga razvrednotenja v prostoru) in pike z oceno 5 (poudarki, kot so gradovi ali cerkve).

Vrednotenje po posameznih merilih je združeno v skupno vrednotenje po principu pogostnosti najvišjih vrednosti.

Naravna ohranjenost in biotska raznovrstnost

Vrednejša so območja z ohranjenimi vrednimi naravnimi prvinami ali tista, ki jih imamo za naravna in/ali so biotsko raznovrstna. Vrednotenje je opravljeno na podlagi območij (za)varovanih po predpisih o ohranjanju narave, podatkov o gozdovih, dejanske rabe, ortofoto posnetkov in terenskega ogleda.

5 (najvišja ocena)

Območja najvišje naravovarstvene vrednosti, kot so: ožja območja in točke naravnih vrednot ter ožja zavarovana območja (naravni rezervat, naravni spomenik, spomenik oblikovane narave), prvo varstveno območje strnjenih gozdov, prvo varstveno območje travnišč in mokrišč ter ožja prednostna območja ohranjanja in obnove posameznih HT znotraj zavarovanega območja regijskega parka, varovalni gozdovi in gozdni rezervati ter območja vodotokov z varstvenim režimom. To so območja najvišje naravne ohranjenosti in so ključnega pomena, da se varujejo in ohranjajo zaradi njihovega pomena v naravnih procesih rastlinskih in živalskih vrst, predvsem:

- območja vodotoka Unice, nahajališča travniške morske čebulice, območja mokrotnih travnišč ter območja požiralnikov in ponorov na območju Planinskega polja,
- Dolenjska blata, Jezerska gmajna, Jamski zaliv, Zadnji kraj, Trščenske in Stržen, Žerovniščnica, Martinjska blata, Trstenik in Vrbje, Žerunska blata in Benetek, Lipsenjska blata ter Dujce na Cerkniškem polju,

- območje Rakovega Škocjana in ovršni del masiva Slivnice,
- posamezna ožja območja kot npr. Unška koliševka, Šujica Globoki Dol.

Primer območja z oceno 5: Planinsko polje, del

4 (visoka ocena)

Območja velike naravne ohranjenosti – primarni/stabilni ekosistemi, ki odražajo ohranjenost rastja, geomorfoloških značilnosti in vodnih tokov. Širša območja znotraj Nature 2000, območja migracijskih koridorjev divjih zveri in drugih vrst, območja migracijskih koridorjev dvoživk ter območja večje raznovrstnosti habitatov rastlinskih in živalskih vrst, območja gozdnih površin s poudarjeno funkcijo varovanja gozdnih zemljišč ter ohranjanja biotske raznovrstnosti, območja strnjenih gozdnih sestojev ter širša območja suhih travnikov. Ta območja so:

- območja strnjenih gozdov na južnih in zahodnih pobočjih Slivnice ter pobočjih Javornikov, gozdnato območje med Rakovško-Unškim poljem in Cerkniškim poljem,
- območja strnjenih gozdov valovitega kraškega sveta na širšem območju Rakovega Škocjana, tudi širše varstveno območje jamskega sistema med Cerkniškim poljem in Planinskim poljem,
- širša območja migracijskih koridorjev divjih zveri in dvoživk.

Primer območja z oceno 4: Grmada – Planinska gora

3 (srednja ocena)

Območja večje raznovrstnosti habitatov rastlinskih in živalskih vrst, predvsem območja strnjenih gozdov brez naravovarstvenega statusa, območja kmetijskih površin z zaplatami gozda ali večjim deležem vegetacijskih prvin ter območja bolj intenzivnih kmetijskih površin znotraj območij z naravovarstvenim statusom, pomembnih tudi pri prehajanju živalskih vrst:

- severna in vzhodna gozdna pobočja Slivnice,
- območja kmetijskih površin z manjšim deležem vegetacijskih prvin med Cerknico in območjem Cerkniškega jezera, kmetijske površine na severozahodnem obodu Cerkniškega polja med poselitvijo,
- širša območja poselitve Grčarevec ter območje ob poselitvi Planine.

Primer območja z oceno 3: Cerkniško jezero, območje kmetijskih površin med Dolenjo vasjo, Dolenjim jezerom in Cerknico

2 (nižja ocena)

Območja kulturne krajine njiv in travnišč z večjim deležem poselitve:

- območja kmetijskih površin v osrednjem delu Rakovško-Unškega polja in na območju Zelš,
- območja kmetijskih površin z gozdnimi zaplatami na razgibanem kraškem svetu severno od Rakovško-Unškega polja.

Primer območja z oceno 2: Unec, strnjena območja travnih površin

1 (najnižja ocena)

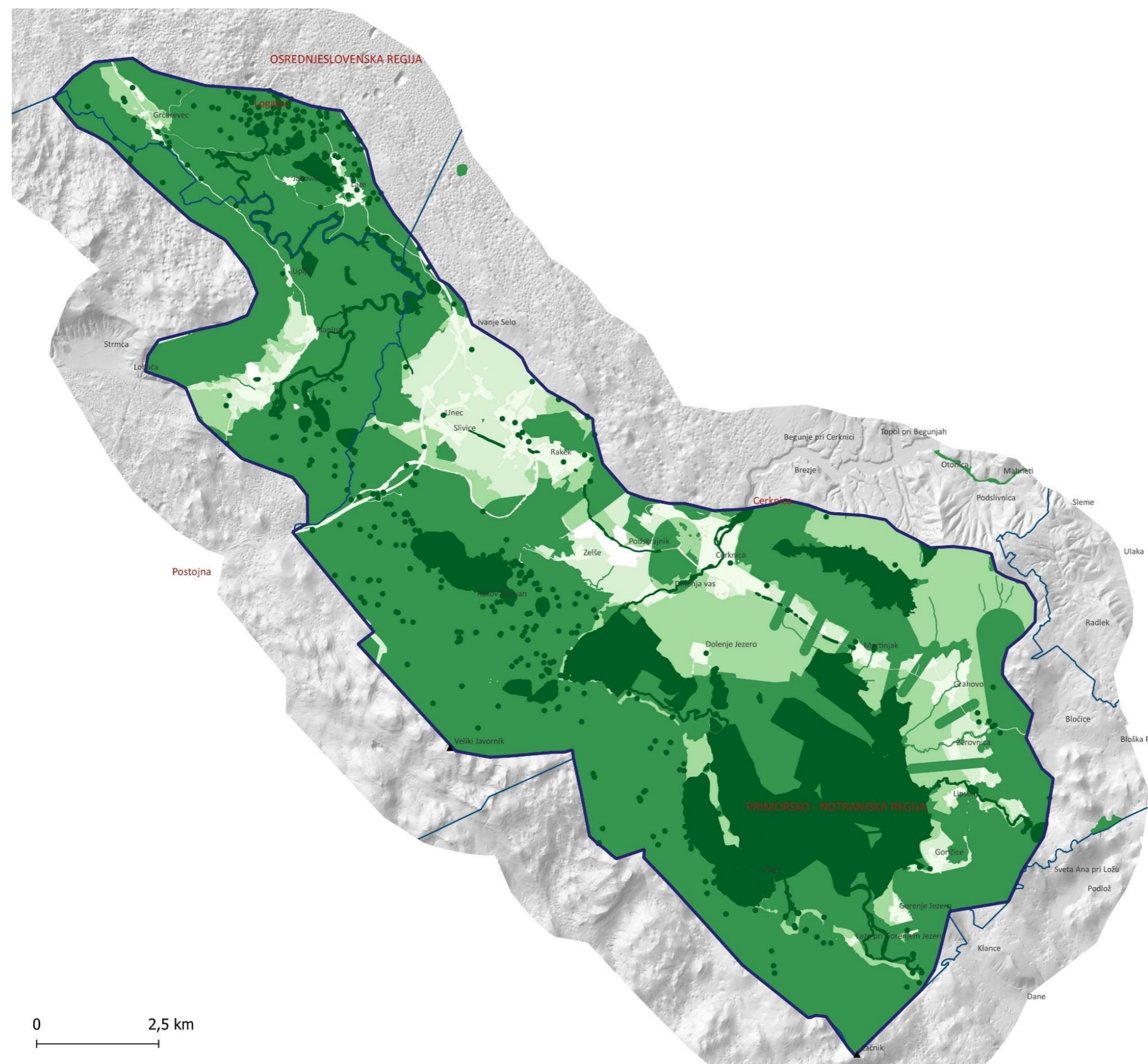
Območja poselitve, območja kamnolomov in obrtno industrijskih con.

Primer območja z oceno 1: Podskrajnik

Primeri območij naravne ohranjenosti in biotske raznovrstnosti

Ocena

VREDNOSTNA ANALIZA:
NARAVNA OHRANJENOST IN
BIOTSKA RAZNOVRSTNOST

Naravna ohranjenost in biotska pestrost

- 5 (najvišja ocena)
- 4 (visoka ocena)
- 3 (srednja ocena)
- 2 (nižja ocena)
- 1 (najnižja ocena)
- območje krajinske zasnove

Prepoznavnost

Vrednejša so izjemna (enkratna, reprezentativna) območja, območja bistvenih kulturno zgodovinskih in/ali simbolnih vrednosti/pomena. Vrednotenje je opravljeno na podlagi prenovljene Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji (Golobič idr., 2024), podatkov o kulturni dediščini, dejanske in namenske rabe, turističnih publikacij, ortofoto (po različnih časovnih obdobjih) in terenskega ogleda.

5 (najvišja ocena)

Območja izjemne/najširše prepoznavnosti in bistvenih kulturnih zgodovinskih in/ali simbolnih vrednosti/pomena, predvsem objekti in območja najbolj znane/obiskane kulturne dediščine, ter širša območja kulturne/naravne krajine (kot npr. ohranjena trakasto/mozaično kmetijsko parcelacijo, ki se navezuje na tipično strukturo vasi) ob območjih izjemnega pomena, hkrati so ta območja pomembni orientirji v mentalni sliki območja. Za območja je značilna dobra ohranjenost grajenih in naravnih prvin skozi daljša časovna obdobja, npr.:

- Cerknjsko polje, Cerknica z Dolenjo vasjo in Dolenjim jezerom z značilno trakasto kulturno krajino kraškega polja, Žerovnica, Grahovo in Otok,
- Rakov Škocjan,
- Planinsko polje, Planina s Planinsko jamo in Haasbergom ter Jakovica,
- ostanki drevoredov med Uncem in Cerknico, mozaična kraška krajina med Uncem in Rakekom, Slivnica, Zelše.

Primer območja z oceno 5: Cerknjsko jezero

4 (visoka ocena)

Dobro prepoznavna območja, pomembna za doživljanje prostora, območja mozaične kulturne krajine in posameznimi objekti/območji kulturne dediščine, ki tvorijo prepoznavno podobo širšega območja, območja ravnin z razpoznavno trakasto/mozaično kmetijsko parcelacijo. Območja strnjenih gozdnih površin v hribovitem svetu (tudi travniške površine na slemenih, kot razgledne točke), ki predstavljajo pomemben prostorski okvir območjem izjemne/najširše prepoznavnosti, npr.:

- pobočje Planinske gore, Slivnice in Javornikov (kot ozadje krajinski sliki kraških polj),
- valovit kraški teren s kulturno krajino (Unec in Rakek),
- značilna trakasta kulturna krajina med Dolenjo vasjo in Podskrajnikom.

Primer območja z oceno 4: Unec-Rakek

3 (srednja ocena)

Zmerno prepoznavna območja, kot je npr. valovit kraški teren poraščen s strnjenim gozdom (kljub nižjemu reliefu še vedno predstavlja zaledje-horizont krajinski sliki večje prepoznavnosti) ter območja kulturne krajine v zaledju območij večje prepoznavnosti, npr.:

- gozdnati severni del Planinskega polja in gozdnato območje med Planinskim poljem ter Uncem,
- mozaična kraška krajina z gozdnimi zaplatami na kmetijskih površinah in travniščih nad Rakekom in Uncem,
- manjša območja mozaične kulturne krajine ob naseljih po vzhodnem obodu kraških polj (Cerknjsko polje).

Primer območja z oceno 3: Unec

2 (nižja ocena)

Območja manjše prepoznavnosti, območja brez simbolnih vrednosti in/ali zgodovinskega pomena ter od frekventnih območij najbolj odmaknjeni predeli, npr.:

- območje Grčarevca, Laz,
- gozdnato območje mozaične kraške krajine južno od naselja Planina.

Primer območja z oceno 2: Gračerevec

1 (najnižja ocena)

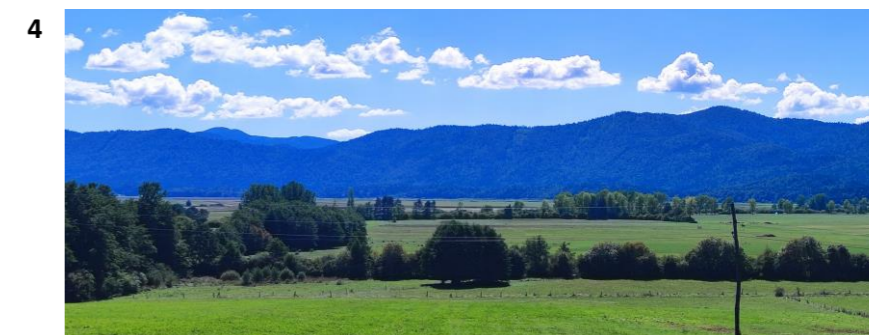
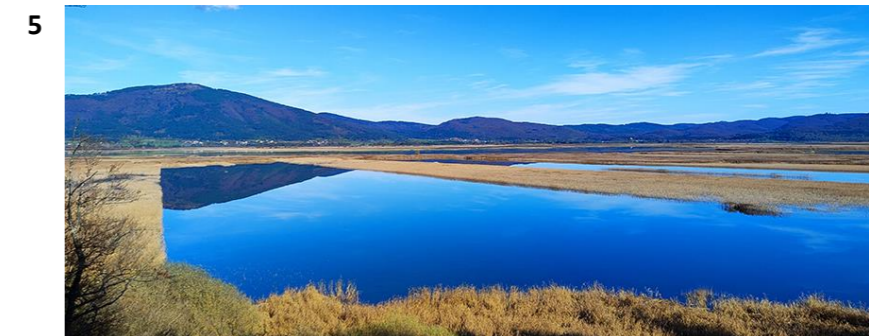
Območja majhne prepoznavnosti. Območja ki niso ključna za prepoznavnost obravnavanega območja oz. negativno vplivajo na prepoznavnost/krajinsko slik, npr.:

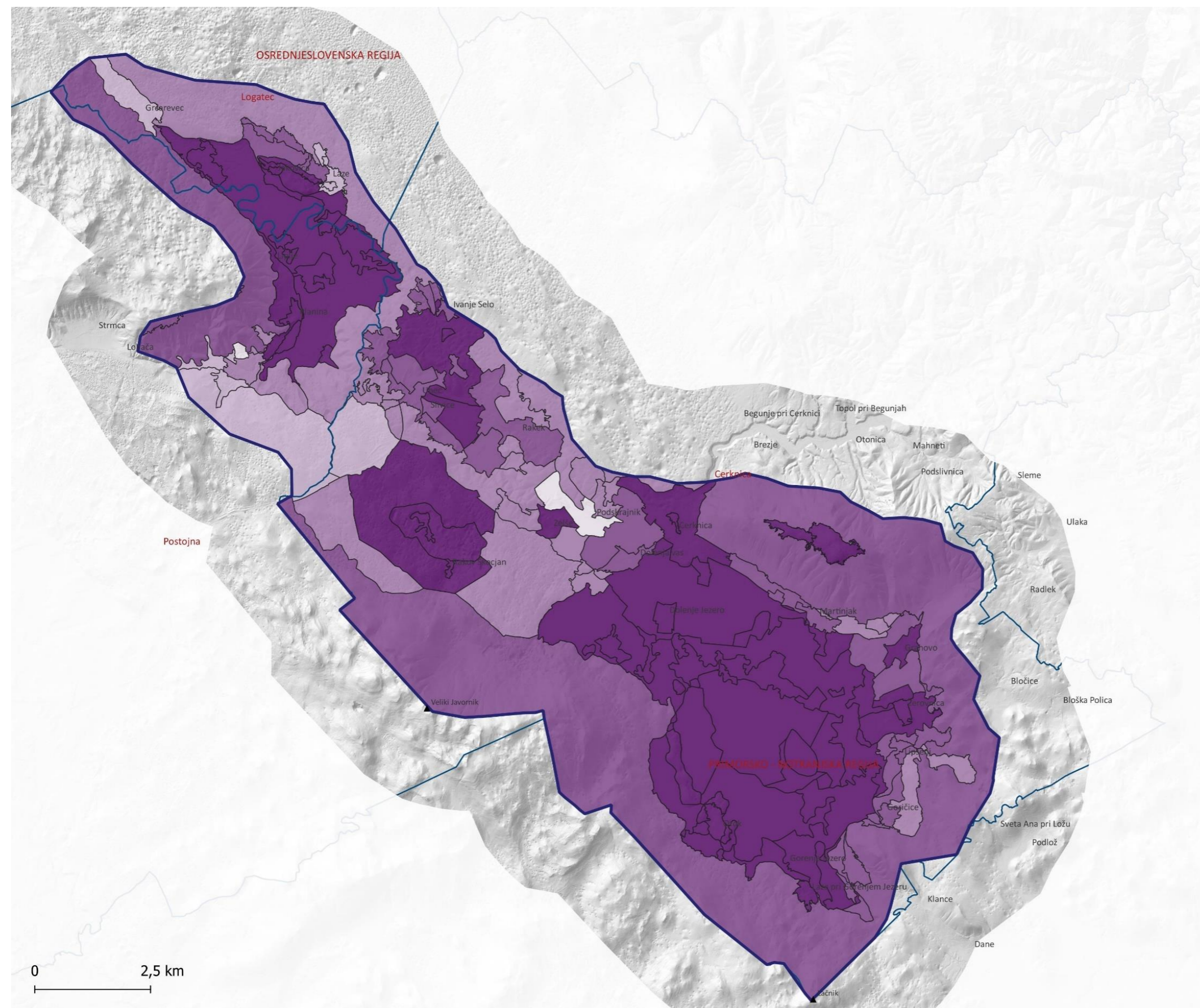
- kamnolom Podskrajnik.

Primer območja z oceno 1: Podskrajnik

Primeri območij prepoznavnosti

Ocena

VREDNOSTNA ANALIZA:
PREPOZNAVANOST

Harmoničnost

Harmoničnost (ali skladnost) je kompleksno merilo, sestavljeno iz podrobnejših meril, kot sta pestrost in prostorski red ter estetskega merila – prijetnosti krajinske slike. Najvrednejša so območja pestrega vzorca z zelo urejeno strukturo, vendar vrednost običajno pada, če je pestrost večja, a red manjši. Slabše so bila ocenjena tudi območja večjih območij z manjšo pestrostjo vzorca. Za oceno so pogosto pomembne logičnost izrabe na naravne danosti in stopnjo preoblikovanja, preglednost ter razpoznavnost vzorca. K veliki harmoničnosti praviloma prispevajo naravni (izstopajoča drevnina) in dediščinski prostorski poudarki (gradovi, cerkve) ter urejena naselja (trgi).

5 (najvišja ocena)

Območja, ki izkazujejo zelo visoko stopnjo urejenosti in skladnosti. Krajinski vzorec je jasno razpoznaven kljub pestrosti prvin. Prostorski okvir je jasno opredeljen. Grajene in naravne strukture se prilagajajo naravnim danostim ter se med seboj dopolnjujejo v harmonično celoto, ki tvori vizualno privlačno in kakovostno krajinsko sliko, npr.:

- kulturna krajina pred vstopom v naselje Planina, Jakovica in severni del Planinskega polja,
- mozaična kulturna krajina ob naseljih večje harmoničnosti (Otok, Laze pri Gorenjem jezeru, Gorenje jezero, mozaična kulturna krajina severovzhodnega dela Cerknškega polja z Žerovnico in Grahovim),
- skupina kozolcev na Cerknškem polju z Dolenjim jezerom in severozahodnim delom Cerknškega polja.

Primer območja z oceno 5: Žerovnica

4 (visoka ocena)

Območja, ki izkazujejo visoko stopnjo urejenosti in skladnosti. Pestrost naravnih in kulturnih prvin je manjša. Razmerje med grajenimi in naravnimi prvinami je uravnoteženo. Prostorski okvir je jasen, krajinski vzorec je razpoznaven ter se prilagaja naravnim danostim. Širša krajinska slika je privlačna. Orientacija v prostoru je mogoča, npr.:

- Planinsko polje,
- značilna trakasta kulturna krajina severnega dela Cerknškega polja, mozaična krajina južnega oboda Cerknškega polja, Zelše,
- kulturna krajina med Uncem in Rakekom (na severno in južno stran drevoreda),
- ovršni del Slivnice.

Primer območja z oceno 4: Planinsko polje

3 (srednja ocena)

Območja, kjer raba prostora izkazuje nižjo stopnjo harmoničnosti. Razmestitev, zgoščevanje, strukturiranost in zastopanost posameznih prvin zmanjšuje prostorski red. Prostor je še berljiv. Prostorski okvir je manj izrazit. Krajinska slika ni izrazita. Sem sodijo tudi območja, kjer je raba skladna s prostorom, vendar je red pogojen z nižjo stopnjo naravnih in kulturnih prvin v vzorcu, ki se pojavlja v večjem merilu ter na širšem prostoru, npr.:

- širša območja poraščena z gozdom kot okvir kraških polj,
- mozaična krajina osrednjega dela Cerknškega polja

Primer območja z oceno 3: Dolenjska blata

2 (nižja ocena)

Območja, kjer raba prostora pogojuje nizko stopnjo harmoničnosti: ker v vzorcu pojavljajo grajene prvine, ki prostor prenasočijo in rušijo red. Prostor ni zamejen in prehaja brez meja, orientacija je težka. Sicer značilna krajinska slika je razvrednotena. Sem sodijo tudi območja z nizko stopnjo harmoničnosti, ki izvira iz monotonega ponavljajočega vzorca in je členjen večinoma le v horizontalni smeri, vertikalnih prvin je glede na merilo prostora malo. Pestrost je kljub urejenosti majhna. Grajene prvine ne izkazujejo tradicionalnega arhitekturnega izraza in/ali so predimenzionirane za merilo prostora, npr.:

- Rakek, Unec, Planina, Ivanje Selo, Laze,
- nižje reliefna območja poraščena z gozdom.

Primer območja z oceno 2: Rakek

1 (najnižja ocena)

Razvrednotena območja. Pojavljajo se točkovno in rušijo prostorski red v delih posameznih območij z bolj ali manj izrazito prostorsko urejenostjo in skladnostjo, npr.:

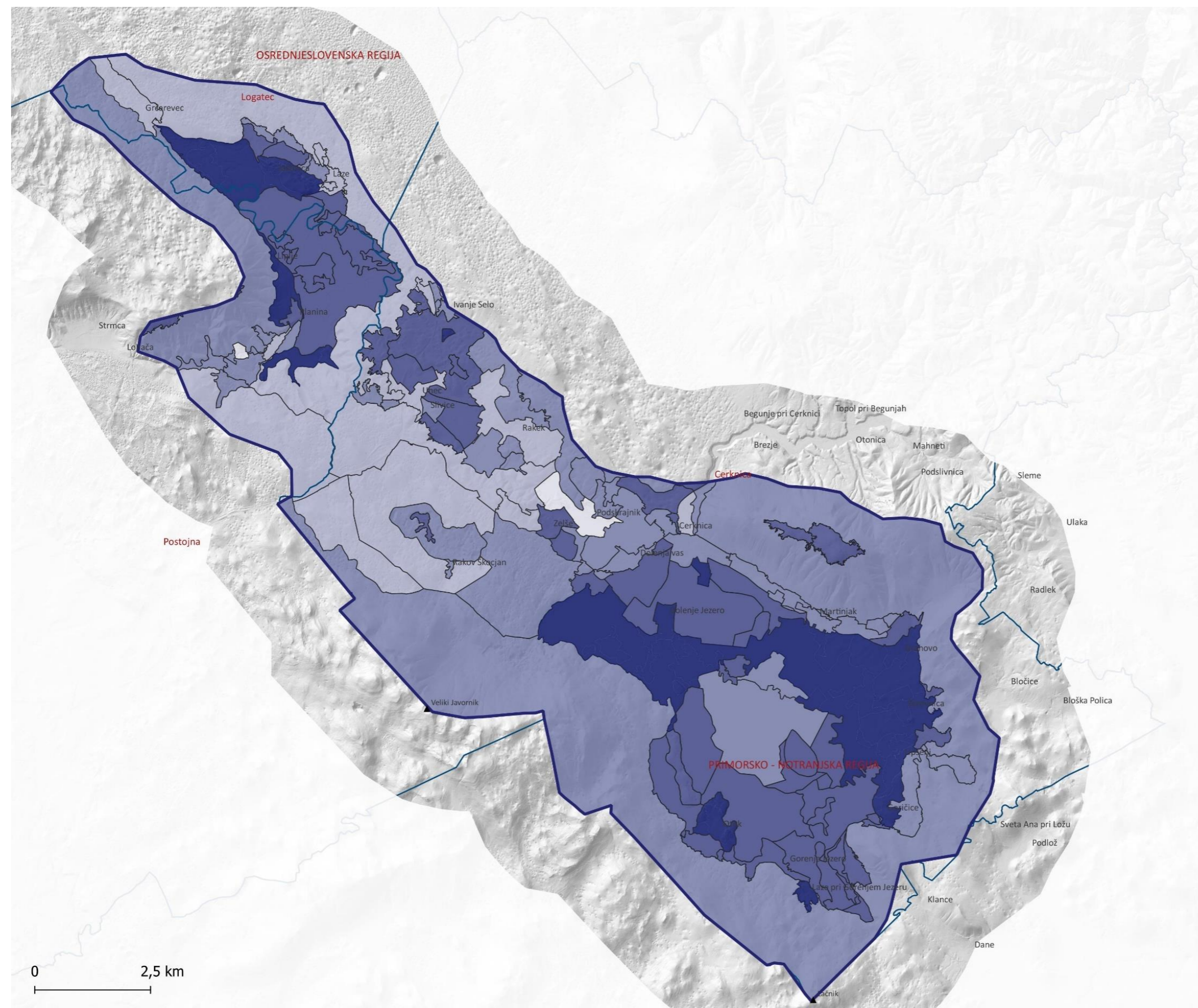
- kamnolomi,
- območja oblikovno neskladnih objektov-

Primer območja z oceno 1: Podskrajnik

Primeri območij harmoničnosti

Ocena

VREDNOSTNA ANALIZA:
HARMONIČNOST

- harmoničnost
- 5 (najvišja ocena)
 - 4 (visoka ocena)
 - 3 (srednja ocena)
 - 2 (nižja ocena)
 - 1 (najnižja ocena)
 - območje krajinske zasnove
- regija
- občina

3 Razvojni in varstveni koncept ter zasnova

Cerkniško polje - pogled s ceste Cerknica - Martinjak

3.1 Razvojni in varstveni koncept

Razvojni in varstveni koncept ter zasnova določata način celovitega urejanja območja – izražata jasno predstavo o tem, kaj želita regiji, občine in Notranjski regijski park početi z obravnavanim krajinskim območjem kot celoto in njegovimi posameznimi deli – katera območja in prostorske prvine bodo strateško ohranjali in katera območja prostorsko razvijali – spreminjali. Koncept in zasnova odražata zeleno stanje krajine ter uresničitev ciljev razvoja in varstva.

Ob spoštovanju naravnih zakonitosti presihajočega jezera in drugih kraških pojavov ter z uporabo prilagojenih znanj in veščin je človek na Cerkniskem polju in Planinskem polju ustvaril edinstveno kulturno krajino, poznano že desetletja tudi v širšem evropskem prostoru. Prepoznavnost je zasidrana skozi ohranjeno naravo, snovno in nesnovno kulturno dediščino, kmetijsko rabo in način življenja vgrajenega v družbeni spomin.

Na podlagi poznavanja in razumevanja nastanka prostora je treba nadalje razvijati in podpirati tako ohranjanje narave kot kmetijsko rabo, prilagojeno svojevrstnim naravnim procesom. Z razvojem prostora v spalna naselja (kot posledica bližine Ljubljane) ali usmerjanjem rabe v popolnoma naraven (naravi podoben) prostor bi izgubili niz doživetij, izkušenj kraja in duh prostora (genius loci). Zaradi tega razvojni in varstveni koncept določa naslednjo osnovno idejo urejanja območja:

(1) S prihodnjim prostorskim razvojem ter varstvom Cerkniskega polja in Planinskega polja, skupaj s Cerkniskim jezerom, Slivnico, vzhodnimi pobočji Javornikov, Rakovim Škocjanom in Rakovško-Unškim poljem, se zagotavlja vitalnost prostora, ohranja, vzdržuje in celovito upravlja prepoznaven preplet naravne in kulturne krajine.

(2) Naravne značilnosti in vrednote se trajno ohranja z izvajanjem varstvenih režimov in aktivnim upravljanjem celotnega obravnavanega območja, predvsem območij z naravovarstvenim statusom, zgoščenih v širokem pasu od Planinskega polja preko Rakovega Škocjana do Cerkniskega jezera. Ohranja in povečuje se biotska raznovrstnost. Ohranja, vzdržuje, izboljšuje stanje in obnavlja se habitate presihajočega jezera, barja in mokrišča, mejice in vodotoke (tudi kot temelj prilaganja na podnebne spremembe), suhe travnike, kraške in druge pomembne habitate ter migratorne poti. Varuje se jamski sistem in območja udornic.

(5) Ohranja se krajina gozdnatega hribovja – Javornikov, Zagore, Ravnika, Slivnice ter gozdov na prehodu v Loško dolino in Bloško planoto – ter gozdnih površin na valovitem kraškem terenu oboda Rakovško-Unškega polja. Preprečuje se posege (npr. vetrne elektrarne), ki bi lahko imeli negativni vpliv na sklenjenost gozdnih kompleksov ter na vedutni okvir kraških polj, ohranja pa se vidnost prostorskih orientirjev in z razgledišč (Križna gora, Planinski dom na Slivnici, Grmada).

(3) Ohranja se krajino presihajočih jezer, barja, močvirja in mokrotna območja, vode, vodne prvine in vodni režim Cerkniskega jezera (s Cerknishčico, Strženom, Obrhom in drugimi vodotoki), Raka in Planinskega polja (z Unico) ter širšega, z njim povezanega območja. Nadaljuje se z renaturacijo vodotokov na Cerkniskem polju. Ohranja se vodne vire in podzemne vodonosnike, ki napajajo lokalna naselja. Zmanjšuje se vplive onesnaženja iz kmetijstva, kanalizacijskih sistemov in prometa (vključno z doseganjem višjih standardov čiščenja odpadnih voda). Razvija se sonaravne rešitve za izboljšanje kakovosti vode ter varno lokalno oskrbo s pitno vodo.

(5) Kulturno krajino – mozaično kraško krajino, krajino dna kraških polj ter krajino oboda kraških polj in osamelcev – Cerkniskega polja, Rakovško-Unškega polja in Planinskega polja se ohranja v kmetijski rabi, z drobno parcelno strukturo in mejicami, ter jo redno vzdržuje (preprečuje zaraščanje). Vitalno in konkurenčno kmetijstvo, ki je temelj ohranjanja kulturne krajine, se zagotavlja z ukrepi ekonomije bližine in lokalnega sodelovanja ter razvoja zelenega turizma in skupne promocije območja.

(6) Zagotavlja se celostno ohranjanje kulturne dediščine. Vzdržuje se značilnosti dediščinskih in izjemnih krajin (Cerknisko jezero, Planinsko polje). Ohranja se silhuete vasi naselbinske dediščine (Planine, Jakovice, Grahovega, Dolenjega jezera, Žerovnice in drugih) ter posamezne prvine (domačije, kozolci, cerkve, znamenja). Sistematično se prenavlja naselja in objekte. Povečuje se pomen arheološke dediščine in dediščine Rapalske meje.

(7) Poselitev se usmerja v prenovu, proste kapacitete znotraj naselij in v njihovo zaokroževanje. Z zelenimi cezurami se preprečuje stikanje naselij. Nadaljuje se prizadevanja za kakovostne urbanistične in arhitekturne rešitve, nastavljene z dokumentom "Naše hiše: Priročnik za lastnike, načrtovalce in izvajalce novogradenj in prenov stanovanjskih stavb v občini Cerknica".

(8) Razvoj turizma temelji na načelih trajnosti, pri čemer se turistična ponudba usklajuje z varstvenimi cilji in nosilnimi zmogljivostmi prostora, hkrati pa krepi lokalno gospodarstvo, kakovost bivanja in prepoznavnost območja. Turizem se razvija kot butična, izkustvena dejavnost, ki temelji na naravi, miru, znanju in avtentični kulturni krajini. Turistična ponudba se povezuje s krajevno identiteto, lokalnimi proizvodi in izobraževalnimi vsebinami. Turistična infrastruktura se prednostno umešča izven najbolj občutljivih območij varstva narave, pri čemer se na izbranih lokacijah omogoča nadzorovana in interpretacijsko podprta raba prostora. Načrtovanje in oblikovanje infrastrukture sledi značilnostim krajine ter lokalni arhitekturni tipiki. Razvoj turizma vključuje aktivno sodelovanje lokalnih skupnosti ter spodbuja nastanek novih podjetniških pobud.

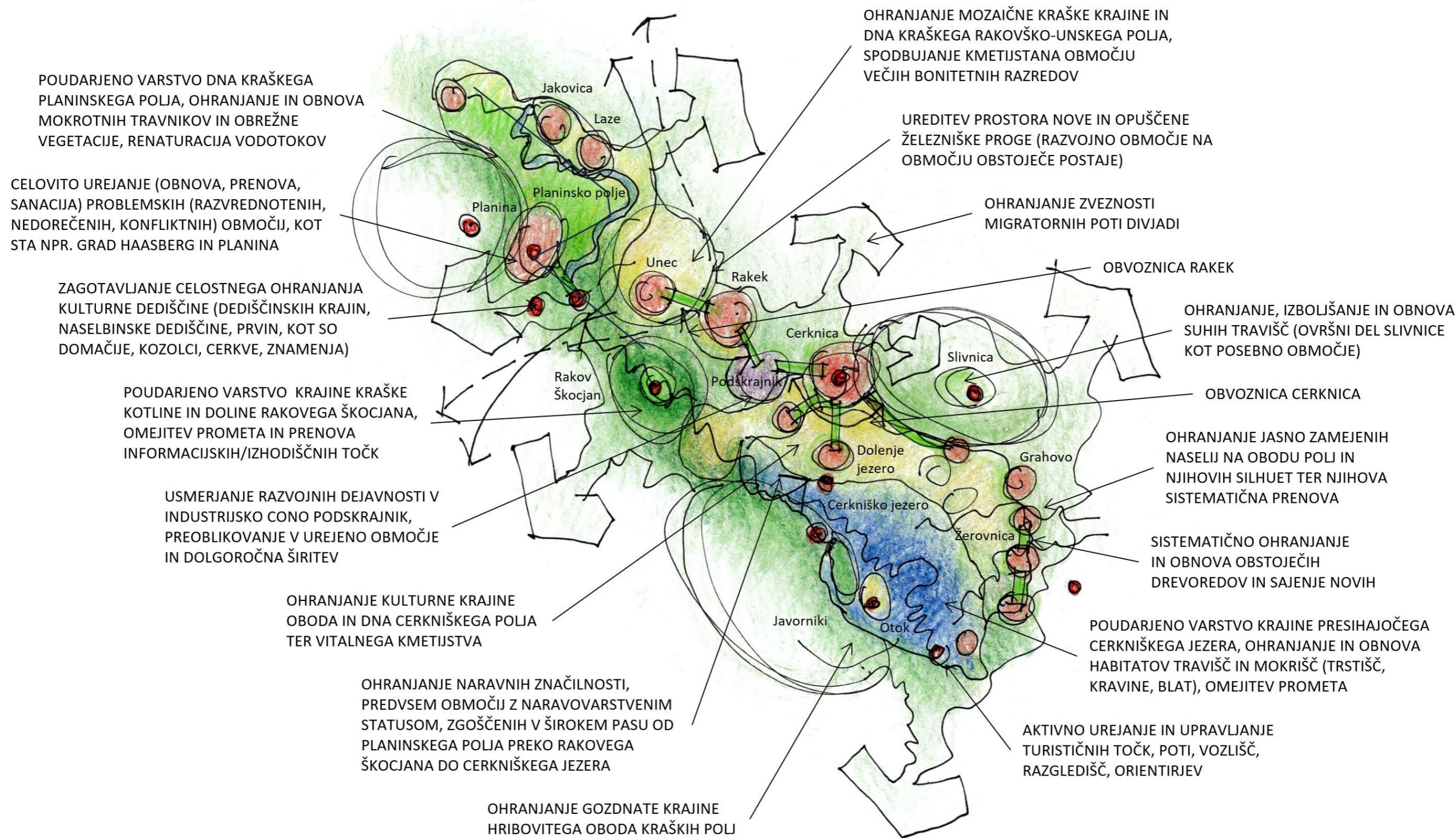
(9) Poslovne in proizvodne dejavnosti (industrijo, obrt, trgovino, logistiko) se do zaposlitve prednostno usmerja v Industrijsko cono Podskrajnik. Cona se postopno preoblikuje v zgledno urejeno poslovno proizvodno območje. Na AC omrežje se jo naveže preko obvoznice južno od Rakeka. Ker so možnosti za umestitev nove cone zelo omejene, ima tudi dolgoročno prednost preudarno širjenje cone in njena notranja optimizacija.

(10) Gospodarska javna infrastruktura se razvija kot podpora siceršnjemu razvoju. Krepi (na kritičnih odsekih rekonstruira) se regionalna cesta R1-212 Unec–Žlebič, ki je z osnutkom Zasnove prostorskega razvoja Slovenije 2025-2050 (november 2025) opredeljena kot koridor za boljšo dostopnost (središča 3. in 4. ravni) in odpornost v primeru izrednih dogodkov. Z obvoznima cestama se prometno razbremenita Cerknica in Rakek. Mirujoči promet (parkirišča ob turističnih točkah/izhodiščih, razširitev P+R ob AC, parkirišča za avtodome) se ureja sistematično. Opredeli se funkcijo in podobo prostora vzdolž opuščene obstoječe trase ter nove trase železniške proge. Posebna pozornost se namenja krajinsko arhitekturnemu urejanju obcestnega prostora ter upoštevanju in obnovi selitvenih poti prstoživečih živali (npr. podhodom za dvoživke in podobno).

(11) Ohranja se obstoječo prepoznavnost (identiteto) krajine in skrbno uvaja nove prvine prepoznavnosti. Ohranja se kraško površje in pojave, vodne prvine in pojave (meandre, požiralne jame, ponikve, požiralnike, estavele), parcelno strukturo in mejice ter jasno zamejeno poselitev na robovih kraških polja. Ohranja in obnavlja se stare drevorede in sistematično zasaja nove, tudi v povezavi s celovitim urejanjem obcestnega prostora. Vzpostavlja se enotna/usklajena, oblikovno dovršena informacijska infrastruktura in urbana oprema. Ohranja se značilne vedute, ki se jih regulira tudi v občinskih prostorskih načrtih.

(12) Posamezna problemska (razvrednotena, nedorečena, konfliktna) območja se obravnava podrobneje, ureja (obnovi, prenovi, sanira) celovito, jih aktivno upravlja ter v njih osredotoča ukrepe. To so predvsem območja Jakovice z dostopi, gradu Haasberg in Planine s širšo okolico, AC priključka Unec in vstopnega dela Unca, opuščenege dela železniške proge na odseku Logatec–Postojna, širšega območja Rakovega Škocjana, Industrijske cone Podskrajnik (s kamnolomoma Zelše in Podskrajnik 2), Marofa ter ovršnega dela Slivnice.

Razvojni in varstveni koncept

3.2 Zasnova razvoja in varstva

Z zasnovo razvoja in varstva je razvojni in varstveni koncept razdelan z določitvijo osnovnih območij/principov urejanja. Podrobnejše opredelitve so podane v okviru usmeritev za razvoj dejavnosti v prostoru ter usmeritev za varstvo okolja, narave, kulturne dediščine in virov v nadaljevanju gradiva.

Izpostaviti je treba, da se posamezne kategorije prekrivajo. Prenova ali obnova se vrši tudi znotraj območij ohranjanja. Zaradi kompleksnosti prostora ni mogoče in ni smiselno razmejiti prednostna območja ohranjanja narave in prednostna območja varstva kulturne dediščine. Skupni cilji obeh področij so **ohranjanje in obnova značaja krajine po posameznih tipih krajine in krajinskih vzorcih znotraj njih** (glej karto Zasnova razvoja in varstva: Območja ohranjanja in obnove značaja krajine):

A gozdno hribovje:

- strnjene gozdne površine na pobočju,
- površine travnišč na slemenu in zaplate travnišč med gozdom na pobočju;

B Mozaična kraška krajina:

- kmetijske površine in travnišča ter kmetijske površine in travnišča z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo;
- dno kraške doline,
- gozdne površine kraške kotline,
- gozdne površine na valovitem kraškem terenu;

C Kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev:

- kmetijske površine z živično vegetacijo,
- kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo,
- kmetijske površine z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo na prehodu polja, gozd na osamelcih;

D Kulturna krajina dna kraških polj:

- kmetijske površine,
- kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo,
- mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč izvornega in ponornega pasu;

E Krajina presihajočih jezer:

- območja občasno stoječih voda,
- barja in močvirja, prehodna barja in močvirja s travnišči,
- mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč.

Prizadevanja za ohranjanje in obnovo krajine so osredotočena na **izjemni krajini Planinsko polje in Cerkniško jezero** (Ogrin idr., 1996, 1999, Golobič idr., 2024). Za območje Cerkniškega jezera se predlaga razširitev meje območja izjemne krajine na območja Cerkniškega polja, ki so neločljivo povezana s prvinami izjemne krajine Cerkniškega jezera, to je ponorni pas jezera (območje Jamskega zaliva) z Dolenjskimi blati (slika 3 na str. 56) in

na območje, ki predstavlja jedro kulturne krajine ob Cerkniškem jezeru – mozaična kulturna krajina na dnu kraškega polja/vršaju reke Cerkniščice med naselji Dolenje jezero, Dolenja vas, Cerknica in Martinjak. To območje hkrati predstavlja glavno vstopno točko v območje Cerkniškega jezera in tvori del krajinske slike in prepoznavnosti izjemne krajine Cerkniškega jezera.

Območje predloga razširitve meje območja izjemne krajine: kmetijske površine južno od Cerknice, dediščinska kulturna krajina, EID 1-16286 (zgoraj) in skupina kozolcev na Cerkniškem polju, stavbna dediščina, EID 1-16265 (spodaj)

Drug pomemben vidik zasnove razvoja in varstva so **posebni ukrepi** - območja aktivnega spreminjanja krajine v zeleno stanje (glej karto Zasnova razvoja in varstva: Območja posebnih ukrepov). Kot poseben ukrep razvoja in varstva šteje tudi predlog razširitev območja Notranjskega regijske parka in posodobitev akta o zavarovanju oziroma v primeru, da do razširitve regijskega parka ne bi prišlo, alternativni predlog razširitve krajinskega parka Planinsko polje z območja Občine Postojna na celotno območje Planinskega polja (glej poglavje 4.5).

Ohranjanje

To so območja, kjer se krajina ohranja (vzdržuje) zaradi posebnih kulturnih in naravnih kakovosti, prepoznavnosti, vključno z naravnimi vrednotami in biotsko raznovrstnostjo ter območji kulturne dediščine ali strateškega pomena/lege. Sem sodijo:

- **ohranjanje narave na območjih z naravovarstvenim statusom:** zgoščena so v širokem pasu od Planinskega polja preko Rakovega Škocjana do Cerkniškega jezera. Ohranjanje se izvaja v skladu z varstvenimi režimi in na podlagi načrtov upravljanja (glej poglavje 4.5);
- **mirna območja (poseben ukrep):** namenjena so varstvu živalskih in rastlinskih vrst ter njihovih habitatov pred stresom in vznemirjenjem, ki ga povzroča povečan obisk. To so območja dela Stržena v Ključih ter

Ključih, Ribjeki in Plese na Cerkniškem jezeru in osrednjega dela Planinskega polja (glej poglavje 4.5);

- **ohranjanje značaja gozdnatega hribovja:** v naravni, gozdnati krajini hribovitega oboda se prostorske ureditve omejuje, vzdržuje/razvija se le mrežo kolesarskih in pešpoti, spodbuja se nego gozdov. Predvsem (poseben ukrep) to velja za jugozahodni obod Cerkniškega in Planinskega polja (glej poglavji 4.1 in 4.6);
- **ohranjanje značaja krajine presihajočega jezera:** krajino občasno stoječih voda, barja in močvirja, prehodna barja in močvirja s travnišči ter mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč na območju Cerkniškega jezera (del izjemne krajine) se ohranja z ohranjanjem naravnih procesov (vodnega režima) in rednim vzdrževanjem (košnjo) na območjih, kjer se s tem zagotavlja zeleno funkcijo, podobo in habitatni tip (glej poglavji 4.5. in 4.6);
- **ohranjanje naravnih koridorjev vodotokov:** ohranja se pasove obvodnega rastlinja in mrtvice vzdolž Cerkniščice, Stržena in manjših vodotokov (glej poglavje 4.2);
- **ohranjanje značaja kulturne krajine:** mozaično kraško krajino, krajino dna kraških polj ter krajino oboda kraških polj in osamelcev se ohranja s spodbujanjem ekološkega kmetijstva in ukrepi kmetijske politike, te ukrepe se usmerja na način, da se ohranja tipične krajinske vzorce in prvine. Območje ohranjanja kulturne krajine obsega območja Planinskega polja (izjemna krajina), Rakovško-Unškega polja in Cerkniškega polja (kot tako se poudarjeno ohranja območje severnega in vzhodnega oboda Cerkniškega jezera, del izjemne krajine), Planinsko polje (izjemna krajina) in pašnike na Slivnici (glej poglavji 4.1 in 4.6);
- **varstvo naselbinskih jeder in drugih območij kulturne dediščine:** obsega varstvo obstoječih značilnosti naselbinskih jeder (Planina, Liplje, Podgora, Jakovica, Cerknica, Dolenje jezero, Otok, Žerovnica) ter drugih zaokroženih območij kulturne dediščine (širše območje gradu Haasberg, zaselka Malni in Ravbarjevega stolpa) (glej poglavje 4.5);
- **ohranjanje vitalnega in konkurenčnega kmetijstva:** kmetijstvo se ohranja/spodbuja predvsem na območju večjih bonitetnih razredov – na Rakovško-Unskem polju (med Uncem in Rakekom, z dopustnim izvajanjem agrarnih operacij), Cerkniškem polju (med Zelšami, Cerknico in Dolenjim jezerom) ter na severovzhodnem obodu Cerkniškega jezera (med Martinjakom in Žerovnico). Spodbujanje kmetijstva pomeni tudi ponovno vzpostavljanje njiv, kjer so danes travniki, ob smiselnem ohranjanju parcelne strukture (glej poglavje 4.1) in upoštevanju določil varstva narave/okolja (glej poglavje 4.5);
- **ohranjanje prostorov tišine, moči in zdravja:** kot mirna, krajinsko privlačna se ohranja zdravilna območja in energijske točke, namenjene obnovi uma in telesa.

Sanacija

Sanacija se nanaša na izboljšanje ali popravilo zaradi nastalih okoljskih škod (poškodovanih zemljišč in objektov) ali drugih razvrednotenj v prostoru (raznaravljenih območij, vidnih motenj, emisij onesnaževal), ki je lahko namenjena povrnitvi v naravno stanje (renaturacija, spodbujanje naravne sukcesije), povrnitvi v prvotno stanje (stanje pred razvrednotenjem) ali preoblikovanju v boljše ali novo stanje, ki ni nujno naravno ali prvotno. Sem sodi:

- **sanacija kamnolomov** (glej poglavje 4.1);
- **sanacija gozdov poškodovanih v ujmah** (glej poglavje 4.1);
- **urejanje robov naselij, odlagališč, neurejenih poti in drugih vidnih motenj** (glej poglavje 4.4)

Prenova ali obnova

To so območja aktivnega preurejanja prostora in obstoječih prostorskih ureditev. Na območja prenove in obnove⁹ so praviloma vezani ukrepi za izvedbo (glej poglavje 5). Sem sodijo:

- **obnova narave (poseben ukrep):** obsega obnovo/renaturacijo (ponovno vzpostavitev) in izboljšanje stanja posameznih habitatnih tipov – presihajočega jezera, barij in mokrišč (trstič, kravine in blat na Cerkniskem polju), obvodne vegetacije, mejic, suhih travnikov, kraških habitatov ter drugih območij povrnitve habitatnih tipov v dobro stanje. Obnova narave se vrši predvsem na območjih Planinskega polja (oligotrofnih mokrotnih travnikov z modro stožko ter stanja vrst, kot je travniška morska čebulica), med Uncem in Podskrajnikom, Rakovega Škocjana do Cerkniskega jezera (glej poglavje 4.5);
- **sonaravno urejanje vodotokov** (renaturacija) in obvodnega prostora (glej poglavje 4.2);
- **obnova drevoredov (poseben ukrep):** obsega obnovo drevoreda med Planino in Martinjakom (najdaljši drevored v Sloveniji), drevoreda v Rakeku ter hruškovega drevoreda med Lipsenjem in Gorenjim jezerom (glej poglavji 4.3 in 4.5: Kulturna dediščina);
- **obnova kulturne krajine:** obsega povrnitev zelenega značaja kulturne krajine (krajinskega vzorca in prvih ter drugih tipoloških značilnosti), vključno s stiki na robovih naselij (vrtovi, ohišnicami, visokodebelnimi sadovnjaki) ter zagotavljanje njenega vzdrževanja (praviloma ekstenzivne kmetijske rabe) (glej poglavje 4.6);
- **prenova območij in objektov kulturne dediščine (poseben ukrep):** obsega kontinuirano/postopno prenovo, določena so območja prenove naselbinskih jeder (prednostno Planina in Žerovnica), pomembnih objektov (prednostno grad Haasberg, Malni in Grajski most preko Unice) in reprezentativnih in tipičnih objektov kmetijskega stavbarstva (domačije, preužitkarske hiše, kašče, seniki, sušilnice sadja, čebelnjaki, mlini), v katera se osredotoča tudi prizadevanja za dejansko izvedbo prenove (pripravo dokumentacije, projektno organizacijo, sodelovanje z lastniki, strokovno podporo, finančna

sredstva), prenova obsega prenovo javnega prostora, stavb ter pripadajočih kmečkih vrtov in sadovnjakov (glej poglavje 4.5);

- **prenova stavbnega fonda:** obsega sistematično prenovo (vključno z energetsko prenovo) na osnovi urbanističnih, arhitekturnih in krajinsko arhitekturnih preveritev/zasnov zaokroženih območij ter skupnih usmeritev/priporočil (glej poglavji 4.1 in 4.4);
- **problemska (razvrednotena, nedorečena, konfliktna) območja (poseben ukrep):** Ta območja se obravnava podrobneje (za njih pripravi posebne strokovne podlage, v primeru enot kulturne dediščine tudi konservatorski načrt za prenovo ali konservatorski načrt, v primeru območij z naravovarstvenim statusom strokovne podlage s področja ohranjanja narave, dopolni OPN s posebnimi PIP ali sprejme OPPN), ureja (obnovi/renaturira, prenovi, sanira) celovito,¹⁰ jih aktivno upravlja (izvaja določila izvedbenih prostorskih aktov) ter v njih osredotoča ukrepe. To so predvsem območja Jakovice z dostopi, gradu Haasberg in Planine s širšo okolico, AC priključka Unec in vstopnega dela Unca, opuščenege dela železniške proge na odseku Logatec–Postojna, širšega območja Rakovega Škocjana, Industrijske cone Podskrajnik (s kamnolomoma Zelše in Podskrajnik 2), Marofa ter ovršnega dela Slivnice. Območja zajemajo tudi območja, ki sodijo v kategorijo ohranjanja narave. Obravnava teh območij ne pomeni grožnje za uresničevanje ciljev ohranjanja narave, ampak ravno nasprotno, je način njihovega aktivnega usklajevanja in izvajanja (glej poglavje 4.6).

Nove prostorske ureditve

To so območja strateškega razvoja, posledično lahko tudi večjega spreminjanja namenske rabe prostora, funkcije ter podobe prostora. Občine v OPN za te ureditve določijo območja širitve naselij, območja za dolgoročni razvoj naselja ali druga ureditvena območja. Sem sodijo (glej podrobneje v poglavju 4.1):

- **usmerjanje poselitve v strnjena naselja:** nova poselitve se usmerja zlasti v Cerknico, Rakek, Unec (s Slivicami in Ivanjim selom), Planino in Laze, naselja z večjim potencialom za notranji razvoj so Begunje pri Cerknici, Goričice, Grahovo, Ivanje selo, Lipsenj, Martinjak, Zelše ter Grčarevec;
- **usmerjanje poslovnih in proizvodnih dejavnosti (industrije, obrti, trgovine, logistike) v urejene gospodarske/poslovne cone:** sekundarne in terciarne gospodarske dejavnosti s posebnimi

prostorskimi potrebami (ločitev od bivalnih okolij, večje stavbe in manipulacijske površine) se do zaposlitve usmerja v Industrijsko cono Podskrajnik, nato se cona širi v območje kamnoloma Zelše, ki se ga postopno sanira, dolgoročno pa se širi/zaokroža njen jugozahodni rob. Dolgoročni možnosti za manjši gospodarski/poslovni coni sta območje med Uncem in AC južno od regionalne ceste ter območje tovarne železniške postaja Rakek, ki se opusti po izgradnji nadgrajene železniške proge;

- **razvoj turistične in rekreativne infrastrukture:** povečuje se obseg nastanitvenih kapacitet višje dodane vrednosti. Prednostno se razvijajo kakovostne, butične in lokalnemu okolju prilagojene nastanitvene kapacitete, ki omogočajo ekonomsko vzdržen obseg in celoletno poslovanje, vključno z manjšimi nastanitvami, butičnimi hoteli ter razpršenimi oblikami (npr. eco-resorti z dopolnilnimi enotami, kot so glamping). Razvoj spremljajoče infrastrukture se prednostno usmerja v naselja (v povezavi z njihovo prenovo, vključno s prenovo kulturne dediščine) ter na lokacije izven najbolj občutljivih naravovarstvenih območij, pri čemer se zagotavlja nizka gostota pozidave, visoka kakovost oblikovanja in skladnost s krajino. Posebna pozornost se namenja razvoju povezanih mrež informacijskih in izhodiščnih turističnih točk, doživetij ter kolesarskih in pešpoti;
- **ureditev koridorja nadgrajene železniške proge in opuščene obstoječe železniške proge:** koridor nadgrajene proge se ureja celovito in krajinsko arhitekturno oblikuje. Sočasno/usklajeno se uredi cestno in drugo gospodarsko javno infrastrukturo. Opuščena proga se nameni ureditvam cestne infrastrukture, razvoju poselitve (območje opuščene potniške in tovarne postaje Rakek) ali razgradi (glej poglavje 4.6);
- **razvoj cestnega omrežja:** uredi se obvozna cesta Cerknice in Rakeka (del regionalne ceste R1-212 Unec–Žlebič) ter spremeni potek regionalne ceste R3-914 na odseku 2402 skozi Rakov Škocjan tako, da bo potekala severno od ožjega zavarovanega območja;
- **novi drevoredi in pasovi drevnine (poseben ukrep):** novi drevoredi se vzpostavijo med Podskrajnikom in Cerknico in vzdolž Ceste 4. maja v Cerknici, med Cerknico in Dolenjim jezerom, ob obvozni cesti Rakeka, med Žerovnico in Lipsenjem, med gradom Haasberg in Planino ter med Planino in Lipljem, pasovi drevnine pa vzdolž obvozne ceste Cerknice ter mestoma med Planino in Lazami (glej poglavje 4.3).

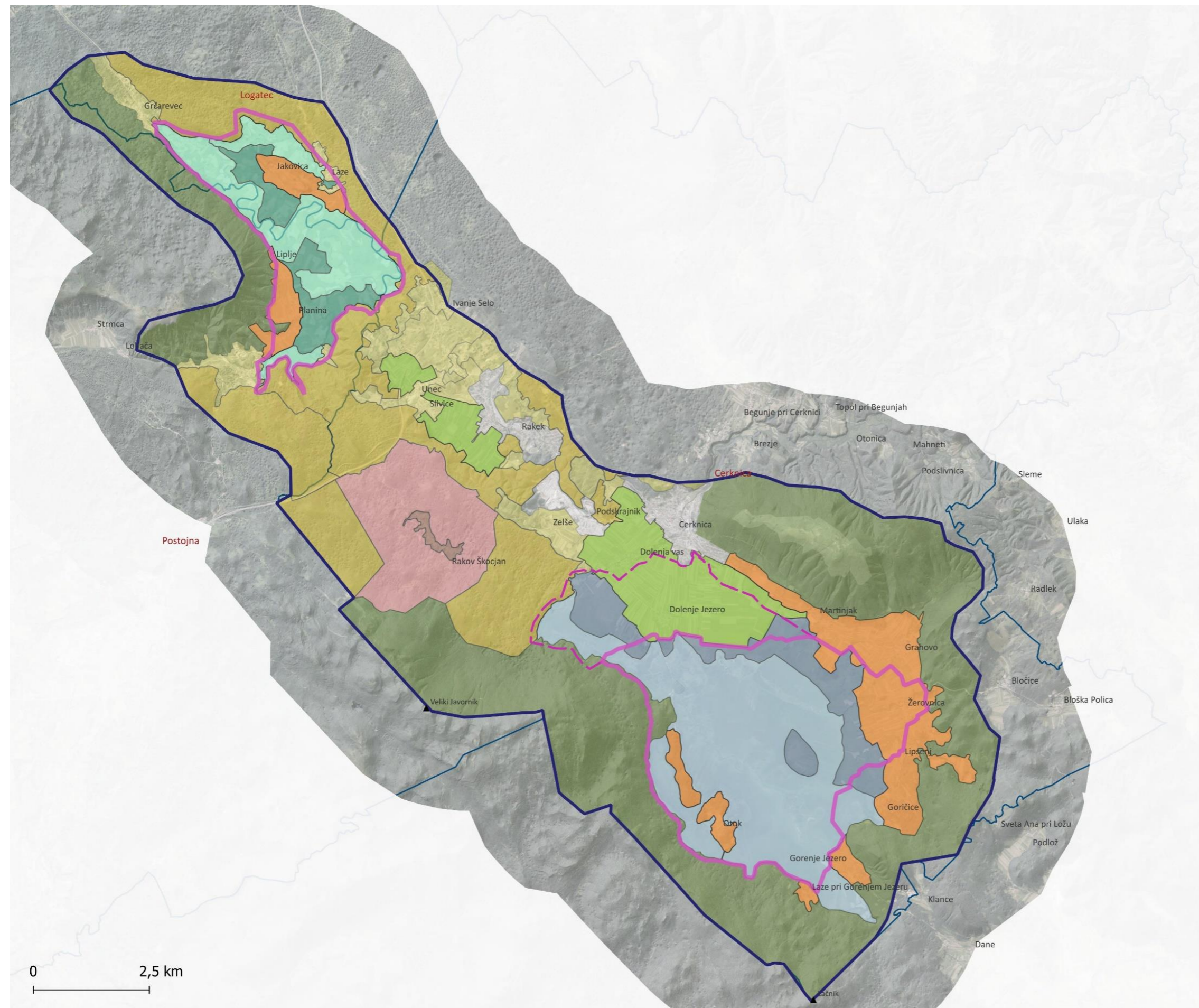
⁹ Izrazi prenova, obnova in sanacija so si sorodni, prav tako principi v posameznih primerih niso jasno ločljivi ali se dopolnjujejo (območje sanacije je lahko hkrati območje nove prostorske ureditve). Prenova in obnova sta po SSKJ sinonima (postopek, po katerem kaj dotrajanega, poškodovanega postane tako kot novo), vendar se razlikujeta.

Prenova je določena z ZUreP-3 (36. točka prvega odstavka 3. člena, 21. člen, 253. in 254. člen). Razumeti je, da se prednostno nanaša na naselja ali stavbno tkivo, običajno se z njo tudi nekaj na novo dodaja (po SSKJ: postopek, s katerim se doseže, da se kaj po lastnostih, značilnostih razlikuje od prejšnjega, slabšega). Pojem prenove določa v 30. točki prvega odstavka 3. člena tudi Zakon o varstvu kulturne dediščine (Ur. list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 –ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 – ZNOrg in 78/23 – ZUNPEOVE).

Obnove ZUreP-3 v smislu ukrepanja/urejanja ne pozna. Veže se bolj na krajino in običajno pomeni povrnitev v preteklo ali temu podobno stanje (po SSKJ: postopek, po katerem kaj spet dobi ustrezne, zaželeno lastnost, ponovna pojavitev nečesa). Obnova se običajno uporablja za opravila v kulturni in naravni krajini – npr. sadovnjak, suhozid, gozd, zaraščen pašnik ali mokrotni habitat se obnovijo in ne prenovijo. Svet Evropske unije je junija 2024 sprejel Uredbo (EU) 2024/1991 o obnovi narave. Krovni cilj uredbe je do leta 2030 obnoviti vsaj 20 odstotkov kopenskih in morskih območij EU, do leta 2050 pa vse ekosisteme, ki jih je treba obnoviti. Uredba določa specifične obvezujoče cilje za obnovo različnih ekosistemov – od kmetijskih, gozdnih do sladkovodnih, morskih in urbanih. Po Uredbi obnova pomeni "proces aktivne ali pasivne pomoči pri obnovi ekosistema, da bi se izboljšala njegova struktura in funkcije z namenom ohranitve ali povečanja biotske raznovrstnosti in odpornosti ekosistema, in sicer z izboljšanjem območja habitatnega tipa na raven dobrega stanja, s ponovno vzpostavitev ugodnega referenčnega območja in izboljšanjem habitata vrste na zadostno kakovost in količino ...".

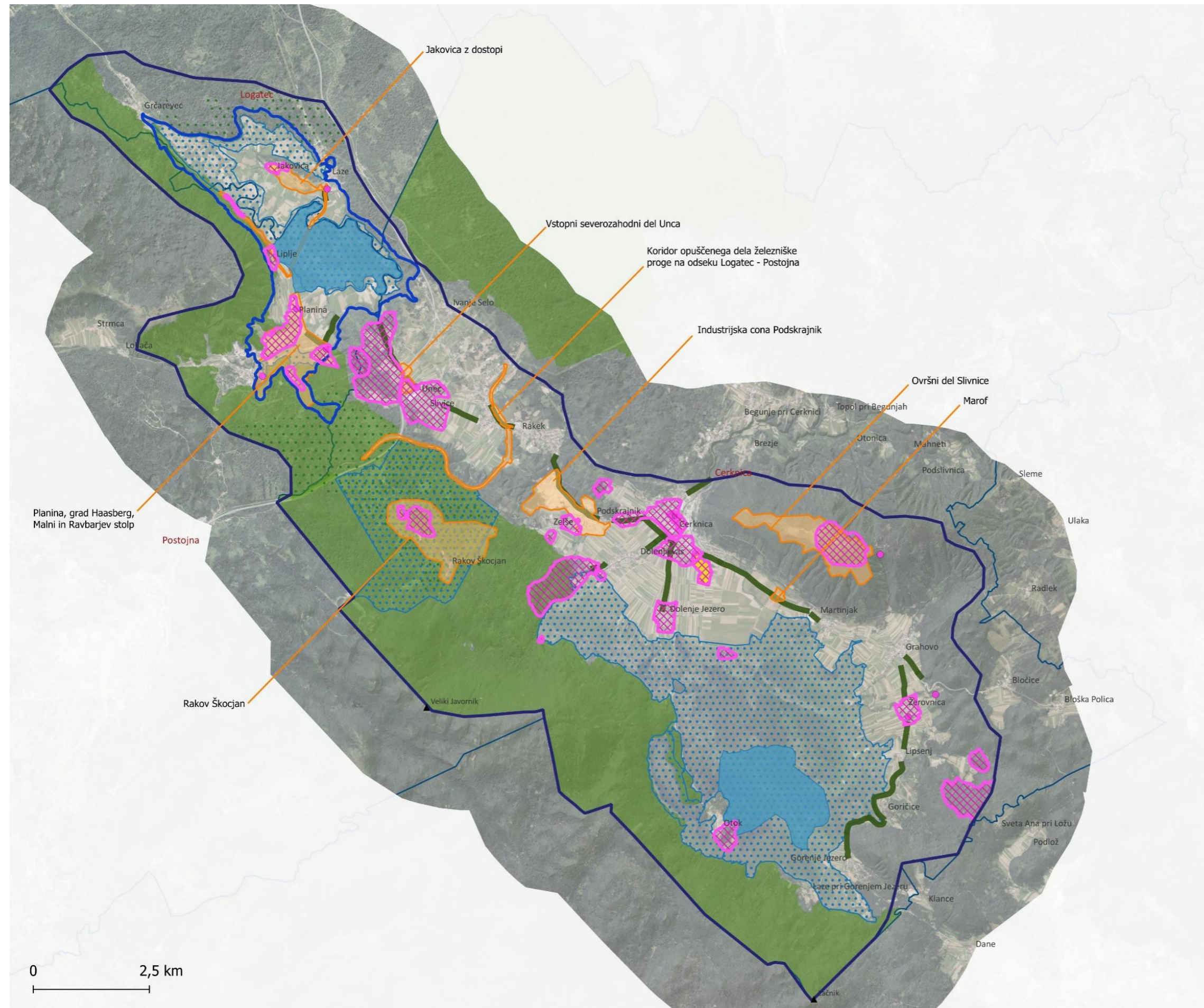
Sanacija v ZUreP-3 ni obrazložena, se pa uporablja – sanacija razvrednotenega območja (22. člen), sanacija opuščeni območij izkoriščanja (33. člen), sanacija posledic naravnih ali drugih nesreč (53. člen). Sanacija se veže predvsem na območja okoljskih škod/nesreč.

¹⁰ KZ uporablja izraz **celovito urejanje** (načrtovanje, upravljanje), ki ga predpisi s področja urejanja prostora ne poznajo, v strokovnih gradivih pa se pogosto uporablja. Pridevnik "celovito" se zdi odveč, saj naj bi bilo vsako urejanje (načrtovanje, upravljanje) celovito. Žal v praksi temu ni tako – parcialno in ozko sektorsko reševanje (kompleksnih) prostorsko načrtovalskih problemov je ena ključnih težav. Z uporabo izraza "celovit" je izpostavljena nuja vseobsežne (angl. comprehensive) obravnave, upoštevanja vseh bistvenih vidikov, sočasnega ali vsaj usklajenega reševanja funkcionalno in prostorsko povezanih ureditev ter horizontalno povezovanje sektorskih ukrepov.

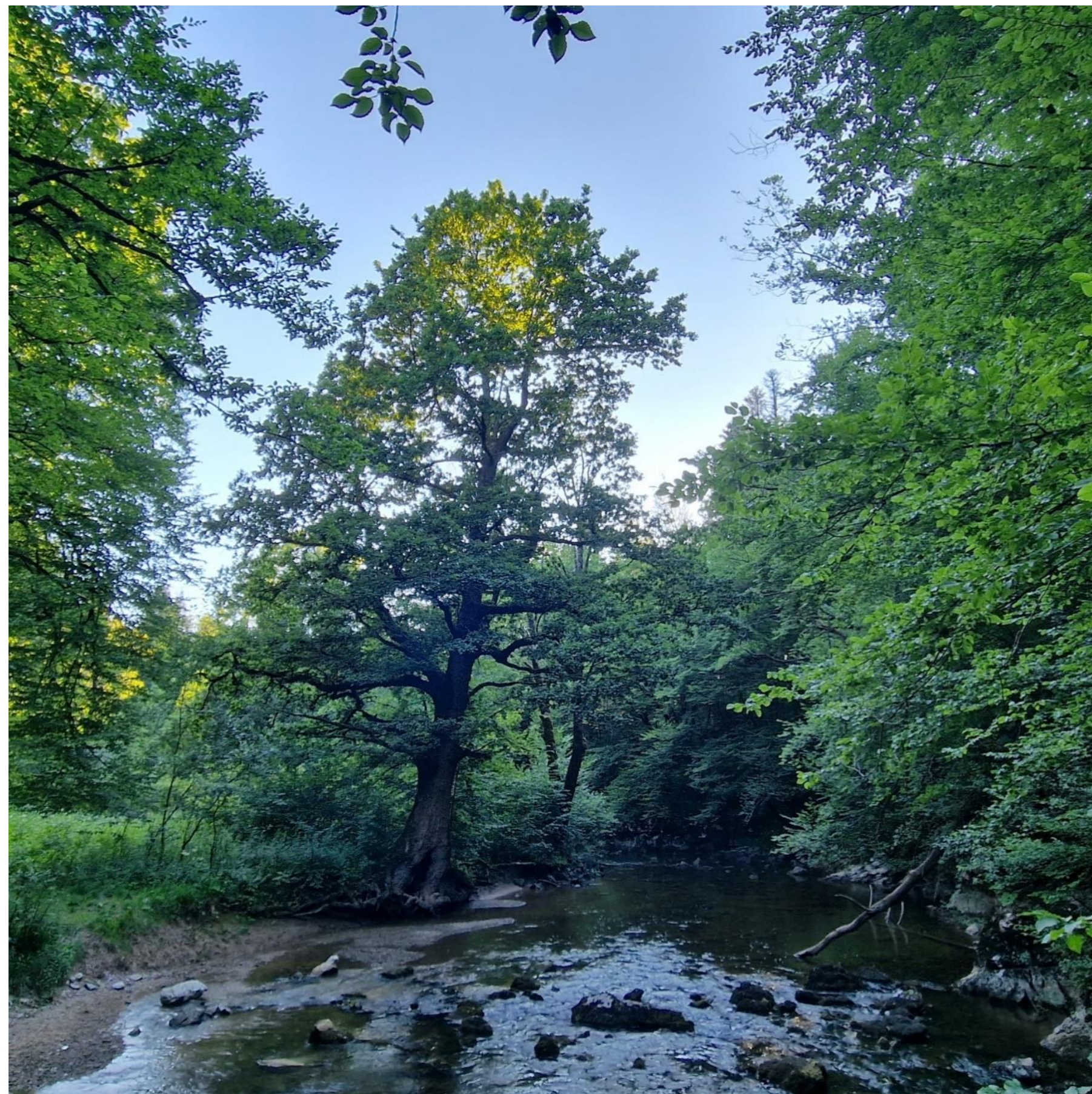
**ZASNOVA RAZVOJA
IN VARSTVA:
OBMOČJA OHRANJANJA IN
OBNOVE ZNAČAJA KRAJINE**

- Območja poudarjenega varstva krajine
- izjemne krajine
 - predlog razširitve območja izjemne krajine
- A Gozdno hribovje**
- strnjene gozdne površine na pobočju
 - površine travnišč na slemenu in zaplate travnišč med gozdom na pobočju
- B Mozaična kraška krajina**
- kmetijske površine in travnišča ter kmetijske površine, travnišča z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo
 - dno kraške doline
 - gozdne površine kraške kotline
 - gozdne površine na valovitem kraškem terenu
- C Kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev**
- kmetijske površine z živično vegetacijo, kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo, kmetijske površine z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo na prehodu polja, gozd na osamelcih
- D Kulturna krajina dna kraških polj**
- kmetijske površine
 - kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo
 - mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč izvornega in ponornega pasu
- E Krajina presihajočih jezer**
- območja občasno stoječih voda, barja in močvirja, prehodna barja in močvirja s travnišči
 - mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč
 - območje krajinske zasnove

ZASNOVA RAZVOJA IN VARSTVA: OBMOČJA POSEBNIH UKREPOV

- obnova drevoredov in novi drevoredi
- prednostna območja ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove posameznih HT
- območja mirnih con vrst
- območje ohranjanja sklenjenega gozda
- problemska območja, ki se jih obravnava podrobneje in ureja celovito
- prednostna območja varstva in prenove kulturne dediščine
- sanacija območij žledoloma
- predlog območja razširitve krajinskega parka Planinsko polje
- območje krajinske zasnove

Rakov Škocjan

4 Usmeritve

4.1 Usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru

Uvodno pojasnilo

KZ na ravni RPP ne predlaga konkretnih (na parcelo natančnih) sprememb namenske rabe. Bistvo usmeritev za razporeditev usmeritev dejavnosti v prostoru so predlogi:

- kako in kje v prostoru naj se razvija posamezna oblika neke dejavnosti,
- okvirnih lokacij strateško/regionalno pomembnih razvojnih projektov,
- kako se lotiti prostorsko načrtovalskih problemov, ki ostajajo že vrsto let nerešeni.¹¹

Območje KZ je kompleksna krajina, kjer se naravne in družbene funkcije močno prepletajo, zato tudi ohranjanje narave in kulturne dediščine ni mogoče brez prisotnosti in dejavnosti človeka. Razvojne dejavnosti se zato ne obravnavajo hierarhično, temveč kot medsebojno povezane funkcije prostora, ki jih je treba usklajevati na način, da se dolgoročno zagotavlja ravnotežje med varstvom narave in kulturne dediščine, kakovostjo bivanja, blagostanjem lokalnega prebivalstva in gospodarskim razvojem. Prekomerno omejevanje razvojnih dejavnosti lahko vodi v opuščanje prostora, zaraščanje in izgubo kulturnosti krajine, kar dolgoročno zmanjšuje tudi naravovarstveno vrednost območja. Zato KZ poleg razvoja krajine izpostavlja tudi nekatere regionalno pomembne vidike razvoja v krajini (prostoru).

Kompleksnost območja KZ se odraža tudi v prepletu dejavnosti – paša neposredno ob robu Cerknice

Kmetijstvo

Kmetijska dejavnost se usmerja v naslednja območja **krajinskih vzorcev** (glej karto Zasnova razvoja in varstva: območja ohranjanja in obnove značaja krajine na str. 62), ki hkrati štejejo kot generalizirana območja kmetijskih površin:

- **znotraj krajinskega tipa gozdnato hribovje:** površine travnišč na slemenu in zaplate travnišč med gozdom na pobočju (ovršni del Slivnice);
- **znotraj krajinskega tipa mozaična kraška krajina:** kmetijske površine in travnišča ter kmetijske površine in travnišča z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo (Rakovško-Unsko polje, obodi naselij Unec, Slivic,

Ivanje Selo in Rakek ter naselja Zelše na zahodnem robu Cerkniškega polja);

- **znotraj krajinskega tipa kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev:** kmetijske površine z živično vegetacijo / kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo / kmetijske površine z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo na prehodu polja, gozd na osamelcih (obod Cerkniškega polja med naselji Martinjak, Grahovo, Žerovnica, Lipsenj in Goričice ter ob naseljih Gorenje jezero, Laze pri Gorenjem Jezeru in Otok, obod Planinskega polja ob naseljih Planina ter Jakovica in Laze);
- **znotraj krajinskega tipa kulturna krajina dna kraških polj:** kmetijske površine (Cerkniško polje med naselji Zelše, Dolenja vas, Dolenje Jezero in Cerknica, Rakovško–Unsko polje med naselji Unec in Rakek) in kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo ter mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč izvornega in ponornega pasu (širše območje izvornega in ponornega pasu z obvodnim prostorom reke Unice na Planinskem polju, del Planinskega polja ob naseljih Planina in Jakovica);
- **znotraj krajinskega tipa krajina presihajočih jezer:** mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč (Cerkniško jezero na prehodu v kmetijske površine oboda Cerkniškega polja med naselji Dolenje Jezero, Martinjak, Grahovo, Žerovnica, Lipsenj in Goričice).

Kmetijstvo se ohranja/spodbuja predvsem na območju večjih bonitetnih razredov – na Rakovško-Unškem polju (med Uncem in Rakekom, z dopustnim izvajanjem agrarnih operacij), Cerkniškem polju (med Zelšami, Cerknico in Dolenjim jezerom) ter na severovzhodnem obodu Cerkniškega jezera (med Martinjakom in Žerovnico). Spodbujanje kmetijstva pomeni tudi ponovno vzpostavljanje njiv, kjer so danes travniki, vendar ob smiselnem ohranjanju parcelne strukture in upoštevanju določil varstva narave/okolja.¹² Povečanje velikosti (združevanje) parcel se izvaja le do obsega, ki že omogoča obdelavo s sodobno kmetijsko mehanizacijo. Druge vrste intenzifikacije kmetijstva (npr. agrarne operacije, spreminjanje njiv v trajne nasade, gradnja (pomožnih) kmetijskih objektov) v območjih z naravovarstvenim statusom in/ali kulturne dediščine so lahko problematične. **Ker pa je povečanje lokalno pridelane hrane in preprečevanje zaraščanja kmetijskih zemljišč strateški cilj, motiviran kmet pa ključen za ohranjanje značilnosti krajine, je treba takšne možnosti/pobude obravnavati z naklonjenostjo, v širšem družbenem in prostorskem kontekstu ter od primera do primera.**

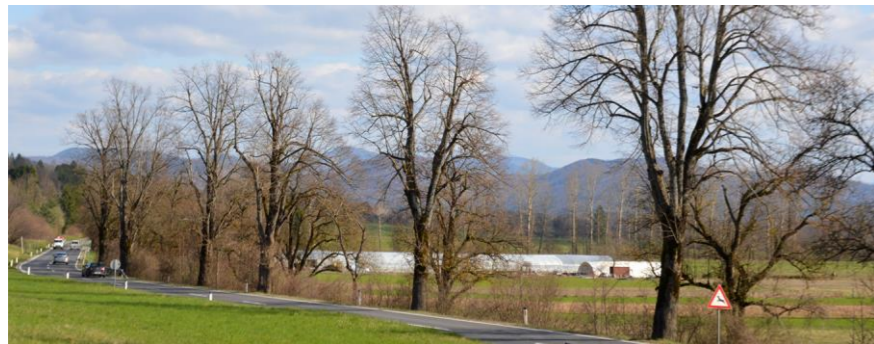
Agrarne operacije (komasacije, agromelioracije) na Cerkniškem polju in Planinskem polju načelno niso sprejemljive iz naravovarstvenih razlogov. Zaradi lažjega gospodarjenja in majhnega števila kmetij, ki še obdelujejo zemljo ali jo kosijo, pa bi bilo logično dopuščati združevanje parcel, s ciljem, da ostajajo tla obdelana in se ne zaraščajo. Ker je tak ukrep lahko v nasprotju z usmeritvami za varstvo (dediščinske) kulturne krajine in ohranjanje narave, pa bi moral biti izvršen v razumnem okviru, na način, da intenzifikacija ne spreminja značaja krajine. Sodobne komasacije ne

¹¹ KZ na regionalni ravni načrtovanja za njih še ne more ponuditi predloga rešitve, ker jih je treba obravnavati na izvedbeni prostorsko načrtovalski ravni in zahtevajo dodatne preveritve. Jih pa KZ prepozna kot potrebne in regionalno pomembne projekte.

¹² Preoravanje travnikov v njive je na omenjenih območjih lahko problematično, če območja niso natančno določena, npr. zaradi ogrožanja edinega gnezdišča za škurha v Sloveniji). Intenzifikacija ne pomeni avtomatično uporabe umetnih gnojil in pesticidov (uporaba gnojil je na določenih območjih prepovedana z odlokom).

pomenijo avtomatično izgubo biotske in krajinske raznovrstnosti, ampak ustvarjajo boljše pogoje obdelave v kontekstu celovitega urejanja krajine in lastniških razmerij, vključno z usmeritvami – opredelitvijo krajinskih značilnosti/vrednot, ki se ob tem ohranjajo ali vzpostavljajo (glej več o tem v Lisec in sod., 2015). Tudi v takšni kmetijski krajini se zagotavlja prepoznaven značaj kulturne krajine ter krajinsko in biotsko raznovrstnost s smiselnim krajinskim vzorcem, z ohranjanjem in sajenjem živic in posameznih dreves, gruč dreves in grmovnic, zaplat gozda in obvodne vegetacije.¹³ Zato se predlaga, da se morebitne pobude za agrarne operacije ne zavračajo avtomatično, ampak pristopa k njim s prostorsko načrtovalskimi metodami (analizo, variantnimi rešitvami, usklajevanjem različnih vidikov).

V primeru pobud za pridelavo v **rastlinjakih** je smiselno z OPN določiti prednostna/dopustna območja in/ali jih dopuščati ter regulirati od primera do primera. Kmetijska pridelava v rastlinjakih ne sodi na območja naravnih vrednot, kulturne dediščine, območja, namenjenih ohranjanju biotske in krajinske raznovrstnosti in območja izstopajočih krajinskih vrednot. Na območju osrednjih delov Cerkniškega polja in Planinskega polja umeščanje rastlinjakov ni dopustno, kar je že opredeljeno v veljavnem OPN. Kot smiselna so ocenjena prostorsko manj izpostavljena območja, obodna/zaledna območja kraških polj, ob doslednem upoštevanju vidnih izpostavljenosti (vedut), krajinskih vzorcev ter drugih ključnih prostorskih in okoljskih omejitev. Tako so npr. območja vzdolž IC Prestranek, severozahodno od Cerknice, severno od Rakeka ter na tistih robovih vasi, kjer ne bi prišlo do vpliva na značilne silhete teh naselij in druge naselbinske ter dediščinske značilnosti.

Primer motečih rastlinjakov v odprti krajini kraških polj vzhodno od Cerknice, obod bi bilo smiselno obsaditi

Umeščanje in oblikovanje kmetijskih objektov (moteča postajajo zavetišča za rejne živali na prostem) se regulira z OPN, odlokom o urejenosti naselij in krajine ter priporočili po vzoru priložnika Naše hiše (2024) (glej poglavje 4.4).¹⁴

Dejstvo, ki ga je treba v luči prilaganja podnebnih spremembam sprejeti, so **mreže za zaščito pred točo**, čeprav lahko pomenijo precejšnje spremembe podobe krajine. V obravnavanem prostoru te mreže sicer niso prisotne, se pa lahko prično pojavljati v primeru intenzivnejše pridelave nekaterih kulturnih rastlin. V tem primeru naj ima prednost zaščita površin izven izstopajočih naravovarstvenih, dediščinskih in krajinskih vrednot. Primernejše so lesene konstrukcije in konstrukcije temne barve ter črne mreže (betonski in pocinkani stebri ter živo zelene in bele mreže vidno bistveno izstopajo v krajinski sliki).

Pri nadaljnjem/podrobnejšem usmerjanju dejavnosti v prostoru se **kmetijska zemljišča v največji možni meri varuje pred razvrednotenjem in pozidavo ter s tem dosega primerno stopnjo samooskrbe s hrano v državi**. Gre za temeljno strateško izhodišče, ki izhaja iz kmetijskih zemljišč (tal) kot omejenega naravnega vira. Ključna niso le za pridelavo hrane in izvajanje kmetijske dejavnosti, temveč zagotavljajo delovna mesta neposredno in posredno, predstavljajo prostor različnim rastlinskim in živalskim vrstam ter sooblikujejo podobo podeželske krajine, ki nudi prijetno bivalno okolje in privablja obiskovalce. Pri načrtovanju se upoštevajo strokovne podlage s področja kmetijstva – predlog območij trajno varovanih (TVKZ) in ostalih kmetijskih zemljišč po občinah.¹⁵

Poseben ukrep ohranjanja mozaične krajine in kmetijstva je **preprečevanje zaraščanja (kmetijskih) zemljišč**. Uredba o izvajanju ukrepa odpravljanje zaraščanja na kmetijskih zemljiščih (Ur. l. RS, št. 111/23 in 44/24), s katero se z nepovratnimi sredstvi preko javnih razpisov spodbuja nosilce kmetijskih gospodarstev k odpravljanju zaraščanja na kmetijskih zemljiščih s ciljem ponovne vzpostavitve kmetijskih zemljišč, primernih za kmetijsko pridelavo. Uredba je splošen predpis, s katerim se ureja ukrep odpravljanja zaraščanja na kmetijskih zemljiščih na območju celotne države in ni krajevno omejena. Vlagatelj je lahko vsak, ki izpolnjuje pogoje ob oddaji vloge. Upravičene površine so vsa zemljišča, ki so v prostorskem načrtu lokalne skupnosti po namenski rabi prostora opredeljena kot kmetijsko zemljišče in so v skladu z zakonom, ki ureja kmetijstvo, v evidenci dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč vpisana kot "zemljišče v zaraščanju" ali "drevesa in grmičevje". Zaraščanje je lahko tudi sprejemljiv proces, npr. na območjih varstva vodnih virov. Nasprotno pa je kot nezaželen proces mišljen tam, kjer je cilj ohranjati pridelavo hrane, poseljenost podeželja, krajine, kar pa zahteva vzdrževanje, ki ga je moč doseči s kmetijsko dejavnostjo. Na takšnih območjih je smiselno preprečevati spreminjanje namembnosti kmetijskih zemljišč v nekmetijska oziroma se zavzeti za ponovno aktivacijo kmetijske rabe na kmetijskih zemljiščih v zaraščanju.

Vzpodbuja se izvajanje konkretnih akcij, predvsem v povezavi z Skupno kmetijsko politiko (povečevanje vpisa KOPOP) ter razvoj vsebin iz SKP

(plačila za izvajanje ukrepov iz načrtov upravljanja zavarovanih območij in neproizvodne naložbe).

Znotraj **prednostnih območij ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove posameznih habitatnih tipov** se kmetijska dejavnost izvaja v skladu z varstvenimi režimi in na podlagi načrtov upravljanja (glej poglavje 4.5 in karto Usmeritve za ohranjanje narave). To so območja kmetijskih zemljišč znotraj kulturne krajine dna kraških polj (na širšem območju izvirnega in ponornega pasu z obvodnim prostorom reke Unice na Planinskem polju), krajine presihajočih jezer (območje Cerkniškega jezera in njegovega oboda) in gozdnatega hribovja (ovršni del Slivnice). Na teh območjih se z namenom ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove posameznih habitatnih tipov izvede tudi odkup/zakup površin. Podrobnejši načini gospodarjenja z zemljišči in ureditev paše na občutljivejših območjih glede na ekološke zahteve varovanih vrst in habitatnih tipov se določi z načrtom upravljanja zavarovanih območij. Posebno opozorilo velja glede regulacije paše na Planinskem polju, kjer je v zadnjih letih prišlo bistvenih sprememb habitov (problem je teža živali in gnojenje pašnikov). V dogovoru s kmetijami, bi bilo smiselno opredeliti območja, kjer se prednostno izvaja paša govedu, alternativa bi lahko bila preusmeritev na drobnico.

Paša na kmetijskih površinah in traviščih z živo vegetacijo na Planinskem polju, grič Jakovica v ozadju

Na celotnem območju KZ se znotraj sklenjenih kmetijskih površin zagotavlja **posamezna drevesa, skupine dreves in živo vegetacijo/omejke** z upoštevanjem širšega krajinskega konteksta posameznega krajinskega tipa. Na prehodnih naseljih v kulturno krajino se obnavljajo **ekstenzivni travniški sadovnjaki**. Uporabijo se stare sorte sadnega drevja. Na območjih, kjer je bila ob **vodotokih gozda in grmovna vegetacija** izkrcena, se ta ponovno revitalizira.

Načrtuje se **ohranitev/obnovo kalov** (mlak, lokev), ki se namenjajo ohranjanju biotske raznovrstnosti in tradicionalni rabi (napajanje živali) ali drugim dejavnostim (obnova upošteva načela varstva narave: ohranjanje položnih brežin, suhozidov, naravne zarasti ipd.).

¹³ Ohranjanje krajinskih značilnosti podpira ukrep Skupne kmetijske politike IRP22 Neproizvodne naložbe, povezane z izvajanjem naravovarstvenih podintervencij SN 2023-2027.

¹⁴ MKGP je v izhodiščih za pripravo priporočil in vzorčnega primera KZ za RPP (2004) opozoril, da so po Zakonu o kmetijskih zemljiščih (Ur. l. RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D, 79/17, 44/22 in 78/23 – ZUNPEOVE, v nadaljevanju ZKZ) rastlinjaki lahko »grajeni« oziroma so kvalificirani kot

stavbe za rastlinsko pridelavo ter se na kmetijska zemljišča lahko umeščajo v skladu s 3.č členom ZKZ. Če pa investitor postavlja rastlinjak, ki je kot celota dan na trg kot proizvod, ki izpolnjuje zahteve iz predpisov, ki urejajo splošno varnost proizvodov, ter je način pridelave neposredno vezan na kmetijsko zemljišče (rastlinjak prefabrikat), veljajo določbe 3.čb člena ZKZ o pomožno kmetijsko-gozdarski oprepi. Po tolmačenju MKGP lokalne skupnosti v prostorskih aktih glede postavitve kmetijsko-gozdarske opreme ne morejo predpisati dodatnih pogojev. Vsa kmetijsko-gozdarska oprema naj bi se lahko postavljala na kmetijskih zemljiščih neposredno v skladu z ZKZ in ne glede

na določbe prostorskih aktov lokalnih skupnosti. Takšno tolmačenje je sporno z vidika poseganje v pristojnost lokalne skupnosti glede urejanja prostora, celovitosti prostorskega načrtovanja ter v konkretnem primeru tudi glede uresničevanja ciljev varstva narave in kulturne dediščine ter, kolikor je znano izdelovalcu KZ, še vedno ni usklajeno z MNVP.

¹⁵ <https://www.gov.si/teme/varstvo-kmetijskih-zemljisc/strokovne-podlage-s-podrocja-kmetijstva/>

Če obstaja potreba za **preselitev kmetij**, naj se lokacije išče celovito, s principi in postopki prostorskega načrtovanja (analiza širšega prostora tako z vidika ranljivosti kot primernosti ter priprava predlogov potencialno ustreznih lokacij). Osredotočanje na lokacije izključno na podlagi lastništva ni ustrezen pristop, vključiti je treba tudi vzode zemljiške in kmetijske politike (npr. z zamenjava zemljišč). Upoštevati je treba tudi dejstvo, da velikokrat ne gre za tradicionalno kmetijo, temveč za kmetijsko proizvodni (industrijski) kompleks, ki ima svoje prostorske in okoljske zahteve. Ni pa tradicionalne kmetijske dejavnosti v prvenstveno ruralnem okolju mogoče smatrati kot motečega elementa v primeru samo zato, ker se deli vasi in naselij s prišleki spreminjajo v spalna naselja.

Gozdarstvo

Gozdovi se ohranjajo kot ključni nosilci ekološke stabilnosti, varovalne funkcije tal in voda ter krajinske identitete prostora. Gospodarjenje z gozdovi se izvaja trajnostno, z upoštevanjem večnamenskosti – proizvodne, varovalne in rekreacijske funkcije. Posebna pozornost se namenja ohranjanju gozdnih robov, obvodnih gozdov in zaplat gozda v mozaični krajini, ki pomembno prispevajo k biotski raznovrstnosti in blaženju podnebnih ekstremov. Krčitve gozda za druge rabe niso dopustne, razen če gre za prevladujoč javni interes, skladno s področnimi predpisi. Gozdne maske (teh območij ni mogoče obnoviti) se ne širi na območja zaraščajočih travnikov in pašnikov. Z nekaterih območij naj se gozdno masko umakne skladno z načrtom upravljanja zavarovanih območij, kjer se določijo območja potencialne obnove travnikov in pašnikov (glej poglavje 4.5).

Določi se območja gozdov, ki bi jih bilo smiselno prepustiti naravnemu razvoju in se načrtuje odkup ter drugi ukrepi (glej poglavje 4.5).

Lovstvo in ribištvo

Upravljanje populacij divjadi in rib se izvaja v skladu z varstvenimi režimi zavarovanega območja ter cilji ohranjanja narave. Ohranja se mirnost ključnih habitatov, zlasti na območjih gnezdenja, prezimovanja in razmnoževanja vrst. Ribiško upravljanje na vodotokih in presihajočih vodnih telesih temelji na ohranjanju naravne dinamike vodnega režima in avtohtonih vrst. Lovne in ribolovne dejavnosti se prostorsko in časovno usklajujejo z drugimi rabami prostora ter z nosilnostjo okolja.

Ribištvo kot tradicionalna dejavnost v tem prostoru z vidika varstva narave ni sporna, čeprav so vsi jezovi, namenjeni tej dejavnosti na Cerkniskem polju, nezakonito zgrajeni. Razvoj ribiškega turizma zahteva več infrastrukture, vlaganje (tudi tujerodnih) vrst rib v vodotoke in morebitno spreminjanje hidrološkega stanja polj (želja po večji vodnatosti vodotokov, poseganje v sezonsko razporeditev vode), kar že in bi lahko še bolj negativno vplivalo na naravovarstvene vsebine (na Cerkniskem polju sicer bolj kot na Planinskem polju). Tako so z vidika ohranjanja narave sprejemljive le oblike ribolova, ki so skladne z naravnimi danostmi, naravovarstvenimi vsebinami območja ter z ribiško gojitvenimi načrti

(zasledovanje naravnih ekosistemov in lokalno značilnih ihtiocenov). Glej tudi zapis o mirnih območjih v poglavju 4.5.

Poseganje v varstvene revirje in drstišča je prepovedano, novi posegi niso več dovoljeni (Zakon o sladkovodnem ribištvu (ZSRib), Uradni list RS, št. 61/06 in 56/25).

Vsak poseg v ribiški okoliš mora biti načrtovan in izveden na način, ki v največji meri zagotavlja ohranjanje rib, njihove vrstne pestrosti, starostne strukture in številčnosti (19. člen ZSRib) tako, da se struge, obrežja in dna vodotokov ohranja v čim bolj naravnem stanju, da se ohranja obstoječa dinamika, hidromorfološke lastnosti in raznolikost vodotokov, da se objekti gradijo na način, ki ribam omogoča prehod ter da se ohranja naravna osenčenost oz. osončenost struge in brežin.

Zaradi izjemne občutljivosti območja z visoko naravovarstveno vrednostjo tudi v svetovnem merilu se na Planinskem polju in Cerkniskem polju predvideva ureditev dostopov za ribolov z režimom ustavitve motornega prometa (urejenimi parkirišči) na obodu. Dostopi (za potrebe upravljanja) se uredijo v skladu z usmeritvami za prednostna območja ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove posameznih habitatnih tipov ter območja mirnih con vrst (glej poglavje 4.5 in karto Usmeritve za ohranjanje narave) ter usmeritve za posamezna problemska območja (glej poglavje 4.6).¹⁶

Upravljanje z vodami

Upravljanje z vodami temelji na ohranjanju naravne dinamike kraškega vodnega sistema, zlasti retencijske funkcije Cerkniskega in Planinskega polja ter povezanosti z Rakovim Škocjanom. Ohranja se poplavni prostor in preprečuje posege, ki bi zmanjševali poplavno varnost ali poslabševali vodni režim. Prednost imajo sonaravni ukrepi (renaturacije, ohranjanje mokrišč, obvodne vegetacije). Načrtovanje dejavnosti v prostoru mora upoštevati hidrološko občutljivost kraškega sistema ter podnebne spremembe, ki povečujejo frekvenco hidroloških ekstremov.

Poselitev

Sistem poselitve (omrežje naselij) ostaja v okvirih določenih s posameznimi OPN-ji. Nova poselitev se usmerja zlasti v Cerknico, Rakek, Unec (s Slivicami in Ivanjim selom), Planino in Laze, naselja z večjim potencialom za notranji razvoj so Begunje pri Cerknici, Goričice, Grahovo, Ivanje selo, Lipsenj, Martinjak, Zelše ter Grčarevec. Ohranjanje prepoznane značilnosti tradicionalne poselitve ter zagotavlja vzdržan in skladen prostorski razvoj z zaokrožanjem naselij, racionalno izrabo zemljišč in preprečevanjem razpršene gradnje (ta v obravnavanem območju v primerjavi z drugimi deli Slovenije ni prepoznana kot večji problem).

Prenova obstoječega stavbnega fonda ter novogradnja na mestu prej odstranjenih stavb (*angl. brownfield*) naj ima prednost pred novogradnjo na nezazidanih stavbnih zemljiščih in predvsem pred spreminjanjem primarne namenske rabe v stavbna zemljišča (*angl. greenfield*). V ta namen se pristopa k izvedbi ukrepov povezanim s problematiko

pridobivanja in prenove teh stavb – organizacijski, arhitekturni in gradbeno tehnični, pravni in finančni pomoči, predvsem mladim družinam in ranljivim posameznikom (glej poglavji 4.4 in 5.2).

Pri nadaljnjem razvoju poselitve se stremi k **odličnosti urbanističnega, arhitekturnega in krajinskega oblikovanja** – kakovosti javnega prostora, gradnje stavb in urejanja zunanega bivalnega prostora (glej poglavje 4.4), upošteva varovane značilnosti in potencialne kulturne dediščine (glej poglavje 4.5) ter razvija javno kulturno infrastrukturo.

Potencial za boljšo ureditev javne površine ob vaškem vodnjaku, Lipsenj

Poslovne in proizvodne dejavnosti

Poslovne in proizvodne dejavnosti (industrijo, obrt, trgovino, logistiko) se do zaposlitve prednostno usmerja v **Industrijsko cono Podskrajnik**, vključno s širitvijo v območje kamnoloma Zelše, ki se ga postopno sanira. Poveže se stari in novi del cone Podskrajnik, zgradi notranjo napajalno in povezovalno cestno ter ostalo infrastrukturo. Na AC omrežje se jo naveže preko obvoznice južno od Rakeka. Na ta način se izboljša dostopnost, notranja komunikacija in hkrati komunalno opremljene nove razvojne površine. Cona se preoblikuje v zgledno urejeno poslovno proizvodno območje in izvaja njena notranja optimizacija (npr. povečuje višinske gabarite, racionalizira manipulacijske in parkirne površine) in ozeleni obod.

Dolgoročno se širi/zaokroža njen **jugozahodni rob**. Takšna usmeritev izhaja iz dejstva, da so možnosti odpiranja novih tovrstnih con v regiji zelo omejene. Širitev v druge smeri ni izvedljiva/sprejemljiva – proti severu zaradi strmega pobočja, proti vzhodu in jugu zaradi posega v kulturno krajino Cerkniskega jezera (EID 1-16286) in kmetijska zemljišča z visokim bonitetnim razredom (med 65 in 69), proti jugu tudi arheološko najdišče Podskrajnik - Bronastodobna naselbina Lopatni hrib (EID 1-29693) ter v smeri proti zahodu zaradi posega v migracijski koridor velikih zveri. Predlagano območje je v KZ določeno okvirno – jugozahodno od predvidene trase obvoznice Rakek, ki zaobjame jugozahodni vogal obstoječe cone. Podrobneje bo širitev in presoja njene sprejemljivosti opredeljena v okviru spreminjanja in dopolnjevanja OPN.

¹⁶ Usmeritve Zavoda za ribištvo, da se na celotnem območju vodotoka/vodnega telesa dovoljuje dostop vozilom za potrebe izvajanja ribiškega upravljanja/ribolova, zato ni mogoče upoštevati.

IC Podskrajnik: območje možne širitve/zaokrožitve jugozahodnega roba

Predlog upošteva vse okoliške omejitve in načelo enakomerne razporeditve vplivov nanje:

- migracijski koridor velikih zveri: širitev je predlagana samo v skrajnem robu koridorja, kot nadaljevanje linije obstoječe cone;
- arheološko najdišče Zelše - Arheološko območje Stražnik (EID 1-10986): po toponimu in izoblikovanosti terena je hrib Stražnik potencialno arheološko najdišče – gradišče, širitev je predlagana v vzhodni del najdišča, predlaga se izvedba predhodnih arheoloških raziskav, s katerimi se ugotovi možnosti posega;
- razgibanost reliefa: teren se dviguje v smeri širitve, ki je predlagana na območju manjše razgibanosti terena, izravnava terena bi bila namenjena pridobivanju mineralne surovine (na ta način se prepreči odpiranje/širitev kamnoloma na neki drugi lokaciji), širitev bi bilo možno izvesti tudi na različnih kotah terena, z ohranjanja raščenege terana znotraj cone – vmesnih zelenih površin, s katerimi bi se zakrilo višje ležeče objekte;
- kmetijska zemljišča: širitev je predlagana na območju zemljišč z nizkim bonitetnim razredom (med 32 in 56);
- vodovarstvena območja: predlagana širitev na jugovzhodnem delu posega v načrtovan VVO II Malni (v to cono sicer sodi celotno Cerkniško polje s Cerknico in južnim delom obstoječe IC Podskrajnik);
- bližina vasi Zelše: upoštevano je ohranjanje zelenega ločilnega pasu.

Dolgoročni možnosti za manjši poslovni/gospodarski coni sta dve. **Območje med Uncem in AC južno od regionalne ceste** bi zaokrožilo Unec v smeri AC, kar je ocenjeno kot boljša rešitev in še realna umestitev cone v primerjavi z odpiranjem neke povsem nove cone nekje na Rakovsko-Unškem polju (v zeleni bližini AC priključka). Šlo bi za precej majhno cono, katere izvedljivost bi bilo treba preveriti s:

- sprejemljivostjo posega v arheološko najdišče Unec - Antično grobišče (EID 1-10986) – predhodnimi arheološkimi raziskavami;
- zagotavljanjem odmika od AC – omogočanjem izvedbe morebitnega dodatnega pasu;
- sprejemljivostjo v lokalnem okolju – ločilnim zelenim pasom med cono in Uncem ter ustrezno ureditvijo stika z regionalno cesto ter vstopa v Unec (cona ne sme narekovati slabega prvega vtisa vstopa v širše območje Cerkniškega in Planinskega polja).

Območje tovarne železniške postaja Rakek, ki se opusti po izgradnji nadgrajene železniške proge. Urejanje območja bo v pristojnosti OPN Cerknica, z dosegljivim lastništvom in potencialom za razvoj poselitve. Območje s podolgovato obliko bo zahtevalo svojevrstno urbanistično

rešitev, vendar ga bo možno vseeno razviti v poslovno stanovanjsko območje (območje centralnih dejavnosti). Ocenjeno je, da v to območje proizvodne dejavnosti ne sodijo.

Območja IC Podskrajnik, med Uncem in AC ter tovarne železniške postaje Rakek so opredeljena kot problemska območja, ki se jih obravnava podrobneje (glej poglavje 4.6.).

V razpravi o širjenju območij poslovnih in proizvodnih dejavnosti je bila kot alternativa večkrat izpostavljeno območje nekdanjega **Bresta v Cerknici**. Dejansko to ni zapuščeno območje, temveč so objekti že v uporabi za različne poslovne dejavnosti (trgovine, skladišča). Prestrukturiranja območja v kratkem ni pričakovati. OPN Cerknica določa to območje kot osrednje območje centralnih dejavnosti v urbanih naseljih (CUu), Ocenjeno je, da proizvodne dejavnosti ne sodijo v središče Cerknice. Zaradi tega je treba poleg izkoriščanja obstoječih gospodarskih/poslovnih con dolgoročno razmišljati tudi o dodatnih možnostih.

Turizem in rekreacija

(glej karto Zeleni sistem: kulturno družbene vsebine / razvoj turizma in rekreacije)

Trajnostno upravljanje turizem v kontekstu uravnovešenega ohranjanja, vzdrževanja in celovitega upravljanja prepoznavnega prepleta naravne in kulturne krajine območja KZ predstavlja pomembno podporno dejavnost, ki prispeva k ohranjanju narave in kulturne dediščine, zaposlitvenim možnostim lokalnega prebivalstva in gospodarski vitalnosti prostora. Vse turistične ureditve in nadgradnje se načrtujejo in umeščajo ob upoštevanju varstvenih ciljev in nosilne zmogljivosti prostora, zlasti na območju Cerkniškega in Planinskega polja ter Rakovega Škocjana, pri čemer se zagotavlja usklajen razvoj različnih dejavnosti v prostoru. Turistične ureditve se prednostno umeščajo izven ali na rob najbolj občutljivih območij varstva narave, na izbranih lokacijah pa se omogoča nadzorovana in interpretacijsko podprta raba prostora.

Usmerjanje ponudbe in obiska

Upravljanje obiskov se izvaja kot celovit sistem, ki vključuje usmerjanje obiskovalcev prek vstopnih točk, razpršitev obiskov v manj obremenjena območja ter razvoj ustrezne infrastrukture in informacijskih rešitev, ki omogočajo učinkovito varstvo narave in kakovostno interpretacijo in doživetje prostora. Območje povečanega pritiska, kjer je sezonsko zaznana preobremenjenost posameznega območja in so potrebe po ureditvi vstopnih točk, poti ter ureditev parkiranja, so deli Cerkniškega polja, Slivnica, Rakov Škocjan in južni del Planinskega polja. Na območjih z izrazito ranljivostjo (mirna območja, gnezditvene lokacije, območja sezonskih plovbnih režimov) se, z namenom preprečevanja motenja in uničevanja živali in rastlin, vpelje prostorsko in časovno prilagojene režime obiskovanja, ki temeljijo na spremljanju stanja naravnih procesov in nosilnih zmogljivosti. Ta območja se lahko za obisk tudi zapre.

Nadaljuje se z urejanjem **mreže informacijskih in izhodiščnih turističnih točk**. Sistem vstopnih in izhodiščnih točk predstavlja ključno orodje za aktivno upravljanje obiskov, razpršitev turističnih tokov ter usmerjanje razvoja turistične ponudbe. Z njimi se opredeli vstopne v naselja in v

posamezna turistična območja (uredi parkirišča ali označi, kje in kako je parkiranje dovoljeno, vzpostavi informacijska in usmerjevalna infrastruktura ter omogoči osnovne storitve za obiskovalce). Uvede se jasna hierarhija in funkcionalna vloga vstopnih točk, ki predstavljajo ključno orodje za usmerjanje obiskovalcev tudi v manj obremenjena območja (npr. Slivnica, Menišija, obrobna naselja, območja ob Planinskem polju ipd.) ter za nadzor nad kroženjem po glavnih turističnih točkah. Vstopne točke delujejo kot mesta informiranja, usmerjanja in razpršitve obiskovalcev ter kot nosilci osnovne turistične infrastrukture. Informacijske točke, ki hkrati delujejo kot izhodiščne točke, imajo višji rang in lahko vključujejo informacijske objekte, sanitarije, večja parkirišča ter na ključnih lokacijah tudi prisotnost osebja. Ključne vstopne in izhodiščne točke se vzpostavljajo na območjih Cerknice, Dolenjega in Gorenjega jezera, Slivnice, Rakovega Škocjana, Unca ter Planine, pri čemer se njihova natančna umestitev in funkcionalna vloga prilagajata potrebam upravljanja obiskov. Izhodiščne točke so razporejene na obodih turistično in rekreativno privlačnih območij (naravnih in kulturnih znamenitosti, pohodniških območij) ter omogočajo razvoj spremljajoče turistične ponudbe in storitev.

Center za obiskovalce Cerkniško jezero, primer dobre arhitekturne in turistično informacijske prakse

Razvija se **mreža turističnih območij in doživetij**, ki temeljijo na naravnih in kulturnih danostih ter omogočajo razpršitev obiskov, letoletno uporabo prostora in razvoj turističnih produktov višje dodane vrednosti. Doživetja se razvijajo kot celoviti turistični produkti, ki povezujejo naravo, kulturno dediščino, lokalno ponudbo in interpretacijo prostora (npr. vedute, opazovanje živali, pedagoški in raziskovalni programi, aktivno doživljanje narave, izkušnje snovne in nesnovne kulturne dediščine, območja tišine, moči in zdravja). Upoštevalo se naslednje usmeritve:

- razvoj turistične in rekreacijske infrastrukture se prilagaja nosilni zmogljivosti prostora ter zagotavlja ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravnih vrednot, kulturne dediščine in kulturne krajine;
- razvija se povezano omrežje turistične ponudbe, ki povezuje ponudnike znotraj (razširjenega območja) NRP in širše regije ter omogoča oblikovanje celovitih turističnih produktov;
- spodbuja se razvoj lokalnih produktov, domače in umetne obrti ter njihovo vključevanje v turistično ponudbo;
- spodbuja se razvoj prireditev in programov, ki prispevajo k letoletni ponudbi, interpretaciji prostora in razpršitvi obiskov.

Kolesarske in pešpoti

Informacijske in izhodiščne točke ter turistična območja povezuje **mreža tematskih, kolesarskih, peš in drugih (npr. konjeniških) rekreacijskih poti**, ki predstavlja ključno infrastrukturo za usmerjanje obiskov in razpršitev turističnih tokov. Upravljanje mreže poti temelji na njihovem evidentiranju, kategorizaciji ter usmerjenem vzdrževanju, s čimer se zagotavlja dolgoročno kakovost infrastrukture in nadzor nad rabo prostora.

Mreža poti se razvija kot funkcionalno povezan sistem, ki omogoča dostop do ključnih območij ter njihovo medsebojno povezovanje. Prednostno se ureja ter uporaba spodbuja na obstoječih poteh, pri čemer se njihova kakovost, varnost in interpretacija nadgrajujejo. Umeščanje novih poti se omejuje in presoja glede na nosilno zmogljivost prostora ter vplive na naravo in rabo prostora, pri čemer se prednostno izkorišča obstoječe poti in njihovo nadgradnjo (npr. zapolnjevanje manjkajočih odsekov ali izboljšanje povezav). Trasiranje povsem novih poti ni sporno samo zaradi vplivov naravo in rabo prostora (odpiranja prostora, v katerem množični obisk ni zelen), temveč povečevanje obsega poti povečuje tudi problem vzdrževanja. Izjemoma se lahko razvijajo nove tematske poti, zlasti tam, kjer prispevajo k interpretaciji kulturne dediščine, npr. arheološke dediščine in dediščine Rapalske meje (glej poglavje 4.5) in k razpršitvi obiskov.

Prednostno se obnovijo tematske poti Rakovega Škocjana. Vzpostavi se povezavo med zankama učne interpretacijske poti po Planinskem polju z ureditvijo usmerjevalne infrastrukture za obiskovalce.

Vzpostavi se urejeno povezavo med Cerkniskim jezerom, Rakovim Škocjanom in Planinskim poljem (z vmesno navezavo na območje Unške koliševke), ki skupaj tvorijo osrednji rekreativni in doživljajski sistem območja. Pri tem se obstoječe poti smiselno prilagajajo, nadgrajujejo in usmerjajo ob aktualna središča in doživetja. Povezava bi pomenila notranji obroč (skupaj s potjo med Centrom za obiskovalce ob Dolenjem jezeru ter Otoškimi vrhom in/ali Lazami) oziroma navezavo (med Rakovim Škocjanom in Ravbarjevim stolpom mimo gradu Haasberg) na **Veliko Krpanovo pot**. To je pot z dolgoletno tradicijo, ki pa potrebuje oživetev. Dele poti, ki niso več aktualni (kjer ob njej ni turistične ponudbe ali doživetij), bi kazalo prestaviti ob aktualna središča in doživetja (npr. Dom na Slivnici, Planinsko polje, dediščino Rapalske meje).

Mreža kolesarskih poti (glej poglavje Promet) vključuje tudi ustrezen podporni sistem (točke za izposojanje koles, servisne točke, e-polnilnice), ki se umešča na ključne lokacije in v povezavi z obstoječo turistično in storitveno ponudbo.

Velika Krpanova pot, smerokaz

Turistične nastanitve

Turistične nastanitve se razvijajo v skladu s Smernicami za investicije v turistične nastanitve na območju Notranjskega parka (november 2025). Razvoj temelji na povečanju kakovosti in dodane vrednosti ter na zagotavljanju ekonomsko vzdržnega obsega in celoletnega poslovanja. Prednostno se razvijajo kakovostne, butične in lokalnemu okolju prilagojene nastanitvene kapacitete različnih velikosti, vključno z manjšimi enotami, butičnimi hoteli ter razpršenimi oblikami (npr. eco-resorti z dopolnilnimi enotami, kot so glamping), ki temeljijo na nizki gostoti pozidave, visoki kakovosti oblikovanja in skladnosti s krajino.

Razvoj nastanitvenih kapacitet se prednostno usmerja v naselja (v povezavi z njihovo prenovo, vključno s prenovo kulturne dediščine) ter na lokacije izven najbolj občutljivih naravovarstvenih območij, ob hkratnem zagotavljanju upravljanega dostopa do naravnih območij. Večje in programsko kompleksnejše nastanitvene ureditve se umeščajo na ustrezna stavbna zemljišča, kjer je mogoče zagotoviti ekonomsko vzdržnost, ustrezno infrastrukturo in nadzor nad obremenitvami prostora.

Zaradi zagotavljanja zadostnih kapacitet in funkcionalnosti destinacije se razvijajo tudi srednje velike nastanitvene kapacitete ter razpršeni turistični kompleksi, ki omogočajo kakovostno in časovno razpršeno uporabo skozi vse leto ter temeljijo na višji dodani vrednosti in upravljanem obisku.¹⁷

Posebna oblika razvoja je **razpršeni hotel**, ki temelji na uporabi obstoječih stavb v naseljih in njihovi prenovi za turistične namene. Koncept, ki ga poznajo predvsem v Italiji,¹⁸ gradi na spoštovanju lokalne kulturne tradicije in na okoljski vzdržnosti. Je priložnost za razvoj turizma, ki je bolj po meri kraja in blaginje prebivalcev (Priročnik za vzpostavitev združnega razpršenega hotela, 2017). Za njegovo vzpostavitev je potrebno zagotoviti enotno upravljanje, skupne standarde kakovosti, povezano trženje ter vključevanje lokalnega prebivalstva in ponudnikov, s čimer se spodbuja ohranjanje poselitve in kulturne dediščine.

Lokacije, obliko in obseg nastanitvenih kapacitet se določa na podlagi celovite analize dejavnikov v prostoru, vključno z naravovarstvenimi, pri čemer se razvoj usmerja v preprečevanje množičnih in nekontroliranih oblik turizma ter v spodbujanje kakovostnega, usmerjenega in upravljanega obiska. Novi posegi v zavarovanih in naravovarstveno najbolj občutljivih območjih (Cerkniško in Planinsko polje, Rakov Škocjan)¹⁹ se omejujejo.

Polhova hiša v Goričah – primer zgledno urejene turistične nastanitve v kulturnem spomeniku lokalnega pomena (<https://dormousehouse.eu>)

Hiša dobrega oddiha v Podslivnici – dober primer sodobne, vendar na tradicionalnem graditeljstvu zasnovane turistične nastanitve (<https://hisa-zdravega-oddaha.com>)

¹⁷ Upoštevač, da na širšem območju Cerknice sedaj ni možno skupaj prenočiti za avtobus turistov, je smiselno, poleg že predvidenega novega hotela v Grahovem, razvoj tudi nekoliko večjega turističnega objekta/kompleksa. Investicijo se lahko usmeri v eno od območij že opredeljenih stavbnih zemljišč, izven naravovarstveno in krajinsko pomembnih območij:

(1) območje Marofa, ki je z OPN Cerknica opredeljeno kot območje za turizem (BTn), vendar izvedba ni možna zaradi aktivne farme;

(2) območje ob bencinski črpalki v Cerknici, z OPN prav tako opredeljeno kot območje za turizem (BTn);

(3) Večje nepozidano stavbno zemljišče na severnem robu Cerknice, ki je z OPN opredeljeno kot splošno stanovanjsko območje (SS), torej bi bilo v ta namen prej spremeniti namensko rabo (takšna sprememba ne bi smela biti sporna, ker gre za spremembo znotraj stavbnih zemljišč).

¹⁸ <https://www.alberghidiffusi.it/>

¹⁹ Izjema je prenova Hotela Rakov Škocjan v okviru določil veljavnega OPN.

Počivališča za avtodome

Počivališča za avtodome (PZA) se razvijajo kot dopolnilna oblika nastanitve, predvsem v povezavi z obstoječimi turističnimi ponudniki. Za tranzitne goste se umeščajo na prometno dostopne lokacije (npr. v bližini AC priključka Unec in širšega območja gradu Haasberg), ob upoštevanju varstva kulturne dediščine in narave. Posebna pozornost se namenja ustreznemu odvajanju in čiščenju odpadnih voda ter zagotavljanju osnovne infrastrukture in nadzora nad uporabo.

Informacijska infrastruktura

Vzpostavi se centralni sistem za **upravljanje podatkov**, ki vključuje podatke o naravnih razmerah (vodostaj, sezonske zapore), prometu, zasedenosti parkirišč in poti ter omejitvah na zavarovanih območjih. Sistem se poveže z informacijskimi točkami, spletnim mestom destinacije in drugimi platformami ter omogoča sprotno informiranje obiskovalcev in upravljavcev. Sistem predstavlja ključno orodje za aktivno upravljanje obiskov, usmerjanje turističnih tokov in razpršitev obremenitev.

Implementirajo se **dinamični prikazovalniki in digitalne informacijske točke** na vstopnih točkah (npr. Dolenje Jezero, Rakov Škocjan, Gorenje Jezero, Planina), ki prikazujejo aktualno zasedenost in predlagajo alternativne, manj obremenjene lokacije. S tem se obiskovalce usmerja v časovno in prostorsko bolj razpršeno uporabo območja ter izboljšuje kakovost njihove izkušnje. Posebna pozornost se namenja njihovemu oblikovanju, skladnosti s krajinskimi značilnostmi in arhitekturo objektov.

Promet

Prometno omrežje ostaja v okvirih določenih s strateškimi dokumenti s področja razvoja prometa na državni ravni in s posameznimi OPN-ji ter konceptom trajnostne mobilnosti opredeljenim v RPP.²⁰ V povezavi z zasnovo razvoja in varstva v KZ pa je opozorjeno na naslednje konkretne prometne ureditve:

Regionalna cesta R1-212 Unec–Žlebič

Krepi (na kritičnih odsekih rekonstruira) se regionalna cesta R1-212 Unec–Žlebič, ki je z osnutkom Zasnove prostorskega razvoja Slovenije 2025-2050 (november 2025) opredeljena kot koridor za boljše dostopnost (središča 3. in 4. ravni) in odpornost v primeru izrednih dogodkov. Z obvoznima cestama se prometno razbremenijo Cerknica in Rakek.

Prostorski izvedbeni akt za **obvozno cesto Cerknice** je že v pripravi, s to KZ se predlaga širše krajinsko urejanje prostora te ceste, ki bo določila nov rob Cerknice.

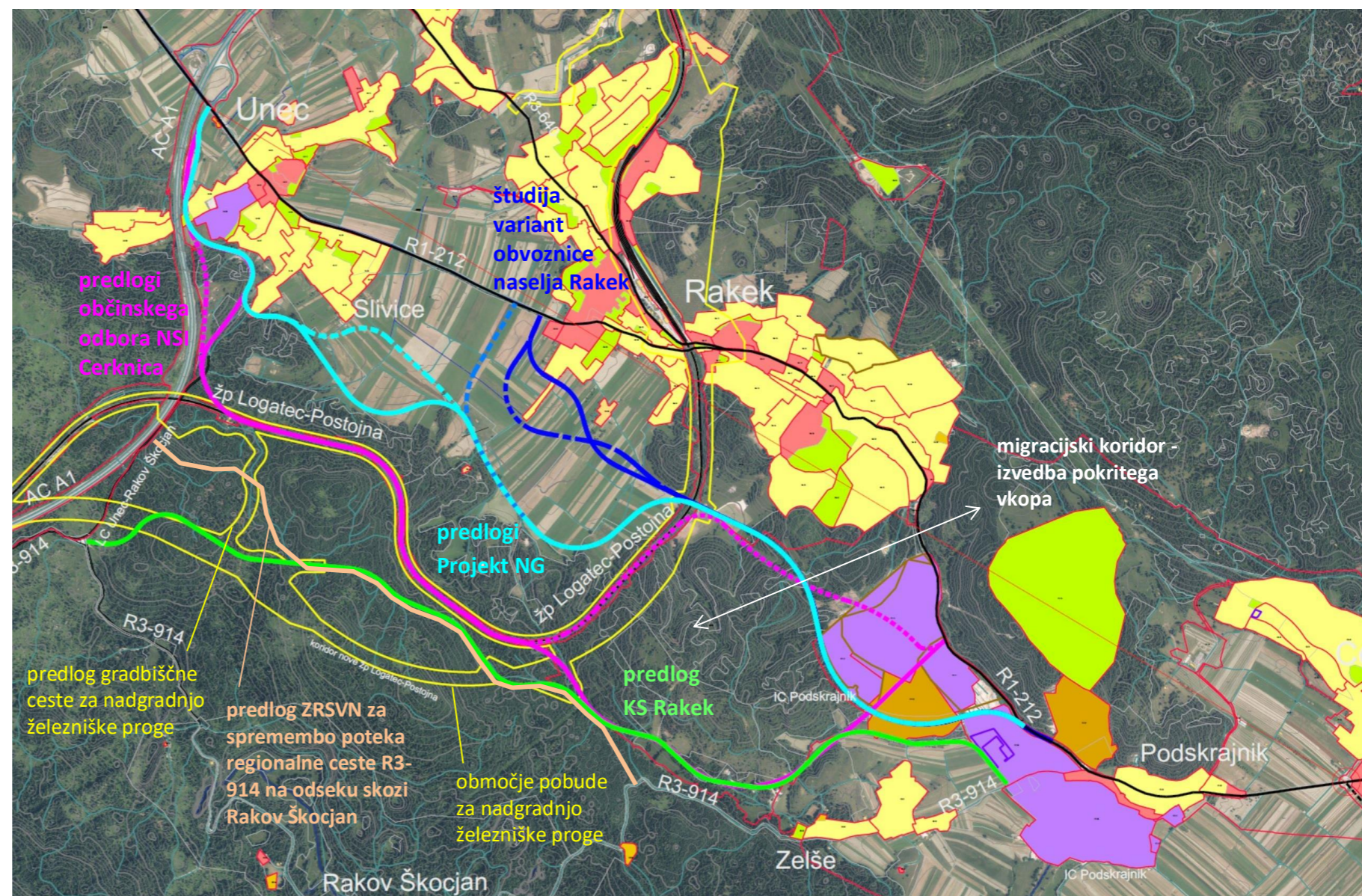
Variante obvoznice naselij Unec in Rakek (Projekt d.d. Nova Gorica, 2026) in predlog za spremembo regionalne ceste R3-914 na odseku skozi Rakov Škocjan

²⁰ Zato posebne usmeritve za trajnostno mobilnost niso navedene. V izdelavi je tudi Regionalna celostna prometna strategija Zeleni kras, ki bo razvoj trajnostne mobilnosti naslovila podrobno.

Obvoznic naselij Unec in Rakek je prepoznana kot potrebna, predvsem za razbremenitev Rakeka in dobre navezave IC Podskrajnik, zato se pristopi k njenemu aktivnemu umeščanju v prostor. Do sedaj opredeljene variante so zbrane v dokumentu Obvoznic naselij Unec in Rakek, Idejna presoja (Projekt d.d. Nova Gorica, marec 2026). V gradivu so opredeljene variante (glej sliko spodaj):

- **študija variant obvoznice naselja Rakek** (temno modri trasi): varianti 1 in 2 sta že bili preverjeni (Študija variant obvoznice Rakek, 2010) in jim je lokalna skupnost do sedaj nasprotovala, nista pa bili sprejemljivi tudi z vidika varstva narave (varianti sicer predvidevata pokriti vkop na območju migracijskega koridorja). Varianti sta v primerjavi z ostalimi variantami zelo racionalni, omejeni na obvoz Rakeka;
- **predlogi občinskega odbora NSI Cerknica** (magenta trase): Občinski odbor NSI Cerknica je podal pobudo za izgradnjo »Notranjske razvojne osi« - za vzpostavitev povezovalne ceste na relaciji Unec–Žlebič. Na navedeni cestni povezavi se predlaga ukrepe, ki bi zagotovili prometno razbremenitev naselij Unec, Rakek, Cerknica, Bloke in Sodražica.

Trasa se naveže na AC priključek Unec. Na območju Unca sta predlagani dve varianti – prva v loku z blažjim vzdolžnim nagibom zaobide bližnjo vzpetino, druga pa s povečanim nagibom ali delnim pokritim vkopom prehaja preko vzpetine. Na tem delu je trasa vprašljiva zaradi posega v arheološko najdišče Unec - Antično grobišče (EID 1-10986), zmanjšala bi območje predlagane gospodarske cone med Uncem in AC. Med Uncem in Rakekom trasa izkorišča koridor obstoječe železniške proge ki se po nadgradnji proge opusti. Zaradi tega je njena izvedba časovno zelo oddaljena. V nadaljevanju, južno od naselja Rakek, je predlog trase prav tako oblikovan v dveh variantah. Prva predvideva potek ceste po trasi opuščene železnice do podvoza za lokalno pot ter nato navezavo na obstoječe cestno omrežje IC Podskrajnik. Druga predvideva potek preko gozdne ceste in severno od regionalne ceste R3-914 (smiselno bi jo bilo uporabiti) ter navezavo na obstoječe cestno omrežje IC Podskrajnik z jugozahoda. Obe varianti bi bilo na območju Podskrajnika smiselno voditi v koridorju že določenem z OPN;

- **predlog KS Rakek** (zelena trasa): trasa se odcepi od regionalne ceste R3-914 Unec-Postojna, deloma izkorišča gozdno cesto, v nadaljevanju poteka severno od regionalne ceste R3-914 in naselja Zelše ter nato po južnem obodu IC Podskrajnik (poseg v kmetijska zemljišča in arheološko najdišče Podskrajnik - Bronastodobna naselbina Lopatni hrib (EID 1-29693). Zaradi primerljivosti bi bilo v predlog treba zajeti še odsek cestne povezave med AC priključkom Unce in križiščem občinske ceste Unec-Postojna z regionalno cesto R3-914 ter jo uskladiti s potekom nadgrajene železniške proge. Zaradi odmika proti jugu je prometna učinkovitost variante vprašljiva. Predlog v začetnem delu sovпада s predlogom prestavitve regionalne ceste R3-914/2402 skozi Rakov Škocjan (glej v nadaljevanju);
- **predlogi Projekt d.d. Nova Gorica** (svetlo modre trase): v začetnem delu trasa sledi predlogu občinskega odbora NSI Cerknica, v nadaljevanju poteka vzdolž južnega roba Rakovško-Unškega polja ter se južno od naselja Rakek naveže na že predvideno traso po predhodni študiji variant preko območja IC Podskrajnik. Trase sicer smiselno sledi zaokroženim krajinskim območjem, vendar zahteva večji poseg v kmetijska zemljišča kot ostale variante. Prednost podvariate, ki se odcepi od regionalne ceste R1-212 pred Rakekom, je, da se izogne posegu v arheološko najdišče Unec - Antično grobišče (EID 1-10986), s pomikom proti robu polja, pa bi bilo možno nekoliko zmanjšati pose v kmetijska zemljišča.

Predlaga se korekcija evidentiranih variant z upoštevanjem vseh načrtovalskih zahtev in omejitev v prostoru (bolje izkoriščanje obstoječih in z OPN predvideni potekov cest, upoštevanje rešitev nadgrajene železniške proge, vključno z gradbiščnimi cestami, optimalno prometno navezovanje IC Podskrajnik, varovana in zavarovana območja, migracijski koridor, ki zahteva načrtovanje ustreznega prehoda za živali) in na enaki ravni projektne obdelave. Obravnavana vse variant je smiselna zaradi enakovredne in pregledne obravnave predlogov posameznih predlagateljev. Sočasno z reševanjem obvoznice Rakek se rešuje tudi prestavitev regionalne ceste R3-914/2402 skozi Rakov Škocjan (glej v nadaljevanju).

Izdela se **študija variant** z upoštevanjem Pravidnika o vsebini, obliki in načinu priprave državnega prostorskega načrta (Uradni list RS, št. 106/11, 61/17 – ZUreP-2, 199/21 – ZUreP-3 in 44/22 – ZVO-2) in dobre prakse s tega področja.

Regionalna ceste R3-914/2402 skozi Rakov Škocjan

Predlaga se sprememba poteka regionalne ceste R3-914 na odseku 2402 skozi Rakov Škocjan tako, da bo potekala severno od ožjega zavarovanega območja. Na ta način se lahko vzpostavi ustrezen (omejevalni) prometni režim na območju krajinskega parka. S strani ZRSVN je bil predlagan potek preko obstoječe gozdne ceste in s približno 200 m nove trase (glej sliko z variantami obvoznice naselij Unec in Rakek).

Ta del trase je treba še uskladiti s predlaganim potekom gradbiščne ceste iz Pobude/DIIP za DPN za nadgradnjo železniške proge na odseku Logatec-Postojna (december 2024), ki se s ceste Unec-Postojna prav tako naveže na omenjeno gozdno cesto. V primeru bolj velikopoteznih variant obvozne ceste Rakeka (predlogi občinskega odbora NSI Cerknica, KS Rakek in Projekt NG) pa se postavlja vprašanje, če je regionalna cesta R3-914 na odseku 2402 skozi Rakov Škocjan sploh še potrebna, saj bi njeno funkcijo lahko prevzela obvoznica Rakek.

Most preko Unice na regionalni cesti R3-754/1493 Planina–Unec

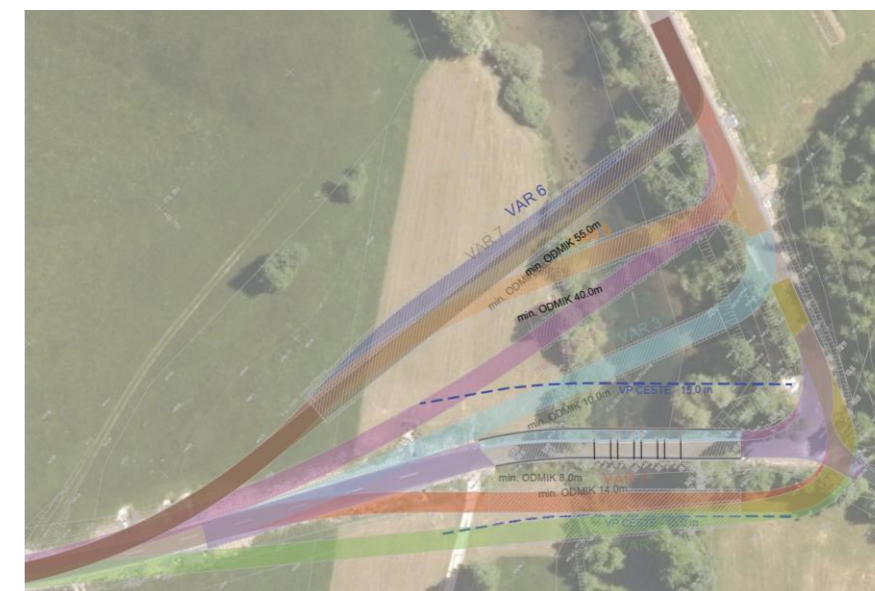
Za ureditev mostu čez Unico je bilo izdelanih več variant novega mostu za cestni promet na različnih lokacijah in varianta z rekonstrukcijo obstoječega mostu oziroma z umestitvijo brvi za pešce in kolesarje (Most čez Unico, Elea iC, d.o.o., junij 2020). Na sestanku 21.4.2021 so se prisotni (DRSI, ZVKDS, ZRSVN, Občina Postojna, KS Planina, Elea iC, d.o.o. (projektant) in DRI d.o.o. (inženir)) strinjali, da je varianta 5 najustreznejša kompromisna varianta. Predlagana je bila le manjša korekcija in sicer odstranitev parkirnih mest, ki so bila predvidena med obstoječo in novo trase ceste. Projektant je skladno z dogovorom izdelal situacijo korigirane variante 5, ki je bila v nadaljevanju označena kot varianta 5A. Občina Postojna je rešitev vključila v postopek sprememb in dopolnitev OPN Postojna št. 7, pričet l. 2018, ki pa še vedno ni zaključen. V postopku CPVO je bila rešitev mostu s strani ZRSVN na predlagani lokaciji (tako kot tudi na drugih lokacijah) opredeljena kot nesprejemljiva zaradi posega v rastišče travniške morske čebulice.

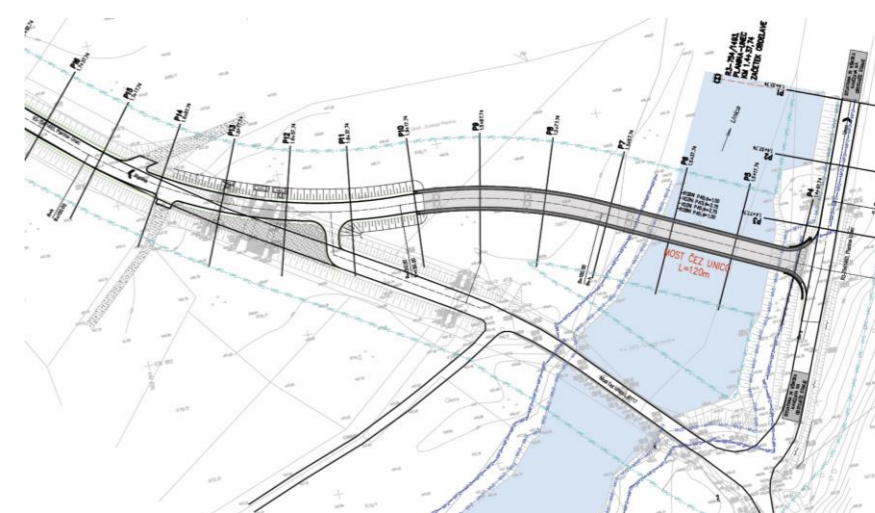
Most preko Unice, v ozadju grad Haasberg

Velik problem je tudi dejstvo, da bi se nov most, tako kot obstoječi, nahajal v visokih razredih poplavne nevarnosti. Gre sicer za t.i. kraške poplave, ki imajo drugačen značaj kot hudourniške, pa vendar Poplavna uredba glede tega ne pozna razlik. Na usklajevanju dopolnjenega osnutka sprememb in dopolnitev OPN Postojna št. 7 dne 12. 2. 2026 je bilo s strani Direkcije RS za vode zavzeto naslednje stališče: »Izvedba novega mostu preko Unice, ki se nahaja v velikem razredu poplavne nevarnosti, zaradi specifik presihajočega Planinskega polja, narekuje tolmačenje DzV MNVP glede skladnosti načrtovanega posega z Uredbo (novi most bo v času ojezeritve preplavljen) in preučitev ustreznih tehničnih/projektnih rešitev, s katerimi bo zagotovljena njegova odpornost in se ne bo poslabšalo vodnega režima in poplavnih razmer na njegovem vplivnem območju (izdelava HHŠ).«.

Ureditev mostu preko Unice je prepoznana kot regionalno pomemben projekt, zato RPP Primorsko-notranjske regije ter posledično predmetna KZ, kateri primarni namen sicer ni načrtovanje prometnih ureditev, zavzemata stališče tudi do te ureditve. Rešitev je ocenjena kot smiseln kompromis. Ob oceni projektanta, da bi rekonstrukcija mostu (stavbna dediščina, EID 1-30555) na ustrezno prometno prepustnost in obremenitev pomenila njegovo uničenje, se nakazuje nov most dolvodno od obstoječega kot smiselna in izvedljiva rešitev. Od novega mostu je oddaljen na razdalji, ki že zagotavlja primerno pojavnost obstoječega mostu v prostoru. OP določa ustrezne ukrepe (v strugo in bregove se ne posega, ohranja se rastišča zavarovanih vrst, ohranja se vegetacija ob vodotokih), ki jih je možno še dopolniti (predvsem z izvedbo nadomestnega habitata). Z načrtovanjem variante 5A je zato smiselno nadaljevati.

Variante mostu čez Unico (Elea IC, 2020)

Varianta 5A mostu čez Unico (Elea IC, 2021)

Predlagano je, da se ureditev umakne iz sprememb in dopolnitev OPN Postojna št. 7 in zaplet razreši v okviru ločenih, ciljnih sprememb OPN Postojna (125.a člen ZUreP-3). V okviru tega postopka se:

- preveri obstoj in smiselnost drugih, širše gledano drugačnih prometnih rešitev,²¹
- ponovne preveri, ali je možna rekonstrukcija mostu,²²
- elaborira obravnavane variante, jih oceni s vseh bistvenih vidikov, upoštevajoč aktualna izhodišča (izpostavljena v dosedanjih usklajevanjih, širšega konteksta urejanja Planinskega polja), strokovno potrdi/utemelji varianto 5A ali predlaga morebitno drugo, boljše rešitev,²³
- oblikuje omilitvene in izravnalne ukrepe,
- predlagano rešitev uskladi z nosilci urejanja prostora, če se izkaže za smiselno, tudi s pomočjo neodvisne strokovne skupine.

V primeru, da uskladitev na strokovni ravni in ravni mnenj nosilcev urejanja ne bi bila možna, se uporabi 20. člen ZUreP-3, ki Vladi RS omogoča razrešitev nasprotja javnih interesov – sprejem zavezujoče odločitve o rešitvi.

Na problematiko mostu čez Unico se navezujeta dva ukrepa v KZ, ki se ju upošteva pri nadaljnji obravnavi:

- območje gradu Haasberg in Planine s širšo okolico je opredeljeno kot problemsko območje, ki se obravnava podrobneje in ureja celovito: rešitev mostu je treba postaviti v okvir urejanja (prenove, obnove) območja gradu Haasberg (glej poglavje 4.6);
- na območju Planinskega polja je opredeljeno širše območje obnove in izboljšanja stanja posameznih habitatnih tipov: izgubo rastišča je možno postaviti v širši kontekst pričakovane povrnitve habitatnih tipov Planinskega polja v dobro stanje (glej poglavje 4.5).

Lokalna cesta Dolenje jezero - Otok - Laze

Upoštevajoč nujno dolgoročno izboljšanje varovanja narave na Cerkniškem jezeru (prisotnost, stanje in ogroženost kvalifikacijskih Natura 2000 vrst in habitatnih tipov) ter stanje prometa (na podlagi ugotovljenih neposrednih in posrednih vplivov je ocenjeno, da je predvsem v poletnem času območje Cerkniškega jezera prometno preobremenjeno) se pristopi k uveljaviti prometnega režima, ki obsega (Načrt za ureditev motornega prometa na Cerkniškem jezeru, 2025):

- nadzorno točko ceste na vstopu na zahodni del Cerkniškega jezera za ves motorni promet. Zapore ceste se uvaja postopno, upoštevajoč tudi urejanje parkirišč v Cerknici in okolici. Mimo nadzorne točke pri Centru za obiskovalce bodo lahko vozila le vozila z ustreznim dovoljenjem (npr. za prevoz oseb s posebnimi potrebami oziroma gibalnimi omejitvami, lastnike, upravljavce ali najemnike objektov in zemljišč, prebivalce in goste Otoka in Laz, izvajanje upravnih nalog in intervencije);

- z namenom razbremenitve prometa z motornimi vozili na vzhodnem delu Cerkniškega jezera se na pobudo Agrarne vaške skupnosti Gorenje Jezero zgradi novo parkirišče na koncu vasi Gorenje Jezero v smeri proti vasi Dane;
- omejitev maksimalne hitrosti vseh vrst vozil na 30 km/h;
- prepoved parkiranja avtomobov, bivalnih vozil, počitniških prikolic in kombiniranih vozil prirejenih za kampiranje v nočnem času.

Odsek med Centrom za obiskovalce in Otokom se protiprašno uredi kot mešana prometna površina. Del ceste na nasipu se opremi z infrastrukturo za obiskovalce (razgledne točke za opazovanje ptic, mize in klopi) ter na njen zasadi nova drevesa, rekonstruira se dotrajani betonski mostu čez Stržen. S prometnim režimom in ureditvijo se zmanjša motorni promet, omogoča boljše doživetje za obiskovalce na kolesih in pešce, zmanjša nevšečnosti za upravljavce in lastnike (Strokovno mnenje glede ureditve ceste na Cerkniškem jezeru na relaciji Center za obiskovalce–Otok, 2024).

Cesta med Centrom za obiskovalce in Otokom, za katero se predlaga, da se jo protiprašno uredi kot mešana prometna površina

Kolesarski promet

Razvija se mreža kolesarskih poti. Izpostavljene so naslednje načrtovane povezave, ki se jih skupaj z obstoječimi in drugimi načrtovanimi povezavami na ravni države (Slovenska daljinska kolesarska pot, Eurovelo 9) in občin poveže v celoto:

- **regionalna kolesarska povezava R13 Cerknica - Stari trg pri Ložu - Osilnica in 14 Podplanina - Hrib - Loški potok - Stari trg pri Ložu (Krošnjarska pot):** Projekt Ureditve kolesarske povezave R13 in R14 Krošnjarska pot, odsek Cerknica - Osilnica (IZP, Lineal d.o.o. in PROVIA d.o.o., julij 2021) predvideva povezavo R13 po obstoječih cestah/poteh v smeri Cerknica–Dolenje Jezero–Otok–Gorenje Jezero in v smeri Grahovo–Žerovnica–Lipsenj–Goričica–Gorenje Jezero in naprej proti Staremu trgu pri Ložu, kjer naveže na povezavo R14;

- **glavna kolesarska povezava G8 Logatec - Cerknica - Ribnica:** Na odseku Unec - Rakek je kolesarska povezava vezana na obvoznico Rakek. Na odseku Rakek - Cerknica se povezava že načrtuje (Kolesarska pot ob cesti R1-212/1117 Rakek - Cerknica, DPP, GIRI, d.o.o., maj 2024) južno vzdolž regionalne ceste in drevoreda, z oddaljenostjo in izvedbo, da se ohrani ustrezne rastiščne pogoje. Na območju Cerknice se kolesarska steza na vsaki strani voznega pasu uredi v okviru rekonstrukcije regionalne R1-212/1118 Cerknica-Bloška polica (IZP, Giri d.o.o., 2023) ter v okviru obvoznice Cerknica, kjer je predvidena enostranska dvo-smerna kolesarska steza. Na odseku Rakek Cerknica - Martinjak - Grahovo se povezava načrtuje južno vzdolž regionalne ceste, z izkoriščanjem poljskih poti in parcel nekdanjih poti. Trasa je med Cerknico in Martinjakom (nekdanja Patriarhova pot) v OPN Cerknica že opredeljena kot prometna površina (PC). Trasa je ocenjena kot bolj smiselna – funkcionalno (navezava na naselja, tudi novo sosesko v Martinjaku), prometno varnostno (dostop do šole), doživljajsko – od trase, ki bi potekala severno od regionalne ceste po makadamski gozdni cesti (sicer uveljavljeni sprehajalni poti). Na odseku Grahovo - pokopališče (že zgrajena kolesarska steza) se povezavo uredi kot razširitev vozišča regionalne ceste.

Mirujoči promet

Mirujoči promet se ureja predvsem v povezavi z usmerjanjem turistične ponudbe in obiska. Ključen ukrep je njegovo izločanje iz naravovarstveno najbolj pomembnih območij (Rakovega Škocjana, oboda Cerkniškega jezera). Poveča se kapaciteta P+R na območju AC priključka Unec.

Železniški promet

V pripravi je Državni prostorski načrt za nadgradnjo železniške proge na odseku Logatec-Postojna (URBIS d.o.o., Maribor, Pobuda/DIIP, december 2024; Analiza usmeritev in podatkov, avgust 2025, Sklep o pripravi DPN, 5.3.2026). Večje odstopanje od osnovnega poteka je predvideno na območju Rakeka, ker nova proga poteka v predoru in viaduktu v nadaljevanju, vzhodno od obstoječe proge, pri čemer je potrebna tudi predstavitev železniške postaje, ki je sedaj v središču Rakeka. Drugi večji odmik od obstoječe trase je na daljšem poteku, na območju severno od Rakovega Škocjana, kjer so načrtovani dva predora in trije viadukti. Novi poteki prog so vedno problematični, vendar konkretna rešitev nima bistvenega vpliva na zasnovano razvojno in varstveno območje KZ (ohranja celovitost Rakovsko-Unskega polja, omogoča migracije živali) in z opustitvijo tovarne postaje Rakek odpira potencial za razvoj Rakeka.

Koridor nadgrajene proge se ureja celovito in krajinsko arhitekturno oblikuje. Sočasno/usklajeno se uredi cestno in drugo gospodarsko javno infrastrukturo (in ne le izključno na nadgradnjo železniške proge vezane prilagoditve cestnega omrežja, ob razdelitvi investicije med deležniki) in prilagodi prekinjene sprehajalne poti (npr. med Dovcami in Ivanjim Selom)

²¹ ZRSVN je v pripombah na osnutek KZ navajala: "Za osebna vozila je možna rekonstrukcija obstoječega mostu čez Unico pri gradu Hošperk in ureditev signalizacije, nov most preko Unice z novima napajalnima krakoma preko travniških površin Planinskega polja je z vidika varstva narave zelo sporen. Predlog, da se poišče drugo ustrezno rešitev za obvoz tovornih vozil v primeru zastojev na AC, ki v tem prostoru obstajajo."

²² Napoved Ministrstva za kulturo v okviru usklajevanja OP za CPVO.

²³ Manko ustreznega elaborata je upravičen očitok, izpostavljen na 2. delavnici v okviru izdelave te KZ. Gre za preveč zapleten problem, da bi ga bilo možno razrešiti zgolj z uskladitvijo NUP na sestanku.

ter dostope do gozdnih in kmetijskih zemljišč. Opuščena proga se nameni ureditvam cestne infrastrukture, razvoju poselitve (območje opuščene potniške in tovarne postaje Rakek) ali razgradi (glej poglavje 4.1: Poslovne in proizvodne dejavnosti ter poglavje 4.6: Problemsko območje koridor opuščene dela železniške proge na odseku Logatec–Postojna).

Plovba

Zaradi ohranjanje lastnosti naravnih vrednot, značaja krajine, vrst, kot je navadni koščak in habitatnih tipov, vezanih na ohranjena obrežja in struge vodotokov, ohranjanje populacij vrst, ki so posebej občutljive na vznemirjanje, se določi režim plovbo po Unici in pritokih ter prenovi Odlok o določitvi plovbnega režima na Cerkniškem jezeru.

Presoja vplivov prometnih ureditev

V pripombah na osnutek KZ je bilo v zvezi z obravnavanimi prometnimi ureditvami na več mestih opozorjeno na nujo presoje oziroma pogoj sprejemljivosti prometne ureditve z vidika ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine. KZ je strokovna podlaga na regionalni ravni načrtovanja, v kateri so evidentirani problemi na področju urejanja prometa, podani način njihovega reševanja in konceptualna izhodišča ter evidentirane možne rešitve. Podrobnejše rešitev ter presoja njihovih vplivov, vključno z vplivi na naravo in kulturno dediščino, predvsem pa izbira s teh vidikov najbolj primerne variante, bo predmet podrobnejših ravni načrtovanja ter spremljajoče (celovite) presoje vplivov na okolje.

Oskrba z električno energijo

Zaradi upoštevanja ciljev ohranjanja prepoznavnosti prostora in ohranjanja narave je ocenjeno, da **vetrne elektrarne in sončne elektrarne na tleh na območju Notranjskega regijskega parka ter Planinskega polja s širšim vplivnim območjem niso primerne**, zato območja za umeščanje obnovljivih virov energije niso predvidena. Sončne elektrarne se prednostno načrtuje kot skupnostne elektrarne²⁴ in se jih umešča na objekte v gospodarskih/poslovnih conah, na stavbe v javni lasti (šole, gasilske domove) in druge večje gospodarske/poslovne stavbe. Del streh v IC Podskrajnik je že izkoriščen, potencial je še velik, prav tako na območju bivšega Bresta in drugih trgovskih/poslovnih stavbah v Cerknici. Predlaga se pripravo študije za določitev ustreznih lokacij in načina namestitve. Pogoje umeščanja sončnih elektrarn za lastne potrebe (na objekte) se določi z odlokom o urejenosti naselij in krajine oziroma priročnikom za graditev in prenavo stanovanjskih stavb (glej poglavje 4.4).

Umeščanje fotonapetostnih naprav na območja ali stavbe, ki so varovani kot kulturna dediščina se dovoljuje le izjemoma in pogojno, z upoštevanjem Smernic za umeščanje sistemov obnovljivih virov energije na stavbe in območja kulturne dediščine Slovenije (2023), Priporočili za namestitve fotonapetostnih naprav na območjih stavbne in naselbinske dediščine (2025) in posodobljeni Smernicami za energetska prenova stavb kulturne dediščine (2025). Postavljanje rastlinjakov in drugih

kmetijskih objektov in struktur zgolj z namenom postavitve sončne elektrarne ni dopustno.

Problematičen primer umestitve fotonapetostnih naprav na stavbo znotraj območja naselbinske dediščine Žerovnica – Vas (EID 1-00898)

Če se izkaže, da so možnosti za umeščanje na objekte omejene in obstaja utemeljen širši družbeni interes, se lahko preveri tudi možnosti umeščanja skupnostnih sončnih elektrarn na tleh. V tem primeru imajo prednost vidno manj izpostavljena območja, razvrednotena območja in območja manjše krajinske vrednosti (npr. območje zaprtega odlagališča komunalnih odpadkov severno od Rakeka) ter majhnega potenciala za kmetijstvo (upoštevajoč določila 3. člena ZKZ). Sončne elektrarne na tleh nikakor niso dopustne na območju izjemnih krajin (Cerkniško jezero, Planinsko polje), zaokroženih območjih prepoznavne mozaične kulturne krajine (glej poglavje 4.6), varovanih območjih kulturne dediščine ter naravovarstveno najpomembnejših in najvrednejših delih parka (glej poglavje 4.5).

Objekte in naprave za prenos in distribucijo električne energije se ureja v skladu z dobro prakso.²⁵ V hribovitih delih in preko vedutno izpostavljenih območij naj ima prednost gradnja kablovodov (kabliranje obstoječih daljnovodov).

Druga gospodarska javna infrastruktura in ravnanje z odpadki

Za izboljšanje stanja vrst na Planinskem polju, kot je proteus ter habitatnih tipov, kot so jame, ki so zaprte za javnost, se uredi in dopolni komunalna infrastruktura (učinkovito čiščenje odpadnih voda) v naseljih.

NRP se sooča s problemom večjih količin zelenega odreza in pokošene trave. Odlaganje in kompostiranje tega materiala bilo možno vršiti na območju zaprtega odlagališča severno od Rakeka.

Izvaja se prilagoditve za kmetovalce in prebivalce na prisotnost velikih zveri. Za zmanjšanje konfliktnih situacij med medvedom in človekom ter preprečevanjem dostopa zverem do antropogene hrane v bližini naselij se na območju nadaljuje uvajanje medovarnih smetnjakov, kompostnikov in drugih ukrepov.²⁶

Pridobivanje mineralnih surovin

Površine za pridobivanje mineralnih surovin (kamnolomi) se ohranjajo v obstoječih okvirih in znotraj določil OPN. Na območju KZ sta v Rudarski knjigi evidentirana kamnoloma Zelše – širitev (koncesija veljavna do konca I. 2026) in Podskrajnik 2 (koncesija veljavna do I. 2054). Morebitne dolgoročne širitve slednje naj ne posegajo na izpostavljena območja. Posebna pozornost se namenja njihovi sanaciji oziroma kasnejši rabi. Po zaprtju kamnoloma Zelše se vanj širi IC Podskrajnik. Po zaprtju kamnoloma Podskrajnik 2 se njegov osrednji del nameni komunalnim dejavnostmi, robovi pa sanirajo (pogozdijo).

V primeru širitve IC Podskrajnik v smeri jugozahoda se izravnava terena lahko šteje kot pridobivanje mineralne surovine.

Obramba in varstvo pred naravnimi nesrečami

Zasnova razvoja in varstva ter razporeditev dejavnosti v prostoru upoštevata varnostno območje Osrednjega vadišča Slovenske vojske Poček ter območja za obrambo Mačkovec na zahodnem robu območja KZ. Režim na obeh območjih hkrati ne omejuje zasnove razvoja in varstva opredeljene v tej KZ. Posebne usmeritve niso potrebne.

Posebni problemi ali zahteve v zvezi varstva pred naravnimi nesrečami niso bili zaznani, zato tudi posebne usmeritve niso podane. Varstvo pred naravnimi nesrečami se zagotavlja s siceršnjimi ukrepi na podlagi predpisov s tega področja.

²⁴ V takšno območje sodi tudi linja vojaških objektov vzdolž Rapalske meje preko Javornikov. Turistična aktivacija te dediščine turizmu zato zahteva jasen koncept in upravljalca.

²⁵ Marušič I. 1998. Načrtovanje in krajinsko oblikovanje koridorjev daljnovodov in cevnic vodov: priročnik. Ministrstvo za okolje in prostor

²⁶ <https://www.cerknica.si/objava/297204>

4.2 Zeleni sistem in zelena infrastruktura

Zeleni sistem območja naslavlja vsebine krajinsko ekološke povezljivosti z vidika krepitve narave oziroma zeleno-modre infrastrukture ter kulturno-družbene vsebine, povezane s socialnimi, okoljskimi in gospodarskimi funkcijami oziroma družbenimi koristmi zelenega sistema.

Na območju Cerknškega in Planinskega polja je zeleni sistem opredeljen na podlagi kraške hidrološke dinamike, sezonske poplavnosti in velike biotske raznovrstnosti. Vključuje površinske in podzemne povezave vodnega sistema ter upošteva dejstvo, da je območje del omrežja Natura 2000 in drugih varovanih območij narave. Zeleni sistem je zato razumljen kot prostorsko-funkcionalna celota, ki združuje naravne procese, kulturno krajino in razvojne potrebe lokalnih skupnosti.

Krajinsko ekološka povezljivost, ohranjanje biotske in krajinske raznovrstnosti ter območja ukrepov prilagajanje na podnebne spremembe

Zeleni sistem z vidika krajinsko ekološke povezljivosti tvorijo naslednje prvine, s katerimi se krepi funkcija in pomen ekosistemov:

- **Območja občasno stoječih voda, barja in močvirja, prehodna barja in močvirja s travišči** (ekološki pomen, biotska raznovrstnost): Mokrišča so naravni zbiralniki in zadrževalniki vode. Pozitivno prispevajo k blaženju in prilagajanju na podnebne spremembe in pomemben dejavnik pri kroženju vode in kemičnih snovi v naravi. Cerknško jezero deluje kot naravno retencijsko območje z izrazito sezonsko dinamiko presihajočega jezera. Ohranjanje njegove naravne hidrološke funkcije je prednostno. To so hkrati območja kraškega hidrološkega sistema (glej v nadaljevanju).
- **Območja večfunkcijskih mokrotnih kmetijskih površin in travišč** (ekološki pomen, biotska raznovrstnost): Območja, kjer so tla zaradi zadrževanja vode del leta nadpovprečno namočena ter predstavljajo ranljive sisteme, kjer je za ohranjanje biotske raznovrstnosti in ravnovesja habitatnih tipov evropskega pomena v pretežno kmetijski krajini ključno pravilno gospodarjenje z zemljišči, prilagojeno poplavnemu režimu. To so hkrati območja kraškega hidrološkega sistema (glej v nadaljevanju).
- **Območje kraškega hidrološkega sistema in naravne retencije voda Cerknškega polja in Planinskega polja z Rakovim Škocjanom**: Območje je pomembno z vidika prilagajanja na podnebne spremembe, hkrati pa dinamika presihanja in polnjenja območij ter vodotoki z izrazitimi meandri omogočajo veliko raznovrstnost habitatov, ki so vezani na prisotnost vode in ima mednarodni pomen.
- **Območja mozaične kulturne krajine** (ekološki pomen, biotska raznovrstnost): Mozaik kulturne in naravne krajine ter poselitve, na katerem se prednost daje dejavnostim, ki ohranjajo rabo prostora. Na teh območjih se omejuje gradnja ter ohranja značaj matice kulturne krajine. Mozaična kulturna krajina, predvsem oboda Cerknškega polja, delov Planinskega polja ob Jakovici in Planini, je izven poplavnih območij ter je rezultat tradicionalne ekstenzivne rabe. Ohranjanje odprtosti teh območij in preprečevanje zaraščanja sta ključna za ohranjanje habitatnih tipov in kakovostnega bivalnega prostora.
- **Območja pomembna za vzpostavitev sistema suhih travnikov**: Območja suhih travnikov so zaradi izvajanja specifične rabe in vzdrževanja pomembne točke biotske raznovrstnosti, imajo nacionalni pomen. Območja predstavljajo širša območja s potencialom za ponovno vzpostavitev suhih travnikov, izboljšanje stanja in zagotavljanje dolgoročnega upravljanja suhih travišč ter nanje vezanih rastlinskih in živalskih vrst.
- **Območja travniških sadovnjakov**: So z izvajanjem specifične rabe in vzdrževanja pomembne točke biotske raznovrstnosti in imajo nacionalni pomen.
- **Jedrna (večnamenska) gozdna območja** (ekološke, varovalne, hidrološke, morfološke, socialne funkcije): Ogrodje jedrnih območij so zaključena (predvsem gozdnata) območja z visoko ekosistemsko vrednostjo. Posebej pomemben del teh območij tako v ekološkem kot

krajinsko morfološkem pomenu predstavljajo robni deli območij – **gozdni rob**. Ohranjanje sklenjenosti gozdnih kompleksov je ključno tudi z vidika migracij velikih zveri in zagotavljanja ekološke stabilnosti širšega dinarskega prostora. So privlačna območja za rekreacijo (npr. Slivnica, Javorniki).

- **Gozdne zaplate**: Zaplate delujejo kot stopalni kamni med jedrnimi območji. Z njihovim ohranjanjem se dosega ekološka povezljivost v smereh potrebnega zagotavljanja povezav.
- **Zeleni koridorji in povezave v okolico/migracijskih koridorji divjih zveri in drugih vrst** (ekološki pomen, biotska raznovrstnost): Koridorji so tako tisti, ki povezujejo jedrna območja v obravnavanem območju KZ in le-ta območja z jedrnimi območji v okolici, kot tudi tisti, ki so tudi del naselij ali jih opredelimo kot urbane površine z režimom zelene infrastrukture in so zato hkrati tudi del zelenega sistema naselja. Zagotavljajo povezljivosti habitatov ter omogočajo njihovo dolgoročno ohranjanje. Največje grožnje predstavlja oblikovanje barrier, ki onemogočajo migracije (ograje ob cestah, pozidava prostora, infrastrukturni koridorji idr.). Širše območje predstavlja osrednjo povezavo iz Gorskega kotarja preko Snežniško–Javorniškega masiva na Hrušico in Trnovski gozd naprej na sever proti Alpam. Koridorji Planinsko polje, Podskrajnik, Križna gora in Babna polica povezujejo Snežniško–Javorniški masiv z Racno goro ter Menišijo in nadalje s Krimom. So praktično edini z gozdom porasli pasovi čez Rakovško, Cerknško in Staro trško polje, ki povezujejo gozdne masive. Ohranjanje ustrezne rabe in zagotavljanje ustreznih ukrepov na območjih poselitve in infrastrukturnih koridorjih je prednostno.
- **Koridorji vodotokov z mrtvicami in obrežnim pasom**: Imajo velik pomen za ekosistemsko povezljivost in zagotavljajo povezanost večjih sklenjenih območij. Z ohranjanjem koridorjev manjših potokov kot prvin večfunkcionalnega značaja se ohranja tako ekološki potencial kot možnosti prostočasne rabe (npr. ureditve rekreacijskih poti, sezonskih kopališč ipd.).
- **Zelene členitve med naselji**: Območja in poteze, kjer se ohranja kmetijska ali gozdna zemljišča kot ločitvene dele med posameznimi naselji ali med posameznimi deli naselja v primeru izjemno dolgih naselij (določitev robov gradnje, omejevanje razpršene gradnje, členitve naselij, ohranjanje odprtega prostora in preprečevanje zlivanja naselij).
- **Renaturacija vodotokov**: Vzpostavitev ali izboljšanje stanja vodotokov in vodnega režima, vključno s ponovno vzpostavitvijo opuščenih oziroma preusmerjenih strug, kjer je to strokovno utemeljeno. Ukrepi so usmerjeni tudi v zmanjševanje negativnih vplivov preteklih vodnogospodarskih ureditev (zlasti osuševalnih posegov), ki so vplivali na vodno bilanco območja, ter v preprečevanje nadaljnje izgube vode iz sistema Cerknškega jezera. Cilj je ohranjanje oziroma izboljšanje vodnega režima in dolgoročna stabilizacija vodne dinamike območja. Pri povrnitvi naravnega stanja vodotokov se ohranja pojavnost ter potenciala za ponovno funkcionalnost elementov tehnične dediščine na vodotokih, ki so se uporabljali za delovanje mlinov, žag, kovačij, fužin idr.
- **Pomembnejše drevoredne poteze**: Drevoredi so v območju historično izpričani in predstavljajo pomembno prvino prostorske identitete. Spremljajo linijske poteze (npr. poti) in so pomembna prvina

usmerjanja in orientacije, povezovanja prvin v prostoru ter ustvarjajo ugodnejšo mikroklimo. Obnovi se drevoredi, ki se zaraščajo ali so drevesa stara in potrebna obnove, ter tiste, ki so v prostoru že obstajali (drevored Planina–Martinjak, Rakek–Cerknica, Lipsenj–Gorenje jezero). Vzpostavi se nove linije drevoredov (npr. Cerknica–Dolenje jezero). Za nove zasaditve drevoredov se uporablja ustrezne vrste dreves glede na značaj prostora (avtohtona in sadna drevesa).

- **Posamična drevesa:** Prvina z velikim ekološkim in strukturnim pomenom (tudi prvina prepoznavnosti) v območju obdelovalnih površin, na robu naselij in v naseljih.
- **Območje jamskega sistema - podzemni kraški svet:** Predstavlja ključno podzemno komponento hidrološkega in ekosistemskega sistema Cerkniškega in Planinskega polja. Podzemni tokovi, ponikalnice, jame in kraški izviri tvorijo funkcionalno povezano mrežo, ki določa vodni režim območja, vpliva na kakovost podzemnih voda ter omogoča obstoj specializiranih podzemnih habitatov in endemičnih vrst. Ohranjanje strukturne in funkcionalne celovitosti kraškega podzemlja je ključno za dolgoročno stabilnost celotnega kraškega sistema.
- **Značilne prvine kraškega sveta - udornice:** Poleg tega, da gre za prvine prepoznavnosti, ki vplivajo na podobo krajine in identiteto prostora imajo vrtače tudi velik ekološki pomen saj na majhnem prostoru ustvarjajo mikroklimatske razmere, ki prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Kulturno družbene vsebine / razvoj turizma in rekreacije

Za zagotavljanje socialnih in družbenih funkcij ter razvoj trajnostnega turizma in rekreacije se v okviru zelenega sistema vzpostavlja povezan sistem rekreacijskih površin, poti in točk, ki omogoča aktivno upravljanje obiskov, razpršitev turističnih tokov ter razvoj kakovostnih doživetij in interpretacij v prostoru (glej podrobnejši opis posameznih kategorij v poglavju 4.1, besedilo, ki se nanaša na turizem in rekreacijo ter promet):

- **Rekreacijska območja regionalnega pomena:** Območja, prepoznana z vidika turizma in rekreacije, se upravlja z ukrepi usmerjanja obiskov, prilagajanja rabe prostora ter urejanja infrastrukture (vstopne točke, poti, parkiranje). Na območjih povečanega pritiska (deli Cerkniškega polja, Slivnica, Rakov Škocjan, južni del Planinskega polja) se vzpostavlja režime, ki omogočajo razpršitev obiskov in zmanjševanje obremenitev.
- **Pohodniške in kolesarske poti:** Obstoječe poti predstavljajo osnovo rekreacijskega sistema in se prednostno ohranjajo, obnavljajo ter nadgrajujejo. Omogočajo povezovanje poselitvenih območij z naravnimi zaledji ter usmerjanje rekreacije in turizma. Prednostno se prenove in nadgradi traso Velike Krpanove poti, pri čemer se posamezne odseke smiselno prilagodi aktualnim programskim točkam in doživetjem.
- **Tematske poti:** Obstoječe tematske poti se ohranjajo, obnavljajo in nadgrajujejo kot nosilci interpretacije naravne in kulturne dediščine. Njihova vsebina se dopolnjuje (npr. z arheološko dediščino), pri čemer se prednostno nadgrajuje že obstoječe trase in infrastrukturo.
- **Rekreacijski koridorji kolesarskih in pešpoti:** Mreža poti se dopolnjuje predvsem z nadgradnjo obstoječih povezav ter ureditvijo manjkajočih odsekov, ki izboljšujejo povezanost in omogočajo oblikovanje krožnih

poti različnih dolžin in zahtevnosti. Umeščanje novih tras se presoja glede na vplive na naravo in nosilno zmogljivost prostora. Posebno pomembna je vzpostavitev funkcionalnih povezav med ključnimi območji (Planinsko polje–Rakov Škocjan–Cerkniško polje), ki se razvijajo kot povezan rekreacijski in doživljajski sistem. Povezave se razvijajo tudi v funkciji trajnostne mobilnosti (npr. glavne kolesarske povezave G8, R13), ob tem pa se zagotavlja varnost, doživljajska kakovost prostora in umeščanje manjših počivališč.

- **Mreža informacijskih in izhodiščnih turističnih točk:** Z mrežo informacijskih in izhodiščnih točk se opredeljuje vstopi v naselja in turistična območja ter omogoča usmerjanje in razpršitev obiskov. Vzpostavlja se ustrezna infrastruktura glede na hierarhijo.
- **Športno-rekreacijske točke:** Obstoječe športno-rekreacijske površine in tematska območja (Planina, Rakek, Cerknica) se ohranjajo in nadgrajujejo ter povezujejo v širši sistem rekreacijskih in turističnih poti.
- **Pomembni pohodni cilji in razgledišča:** Pohodni cilji, izletniške točke in razgledišča se povezujejo v omrežje rekreacijskih povezav ter razvijajo na način, ki ohranja njihove naravne in kulturne kvalitete ter zagotavlja javno dostopnost.
- **Dostopi do vode:** Obvodni prostori se razvijajo kot del rekreacijskega sistema, z ureditvami sezonskega značaja in vključevanjem v mrežo poti. Ureditve se prilagajajo naravnim značilnostim in varstvenim režimom ter omogočajo nadzorovano in kakovostno rabo prostora.

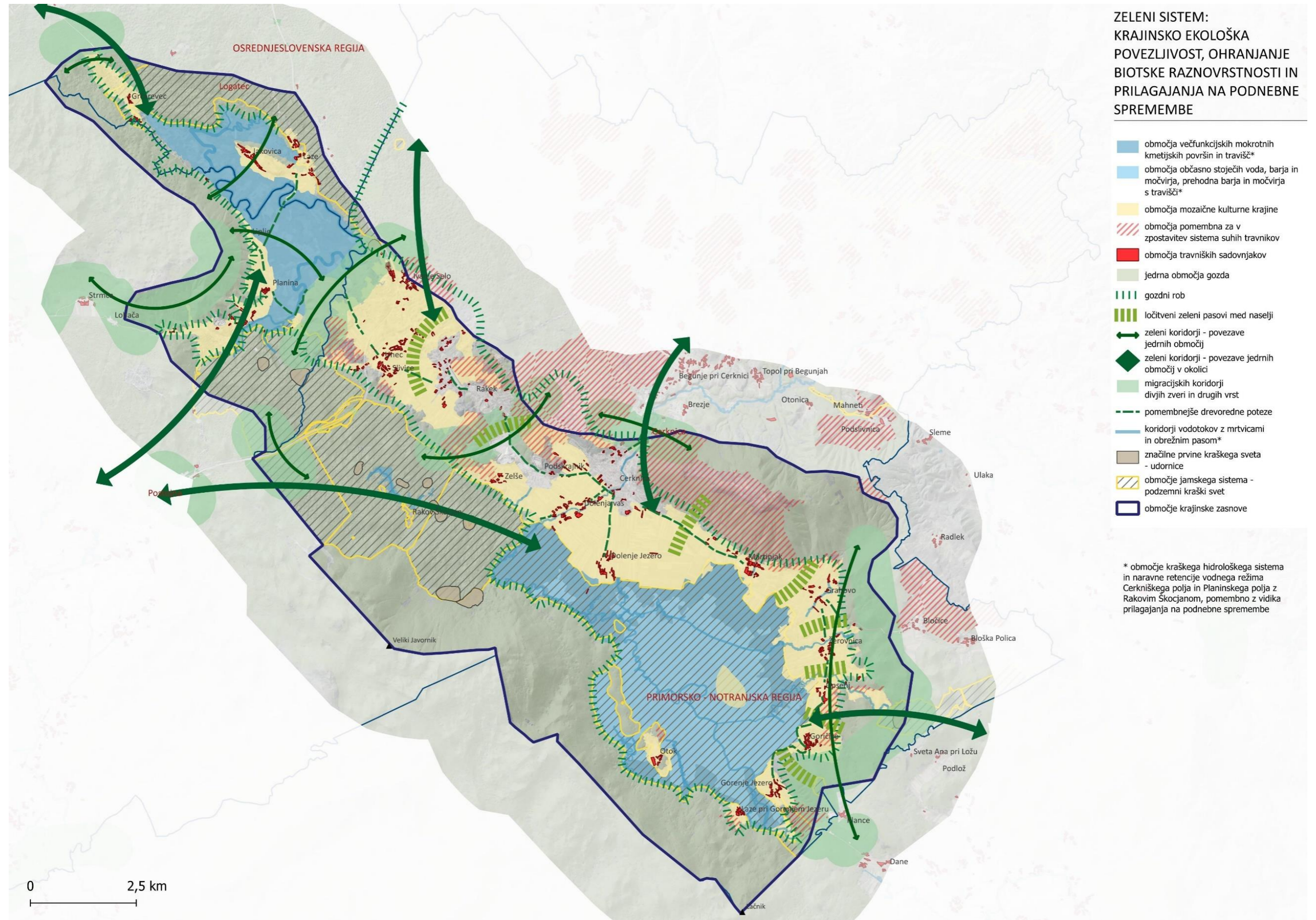
Usmeritve

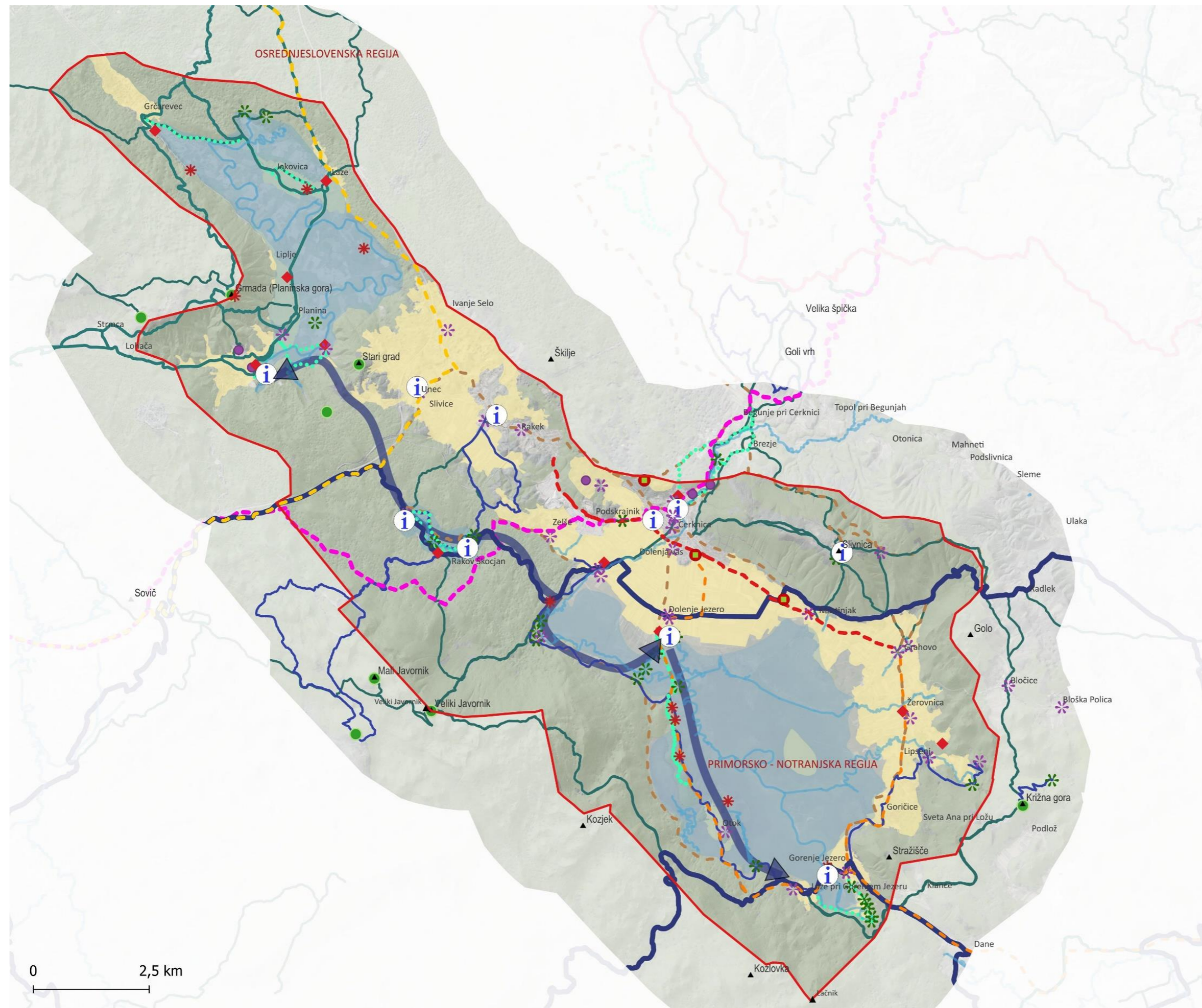
Predvideno je ohranjanje prepoznavnih značilnosti območij. Usmeritve se navezujejo predvsem na prostorske gradnike s pomembno okoljsko-ekološko vlogo in ukrepe, ki omogočajo delovanje povezljivosti tako z vidika zagotavljanja krajinsko-ekoloških kot drugih povezanih funkcij zelenega sistema in ki so hkrati tudi temelj prilagajanja na podnebne spremembe.

- Zagotavljanje ohranjanja narave in naravnih procesov, redkih in posebnih habitatnih tipov, biotske raznovrstnosti in sklenjenosti naravnih ekosistemov, ohranjanje gozdnih območij - jedrnih območij (pobočje Javornikov in Hrušice) kot sklenjenih gozdnih površin, gozdnih zaplat in koridorjev za povezovanje jedrnih območij (koridorji ob Planinskem polju, Podskrajniku, Križni gori). Na določenih delih je treba določiti prednostne funkcije (rekreacijska raba dela območja Slivnice) in uskladiti ukrepe.
- Ohranjanje in krepitev mokrišč (predvsem na prednostnih območjih ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove posameznih HT) ter spodbujanje raznovrstnosti habitatov ob vodotokih (npr. obnova nekdanjih strug vodotokov).
- Zagotavljanje ustreznega gospodarjenja z zemljišči, prilagojenega poplavnemu režimu območja. Preprečevanje opuščanja kmetijske rabe in intenziviranja gospodarjenja z zemljišči.
- Opredelitev stičnih območij med območji zadrževanja vode v daljšem/krajšem obdobju, odprto (kmetijsko, gozdno, vodno...) krajino in poselitvijo, določitev zelenih ločitvenih pasov med naselji in smiselno ohranjanje obstoječih robov poselitve ali njihova določitev (zaokroževanje pozidanih območij v območjih usmerjanja novih

prostorskih ureditev), opredelitev širjenja gradnje in naselij (kakor določajo veljavni OPN) ter stičnih območij ob umeščanju kompleksov oziroma površin v izključni rabi - obrtne cone in kamnolomi (vizualna izpostavljenost, neprehodnost/ogradev).

- Vzpostavljanje in ohranjanje razlivnih površin vodotokov, s sonaravnimi rešitvami urejati zaledne vode, ohranjanje naravne struge in renaturacija reguliranih strug vodotokov, ohranjanje rekreacijskega potenciala.
- Zagotavljanje nepozidanosti zemljišč v območju mozaične kulturne krajine in sklenjenost nepozidanih odprtih površin – kulturne krajine; upoštevanje specifičnosti prostora pri dopuščanju novogradenj in pri kmetijskih obdelavi.
- Spodbujanje obnove travniških sadovnjakov, določitev prednostnih območij njihovega vzpostavljanja ali razširitve (z ukrepi spodbude), zlasti na robovih naselij, v območjih ohišnic in na prehodu v odprto kulturno krajino.
- Urejanje dostopnosti območja in povezav - kolesarskih in pešpoti, urediti režime parkiranja ob rekreacijskih točkah, z ustreznimi urejenimi potmi, po trasi obstoječih (npr. Rakek-Cerknica-Grahovo), povezovanje urbaniziranih območij z zaledjem (spodbujanje aktivnega življenjskega sloga), usmerjanje dostopnosti posebej občutljivih območij (celostno urejanje rekreacijskih in tematskih poti).
- Povezovanje odprte krajine in koridorjev z zelenimi površinami znotraj poselitvenih območij in izboljšati stanje urbanega prostora in odprtih površin, za vzpostavitev povezanega omrežja zelene infrastrukture.
- Povečanje odpornosti na podnebne spremembe in prilagajanje (novih, z OPN določenih) pozidanih območij (velik pomen imajo ozelenitve, vrtovi, sadovnjaki, drevoredi in zeleni pasovi, osamelci itd.).
- Za izboljšanje stanja ekosistemov se spodbuja členjenje ravnih gozdnih robov, s čimer se podaljšuje gozdni rob (habitat s posebnimi funkcijami). Površine kmetijskih zemljišč naj vključujejo živice in posamična drevesa. V kulturni krajini se ohranjajo in vzpostavljajo travniški sadovnjaki ter drevoredi visokodebelnih sadnih dreves (ali drugih vrst glede na urbani/podeželski značaj prostora) npr. na vstopih v naselja, spodbuja se zasaditev večjih dreves na robu naselij in v naseljih, ob križiščih poti, ob znamenjih.
- Ohranjanje in vzpostavljanje vegetacijskih pasov vzdolž raznaravljenih vodotokov. Visoka vegetacija senči vodotok in s tem preprečuje pregrevanje, zadržuje prašne delce in preprečuje širši raznos onesnaževal, koreninski sistem drevnine preprečuje erozijo brežin vodotoka, rastline do določene mere regulirajo prenos gnojil in FFS v vodotok. Z renaturacijo reguliranih vodotokov se lahko posega v njihov potek, npr. podaljša potek struge, preuredijo brežine s sonaravno zaščito brežin ter manjšimi nakloni z namenom vzpostavitve ali izboljšanja habitatov ter z vključevanjem nizkih pragov, jazbic v vodotoku za mešanje vode in s tem izboljšanje njene kakovosti. Ob določenih vodotokih se uredijo suha razlivna območja (lokalno).
- Odstranjevanje invazivnih vrst na območjih, kjer je varovanje vzpostavljenih habitatov prioriteta.
- Zagotavljanje višjega standarda čiščenja voda izpuščenih iz avtomobov (ustrezna izbira čistilne naprave, tudi rastlinske, terciarno čiščenje).

**ZELENI SISTEM:
KULTURNO DRUŽBENE
VSEBINE/ RAZVOJ TURIZMA
IN REKREACIJE**

- ⋯ obstoječe tematske poti
- obstoječe pohodniške poti
- obstoječe planinske poti
- obstoječe kolesarske poti
- Slovenska daljinska kolesarska pot
- prenova trase Velike Krpanove poti
- vzpostavitev novega odseka Velike Krpanove poti: povezava Planinsko polje–Rakov Škocjan–Cerkniško polje
- načrtovana glavna kolesarska povezava G8 na odseku Rakek–Cerknica–Grahovo
- načrtovana regionalna kolesarska povezava - Krošnjaška pot R13
- načrtovana kolesarska pot (Eurovelo 9)
- možne lokacije za razvoj eco-resorta
- pohodniški cilji
- i informacijska točka
- ✱ naravna znamenitost
- ✱ kulturna znamenitost
- ✱ razgledišče/ opazovalnica
- ◆ izhodiščne informacijske točke
- parkovne in rekreacijske površine
- območje krajinske zasnove

4.3 Območja prepoznavnih značilnosti v prostoru

Krajinske podenote (glej karto Krajina v poglavju 2.1) Planinsko polje, Cerkniško polje ter Snežnik in Javorniki (KZ obsega severovzhodne obronke podenote) so glede na Regionalno razdelitev krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji (Golobič idr., 2024) opredeljene kot **nacionalno prepoznane**.

Na območju KZ sta določeni dve **izjemni krajini** (Ogrin idr., 1996, 1999, Golobič idr., 2024) – Cerkniško jezero (slika 1) in Planinsko polje (slika 2). Za območje Cerkniškega jezera se predlaga **razširitev meje območja izjemne krajine** na območja Cerkniškega polja (slika 3), ki so neločljivo povezana s prvinami te izjemne krajine (glej poglavje 3.1).

Ostala prepoznavna območja in prvine so:

(1) Strnjena manjša gručasta naselja, naselbinska jedra in zaokrožena območja kulturne dediščine:

- vasi in zaselki, ki jih obdajajo kmetijska zemljišča, sadovnjaki in gozd z značilnimi silhuetami in robovi prehoda poselitve v kulturno krajino: Grahovo, Martinjak, Lipsenj, Goričice, Dolenja vas (slika 20) in Zelše ter enote kulturne dediščine Žerovnica (EID 1-00898, slika 19), Dolenje jezero (EID 1-00107) in Otok pri Cerknici (EID 1-00504),
- trško naselje Planina (EID 1-00525) (slika 11),
- trško jedro Cerknice (EID 1-09404),
- zaokroženo območje kulturne dediščine (slika 8): grad Haasberg (grad Hošperk – razvaline gradu, EID 1-00173) in grajski most (EID 1-30555), Mali grad (Ravbarjev stolp) (EID 1-04831), arheološko najdišče Stari grad (EID 1-04777) in zaselek Malni (EID 1-04788).

(2) Zaokrožena območja prepoznavne kulturne krajine:

- krajina presihajočih jezer: Cerkniško jezero (slika 5),
- kulturna krajina dna kraških polj: Planinsko polje, Dolenje jezero–Dolenja vas–Cerknica–Martinjak,
- kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev: Martinjak–Grahovo–Žerovnica–Lipsenj, Planina, Jakovica–Laze,
- kulturna krajina dna kraške doline: Rakov Škocjan,
- mozaična kraška krajina: Unec–Ivanje selo–Rakek,
- travišča: Slivnica.

(3) Zaokrožena naravovarstveno najpomembnejša območja in značilni geomorfološki kraški pojavi:

- presihajoče Cerkniško jezero (slika 1),
- Planinsko polje z značilnimi rečnimi meandri Unice (slika 2),
- Rakov Škocjan s strnjnim gozdom in dnom kraške doline reke Rak ter kraškimi geomorfološki pojavi (slika 7: Veliki naravni most),
- posamezna prepoznavna območja značilnih kraških pojavov: Planinska jama (slika 8), Unška koliševka (slika 10), Zelške jame idr.,
- območja požiralnikov, estavel in ponorov na kraških poljih (slika 12),
- značilni geomorfološki kraški pojavi na površju (slika 9),
- podzemni kraški svet.

1 2

3 4

5 6

7 8

9 10

(4) **Prostorski poudarki/orientirji**, kot so:

- vrh/masiv Slivnice in Dom na Slivnici (slika 5),
- vrh/masiv Križne gore s cerkvijo sv. Križa (EID 1-02322),
- vrh/masiv Planinske gore (Grmada),
- grič Jakovica s kulturno krajino in poselitvijo (EID 1-03149) ter cerkvijo sv. Mihaela (EID 1-02111) (slika 13),
- osamelci Cerknškega jezera,
- grad Haasberg (EID 1-00173) in
- Ravbarjev stolp (Mali grad) (EID 1-04831),
- arheološko najdišče sv. Kancijan (EID 1-09251) Rakov Škocjan in Stari grad (EID 1-04777) Planina,
- izpostavljeni objekti/območja cerkva: cerkev Spreobrnitve sv. Pavla (EID 1-01827) v Žerovnici (slika 19), cerkev sv. Janeza Krstnika (EID 1-01703) južno od Cerknice, Cerkev sv. Volbenka (EID 1-00869) v Zelšah, Cerkev sv. Hieronima v Ivanjem selu (EID 1-02622), cerkev sv. Marjete (EID 1-02107) in Kapela sv. Križa (EID 1-02112) v Planini idr..

(6) **Tipični (reprezentativni) objekti in elementi kmetijskega stavbarstva** (tudi tisti, ki niso opredeljeni kot kulturna dediščina):

- domačije, kmečke hiše, kot npr. sliki 5 in 6 na strani 88: hiša Goričice 8 (EID 1-09626) in domačija Goričice 7 (EID 1-09364),
- kašče, hlevi, skednji, kozolci (slika 16 in 18: Tekavčev kozolec, EID 1-23469), sušilnice za sadje (slika 15: EID 1-22323), čebelnjaki, mlini idr.,
- elementi mlinščic ter ostanki mlinov in žag na vodotokih.

(7) **Pomembne vedute**, kot so:

- pogledi na/s Slivnice (slika 1),
- pogledi z južnega/jugozahodnega dela Cerknškega polja proti Slivnici in Cerknškemu jezeru (razgledišča ob lokalni cesti Dolenje jezero - Otok - Laze, Čela),
- pogled na/z Jakovice (slika 2),
- pogled s Križne gore,
- pogled z Grmade (Planinske gore) (slika 6),
- pogledi s ceste med Cerknico in Martinjakom, Martinjakom in Grahovim, Grahovim in Žerovnico ter Planino in Grčarevcem,
- pogled na Tkalsko jamo, reko Rak, Veliki naravni most (slika 7).

(8) **Drevoredi:**

- med Planino in Martinjakom (slika 17), v Rakeku ter hruškov drevored med Lipsenjem in Gorenjim jezerom (glej poglavje 4.5),
- prepoznavnost se gradi tudi z novimi drevoredi – med Podskrajnikom in Cerknico, vzdolž Ceste 4. maja v Cerknici, med Cerknico in Dolenjim jezerom, ob obvozni cesti Rakeka, med Žerovnico in Lipsenjem, med gradom Haasberg in Planino ter med Planino in Lipljem.

(9) **Sadovnjaki:**

- na robovih naselij, v območjih ohišnic in na prehodu v odprto kulturno krajino (slika 18, Tekavča ograda).

(10) **Znamenja v krajini** (slika 20).

(11) **Ostrnice:**

- način sušenja sena, značilen predvsem za sosednjo Loško dolino, opaziti pa ga je mogoče tudi v okolici Cerknškega jezera (slika 14).

Ta območja in prvine se upoštevata in prenese v OPN-je občin na območju KZ, lahko podrobneje razčleni in/ali doda nova, pomembna za občino.

11 12

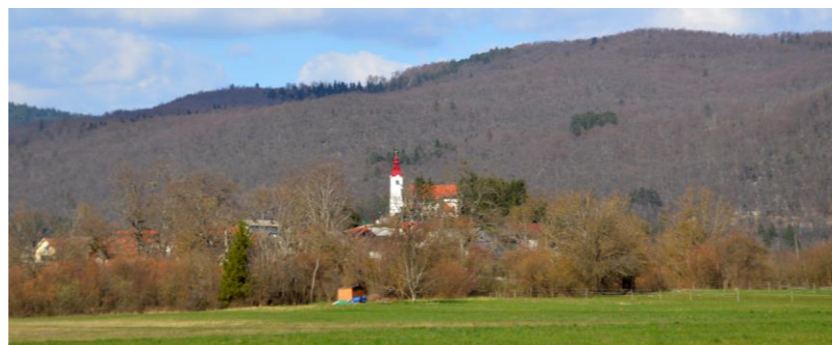
13 14

15 16

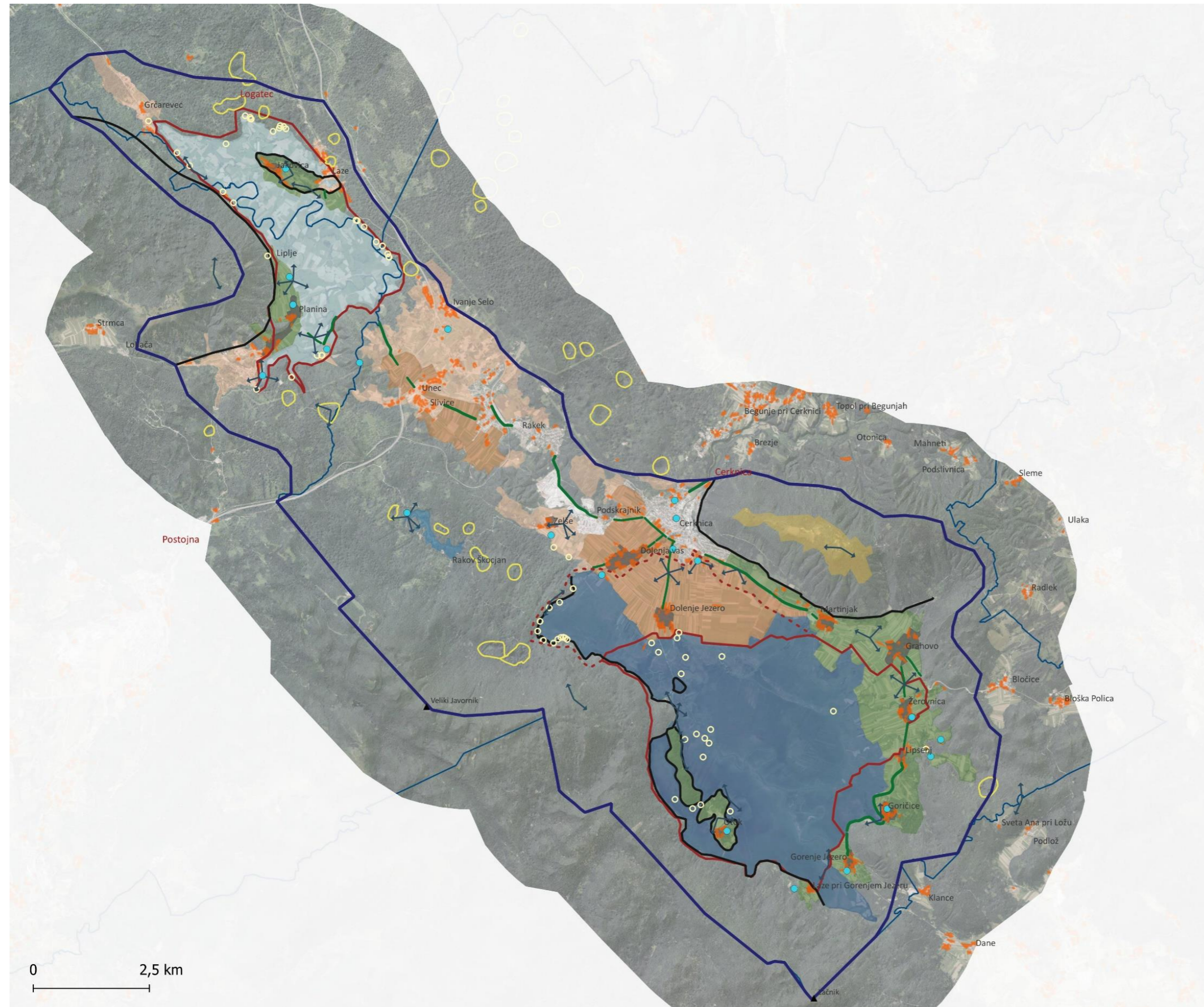

17 18

19 20

OBMOČJA PREPOZNAVNIH ZNAČILNOSTI V PROSTORU

- izjemna krajina
- predlog razširitve območja izjemne krajine Cerklješko jezero
- prostorski poudarki, orientirji, reprezentativni objekti
- pomembne vedute
- drevoredi (obstoječi, obnovljeni in novi)
- sadovnjaki
- reliefni masiv, osamelec, vrh
- strnjena gručasta naselja
- značilni geomorfološki kraški pojavi na površju - udornice
- območja požiralnikov, ponorov, estavel in izvirov
- kulturna krajina dna kraške doline (Rakov Škocjan)
- kulturna krajina dna kraških polj (Planinsko polje)
- kulturna krajina dna kraških polj (Dolenje jezero - Dolenja vas - Cerklja - Martinjak)
- kulturna krajina presihajočega jezera (Cerklješko jezero)
- kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev (Martinjak - Grahovo - Žerovnica - Lipsenji, Planina, Jakovica - Laze)
- mozaična kraška krajina (Unec - Ivanje selo - Rakek)
- travišča (Slivnica)

4.4 Usmeritve za urbanistično, arhitekturno in krajinsko oblikovanje prostorskih ureditev

Konkretne usmeritve za urbanistično, arhitekturno in krajinsko oblikovanje so zaradi podrobnosti obdelave vsebina KZ, ki se izdeluje za OPN. V KZ, ki se izdeluje za RPP, so usmeritve lahko le načelne ravni, predvsem z opredelitvijo načina nadaljnega prostorskega načrtovanja in upravljanja prostora. Dobra izhodišča so postavljena že v 31. členu (urbanistično oblikovanje naselij) OPN Cerknica.

Usmeritve izhajajo iz prepoznane prostorske problematike (glej poglavje 2.3), ki jo je treba zaradi kakovosti prostora in ohranjanja prepoznavnosti celovito nasloviti z vidika urbanističnega, arhitekturnega in krajinskega oblikovanja. Pri tem se posebna pozornost namenja **aktivnemu vključevanju lokalnega prebivalstva v prostorsko načrtovanje** (prepoznavanju potreb in želja prebivalcev, iskanju skupnih ciljev in rešitev, družbenemu učenju) in **vsebinam arhitekturne politike** (kakovosti arhitekture, varnosti, uporabnosti, estetiki, potrebam ljudi, celostnemu ohranjanju arhitekturne dediščine za kulturno identiteto skupnosti).²⁷ Te usmeritve, ki jih je treba opredeliti z novo generacijo prostorskih izvedbenih aktov ter izobraževanjem in dviganjem zavesti, so predvsem:

(1) **Skrbno urejanje okolice infrastrukturnih objektov, hiš in naselij ter kmetijskih površin.** Območje KZ ima izredno velik estetski potencial, vendar je pogosto težko posneti dobro fotografijo, ker je "povsod nekaj nastlano". Moteč je že prvi vtis vstopa v območje – DARS-ova deponija v AC priključku Unec. Velik del problemov je rešljiv že z rednimi "pospravljanjem" prostora – skrbnejšim vzdrževanjem okolice infrastrukturnih objektov, stavb in naselij, skladiščenjem (materiala, pridelkov, kmetijskih in delovnih strojev) in izbiranjem manj vpadljivih barv (v zadnjih letih so se npr. pojavile tudi bale sena ovite v vidno izstopajoče roza, rumene in modre folije, ki so na trgu uspešne, ker gre delež prodaje v dobrodelne namene).²⁸

(2) **Urejanje (ozelenjevanje) robov naselij in okolice stavb.** Del te problematike je možno rešiti tudi s sistematičnim urejanjem robov naselij in stavb, predvsem s sajenjem vegetacijskih pasov, urejanjem vrtov in visokodebelnih sadovnjakov. Ti naj zagotovijo večjo vpetost poselitve v prostor (predvsem iz smeri pomembnih vedut) in s tem večjo (turistično in rekreativno) privlačnost prostora.

(3) **Usmerjeno širjenje oziroma zgoščanje poselitve.** Usmeritev odgovarja na enega ključnih problemov slovenskega urejanja prostora – pobudbeni urbanizem, ki vodi v nadaljnjo razprašeno gradnjo. Usmerjanje naj poteka ob upoštevanju urbanističnih in arhitekturnih značilnosti, npr. dopolnjevanje razpršene poselitve v manjšem obsegu, ki zaokroža določeno naselje in usmerjanje novogradenj v zgoščena naselja z navezavo na komunalno in infrastrukturno omrežje.

Primer vidno izpostavljenega območja brez zelenih pasov pri Uncu (zgoraj) in novejša poselitve z vzpostavljanjem vegetacijskih pasov na prehodu naselja v odprto krajino na zahodnem delu Cerknice

Spodbujanje sistematičnega urejanja robov naselij in stavb: ohranjen del sadovnjaka ob robu poselitve Rakeka (zgoraj) ter vidno izstopajoča in arhitekturno neprimerna stavba brez ozelenjenega roba pri Gorenjem Jezeru (spodaj)

²⁷ Arhitektura za ljudi: Arhitekturna politika Slovenije (2017) https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/ARHITEKTURA/df0797cb33/Arhitektura_za_ljudi_SLO_2_018-05-21.pdf

²⁸ <https://sobotainfo.com/novica/slovenija/roza-bale-sena-tudi-na-slovenskih-travnih-zakaj/127491>

(4) **Prenova in gradnja na mestu odstranjenih opuščenih stavb in razvrednotenih delov naselij.** Gre za temeljno izhodišče sodobnega urejanja prostora - prizadevanje za ničelno neto rast pozidanih zemljišč.²⁹ Obnova obstoječih objektov in gradnja novih naj poteka v skladu s stavbnim izročilom, upoštevajoč programe celostnega razvoja podeželja in obnove vasi ter prostorske akte. Spodbuja se uporaba lesa in drugih naravnih materialov lokalnega izvora, energetska varčna gradnja, kvalitetne urbanistične in arhitekturne rešitve, ki sledijo merilom krajine, tipiki poselitve, stavbarskemu izročilu in spoštljivemu odnosu do narave.

V primeru prenove naselbinske dediščine – vaških in trških jeder naj prenova poteka na podlagi konservatorskih načrtov. Prenova objektov kulturne dediščine in drugih za arhitekturno regijo/krajino značilnih stavb naj ima prednost pred odstranitvijo in novogradnjo. Poleg sofinanciranja obnov iz proračuna ministrstva (npr. dvoletni javni razpis za sofinanciranje spomeniškovarstvenih projektov, sofinanciranje interventnih ukrepov za zaščito kulturne dediščine, sofinanciranje predhodnih arheoloških raziskav,³⁰ razpis za izbor projektov trajnostne obnove in oživljanja kulturnih spomenikov v lasti občin ter vključevanje kulturnih doživetij v slovenski turizem – vzhodna kohezijska regija)³¹ se poiščejo konkretni vzvodi za sofinanciranje obnove kulturne dediščine. Opuščene objekte in naprave je potrebno obnoviti in jim dati vsebino oziroma namembnost, ki ne bo spremenila njihove avtentične podobe v prostoru, stavbnih sestavin, materialov in barv.

(5) **Celovito in danostim prostora prilagojeno urejanje gospodarskih/poslovnih con.** Za območje IC Podskrajnik je predlagana izdelava strokovne podlage, v okviru katere se doreče rešitve ter način nadaljnjega urejanja – spremembe in dopolnitve OPN in/ali OPPN (glej poglavje 4.6).

(6) **Oblikovanje prometnih koridorjev (cest, kolesarskih poti, pešpoti), ostalih infrastrukturnih objektov in naprav ter površin za rekreacijo in šport.** Usmeritev izhaja iz prepoznanega neustreznega oblikovanja (ob)cestnega prostora. Slab primer je npr. neurejen (nedokončan) obcestni prostor rekonstruirane regionalne ceste med Grahovim in Bločicami, kjer tudi ni bilo poskrbljeno za ustrezno prehajanje živali (posamezne segmente ograje se je že umaknilo, smiselno bi bilo odstraniti še nekatere) in ozelenitev brežine.

Regionalna cesta med Grahovim in Bločicami

Pri načrtovanih dograditvah cestnega omrežja (obeh obvoznih cestah) in obnovi/rekonstrukciji obstoječih cest (predvsem regionalne ceste R1-212 Unec–Žlebič) se posebno pozornost zato namenjanju krajinskemu urejanju obcestnega prostora. Sodobno oblikovanje naj preseže gradbeno tehnične rešitve ter rešitve prilagaja merilu in podeželskemu značaju prostora, vključuje naj urejanje širšega prostora z drevoredi, ozelenitvijo, lokalnimi materiali, smiselnimi povezavami. Temelji naj na obnovi in povezovanju naravnih in krajinskih sistemov ob prometnih koridorjih ter preoblikovanju ceste v skrbno zasnovan koridor, ki podpira dobrobit ljudi ter omogoča sobivanje in gibanje rastlinskih in živalskih vrst. Za te ureditve se obvezno pripravlja načrte krajinske arhitekture.

Podobno naj velja za koridor nadgrajene železniške proge, ki se ga ureja celovito in krajinsko arhitekturno oblikuje. Sočasno/usklajeno se uredi celovito zasnovano cestno in drugo gospodarsko javno infrastrukturo (in ne le izključno na nadgradnjo železniške proge vezane prilagoditve cestnega omrežje).

(7) Nadaljuje se **prizadevanja za kakovostne urbanistične in arhitekturne rešitve**, nastavljene z dokumentom "Naše hiše: Priročnik za lastnike, načrtovalce in izvajalce novogradenj in prenov stanovanjskih stavb v občini Cerknica". Podoben priročnik bi kazalo pripraviti tudi za območje občin Logatec in Postojna ter za umeščanje in oblikovanje kmetijskih objektov (glej poglavje 4.1), morda kar skupen za vse občine, in te vsebine regulirati z OPN in/ali odlokom o urejenosti naselij in krajine (za Planinsko polje so smiselna enotna/usklajena določila v občinah Postojna in Logatec).

²⁹ Glej Strateški načrt krožnega gospodarjenja s prostorom 2024 - 2030, MNVP, <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/krozno-gospodarjenje-s-prostorom/>

³⁰ <https://www.gov.si teme/nepremicna-dediscina/>

³¹ <https://www.gov.si/novice/2024-04-29-najava-javnega-razpisa-za-izbor-projektov/>

4.5 Usmeritve za ohranjanje narave, varstvo kulturne dediščine in varstvo okolja

Ohranjanje narave

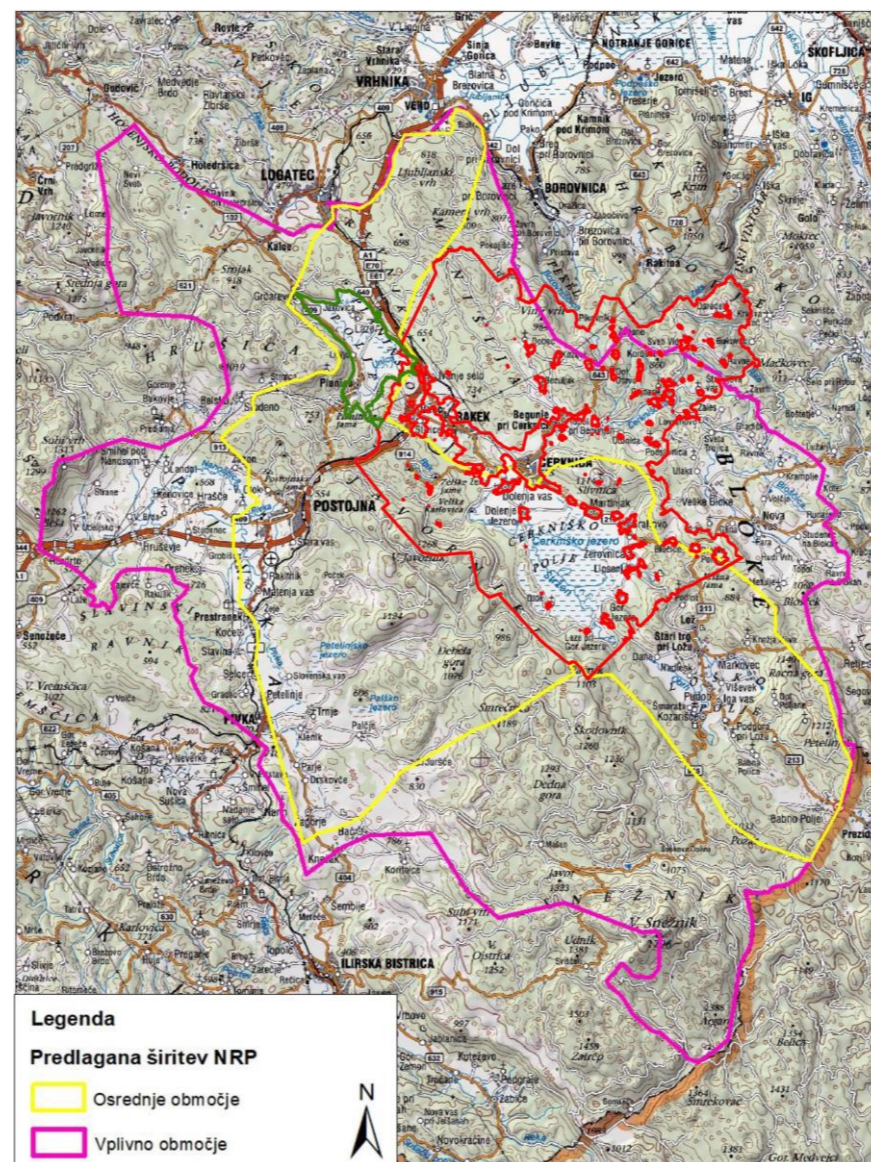
Razširitev območja Notranjskega regijske parka in posodobitev akta o zavarovanju

Predlog razširjene meje zavarovanega območja (Strokovna izhodišča ZRSVN, 2021) temelji na celovitem vrednotenju prostora tako z vidika kraških fenomenov Notranjskega podolja in Pivškega rokava kraške Ljubljane, ki je povezan v zapleten sistem površinskega in podzemnega pretakanja vode, kot biotske raznovrstnosti, ki jo naravne danosti tega prostora pogojujejo. Predlagano osrednje območje zajema vsa kraška polja Notranjskega podolja in Pivški rokav kraške Ljubljane z ožjim zaledjem ter strnjene gozdove Javornikov, ki ležijo med obema krakoma kraške Ljubljane. Vplivno območje temelji predvsem na vključevanju skoraj celotnega porečja kraške Ljubljane in vključuje velik del Hotenjskega podolja in porečje Nanoščice na zahodu, Snežniško pogorje, v katerem je večina povrja kraške Ljubljane, na jugu ter Bloško planoto in Menišijo na vzhodu. Vplivno območje je določeno tako na podlagi vrednotenja prostora, kot tudi izvora vplivov na zavarovano območje, ki so vzrok za grožnje osrednjemu območju. Zlasti ti nakazujejo, da je območje potrebno obravnavati kot celoto, če želimo območje učinkovito varovati in upravljati.

Gornji predlog razširitve je diskutabilen in terja uskladitev znotraj stroke ter med nosilci urejanja prostora in lokalnimi skupnostmi:

- obsega širše območje Postojne (izvzema pa Cerknico, Rakek in Logatec), središče druge ravni v policentričnem urbanem sistemu Slovenije (podrobneje vizijo razvoja določa RPP), zato bi lahko hitro prišlo do konfliktov med razvojnimi interesi/potrebami in varstvenim režimom;
- obsega Osrednje vadišča Slovenske vojske Poček;
- ne obsega Bloške planote, čeprav jo označujejo podobne značilnosti kot zajeta kraška polja (vrednosti, potenciali, problematika, povezave – vode podzemno odtekajo v Cerkniško jezero);
- ne obsega območja Menišije in območja med dolino Cerkniščice in dolino Zale – del obstoječega območja NRP.

Glede na Izhodišča za posodobitev akta o zavarovanju in pripravo načrta upravljanja (Notranjski regijski park, 2022) se meja Notranjskega regijskega parka lahko spreminja izključno v smeri njegove širitve, medtem ko zmanjševanje ali poseganje v obstoječe območje ni dopustno. Severni del parka namreč predstavlja hidrogeološko neločljiv del sistema kraške Ljubljane ter območje izjemne naravne in krajinske raznolikosti, ki kot celota omogoča učinkovito varstvo ekoloških procesov in naravnih vrednot.

Predlagana razširitev NRP (Strokovna izhodišča ZRSVN, 2021) z alternativo – predlogom razširjenega območja krajinskega parka Planinsko polje (zeleno) ter obstoječim območjem NRP (rdeče)

Ohranjanje obstoječega obsega zagotavlja celovitost upravljanja in varstva, medtem ko bi morebitno zmanjševanje območja povzročilo razdrobljenost, zmanjšalo učinkovitost varstva ter ogrozilo kulturno krajino, oblikovano v soodvisnosti človeka in narave. Takšen poseg bi hkrati ustvaril nevaren precedens in dolgoročno oslabil sistem varstva narave v Sloveniji.

Nasprotno pa preišljena širitev območja, utemeljena na strokovnih podlagah, lahko dodatno okrepi varstvo narave, poveže ekološke procese in prispeva k večji odpornosti prostora na podnebne spremembe.

V primeru, da do razširitve regijskega parka ne bi prišlo, je alternativa predlog razširitve krajinskega parka z območja Občine Postojna na celotno območje Planinskega polja.

Varstvena območja in varstveni režimi

Zakon o ohranjanju narave (Ur. l. RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B, 46/14, 21/18 – ZNorg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP in 18/23 – ZDU-10) v svojem 70. členu določa, da morata biti v regijskem parku opredeljeni najmanj dve varstveni območji tako, da je varstveno območje s strožjim varstvenim režimom opredeljeno v manjšem obsegu in točkovno. Varstvena območja formalno še niso določena. Ta bodo skupaj z varstvenimi omejitvami, usmeritvami in drugimi izhodišči predmet strokovnih podlag, ki jih izdela ZRSVN.

Temeljno izhodišče KZ je trajno ohranjanje naravnih značilnosti in vrednot z izvajanjem varstvenih režimov in aktivnim upravljanjem celotnega obravnavanega območja. KZ s svojimi predlogi ne negira določil teh režimov, v nekaterih primerih razvojnih projektov pa je vendarle smiselna njihova razumna prilagoditev posameznim konkretnim situacijam.

Ob načrtovani posodobitvi akta o zavarovanju se zato posodobi veljavne varstvene režime ter varstvene režime za varstvena območja določi tudi z upoštevanjem te KZ in drugih interesov v prostoru.

Načrt upravljanja

Načrt upravljanja se sprejme na podlagi predpisov s področja ohranjanja narave, vendar naj ne bo omejen na varstvo narave, ampak naj varstvo narave skupaj z varstvom kulturne dediščine, kmetijstvom ter turizmom in rekreacijo poveže v celoto.

Aktivnosti in ukrepi ohranjanja narave

Nadaljujejo se aktivnosti za vzpostavitev povezanih, odpornih in ekološko funkcionalnih ekosistemov v porečju Cerkniškega jezera, Rakovega Škocjana in Javornikov ter z namenom ohranjanja visoke stopnje biotske raznovrstnosti ter zagotavlja ugodnega stanja vrst in habitatov, predvsem naslednjih (povzeto po Predlogi za pripravo Nacionalnega načrta za obnovo narave (NNaON), Prispevek Notranjskega regijskega parka (NRP), z dne 7. 11. 2025):

A. Obnova vodnih območij

- odstranitev pregrad, zapornic in kamnitih zložb, renaturacija vodotokov (Žerovniščica, Lipsenjščica, Tresenca, Goriški Brežiček in ostalih manjših vodotokov izravnanih med obema vojnama, vzpostavitev nekdanjega območja Velike in Male Karlovice). Opomba: Ob renaturacijah se ohranjajo mlinščice ter ostanki mlinov in žag, tudi tistih, ki niso opredeljeni kot tehnična kulturna dediščina (glej npr. mlin v Goričah – sliki 11 in 12 na str. 89);
- vzpostavitev ribjih stez in mirnih con;

- popis, redni monitoring, obnova ter vzpostavitev novih kalov na ekološko in prostorsko smiselnih območjih znotraj celotnega območja NRP (Dobec, Stražišče, Slivnica ...);
- obnova in odkup mokrišč izven jezera ter register mokrišč;
- rastlinske čistilne naprave (4. faza čistilne naprave Dolenja vas in Grahovo);
- nadzor kakovosti kraške podtalnice in vzpostavitev mini čistilnih naprav v porečju.

B. Obnova gozdov

- obnova naravne strukture gozdov: povečanje deleža starih dreves in mrtvega lesa, sajenje avtohtonih vrst;
- razglasitev gozdnih rezervatov (npr. Rakov Škocjan – k.o. 2700, p.št. 3067/3);
- vzpostavitev mirnih con in zapore gozdnih cest v času gnezdenja;
- obnova gozdnega roba in nekdanjih travnikov.

C. Obnova travnišč in mokrišč

- vzpostavitev semenske banke avtohtonih vrst rastlin;
- odkup suhih travnikov in obnova rastišč kukavičevk (100 ha);
- postopna košnja in monitoring vrst Festuco-Brometalia;
- obnova mokrotnih travnikov na območju Cerknškega presihajočega jezera in doline Cerknšičice;
- obnova rastišč sibirske perunike, dišečega luka in ilirskega mečka;
- reintrodukcija kraškega škrgonožca na Godešemem lazju.

D. Obnova kmetijske in urbane kulturne krajine

- sanacija kamnolomov, nelegalnih odlagališč in poti;
- vzpostavitev opravevalskih pasov, hotelov za žuželke, mejic in drevoredov;
- zeleni mostovi in prehodi za živali;
- zmanjšanje svetlobne onesnaženosti in ureditev odlagališč za hlevski gnoj;
- zelene strehe in fasade v urbanih središčih, sistem kompenzacije ogljika.

E. Obnova kraških jam in brezen

- popis in fotodokumentacija 550 jam, evidentiranje onesnaženih;
- sodelovanje z jamarskimi društvi in priprava elaboratov čiščenja;
- izvedba čiščenja in preprečevanje novih vnosov odpadkov.

F. Invazivne tujerodne vrste

- popis rastišč invazivk na območju 222 km²;
- odstranjevanje in monitoring ponovne rasti, preprečevanje vnosa;
- izlov tujerodnih živali (rdečeperke ...).

Ohranjanje, obnova/revitalizacija in izboljšanje stanja habitatnih tipov

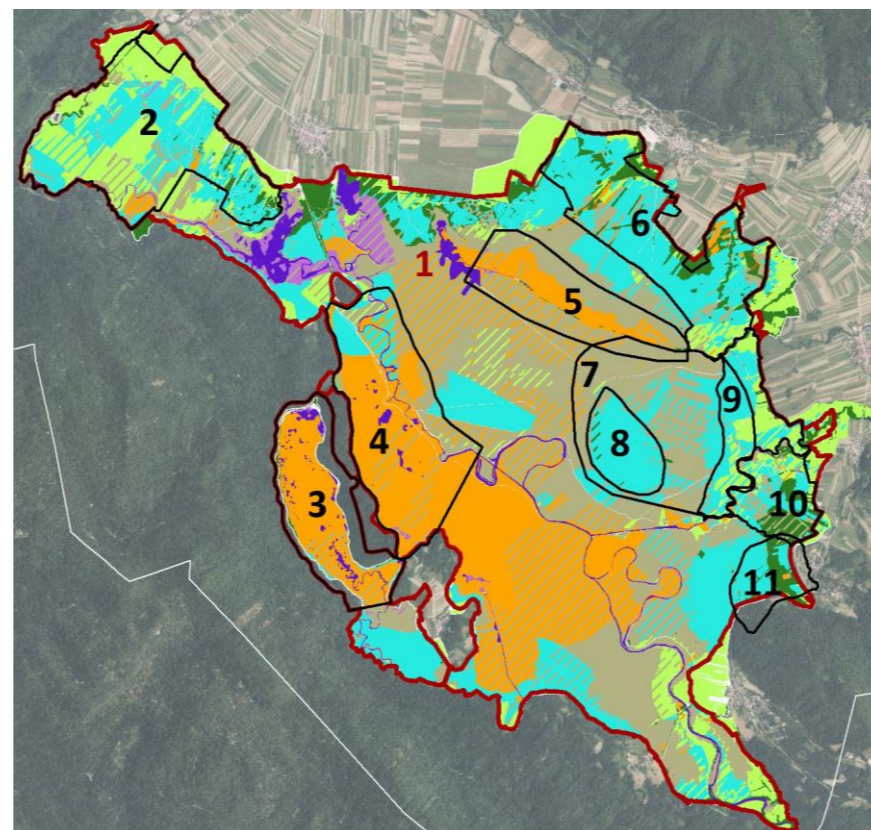
V okviru KZ so določena prednostna (vendar v te fazi šele okvirno določena) območja ohranjanja, obnove/revitalizacije in izboljšanja stanja habitatnih tipov.

(1) Cerknško polje

Na območju Cerknškega polja so določena naslednja prednostna območja ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove/revitalizacije posameznih habitatnih tipov:

- Cerknško jezero (1),
- Dolenjska blata, Jezerska gmajna in Jamski zaliv (2),
- Zadnji kraj (3),
- Trščenke in Stržen (4),
- Žerovniščnica (5),
- Martinjska blata, Trstenik in Vrbje (6),
- Žerunska blata in Benetek (7),
- Benetek (8),
- Žerunska blata – del (9),
- Lipsenjska blata (10),
- Dujce (11)

Slika na desni prikazuje skupine habitatnih tipov, ki na teh območjih prevladujejo. Z načrtom upravljanja se podrobneje opredeli ohranjanje, obnova/revitalizacija in izboljšanje stanja.

- 1 trstišča
- 2 kravina (zdržbe visokih šašev, trstične pisanke)
- 3 drugi močvirni habitati (jezerska bičkovja, ...)
- 4 odprta vodna površina
- 5 blata (zdržbe nizkih šašev, nizka barja, modra stožka ...)
- 6 travniki (različni travniški habitatni tipi)
- 7 grmišča in gozdovi

Opomba: Pri šrafiranih površinah debelejšje črte predstavljajo prevladujoči skupino HT, tanjšje pa pridruženo skupino HT.

Skupine habitatnih tipov na območju Cerknškega jezera (NRP, 2026)

Na Cerknškem polju gre praviloma za izboljšanje habitatnih tipov, razen na delu zaraščajočih površin, ki bodo opredeljena v načrtu upravljanja. Del se kot tak pušča zaradi ptic. Izboljšanje se izvaja tam, kjer še lahko govorimo o tarčnem habitatnem tipu, vendar je zaradi neustreznega upravljanja v slabem stanju. Izboljšanje pomeni vzpostavitev ustreznega načina košnje ali paše ter po potrebi dosejevanje semenskih mešanec. Obnova/revitalizacija se izvaja tam, kjer zaradi opustitve rabe ne moremo več govoriti zgolj o travniščnem habitatnem tipu. Obnova pomeni odstranitev zarasti, vpeljavo ustreznega režima košnje in dosejevanje semenskih mešanec.

(2) Rakov Škocjan

Znotraj strnjene gozda kraške kotline Rakovega Škocjana prevladujejo predvsem dinarski jelovo bukovi gozdovi, ki so bili v žledolomu pred leti močno poškodovani. Območje ima visok potencial za vzpostavitev najkvalitetnejših in najbolj ohranjenih gozdnih ekosistemov in s tem habitatov varovanih in ogroženih vrst. Za to območje se predvideva prednostno ohranjanje, izboljšanje stanja in obnova naravne strukture gozdov ter posameznih habitatnih tipov do stanja za razglasitev gozdnega rezervata klimaksnega dinarskega gozda z režimom, ki bi omogočal prepustitev gozda naravnemu razvoju brez gospodarjenja (glej tudi poglavje 4.1 in 4.6).

(3) Planinsko polje

Ukrepi okvirnih območij ohranjanja, obnove/revitalizacije in izboljšanja stanja habitatnih tipov na Planinskem polju se vežejo na obnovo in izboljšanje stanja trajnih mokrotnih travnikov v prepletu s posameznimi drevesi in skupki grmovja ter tradicionalno kmetijsko kulturno krajino z mejicami na višjih legah na obrobju polja na prehodu v območja naselij.

Na Planinskem polju je določeno enovito območje ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove/revitalizacije posameznih habitatnih tipov. Zajema širša območja vodotoka Unica z izvornim in ponornim delom ter obstoječa območja z naravovarstvenim statusom naravne vrednote: Unica (ID 4470), Laškarjev kot (ID 1492), Škratovka – izviri (ID 1414), Lebanove rupe (ID 2580), Brusove rupe (ID 2581), Pod stenami - ponorno območje Planinskega polja (ID 1417), Škofji lom (ID 1418).

Na tem območju je poseben poudarek na preprečevanju onesnaževanja (prepoved gnojenja, fitofarmacevtskih sredstev in ostalih aktivnosti, ki lahko povzročijo poslabšanje kvalitete vode). Obenem je območje tudi pomembno za ohranjanje obrežne vegetacije, naravne hidrologije in geomorfologije vodotokov itd.

Zaustavlja se negativen trend gospodarjenja z zemljišči, širitvev pašnih površin in neustrezno pašo. Paša naj se ne izvaja na mokrotnih travnikih. Priporoča se pozna paša z nizko obtežbo. Priporočena je širitev paše na zaraščajoče površine nekdanjih travnikov in pašnikov v višje ležečih predelih.

Na Planinskem polju je treba pozornost posvetiti ribištvo. Zdaj za ribiče velja izjema, dostop vozilom za potrebe izvajanja ribiškega upravljanja/ribolova se dovoljuje na celotnem območju vodotoka/vodnega telesa, kar se opravičuje s plačilom ribolovnih kart. Režim se prilagodi na način, da

bodo tudi zanje veljale omejitve (kje lahko parkirajo, na katera območja ne zahajajo, ...).

(4) Suha travišča

Opredeljena so okvirna/širša območja, znotraj katerih se vzpostavi sistem suhih travišč. Območja so opredeljena upoštevajoč tudi nekdanja območja travišč/pašnikov razvidna iz historičnih kart. Okvirno območje seveda ne pomeni, da se znotraj celotnega območja vzpostavi travišča. Na območju Slivnice je npr. cilj povečati travišča na ovršnem delu in mestoma na pobočju. Na območju migracijskega koridorja med Rakekom in Podskrajnikom je npr. cilj ustvarjati manjše zaplate.

Prepoznana območja najbolj ogroža intenzifikacija naravovarstveno vrednejših travnikov (predvsem suhi travniki s kukavičevkami) kot so gnojenje, zlivanje gnojnice, preoravanje, prezgodnja košnja. V teh območjih se spodbuja ekstenzifikacija, že zaraščene travnike se poskuša obnoviti v ugodno stanje. Gospodarjenje se prilagodi ekološkim zahtevam varovanih vrst in habitatnih tipov. Prav tako se teh območij ne nasipava.

Podrobnejši načini za vzpostavitev sistema suhih travišč, gospodarjenja in načrt obnove se uredijo z načrtom upravljanja. Pripravi se načrt vzpostavitve ugodnega stanja in potrebnih odkupov/menjave zemljišč, razvoj in vpeljava KOPOP ukrepov za spodbujanje ekstenzivne rabe suhih travišč.

Gozdne maske se ne širi na območja zaraščajočih travnikov in pašnikov. Skladno z načrtom upravljanja se z nekaterih območij umakne gozdno masko pašnikov.

Mirna območja

Mirna območja so življenjski prostori znotraj zavarovanih območij, ki so izjemnega pomena za varstvo živalskih in rastlinskih vrst ter habitatnih tipov. V mirnih območjih se časovno in prostorsko prilagaja dejavnosti tako, da se dopusti živalskim vrstam mirno življenje.

Mirna območja se vnese v lovsko upravljavske in lovsko gojivne načrte.

(1) Cerkniško polje

Na Cerkniškem polju sta opredeljeni dve mirni območji.

Z vzpostavitvijo mirnega območja se **del Stržena v Ključih** trajno izključi iz ribiškega upravljanja. Izjema velja za izlov v času presihanja v Leviščih. Cerkniško jezero predstavlja namreč največje slovensko in evropsko drstišče ščuke, poleg tega se tu nahajajo genetsko čiste populacije, saj do mešanja z ostalima dvema evropskima vrstama ščuke ni prišlo. Prav tako je tukaj tudi največja populacija linja v Sloveniji. Odsek Stržena v Ključih je posebej pomemben za uspešno drst in ohranjanje populacij zavarovanih in ogroženih vrst rib (linj, ščuka). Območje je od leta 2018 v ribiškem katastru že opredeljeno kot ribolovni rezervat ter se od leta 2019 omejitvev ribolova regulira preko izdaje ribolovnih dovolilnic.

Vzpostavitev mirnega območja **Ključ, Ribjeki in Plese** predstavlja ukrep, s katerim se občutljivo območja zapre za obiskovalce oziroma omeji obisk na strokovno vodene skupine izven najbolj občutljivih obdobij življenja ptic (gnezdenje in vzrejanje mladičev, prezimovanje). Prav tako se na tem območjih prepove lov.

(2) Planinsko polje

Kot mirno območje je opredeljeno osrednje območje za ptice, v okviru katere je habitat, ki je najbolj pomemben za kosca³² in druge ogrožene vrste ptic. Vključuje tudi habitat travniške morske čebulice in drugih ogroženih vrst. Na tem območju se prehaja v ekstenzivno kmetijstvo brez paše (in pašnih ograj itd.) in brez obiskovanja – ohranjanje mirnega območja za te vrste. Okoliško območje se ohranja kot območje kmetijske krajine, kjer veljajo ostali pogoji (ekstenzivno kmetijstvo brez paše), dopušča pa se obiskovanje (po obstoječih poteh).

Ohranjanje biotske in krajinske raznovrstnosti

Na celotnem območju KZ se ohranjajo značilnosti in prvine krajine, ki prispevajo k njeni raznovrstnosti in so hkrati temeljnega pomena za ohranjanje biotske raznovrstnosti. Na območju se pojavljajo naslednje krajinske prvine, ki so pomembne za biotsko raznovrstnost:

- kraške kotanje (vrtače, uvale, koliševke), površinska skalovitost, naravne rečne terase,
- ekstenzivni travniki, vlažni travniki
- visokodebelni sadovnjaki,
- mejice/živice, posamezna drevesa in grmi, skupina dreves ali grmov, drevesa ali grmi v vrsti,
- gozdne zaplate,
- obvodna vegetacija,
- robovi njiv (robove polj, omejke in nezorane predele med dvema njivama, navadno v obliki pasov travišč),
- manjše stoječe vodne površine (kali ipd.).

Ohranjanje migracijskih koridorjev divjih zveri in drugih vrst

V območjih migracijskih koridorjev divjih zveri in drugih vrst se:

- poselitev prostorsko strukturira tako, da se omogoči neovirane prehode živalim;
- v okviru infrastrukturnih koridorjev zagotavlja premostitvene objekte in prehode za prehode vrst ter morebitne varovalne ograje in odvrčala za zmanjšanje trkov vrst;
- ohranja gozdove (in druge naravne prvine) v čim bolj naravnem stanju;
- zagotavlja in vzpodbuja ohranjanje mozaične krajine in s tem povezane krajinske raznovrstnosti (delež mejic, živic, skupin vegetacije in posameznih dreves);
- krčitve gozdov na zaraščajočih kmetijskih zemljiščih in suhih travnikih se izvaja z vzpostavitvijo gozdnih zaplat;

- na območjih suhe krajine brez površinskih vod se na ustrezni oddaljenosti glede na migracijske koridorje, vzpostavi mreža kalov, za omogočanje migracije osebkov in genetsko bogatenje populacij.

Posebno pozornost se nameni ohranjanju/urejanju koridorja med Podskrajnikom in Rakekom (urejanju zaplat travišč, dodatnih zasaditvam na stikih z IC Podskrajnik), ki ga bo predvidoma presekala (obvezno s potekom v pokritem vkopu) obvozna cesta Rakek (glej poglavje 4.1).

Ohranjanje migracijskih koridorjev dvoživk

Na odsekih cest, preko katere poteka selitev dvoživk v času razmnoževanja, naj se v primeru rekonstrukcije ceste oziroma njihovem vzdrževanju načrtuje ustrezne tehnične rešitve in varstvene ukrepe (stalne varovalne ograje, rešetke za dvoživke, podhodi ali zeleni mostovi) za neoviran prehod dvoživk na njihovih ustaljenih selitvenih poteh.

Prednostno varstveno območje gozdov

Na območju so prisotni prvobitni gozdovi z naravno zgradbo in veliko biotsko raznovrstnostjo, v katerih se ekološki procesi odvijajo po naravni poti. Posebno pozornost se nameni določitvi prednostnih območij ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove posameznih habitatnih tipov v gozdnem prostoru. Na območjih gozdov v zasebni lasti se trajne ekocelice zagotavlja z usmerjenim odkupom zasebnih gozdnih zemljišč, ki se jih izloči iz gospodarjenja in trajno nameni ohranjanju gozdne biodiverzitete.

Z načrtom upravljanja se določi območja gozdov, ki bi jih bilo smiselno prepustiti naravnemu razvoju in se načrtuje odkup ter drugi ukrepi, potrebni za doseg tega cilja.

Načrt pogozdovanja in sečnje se sprejme ob potrditvi ZRSVN in NRP, ki tudi spremljata njegovo izvajanje. To vključuje tudi vedutne sečnje.

Glej tudi poglavje 4.6 Usmeritve za posamezne tipe krajin/krajinske celote in problemska območja.

Varstveno območje jamskega sistema

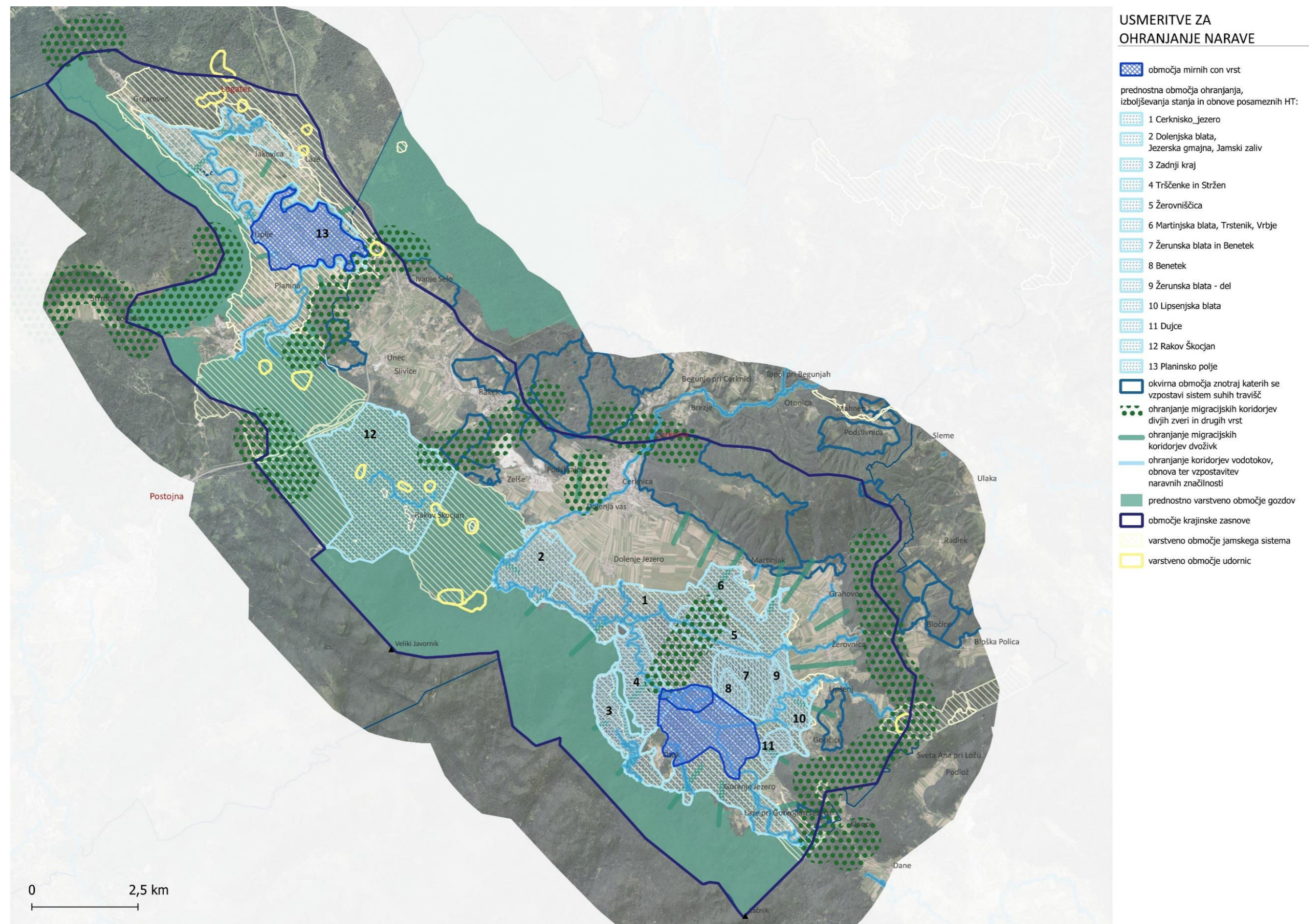
Na varstvenem območju jamskega sistema se pri načrtovanju dejavnosti ob naravnih posebnostih, nad njimi oz. v vplivnem območju (npr. jame) upošteva občutljivost teh območij. Z načrtom upravljanja se določijo območja, kjer bodo veljale prepovedi in ukrepi varstva območja jamskega sistema (npr. zlivanja presežne gnojnice na travnike, vzpostavljanja deponij gnoja, gnojenje, regulacija obiska).

Varstveno območje udornic

Na območjih prepadnih sten in udornic se gozd prepusti naravnemu razvoju brez gospodarjenja Padlo in suho drevje v udoru in na strmih pobočjih udornic naj se prepusti naravnemu razkroju.

Območja udornic se varuje tako zaradi preprečevanja onesnaženja kot v nekaterih od njih (kjer je potrjeno gnezditve uhariče in nekaterih drugih vrst) tudi vzdrževanje miru – preprečevanje obiskovanja.

³² Glej več o tem v Ohranimo ptice vlažnih travnikov: habitatni ptic vlažnih ekstenzivnih travnikov (predlog), 2021, https://zrsvn-varstvonarave.si/wp-content/uploads/2021/01/Zlo%C5%BEenka_kon%C4%8Dna-verzija.pdf

Varstvo kulturne dediščine

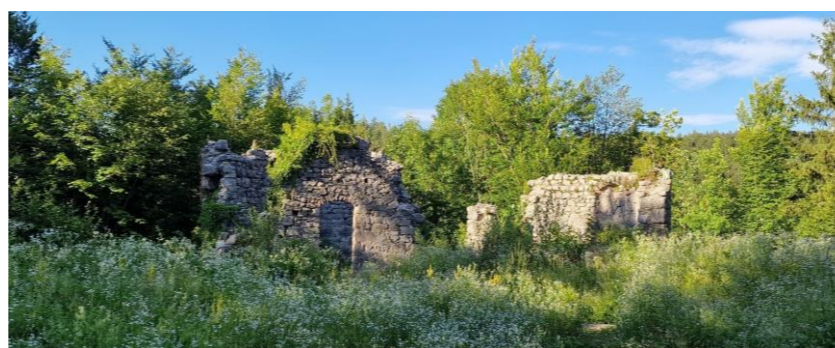
Pravni režimi varstva kulturne dediščine

Varovana območja in objekte kulturnih spomenikov in registrirane kulturne dediščine ter njihova podoba v prostoru se na podlagi pravnih režimov varstva kulturne dediščine ohranja in varuje pred izgubo varovanih lastnosti in prostorske celovitosti ožjega območja, v katerem se nahajajo. KZ s svojimi predlogi ne negira določil teh režimov, v nekaterih primerih razvojnih projektov (povezanih tudi s prenovo kulturne dediščine) pa je vendarle smiselna njihova razumna prilagoditev.

Razvojni vidik kulturne dediščine

Kulturna dediščina se vključuje v razvojne vsebine (razvoj turizma in kulturne storitve). Posebna skrb se nameni ohranjanju nesnovne kulturne dediščine, ohranjanju in oživiljanju starih obrti, tradicionalnih načinov obdelovanja kmetijskih zemljišč (sadovnjakov, vinogradov, travnikov in pašnikov) in kmečkih vrtov.

Kulturna dediščina na območju KZ predstavlja veliko razvojno priložnost za regijo, ne samo na področju turizma, temveč tudi za stanovanja in osrednje dejavnosti (ob že večkrat izpostavljeni nuji sprejema sistemskih ukrepov za povečanje dostopa do lastništva opuščeni/prazni stavbi in možnosti za njihovo prenovo). Območja kulturne dediščine so pomemben in nedeljiv del prostora in dediščine Slovenije in njenih regij, dopolnjujejo kakovost življenjskega okolja in ter so neprecenljiva za prepoznavnost krajine in naselij. V okviru razvoja regije in posledično tudi prostorskega razvoja se spodbuja aktivnejšo rabo dediščine kot razvojnega vira in krepitev razvojnih potencialov dediščine ob spoštovanju njenih vrednot in upoštevanju potreb lokalnega prebivalstva. Na območjih kulturne dediščine, zlasti arheološke, naselbinske, stavbne in krajinske, ki pomembno vplivajo na vrednote celotnega območja ter družbe, naj izvajanje dejavnosti, zlasti pa razvojni načrti vseh ključnih sektorjev, podpirajo doseganje ciljev ohranjanja kulturne dediščine. Kulturo in v njenem okviru kulturno dediščino strateški dokumenti, kot so Nacionalni program za kulturo (2024), Agenda 2030 (2015), Nova evropska agenda za kulturo (2018), Novi evropski Bauhaus (2021), Davoška deklaracija (2018) ter Val prenove za Evropo (2020) prepoznavajo kot enega najpomembnejših gradnikov solidarne, vključujoče, inovativne in trajnostne družbe ter kakovostnega življenja za vse. Kultura ima prepoznane izobraževalne, zdravstvene, okoljske, politične, tehnološke, družbene, ekonomske in druge učinke ter je z ustreznim vključevanjem eden od ključnih načinov osmišljanja posameznika in skupnosti. Kulturne dejavnosti prispevajo k spodbujanju lokalnega gospodarstva, zlasti turizma, ustvarjajo delovna mesta, pripomorejo k izgradnji kakovostnih javnih prostorov ter prenovi kulturno pomembnih zgradb in območij, spodbujajo ustvarjalnost in inovacije ter prispevajo k reševanju okoljskih in družbenih izzivov. Trajnostna obnova/prenova kulturne dediščine aktivno prispeva k zmanjšanju vplivov podnebnih sprememb.

Naselbinska dediščina

Ohranja in prenavlja se (žal že načete) značilnosti naselbinskih jeder: Planina - Trško naselje (EID 1-00525, sliki 1 in 2) Liplje pri Planini - Vas (EID 1-28471), Liplje pri Planini - Zaselek Podgora (EID 1-28472), Jakovica - Vas (EID 1-03149), Cerknica - Trško jedro (EID 1-09404), Dolenje jezero – Vas (EID 1-00107), Otok pri Cerknici - Vas (EID 1-00504), Žerovnica – Vas (EID 1-00898, sliki 3 in 4). 7

Za ta naselja se pripravijo strokovne podlage (vrednotenje, usmeritve). Strokovne podlage naj bodo ciljno naravnane. Pripravijo se strokovne podlage po 74. členu Zakona o varstvu kulturne dediščine (takšna strokovna podlaga je bila l. 2016 izdelana Dolenje jezero – Vas (EID 1-00107), vendar ni prišlo do izdelave OPPN) ali konservatorski načrt za prenovo ali strokovne podlage s smiselnim upoštevanjem predpisov in priporočil za strokovno obravnavo kulturne dediščine. Strokovne podlage naj služijo tudi za načrtovanje rekonstrukcije ceste v teh naselij in nameščanje sončnih elektrarn. Na osnovi strokovnih podlag se pripravijo podrobnejši prostorski izvedbeni pogoji v OPN ali OPPN. **Prednostni za obravnavo sta Planina (glej poglavje 4.6) in Žerovnica (strokovna podlaga se pripravi tudi kot vzorčni primer za obravnavo podobnih naselij).**

Posebna pozornost se namenja ohranjanju silhuet naselij, opredelijo se jasne meje in robovi naselij, ki se jih ohranjanja z vidika kulturne dediščine ter krajinskih kvalitet (to velja za vsa naselja, ne le tista, k so opredeljena kot naselbinska dediščina). Opredeli se v krajinski sliki in vedutno najpomembnejše robove. Ohranja se homogenost in drobno strukturo obstoječega poselitvenega vzorca. Kot varstvena izhodišča se opredeli vedute, vizure, značilne poglede.

Stavbna dediščina

V območju KZ je več vzornih primerov obnovljenih in dobro vzdrževanih enot, po katerih se je mogoče zgledeovati, npr. Goričice - Domačija Goričice 7 (EID 1-09364, slika 5) in Goričice - Hiša Goričice 8 (EID 1-09626, slika 6), Otok pri Cerknici - Domačija Otok 3 in 3a (EID 1-23472, slika 7), Gorenje Jezero - Cerkev sv. Kancijana (EID 1-02339, slika 8).

Objekti **profane stavbne dediščine**, ki po dediščinskih lastnostih nekoliko izstopajo ter se glede na potencial in stanje uvrščajo na seznam prednostnih objektov za analizo stanja in obnovo so:

- Laze – Domačija Laze 1 (EID 1-00308) – spomenik lokalnega pomena;
- Žerovnica – Herbljanova kašča (EID 1-09365);
- Unec – Kašča Unec 45 (EID 1-23479);
- Žerovnica – Mekavčev mlin (EID 1-23486);
- Dolenja vas pri Cerknici – Domačija Dolenja vas 70 (EID 1-29947);
- Planina – Hiša Planina 30 (EID 1-09194): nekdanje prostore trgovine se muzejsko prezentira (ohranjena je notranjost in notranja lesena oprema).

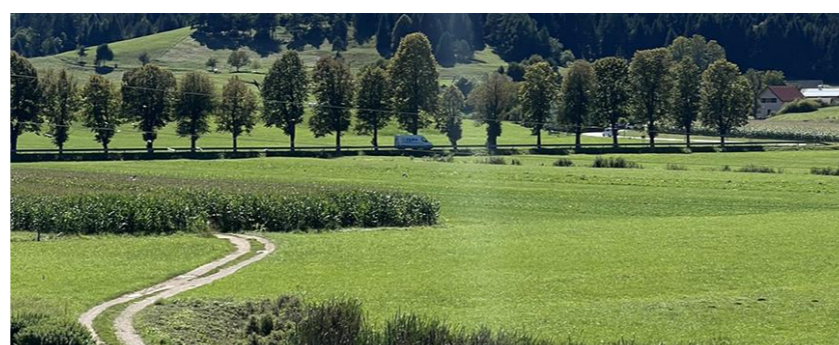
11 12

13 14

15 16

17 18

19 20

V območju **trškega jedra Cerknica** – Trško jedro (EID 1-09404) se v splošnem izpostavlja potreba po vzdrževanju posameznih objektov, predvsem glede obnove fasad. Znotraj območja trškega jedra so kot enote kulturne dediščine za prednostno obnovo izpostavljene:

- Cerknica – Hiša Partizanska 15 (EID 1-23481): obnova fasade, ohranitev secesijskega okrasja;
- Cerknica – Hiša Partizanska 23 (EID 1-23667): obnova fasade in ureditev vrta;
- Cerknica – Župnišče (EID 1-23508): obnova fasade.

Med objekti **sakralne stavbne dediščine** se izpostavlja naslednje enote, ki bi jih veljalo obnoviti/vzdrževati:

- Martinjak – Razvaline cerkve sv. Nikolaja na Slivnici (EID 1-01829): utrditev ruševin;
- Cerknica – Cerkev Marijinega rojstva (EID 1-00066): trenutno fazno poteka obnova notranjščine, vendar zaradi stroškov poteka počasi. V l. 2026 je v načrtu izvedba drenaže, potrebna pa bi bila tudi obnova fasade, ki pa zaenkrat še ni predvidena;
- Rakov Škocjan – Arheološko najdišče sv. Kancijan (EID 1-09251): potrebno je urgentno saniranje ruševin, ki se nevarno posipajo (slika 9).

Posebej gre omeniti enoto **Cerknica - Skupina kozolcev na Cerkniskem polju** (EID 1-16265, slika 10). Nova ureditev obvozne ceste bo porušila prostorsko logiko in prvotni dostop do kozolcev, ki je bil načrt že z gradnjo trgovskega centra ter ceste na Svinjo Gorico. ZVKDS je v postopku OPPN (1. mnenje) podal stališče ter usmeritev za optimizacijo rešitev, ki naj se upoštevajo tudi v kontekstu podarjenega varstva te enote v KZ.

Evidentirajo, ohranjajo in obnovijo ter vključujejo v turistično ponudbo se tudi **represntativni in tipični objekti kmetskega stavbarstva** (domačije, preužitkarske hiše, kašče, seniki, sušilnice sadja, čebelnjaki, mlini, npr. mlin v Goričici, sliki 11 in 12) ter **sakralni objekti** (znamenja, kapelice), ki niso enote kulturne dediščine ter najbolj kakovostne vpiše v register nepremične kulturne dediščine in jim dodeli primeren režim.

Nadaljuje se spodbujanje ohranjanja lokalne arhitekture (obnova starih objektov in novogradnje, ki sledijo izročilu lokalne arhitekture s sodobnimi prijemi).

Vzdrževanje, obnova/prenova, uporaba in upravljanje objektov kulturne dediščine se izvaja na način, ki bo omogočal sobivanje z netopirji.

Širše območje Gradu Haasberg, zaselka Malni in Ravbarjevega stolpa

Nadaljuje se prizadevanja za celovito obnovo in oživljanje gradu Haasberg (Hošperk, spomenik Planina - Razvaline gradu Haasberg, EID 1-00173, sliki 13 in 15) ali vsaj stabilizacijo ruševin (najnujnejše statične utrditve, nadstrešitve in druge varnostne ukrepe), s katerimi se zaustavi njihov nadaljnji propad (Jerman, 2023). Parkirišče za obiskovalce in postajališče za avtodome je lahko samo začasna rešitev (povozna peščena površina, ohranjanje obstoječega stanja), ki se jo do nadaljnega pragmatično dopušča, vendar regulira (omeji na del prostora). Dolgoročno pa to ni primerna lokacija za parkirišče/postajališče, ki mora biti urejeno v okviru celovite prostorske zasnove območja. Okolico gradu se obravnava kot

celoto, zato je v odprtem prostoru med gradom in parkom možno umestiti le vsebine, ki prispevajo k varstvu kulturne dediščine.

Izvaja se nadaljnjo obnovo Ravbarjevega stolpa v Planini (spomenik Planina - Mali grad, EID 1-04831, sliki 14 (pred obnovo) in 16 (po obnovi)), ob njem je predviden servisni objekt.

Vprašanja nadaljnega urejanja območja med Gradom Haasberg in Ravbarjevim stolpom, vključno s parkom in ruševinami grobnice Windishgraetzov, mostom preko Unice (Planina - Grajski most, EID 1-30555, glej poglavje 4.1), spomenikom Planina - Zaselek Malni (EID 1-04788) in spomenikom Planina - Arheološko najdišče Stari grad (EID 1-04777) se razreši v okviru podrobne obravnave (glej poglavje 4.6).

Arheološka dediščina

Naslovi se potencial arheološke dediščine. Zagotovi se vzdrževanje, predvsem sprotno utrjevanje in odstranjevanje vegetacije, pokrivanje pozimi, sečnjo dreves na območju ostalin ter utrditev ohranjenih zidov, prezentiranih arheoloških ostalin »in situ« (npr. spomenik Planina - Mali grad, EID 1-04831), vzdrževanje še neraziskanih stavbnih arheoloških ostalin (npr. Planina - Arheološko najdišče Stari grad, EID 1-04777), preverbo in morebitno registracijo še neraziskanih območij več rimskih vojaških taborov na Planinskem polju.

Kot ogrožena s prednostno zaščito so izpostavljena naslednja območja:

- Cerknica - Ruševine gradu Loško (EID 1-16211): ogroženost ruševin, možna ureditev razgledne točke in prezentacija ruševin idr.;
- Dolenje Jezero - Ruševine Karlovskega gradu (EID 1-10925): potrebni so zaščitni ukrepi, smiselna je prezentacija;
- Podšteberk - Arheološko najdišče Stari grad (EID 1-10962): potrebni so zaščitni ukrepi, smiselna je prezentacija;
- Rakov Škocjan - Arheološko najdišče sv. Kancijan (EID 1-09251) potrebni so zaščitni ukrepi, smiselna je prezentacija;

Arheološki najdišči Podskrajnik - Bronastodobna naselbina Lopatni hrib (EID 1-29693) in Zelše - Arheološko območje Stražnik (EID 1-10986) sta ogroženi zaradi morebitne širitve cone Podskrajnik.

Zaradi izjemno pomembne registrirane arheološke dediščine na tem prostoru se vzpostavi tematske poti arheološke dediščine ali se to vključi v ostale poti. Glede na analizo stanja so kot potencialna območja prezentacije, popularizacije ter vključitve v tematsko pot izpostavljena naslednja območja:

- Cerknica - Arheološko najdišče Cerknica (EID 1-00065),
- Cerknica - Arheološko najdišče Svinja gorica (EID 1-10911),
- Cerknica - Ruševine gradu Loško (EID 1-16211),
- Dolenja vas pri Cerknici - Arheološko območje Sv. Lovrenc (EID 1-10980),
- Dolenje Jezero - Ruševine Karlovskega gradu (EID 1-10925),
- Martinjak - Gradišče Velika Slivnica (EID 1-10950),
- Otok pri Cerknici - Arheološko območje pri požiralniku Retje (EID 1-10919),
- Planina - Arheološko najdišče Stari grad, EID 1-04777
- Podlož - Arheološko najdišče Križna gora (EID 1-00538),
- Podskrajnik - Bronastodobna naselbina Lopatni hrib (EID 1-29693),

- Podšteberk - Arheološko najdišče Stari grad (EID 1-10962),
- Rakov Škocjan - Arheološko najdišče sv. Kancijan (EID 1-09251),
- Rakov Škocjan - Arheološko območje Farovka (EID 1-16205),
- Zelše - Arheološko območje Sv. Volbenk (EID 1-10985),
- Zelše - Gradišči Cvinger in Tržišče (EID 1-10920),
- Unec - Antično grobišče (EID 1-10981),
- Unec - Arheološko najdišče Kolobar (EID 1-10980).

Navedena območja in možnosti oblikovanja poti se preveri kot posebna strokovna podlaga (glej opozorila v poglavju 4.1, besedilu, ki se nanaša na turizem). Hkrati se ponovno ovrednoti obsežna arheološka najdišča na strateško pomembnih razvojnih območjih (Unec, Podskrajnik) in posodobi vpis v eVRD.

Kulturna krajina

Usmeritve za območje kulturne krajine Cerkniskega polja (EID 1-16286) in Planinskega polja so podana v poglavju 4.6.

Drevoredi

Obnavlja se obstoječe drevored, ki so enote dediščine: Unec - Drevored (EID 1-18609), Rakek - Drevored med Uncem in Rakekom (EID 1-1860, slika 17), Rakek - Drevored v jedru naselja (EID 1-21015), Podskrajnik - Drevored med Rakekom in Podskrajnikom (EID 1-18606), Cerknica - Drevored (EID 1-1860), Martinjak - Drevored (EID 1-18605) ter hruškov drevored med Lipsenjem in Gorenjim jezerom (slika 18), za katerega se predlaga vpis v register nepremične kulturne dediščine.

Dediščina Rapalske meje

Na območju KZ in v celotni regiji je, zaradi strateške lege na prehodu iz Srednje Evrope proti Jadranskemu morju, na območju nekdanje Rapalske meje med takratnima Kraljevinama Jugoslavijo in Italijo, veliko ostankov Alpskega zidu in Rupnikove linije, dveh vzporednih sistemov podzemnih utrdb, kasarn, bunkerjev, opazovalnic in kavern, ki sta bila zgrajena vsak na eni strani meje (npr. Vojaški objekti Kraljevine Italije: Unška koliševka (slika 19) in Slivice (slika 20), Hotel Rakov Škocjan se nahaja v nekdanji kasarni italijanske finančne službe).

Ostanki obeh obrambnih linij danes predstavljajo obsežno vojaško-zgodovinsko dediščino, pozabljeno in precej nepoznano, vendar neizkoriščen potencial. Ostanki so v lasti MORS in niso vpisani v RKD. Dobro ohranjeno je veliko število objektov, vendar je večina ostankov težko dostopnih, nahajajo se v gozdu, brez dostopnih poti. Navkljub dediščini, ki jo predstavljajo ti ostanki, njeno urejanje (opredelitev statusa, urejanje dostopov in obnova objektov, ki bi bila potrebna za varen obisk) na ravni regije (za enkrat) ni predvideno. Poleg formalne ureditve statusa namreč ocenjen vložek, potreben za obnovo, daleč presega turistični potencial, ki ga takšna dediščina predstavlja. V Strategiji razvoja turizma v destinaciji Zeleni kras (2022-2027) je vojaška dediščina opredeljena kot nišni produkt, zanimiv za ozko skupino obiskovalcev. Za obisk je urejena in odprta ena od utrdb, to je utrdba na vzpetini Primož ob naselju Pivka, ogled je organiziran v okviru Parka vojaške zgodovine Pivka.

Cilj pa je, da se dediščina Rapalske meje vključi v sistem celostnega ohranjanja dediščine (smiselno formalizira, vpiše v RKD). Predlaga se izdelava študije (npr. CRP – ciljno raziskovalnega projekta) s sodelovanjem ministrstev pristojnih za kulturno dediščino, turizem in obrambo. V tej študiji se preverijo možnosti, kako ravnati s to dediščino, kakšen naj bo njen status, kako urejati dostope in obisk, kakšen je njen turistični potencial. Smiselno bi bilo opredeliti potencialno najvrednejše objekte (z vidika dostopa/lokacije, lastništva, ohranjenosti, omogočanja rabe ter kulturne vrednosti) ter preučiti možnosti revitalizacije. Nekateri ostanki so tudi dobro dostopni (npr. ruševine kasarne "Ma" pri Zelšah), nekatere bi se morda lahko ponovno uporabljalo (npr. italijanske vojaške cisterne pod Snežnikom kot zalogovnike vode - del protipožarne infrastrukture).

Sistemska spodbujanje obnove kulturne dediščine

Obnova enot kulturne dediščine se v praksi izkazuje kot zahtevna, očiten je razkorak med prenovo kot želenim/načelom in realnostjo:

- ne obstaja "servis na enem mestu", manjka člen med pristojnimi območnimi enotami Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije in investitorji;
- ni zadostnih virov financiranja in vedenja, kako priti do teh virov;
- ni posluha (tako pri investitorjih kot pri pristojnih službah za varstvo kulturne dediščine) za rešitve izven ustaljenih okvirov.

Ena od možnosti za sistemska spodbujanje obnove kulturne je vzpostavitev **projekte pisarne** (npr. po vzoru Državne tehnične pisarne izoblikovane kot del ukrepov za obnovo po poplavih in plazovih). Projekta pisarna bi se lahko oblikovala na ravni regije ali v okviru Javnega zavoda NRP. Naloge projektne pisarne bi bile:

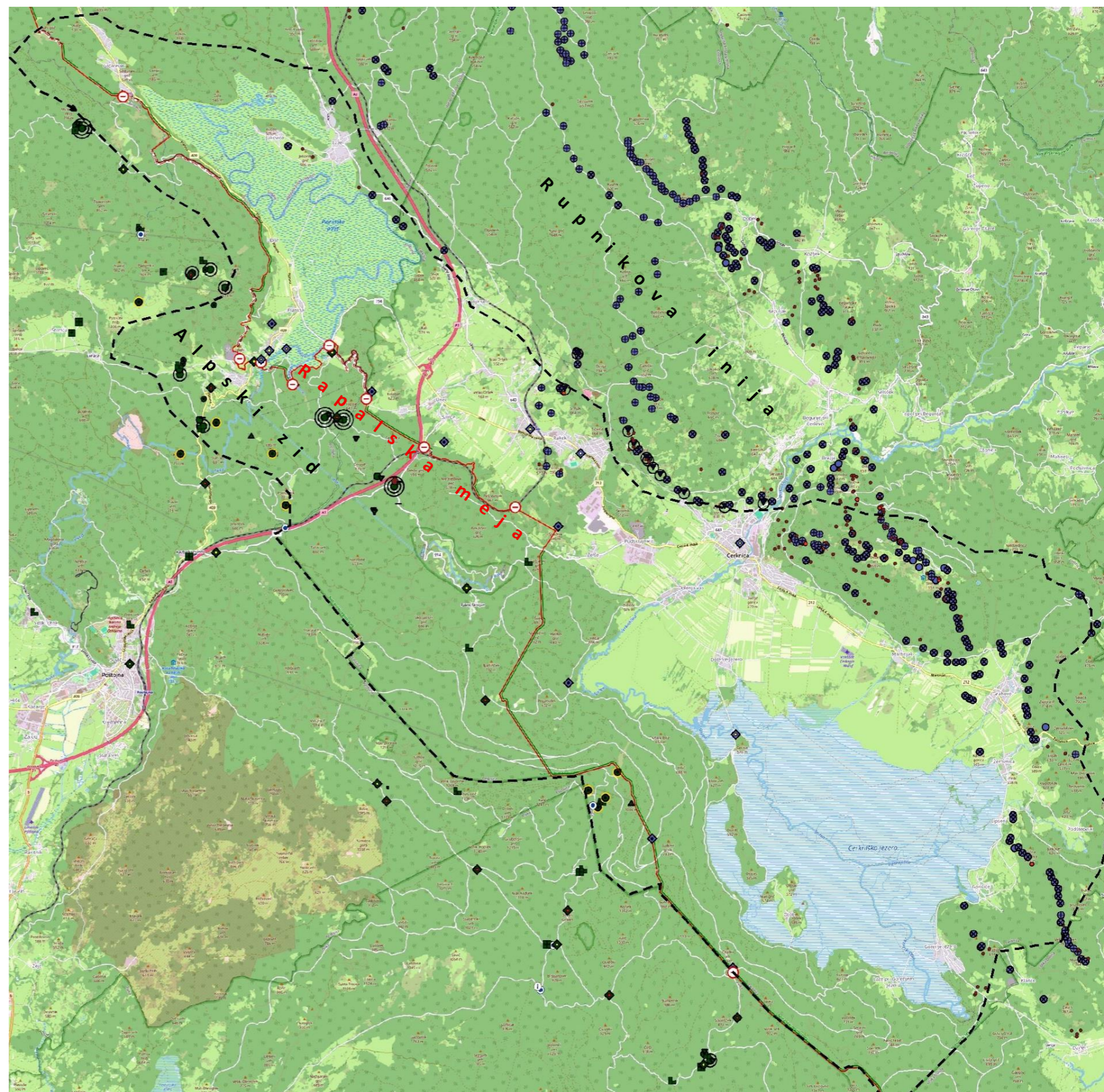
- svetovanje, strokovna in tehnična pomoč lastnikom enot kulturne dediščine pri postopkih, pridobivanju finančnih sredstev in sami izvedbi prenove;
- popularizacija in ozaveščanje (izobraževanja, delavnice, predstavitve primerov dobre prakse);

Del rešitve problema je tudi sprejem odloka o urejenosti naselij in krajine.

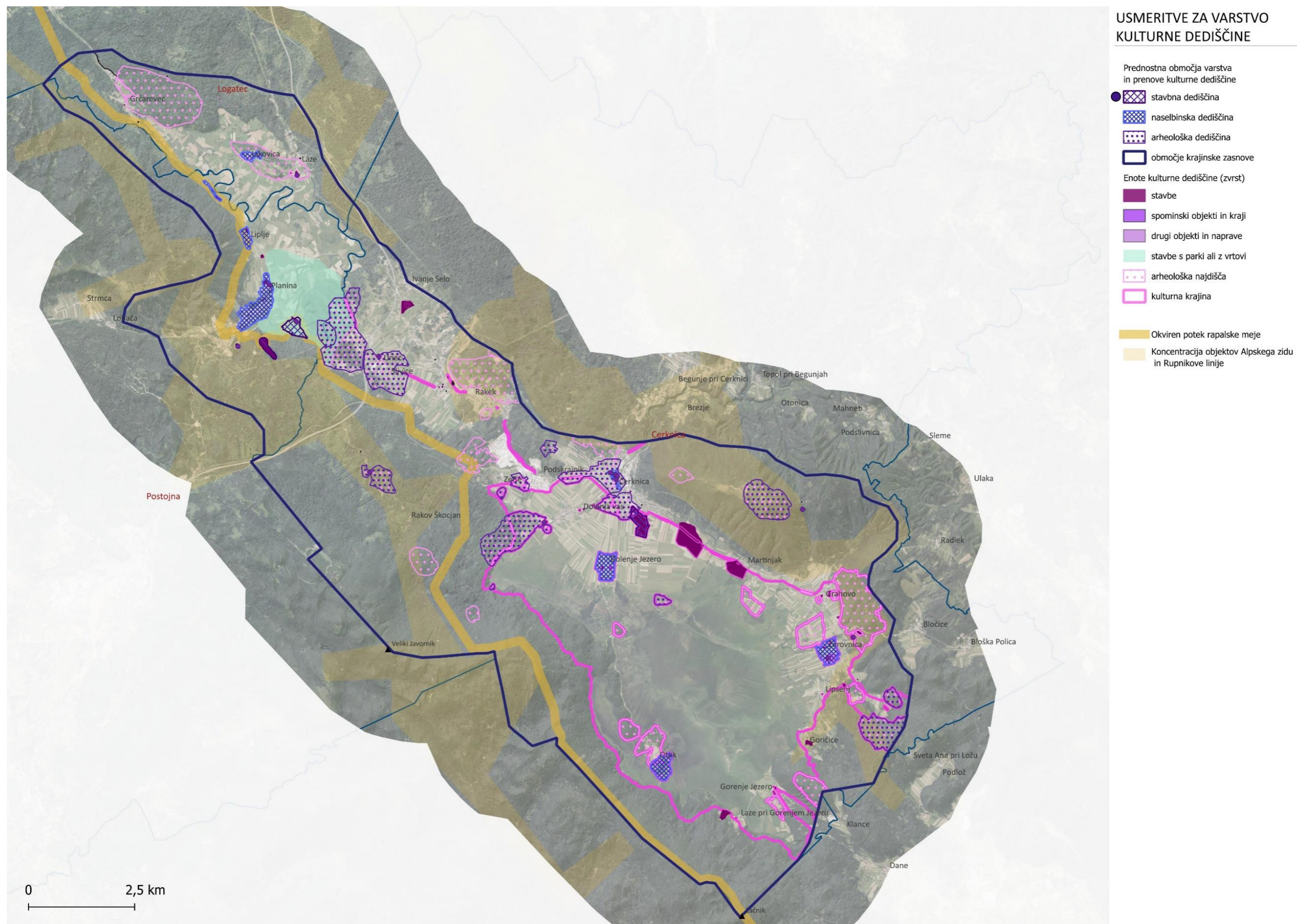
Varstvo okolja

Posebni problemi s področja varstva okolja (onesnaženja, prekomerne obremenitve) niso bili zaznani, zato tudi posebne usmeritve niso podane. Na območju KZ ni obratov SEVESO (obratov manjšega in večjega tveganja za okolje) in upravljavcev, ki imajo v skladu z Uredbo o vrsti dejavnosti in naprav, ki lahko povzročajo onesnaževanje okolja večjega obsega (Uredba IED), pridobljeno okoljevarstveno dovoljenje. Varstvo okolja se zagotavlja s siceršnjimi ukrepi na podlagi predpisov s tega področja.

Izpostavljena je nuja boljše zaščite vodnega vira Malni (sprejem odloka na državnem nivoju in določitev širše določenih VVO). Ohranja se tudi vodne vire in podzemne vodonosnike, ki napajajo lokalna naselja. Zmanjšuje se vplive onesnaženja iz kmetijstva, kanalizacijskih sistemov in prometa, vključno z doseganjem višjih standardov čiščenja odpadnih izpuščenih iz avtomobov (ustrezna izbira čistilne naprave, tudi rastlinske, terciarno čiščenje). Razvija se sonaravne rešitve za izboljšanje kakovosti vode ter varno lokalno oskrbo s pitno vodo.

Prostorska evidenca Zgodovinskega društva Rapalska meja objektov
Rupnikove linije in Alpskega zidu ob Rapalski meji
(<https://www.rapalskameja.si/zemljevid-in-podatki/>)

4.6 Usmeritve za posamezne krajinske celote ter problemska območja

V nadaljevanju so podane usmeritve za razvoj in varstvo posameznih **krajinskih celot** – glede na analitično členitev prostora (glej poglavje 2.3) **zaokrožena območja prevladujočih krajinskih vzorcev znotraj značilnih tipov krajin** (glej poglavje 3.2 ter karto Zasnova razvoja in varstva: območja ohranjanja in obnove značaja krajine na str. 63). Za vsak krajinski vzorec so navedene:

- ključne **prepoznavne prvine**, ki se jih prednostno ohranja in obnavlja, pri čemer se upošteva tudi prepoznavna območja in prvine izpostavljene v poglavju 4.7 ter usmeritve za urbanistično, arhitekturno in krajinsko oblikovanje v poglavju 4.4;
- **usmeritve** ali je naveden sklic, če so smiselne usmeritve podane že v drugih delih KZ in jih ne gre ponavljati.

Za **problemska območja**, ki se jih glede na zasnovo razvoja in varstva (glej poglavje 3.2 ter karto Zasnova razvoja in varstva: območja posebnih ukrepov na str. 64) znotraj posameznih tipov krajin obravnava podrobneje in ureja celovito, so navedeni opis namen obravnave in cilji, usmeritve ter načini urejanja. Nekatera problemska območja sovpadajo z območji krajinskega vzorca (ovršni del Slivnice, Rakov Škocjan). Problemska območja so določena okvirno, podrobneje se določijo v okviru same podrobnejše obravnave.

Poglavje povzema usmeritve, ki so bile izoblikovane tekom priprave krajinske zasnove, obeh delavnic, ob usklajevanjih s posameznimi deležniki ter usmeritve iz Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji (Golobič idr., 2024), gradiva Strokovna izhodišča ZRSVN, Območne enote Ljubljana, glede pobude o državnem zavarovanju naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti na območju občine Cerknica in Planinskega polja (ZRSVN, OE Ljubljana, 2021) in gradiva Izdelava analize odloka o Notranjskem regijskem parku za potrebe novelacije odloka in sočasne ustanovitve zavarovanega območja na ravni države (Notranjski regijski park, 2022).

A Gozdnato hribovje

Krajinski vzorec: strnjene gozdne površine na pobočju

Območje vzorca: pobočja Javornikov, pobočja na prehodu v Loško dolino in Bloško planoto, Slivnica, Planinske gora/Grmade (del masiva Hrušice).

Prepoznavne prvine: izrazit reliefni masiv, vrhovi, strma pobočja, strnjen gozd, geomorfološki kraški pojavi (udornice, vrtače, kraške kotanje, brezna, jame idr.), ostanki vojne in meje (ostanki Alpskega zidu in Rupnikove linije).

Usmeritve: Upošteva se usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru – gozdarstvo (glej poglavje 4.1) in prednostno varstveno območje gozdov (glej poglavje 4.5 in karto Usmeritve za ohranjanje narave). Ohranja se sklenjenost gozdnih kompleksov in stabilnost gozdnih ekosistemov. Strnjene gozdne površine pobočij Javornikov, pobočij na prehodu v Loško dolino in Bloško planoto, Slivnice ter Planinske gore/Grmade (masiva Hrušice) predstavljajo ozadje kakovostne krajinske slike izjemnih krajin Cerkniskega polja in Planinskega polja. Zato se gospodarjenje z gozdovi načrtuje in izvaja na način, da v gozdnatem hribovju (še posebej gozdovih na vrhovih, robovih in grebenih) ne bo videti vrzeli v gozdnih kompleksih, ki bi kvarile krajinsko podobo prostora. Prav tako se preprečuje posege (npr. vetrne elektrarne), ki bi lahko imeli negativni vpliv na sklenjenost gozdnih kompleksov ter na vedutni okvir kraških polj, ohranja pa se vidnost prostorskih orientirjev in z razgledišč (Križna gora, Planinski dom na Slivnici, Grmada).

Na južnih in jugozahodnih pobočjih Slivnice se opredelijo posamezna območja za vzpostavitev sistema suhih travišč (glej poglavje 4.5 in karto Usmeritve za ohranjanje narave).

Določi se režim gospodarjenja v gozdovih v javni lasti ob naravoslovnih in učnih poteh (npr. opredeli pas, v katerem se ne odkazuje in ne izvaja sečnja ter ne dovoli gradnje gozdnih vlak in drugih gozdnih prometnic).

Krajinska vzorca: površine travišč na slemenu / zaplate travišč med gozdom na pobočju

Problemsko območje: ovršni del Slivnice

Območje vzorca in obravnave: ovršni del Slivnice (glede dostopov tudi posamezne izhodišče točke na obodu).

Prepoznavne prvine: vrhovi in slemena, pobočja, travišča, gozdne zaplate, posamezna drevesa in gruče dreves, ostanki vojne in meje (ostanki Alpskega zidu in Rupnikove linije).

Opis: Slivnica je izrazit reliefni masiv z obsežnimi gozdnimi in pašnimi površinami ter predstavlja pomembno ozadje krajinske slike Cerkniskega polja. Hkrati pa je ena izmed pomembnejših točk opazovanja Cerkniskega polja (izjemni razgledi na Cerknisko jezero). Ima pomembno rekreacijsko in turistično funkcijo. Na slemenu se pojavljajo travišča, ki so pomemben krajinski element in razgledni prostor. Tradicionalni suhi travniki se v obstoječem stanju zaraščajo zaradi opuščanja rabe, predvsem paše in košnje. Širše območje Slivnice je podvrženo postopnemu zaraščanju.

Površine travišč na slemenu, ki prehajajo v strnjene gozdne površine na pobočju: ovršni del Slivnice

Namen/cilji: Namen podrobnejšega in aktivnega urejanja je ohranjanje ovršnega dela Slivnice v tradicionalni rabi travnikov, košenin in pašnikov ter njihova ponovna vzpostavitev (glej poglavje 4.5 in karto Usmeritve za ohranjanje narave). Z ustreznim upravljanjem prostora in uskladitve deležnikov se preprečuje zaraščanje ter ohranja značilne habitate suhih travnikov ter razgledna funkcija območja. Celovito se ureja rekreacijske dostope in izhodiščne točke za obiskovalce na način, da se uskladi sočasne rabe območja – turizem/rekreacija, varstvo narave in dejavnosti kmetijstva (pašništvo).

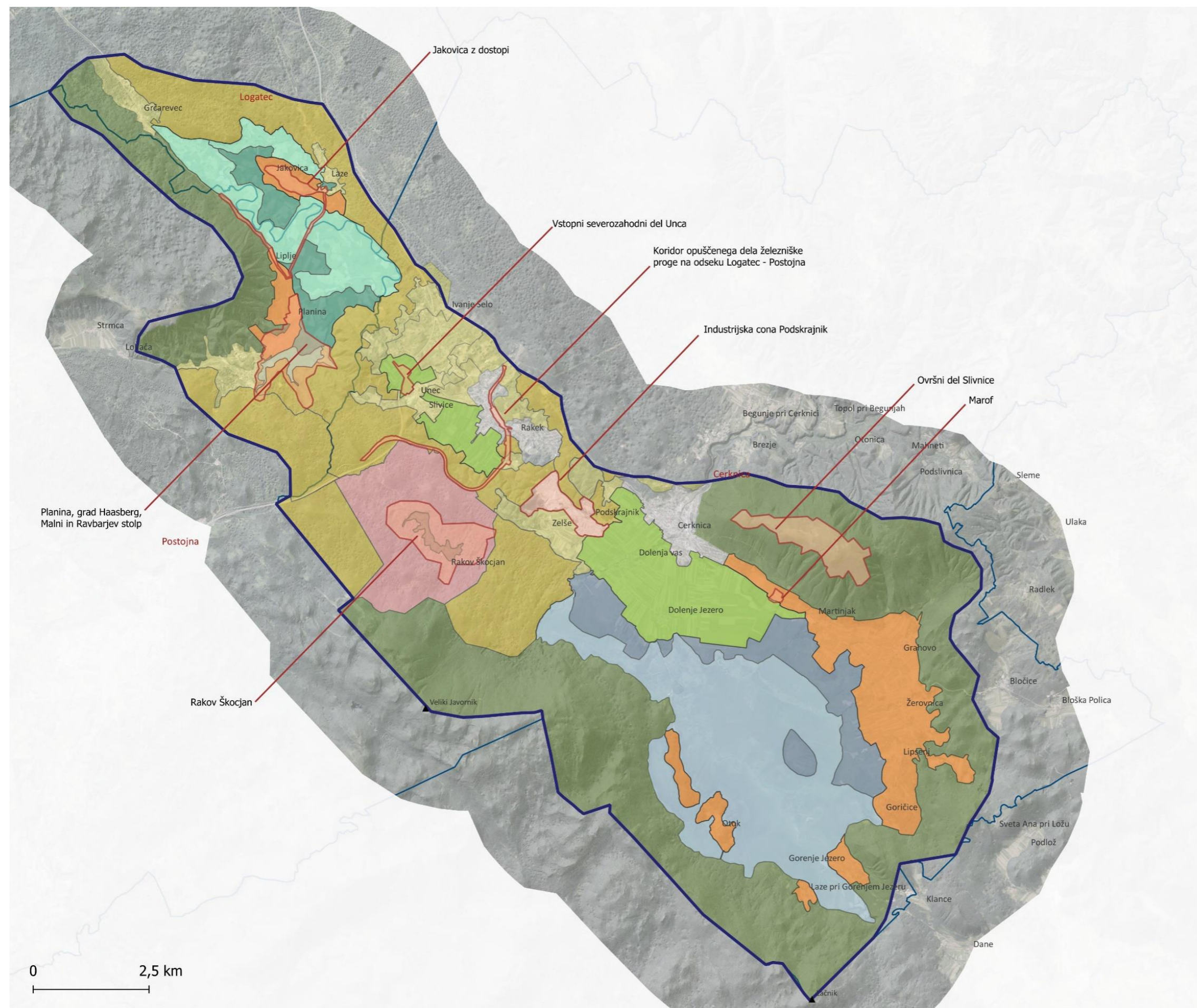
Predmet preveritve:

- določijo se prednostna (želena, možna) območja, kjer se spodbuja in ponovno vzpostavlja tradicionalna raba travnikov in pašnikov ter način izvedbe (pravno formalno, organizacijsko in tehnično);
- ker je Slivnica pomembna rekreacijska točka, se ureja tudi dostopnost, opredelijo se zelene vstopne točke in območja rekreacijskih povezav, ki se načrtujejo tako, da ne prihaja do konfliktov z drugimi rabami prostora in obremenjevanja občutljivih delov prostora.

Usmeritve:

- ohranja se značilne razglede iz Slivnice na Cerknisko polje;
- ohranja se značilna krajinska podoba Slivnice s širšimi območji sklenjenega gozda izmenjuje s območji travišč, travišča se prednostno ohranjajo/obnovijo na ovršnem delu;
- ohranja in spodbuja se tradicionalna raba pašnikov in habitate suhih travišč;
- vzdržuje se mreža (obstoječih) pohodniških in kolesarskih poti, ki bodo urejene sonaravno, ureditve naj bodo manjšega merila in krajinsko/oblikovno usklajene;
- Slivnica se z informacijsko točko/planinskim domom naveže na mrežo kolesarskih in pešpoti širšega območja, vključno na zanko Velike Krpanove poti (glej poglavje 4.1: Kolesarske in pešpoti);
- omejuje se infrastrukturne posege, varuje sklenjene gozdne komplekse, tako da se preprečuje kakršnekoli posege, ki bi lahko imeli negativni vpliv na vedutni okvir Cerkniskega polja.

Način urejanja: Pripravi se strokovna podlaga, s katero se podrobneje opredeli način urejanja ovršnega dela Slivnice in dostope. Na podlagi strokovne podlage se spremeni in dopolni OPN (novelira namenska raba prostora, določijo podrobni PIP-i), uporabi pa se jo tudi pri pripravi upravljalvskega načrta.

USMERITVE ZA POSAMEZNE KRAJINSKE CELOTE TER PROBLEMSKA OBMOČJA

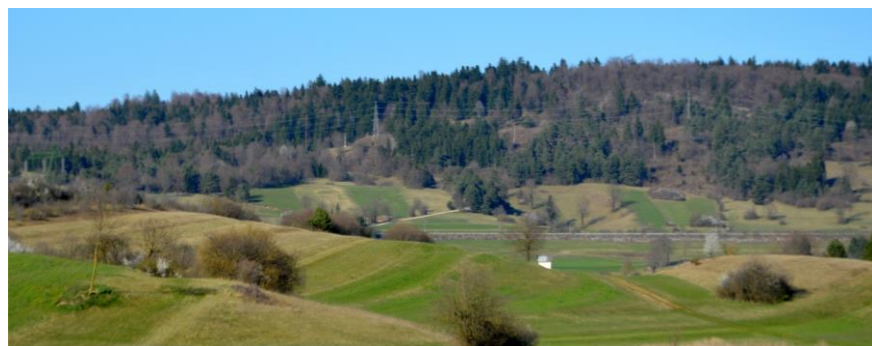
- Krajinske celote**
- A Gozdno hribovje**
- strnjene gozdne površine na pobočju
 - površine travnišč na slemenu in zaplate travnišč med gozdom na pobočju
- B Mozaična kraška krajina**
- kmetijske površine in travnišča ter kmetijske površine, travnišča z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo
 - dno kraške doline
 - gozdne površine kraške kotline
 - gozdne površine na valovitem kraškem terenu
- C Kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev**
- kmetijske površine z živično vegetacijo, kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo, kmetijske površine z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo na prehodu polja, gozd na osamelcih
- D Kulturna krajina dna kraških polj**
- kmetijske površine
 - kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo
 - mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč izvornega in ponornega pasu
- E Krajina presihajočih jezer**
- območja občasno stoječih voda, barja in močvirja, prehodna barja in močvirja s travniči
 - mokrotna območja kmetijskih površin in travnišč
- Problemska območja**
- problemska območja, ki se jih obravnava podrobneje in ureja celovito
- območje krajinske zasnove**

B Mozaična kraška krajina

Krajinska vzorca: kmetijske površine in travišča / kmetijske površine in travišča z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo

Območje vzorca: Rakovško-Unsko polje, obodi naselij Unec, Slivice, Ivanje Selo in Rakek ter naselja Zelše na zahodnem robu Cerknškega polja.

Prepoznavne prvine: cerkve, zvoniki, pokopališča, razpotegnjena naselja, naselbinska jedra, infrastrukturni koridorji, vrtače - kraške kotanje, drevoredi, posamezna drevesa, gozdne zaplate, živična vegetacija, posamične dolge/ozke njive, travišča na valovitem kraškem svetu.

Kmetijske površine in travišča z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo: Unec

Usmeritve: Upoštevajo se usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru – kmetijstvo (glej poglavje 4.1). Z aktivnim kmetijstvom se ohranja kulturnost krajine (prepoznavne krajinske prvine, parcelacijo, preprečuje opuščanje rabe in zaraščanje). Izboljša se upravljanja mejic, skupin dreves in posameznih dreves.

Krajinski vzorec: gozdne površine na valovitem kraškem terenu

Območje vzorca: območje med Planinskim poljem in Cerknškim poljem.

Prepoznavne prvine: geomorfološki kraški pojavi (površinske kraške oblike, udornice, vrtače, kraške kotanje, brezna, jame idr.), ostanki vojne in meje (ostanki Alpskega zidu in Rupnikove linije), strnjen gozd.

Gozdne površine na valovitem kraškem terenu: Slivice–Rakov Škocjan

Usmeritve: Upoštevajo se usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru – gozdarstvo (glej poglavje 4.1) in ohranjanje narave (glej poglavje 4.5 in karto Usmeritve za ohranjanje narave). Strnjene gozdne površine na valovitem kraškem terenu se ohranja in obnavlja na širšem območju kotline Rakovega Škocjana, ki je opredeljeno tudi prednostno varstveno območje gozdov ter varstveno območje jamskega sistema med Planinskim poljem in Cerknškim poljem. Robna območja prehoda strnjenega gozda v kulturno mozaično kraško krajino – območja nekdanjih suhih travišč, košenin in pašnikov, ki so podvržena procesu zaraščanja – se nameni vzpostavitvi območij sistema suhih travišč. Pri vzpostavljanju gozdnih vlak se posebno skrb nameni ohranjanju značilnih kraških geomorfoloških oblik.

Krajinska vzorca: gozdne površine kraške kotline / dno kraške doline

Problemsko območje: Rakov Škocjan

Območje vzorca in podrobnejše obravnave: Rakov Škocjan.

Prepoznavne prvine: izjemni geomorfološki kraški pojavi (naravna mostova, kraški izvir, ponori, ponorna jama, udori, udorna vrtača, kraške kotanje, brezna, jame idr.), stene, kraški rob, strnjen gozd, aluvialna ravnica s poplavnimi logi, vodotok ponikalnice, ruševine/arheološki ostanki.

Dno kraške doline: Rakov Škocjan

Opis: Rakov Škocjan je izjemno območje z visoko naravovarstveno vrednostjo in pomembno turistično funkcijo. Opredeljujejo ga izjemni in kompleksno povezani naravni in geomorfološki pojavi: izvorna jama, udori, naravna mostova, kraški izviri, ponikalnica, udorna vrtača, aluvialna ravnica s poplavnimi logi in kraškim robom, soteska, ponori, ponorna jama, udornice. Po dolini teče ponikalnica Rak, ki s svojimi vodnimi in obvodnimi habitati pomembno oblikuje krajinsko podobo prostora.

Namen/cilji: Namen celovitega urejanja ožjega območja Rakovega Škocjana z vidika usmerjanja/omejevanja vplivov turizma je vzpostavitev trajnostnega sistema dostopov in parkiranja z namenom zmanjšanja prometnih pritiskov ter usmerjanje obiskovalcev na urejene vstopne točke in poti. Predvidena je nadgradnja in obnova obstoječih poti in pripadajoče infrastrukture z namenom ohranjanja območja.

Namen širšega urejanja dostopov je krepitev povezave Rakovega Škocjana s Planinskim in Cerknškim poljem. Preverijo se možnosti preusmeritve trase regionalne ceste izven ožjega zavarovanega območja.

Predmet obravnave:

- opredeli se možnosti nadgradnje obstoječih peš in kolesarskih rekreacijskih povezav na širšem območju Rakovega Škocjana ter njihova navezava na območje Planinskega polja in Cerknškega jezera, kot vzpostavitev novega odseka Velike Krpanove poti (glej poglavje 4.2 Turizem in rekreacija), ki bi povezovala vse informacijske/interpretacijske točke;
- določijo se izhodiščne točke za obisk ožjega območja Rakovega Škocjana v navezavi na strukturirano mrežno parkirnih površin z namenom usmerjanja obiska. Možni lokaciji za glavni informacijski/interpretacijski točki sta z OPN določeni območji – na vzhodu BT EUP RŠ 09 ter na zahodu PO EUP RŠ 01;
- prouči se dolgoročno možnost vzpostavitve režima umirjenega prometa z omejevanjem dostopa motornih vozil, pri čemer bi se območje med vzhodno in zahodno informacijsko/interpretacijsko točko postopoma zaprlo za individualni promet. Parkirne površine bi se umestile izven ožjega zavarovanega območja, na njegovem robu oziroma v širšem vplivnem prostoru. Obisk bi se usmerjal prek raznolikih sistema krožnih in linijskih poti različnih dolžin in zahtevnosti, ki omogočajo prilagajanje ogleda glede na časovne okvire in preference obiskovalcev. Hkrati bi se spodbujala raba alternativnih oblik mobilnosti, zlasti električnih koles, ter po potrebi organiziranih oblik prevoza z nizkimi vplivi na okolje;
- prouči se možnost izvedbe nove trase regionalne ceste R3-914/2402 skozi Rakov Škocjan ob robu območja z namenom razbremenitve prometa skozi ožje zavarovano območje (v povezavi z načrtovanjem obvoznice Rakek, glej poglavje 4.1 Promet), s tem bi se obstoječa cesta skozi Rakov Škocjan preoblikovala v primarno notranjo povezovalno cesto za dostop do območja in za potrebe obiskovalcev;
- zaradi varovanja občutljivih vodnih in obvodnih habitatov se kopanje praviloma ne spodbuja, v okviru urejanja območja pa se prouči možnost omejenega in reguliranega dostopa do vode na posameznih, za to ustreznih mestih, kjer takšna raba ne ogroža naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti;
- poda se izhodišča za prenavo in celovito ureditev oznak za naravoslovno učno pot (vključno s prvimi kulturne dediščine), ki poteka po dolini. Vse elemente oznak in druge opreme (klopi, koši idr.) se oblikovno poenoti.

Usmeritve:

- upošteva se, da se celotno območje krajinskega vzorca strnjenih gozdnih površin kraške kotline Rakovega Škocjana nahaja znotraj prednostnih območij ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove HT, ki se izvaja v skladu z varstvenimi režimi in na podlagi načrtov upravljanja (glej poglavje 4.5 in karto Usmeritve za ohranjanje narave);
- ohranja se sklenjene gozdne površine, naravna struktura kraške doline, naplavna ravnica z mokrotnimi travniki in značilnimi HT Raka;
- ohranjajo se naravne značilnosti prostora in ključne prvine krajinske prepoznavnosti (reka Rak, kraške udornice, naravna mostova, obvodna vegetacija idr.);
- vse ureditve se načrtujejo v skladu z varstvenimi režimi, z namenom ohranjanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter varstva kulturne dediščine;

- zagotovi se redno vzdrževanje ključnih vedut na Tkalco jamo iz Velikega naravnega mosta, na Rak iz Velikega naravnega mosta, na Veliki naravni most iz vznožja mostu, iz ravnice pred Velikim naravnim mostom ter na arheološko najdišče sv. Kancijan (EID 1-09251);
- ohranja in dopolnjuje se obstoječa turistična ponudba na lokaciji hotela Rakov Škocjan v okviru določil veljavnega OPN.

Način urejanja: Za območje Rakovega Škocjana se pripravi strokovna podlaga (analiza stanja, vrednotenje, analiza možnih rešitev) ter na njeni osnovi občinski podrobni prostorski načrt (OPPN), ki bo celovito obravnaval prometno ureditev, ureditev dostopov, parkiranje, prometni režim in vstopne točke ter usmerjanje obiskovalcev, z namenom odpravljanja prepoznanih prostorskih problemov in zagotavljanja trajnostnega razvoja območja v skladu z varstvenimi režimi.

Problemsko območje: vstopni severozahodni del Unca

Območje obravnave: območje med AC in Uncem.

Opis: Unec predstavlja pomembno prometno in prostorsko vstopno točko v širše območje Cerknškega polja in Planinskega polja. Območje je danes nepriljavno (deponija DARS v pentlji AC priključka), prostorsko nepregledno, obremenjeno s prometom, s premajhnim parkiriščem (P+R).

Deponija DARS na območju AC priključka Unec

Območje vstopnega severozahodnega dela Unca s P+R parkiriščem

Namen/cilji: Namen celovite prostorske organizacije območja je prostorsko in funkcionalno nadgraditi pomembno prometno vstopno točko v širši prostor Cerknškega polja in Planinskega polja ter izboljšati prostorsko ureditev območja ob priključku na avtocesto.

Vzpostavi se urejen sistem dostopov in parkiranja (P+R), hkrati pa območje programsko dopolni z dejavnostmi, ki podpirajo obisk območja

in hkrati zadoščajo potrebam lokalnega prebivalstva (informacijska točka, izhodiščna turistična točka ter manjše poslovne storitvene dejavnosti).

Predmet obravnave:

- poda se predlog ureditve izhodiščne turistične točke;
- preveri se možnost umestitve postajališča za avtodome (urejeno parkirišče s potrebno infrastrukturo in omejitvijo postanka do 72 ur);
- poda se predlog ureditev območja, ki ga upravljavec avtoceste uporablja za odlaganje gradbenega in drugega materiala, z namenom izboljšanja prostorske podobe, preglednosti in funkcionalnosti vstopnega prostora;
- poda se predloge za izboljšanje prostorska podoba vstopnega prostora v naselje Unec;
- preveri se možnosti se ureditve manjše poslovne cone med avtocesto, poselitvijo in regionalno cesto, kot programska nadgradnja vstopnega prostora z dejavnostmi, ki podpirajo obisk območja in hkrati zadovoljujejo potrebe lokalnega prebivalstva (npr. poslovne oziroma storitvene dejavnosti manjšega obsega, glej poglavje 4.1: Poslovne in proizvodne dejavnosti);

Usmeritve:

- območje se razvija kot izhodiščna turistična točka za obisk širšega območja (Planinsko polje, Rakov Škocjan, Cerknško jezero) z vzpostavitev elektronske informacijske/interpretacijske točke za usmerjanje obiskovalcev;
- razširi se obstoječe parkirišče (P+R) z namenom prestrežanja prometa ob AC priključku in usmerjanja obiskovalcev v širše območje, preveri se optimalna lokacija za parkirišče, ponovno se preveri tudi možnost umestitve v pentljo priključka;
- vzpostavi se zelena cenzura med obstoječo poselitvijo in morebitno načrtovano poslovno cono.

Način urejanja: Za območje vstopnega severozahodnega dela Unca se pripravi strokovna podlaga (analiza stanja in možnih rešitev) ter na nji osnovi spremeni in dopolni OPN in če se izkaže kot smiselno, pripravi tudi občinski podrobni prostorski načrt (OPPN), ki bo opredelil celotno prostorsko organizacijo območja, prometno ureditev, ureditev dostopov in parkiranja (P+R) ter izboljšavo funkcionalnosti in prostorske podobe ter prepoznavnosti vstopne točke v širšem prostoru.

Problemsko območje: koridor opuščene dela železniške proge na odseku Logatec–Postojna

Območje obravnave: območje obstoječe proge na odseku Logatec–Postojna med Dovcami in AC, vključno s širšim območjem obstoječe in nove železniške postaje Rakek.

Opis: v pripravi je Državni prostorski načrt za nadgradnjo železniške proge na odseku Logatec-Postojna (URBIS d.o.o., Maribor, Pobuda/DIIP, december 2024; Analiza usmeritev in podatkov, avgust 2025, Sklep o pripravi DPN, 5.3.2026). Zaradi novega poteka na območju Rakeka in severno od Rakovega Škocjana, se daljši potek obstoječe proge opusti.

Namen/cilji: Koridor opuščene proge predvidoma ne bo predmet DPN, prav tako ne širše območje nove železniške postaje Rakek. Ta območja

bodo v pristojnosti OPN, zato naj Občina Cerknica sočasno s pripravo DPN pristopi k pripravi strokovnih podlag ter sprememb in dopolnitev OPN.

Območje je privlačno za razvoj tudi z naslova trajnostne mobilnosti, saj omogoča neposredno uporabo vlaka za prevoze na delo v Ljubljano. Priprava gradiv naj poteka v sodelovanju z MOPE, Direktoratom za prometno politiko, ki podpira razvoj tovrstnih prometnih vozlišč.

Območje železniške postaje Rakek, ki se opusti

Drevored v jedru naselja Rakek (EID 1-21015)

Predmet obravnave:

- izoblikuje se izhodišča za sočasno/usklajeno urbanistično urejanje prostora ob novi progi ter celovito zasnovano cestno in drugo gospodarsko javno infrastrukturo in ne le izključno na nadgradnjo železniške proge vezane prilagoditve cestnega omrežja (pripravi se delitev investicije med deležniki, opredeli prostorski izvedbeni akt, s katerim se ureja posamezne ureditve), prilagodi se prekinjene sprehajalne poti (npr. med Dovcami in Ivanjim Selom) ter dostope do gozdnih in kmetijskih zemljišč;
- opredeli se funkcijo in podobo prostora vzdolž opuščene obstoječe trase ter nove trase železniške proge;
- preveri se, kateri deli opuščene proge se namenijo ureditvam cestne infrastrukture (glej poglavje 4.1: Promet), vključno s kolesarsko potjo, če se izkaže za smiselno, kateri razvoju poselitve (predvsem območje opuščene potniške in tovarne postaje Rakek) in kateri razgradijo;
- za območje opuščene potniške in tovarne postaje se pripravi urbanistična preveritev (program, stavbni tip, odprte površine, prometna ureditev). Območje s podolgovato obliko bo zahtevalo svojevrstno urbanistično rešitev, vendar ga bo možno vseeno razviti v poslovno stanovanjsko območje (območje centralnih dejavnosti, ocenjeno je, da v to območje proizvodne dejavnosti ne sodijo);

- upošteva se, da gre hkrati za prometno vozlišče, rešitve se uskladi s P+R parkiriščem in drugimi ureditvami na območju nove železniške postaje Rakek;
- opredeli se novo funkcijo stavbe železniške postaje Rakek, ki je varovana kot stavbna dediščina (Rakek - Železniška postaja, EID 1-23503), v rešitev se vpne enote dediščine Rakek - Drevored v jedru naselja (EID 1-21015), Rakek - Spomenik NOB (EID 1-28489), Rakek - Gasilski dom (EID 1-23502) in Rakek - Vodni zbiralnik (EID 1-23504).

Način urejanja: Pripravi se strokovna podlaga, s kateri se preveri možnosti urejanja koridorja opuščene proge ter urejanja širšega območja nove proge, predvsem nove železniške postaje Rakek. Ugotovitve se prenese v OPN (spremeni namensko rabo prostora, določi podrobne PIP) in če se izkaže kot smiselno, pripravi tudi OPPN (npr. za območje obstoječe tovarne postaje).

Problemsko območje: Industrijska cona Podskrajnik

Območje obravnave: Industrijska cona Podskrajnik (zahodni in vzhodni del in njeni robovi), kamnolom Zelše.

Opis: Posamezni deli cone so neurejeni, robovi (stiki z okoliško krajino) nedorečeni, vzhodni in zahodni del nepovezana, informacijska infrastruktura neenotna, dolgoročno bo potrebna širitev.

Usmeritve: Upoštevajo se usmeritve in okoljske omejitve za preoblikovanje cone v zgledno urejeno poslovno proizvodno območje, njeno notranjo optimizacijo, vzpostavitev zelenega oboda in prometno urejanje ter preveritev možnosti širitve/zaokrožitve cone podane v poglavju 4.1 (Poslovne in proizvodne dejavnosti).

Preveri se smiselnost in možen potek industrijskega tira (iz Analize usmeritev in podatkov pripravljene v okviru Državnega prostorskega načrta za nadgradnjo železniške proge na odseku Logatec-Postojna (URBIS, avgust 2025) izhaja, da je navezave možna).

Način urejanja: V prvi fazi se izdela strokovna podlaga, v okviru katere se doreče rešitve ter način nadaljnega urejanja (spremembe in dopolnitve OPN in/ali OPPN).

Problemsko območje: IC Podskrajnik

C Kulturna krajina oboda kraških polj in osamelcev

Krajinski vzorci: Kmetijske površine z živično vegetacijo / kmetijske površine in travnišča z živično vegetacijo / kmetijske površine z gozdnimi zaplatami in živično vegetacijo na prehodu polja / gozd na osamelcih

Območje vzorca: obod Cerkniškega polja med naselji Martinjak, Grahovo, Žerovnica, Lipsenj in Goričice ter ob naseljih Gorenje jezero, Laze pri Gorenjem Jezeru in Otok, obod Planinskega polja ob naseljih Planina ter Jakovica in Laze.

Kulturna krajina oboda kraških polj vzhodno od Žerovnice

Kulturna krajina oboda kraških polj: Grahovo

Kulturna krajina osamelcev: Jakovica s cerkvijo sv. Mihaela

Prepoznavne prvine: strnjena manjša gručasta naselja, naselbinska jedra, robovi prehoda poselitve v kulturno krajino, značilne silhete, sadovnjaki, grad, ruševine/arheološki ostanki, cerkve, zvoniki, pokopališča, znamenja v krajini, objekti in elementi kmetijskega stavbarstva (kašče, hlevi, skednji,

kozolci, sušilnice za sadje, čebelnjaki, mlini), elementi mlinščic ter ostanki mlinov in žag na vodotokih, ozka/kratka/trakasta parcelacija, drevoredi, posamezna drevesa, gozdne zaplate, živična vegetacija, meandrirajoči ožji vodotoki z obrežno vegetacijo, gozdni osamelci.

Usmeritve: Upoštevajo se usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru – kmetijstvo (glej poglavje 4.1). Z aktivnim kmetijstvom se ohranja kulturnost krajine (prepoznavne krajinske prvine, parcelacijo, preprečuje opuščanje rabe in zaraščanje). Strnjene gozdne površine na osamelcih se ohranja in obnavlja. Izboljša se upravljanja mejic, skupin dreves in posameznih dreves. Posebna pozornost se namenja urejanju robo naselij.

Problemsko območje: Jakovica z dostopi (Planinsko polje)

Območje obravnave: območje Jakovškega hriba ter povezava Jakovica–Laze pri Planini–Planina preko osrednjega dela Planinskega polja ter južni del povezave Grčarevec–Planina ob zahodnem robu Planinskega polja

Opis: Jakovica je izrazit kraški osamelec na Planinskem polju, na katerem se nahaja gručasta vas z značilno silhueto v odprtem prostoru polja. Problemsko območje zajema osrednji del griča Jakovice z območjem gručaste vasi na južnem pobočju (naselbinska dediščina: EID 1-03149) z značilno silhueto in cerkvijo sv. Mihaela (stavbna dediščina: EID 1-02111) ter kulturno krajino z značilno trakasto parcelacijo na pobočju in semenu, ki povezuje vas Jakovico z osrednjim/vstopnim delom poselitve Laze pri Planini, kjer se nahajajo tri deloma ohranjene domačije (EID 1-00308, EID 1-15160 in EID 1-15161).

Jakovica (EID 1-03149) s cerkvijo sv. Mihaela (EID 1-02111)

Problemsko območje: Jakovica z dostopi – cesta Planina–Laze

Z vidika ohranjanja biotske in krajinske raznovrstnosti območja Planinskega polja je pomembna jasna artikulacija dostopov in povezav obiskovalcev, tudi dveh izrazitejših programskih jeder Planina–Haasberg–Ravbarjev stolp–Malni na jugu in območje griča Jakovice s ponornim območjem na severu polja.

Območje ima pomembno krajinsko, kulturno in doživljajsko vrednost, vendar se sooča z nekaterimi prostorskimi pritiski, razvrednotenim južnim robom poselitve in pomanjkljivo urejenostjo dostopov in infrastrukture za obiskovalce, zlasti v povezavi z razglediščem.

Namen/cilji: Namen urejanja območja Jakovice s širšimi navezavami preko Planinskega polja je celovito urejanje dostopov in izhodiščnih točk za obisk razglediščnega prostora Planinskega polja, ohranjanje ključnih krajinskih značilnosti osamelca in prenovo naselbinske dediščine. Pri urejanju prostora se zagotavlja ohranjanje značilne krajinske podobe osamelca, tradicionalne strukture naselja in pomembnih vedut na Jakovico iz odprte krajine Planinskega polja.

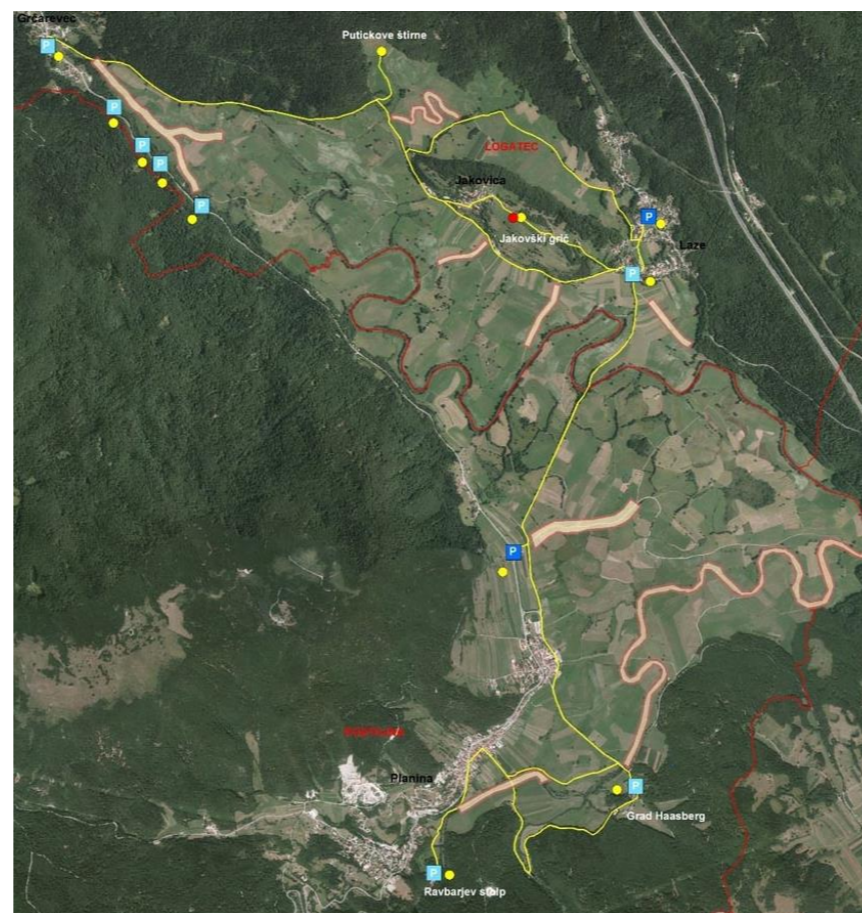
Predmet obravnave: Poda se konkretne rešitve za operacionalizacijo gornjih usmeritev.

Usmeritve:

- urejanje območja naj temelji na celostni obravnavi naselja, robov naselja in kmetijske krajine, ob upoštevanju krajinskih, naravovarstvenih in kulturnovarstvenih vrednot;
- ohranja se značilna krajinska podoba osamelca Jakovica z gručasto vasjo na pobočju in cervkijo ter kulturno krajino na pobočju, ki prehaja v odprto kmetijsko krajino Planinskega polja;
- varuje in prenavlja (glej poglavje 4.5) se tradicionalne strukture naselja Jakovica (EID 1-03149) z ohranjanjem robov naselja, merila pozidave in vedut na naselje iz odprte krajine polja (tudi z omejitvijo fotovoltaičnih naprav);
- ohranja se značilna trakasta parcelacija kmetijskih zemljišč na pobočju in na ravnini pod osamelcem ter spodbuja nadaljnja ekstenzivna kmetijska raba;
- preprečujejo se grajeni posegi v odprto krajino Planinskega polja;
- nadaljuje se z vzpostavljanjem sistema vstopnih (interpretacijskih) točk z ustreznim parkirnim režimom in omejevanjem dostopa do biotsko in krajinsko pestrih območij Planinskega polja;
- uredi in nadgradi se obstoječ/predviden sistem širšega omrežja pešpoti in kolesarskih povezav (glej sliko desno) z uskladitvijo in določitvijo povezav s programskimi jedri na južnem robu Planinskega polja (glej v nadaljevanju) ter na nov odsek Velike Krpanove poti (glej poglavje 4.2 Turizem in rekreacija), ki bo povezoval vse glavne informacijske/interpretacijske točke (Planinsko polje, Rakov Škocjan in Cerknško jezero);
- celovito se uredi območje razgledišča na Jakovici (jasna artikulacija dostopa, označitev poti, postavitve elementov opreme kot so klopi, koši ipd., označitev izhodiščne točke za obisk s parkiriščem);

- ohranjajo se ključne vedute in razgledni robovi na osamelec in na odprto krajino Planinskega polja, vključno z nadzorom nad zaraščanjem, na obstoječih razglediščnih točkah se odstrani vegetacija z namenom odpiranja/usmerjanja pogledov, območja se redno vzdržuje na način, da se prepreči zaraščanje robov in s tem ohranja odprtost pogledov ter kakovost vedut (povezava Grčarevec–Planina ob zahodnem robu Planinskega polja);

Način urejanja: Za območje Jakovice in dostopov se pripravi strokovne podlage, v okviru katerih sodelujeta občini Logatec in Postojna. Pri tem se upošteva tudi obstoječe projekte (glej sliko desno) in strokovne podlage. Rezultate strokovnih podlag se prenese v občinske prostorske načrte (OPN) obeh občin.

Predvidena usmerjevalna in interpretacijska infrastruktura za obiskovalce Planinskega polja (KRAS.REVITA)

Ureditev usmerjevalne in interpretacijske infrastrukture za obiskovalce Planinskega polja

- omejitev dostopa - območje zmanjšane vpliva
- interpretacija
- opazovalnica
- usmerjevalna pot
- parkirišče (obstoječe)
- parkirišče (predvideno)
- občinska meja

Problemsko območje: Planina, grad Haasberg, Malni in Ravbarjev stolp (Planinsko polje)

Območje obravnave: širši prostor ruševin gradu Haasberg (razvaline gradu, EID 1-00173 in grajski most, EID 1-30555), dolina pritoka Malenščice (zaselek Malni, EID 1-04788), vhod v Planinsko jamo z dolino Unice in Mali grad (Ravbarjev stolp, EID 1-04831) ter trško jedro naselja Planina (EID 1-00525) z odprto krajino jugozahodnega dela Planinskega polja. V neposredni bližini gradu Haasberg se nahaja arheološko najdišče Stari grad (EID 1-04777).

Opis: Gre za krajinsko in kulturnozgodovinsko izjemno območje, ki ga zaznamuje preplet naravnih in kulturnih prvin ter pomembne kraške geomorfološke prvine. Prav tako ima prostor pomembno vlogo v turističnem in rekreacijskem sistemu širšega območja Planinskega polja, vendar je deloma prostorsko neurejen, zlasti z vidika organizacije dostopov, parkiranja in usmerjanja obiskovalcev.

Prenova Ravbarjevega stolpa se zaključuje. Poskusov in pogledov na sanacijo in/ali obnovo gradu Haasberg je bilo veliko,³³ vendar ta ostaja nedorečena. Območje trškega jedra Planina je v dosegu visokih voda Planinskega polja, stari objekti propadajo, ker lastniki ne vidijo smisla obnove občasno poplavljenih objektov, s čimer pomemben rob in silhueta naselja izgublja svoj pomen v prostoru.

Most preko Unice, v ozadju grad Haasberg (zgoraj) in Planina (spodaj): predlog ponovne vzpostavitve drevoreda

³³ Glej npr. (1) Dvorec Haasberg, Igor Sapač, Okrogla miza ZRC SAZU, 2015, https://zimk.zrc-sazu.si/sites/default/files/2015-06-15_predstavitev_sapac.pdf, (2) Grad Haasberg: Arhitekturna prezentacija in statično zavarovanje ostalin gradu Haasberg v Planini pri Postojni, Void arhitektura d.o.o., 2023, <https://vo->

[id.si/en/haasberg-castle](https://www.rtvlo.si/kultura/dediscina/rusevina-haasberg-nekoc-sijajen-barocni-dvorec-krvavo-potrebuje-sanacijo/663115), (3) Ruševina Haasberg, nekoč sijajen baročni dvorec, krvavo potrebuje sanacijo, MMC, 2023, <https://www.rtvlo.si/kultura/dediscina/rusevina-haasberg-nekoc-sijajen-barocni-dvorec-krvavo-potrebuje-sanacijo/663115>, (4) Dvorec Hošperk pri Planini: Med vztrajanjem in minevanjem, Luka Jerman, Outsider, letnik 9, št. 34, 2023

Namen/cilji: Namen celovitega urejanja območja je z enotnim načrtovanjem preseči kompleksno problematiko, nedorečene rešitve in parcialno urejanje prostorsko in funkcionalno zaokroženega območja, ki terja aktivno usmerjanje kmetijstva, turizma in rekreacije, varstva narave in kulturne dediščine, razvoja poselitve ter njenega varstva pred škodljivim delovanjem visokih voda.

Pogled z Grmade (Planinske gore) na območje Planine in gradu Haasberg

Območje Planine, gradu Haasberg, Malnov in Ravbarjevega stolpa na karti tretje vojaške ali franciscejsko-jožefinske izmere (1869-1887) (<https://maps.arcanum.com>)

F. K. Goldenstein — pogled na grad Planina v 19. stoletju (zgoraj) in na Planinsko polje z grajskega razgledišča (spodaj), (Varstvo spomenikov 28, Ljubljana, 1986)

Predmet obravnave:

- opredeli se širši/skupni koncept urejanja območja Planine, gradu Haasberg, zaselka Malni in Ravbarjevega stolpa (južnega dela Planinskega polja);
- doreče se možnosti sanacije ter celovite obnove in oživitve gradu Haasberg. Ključno je, da se glede koncepta ravnanja z gradom poenoti stroka ter ugotovi realne (tudi dolgoročne) zmožnosti lastnika/upravljalca glede obnove. Analizira se obstoječe predloge, če so pomanjkljivi, oblikuje dodatne, jih primerja in izbere najbolj primerno rešitev,³⁴ na podlagi katere se začrta nadaljnje delovanje. Doreče se nujno varstvo ruševin gradu (ukrepe za zaustavitev njihovega nadaljnega propada) in ohranjanje/vzdrževanje parka ter faznost nadaljnega urejanja;
- poplave na Planinskem polju so naraven pojav, s katerimi prebivalci živijo že stoletja. Propadanje stavb, prepoznani trendi³⁵ in napovedane podnebne spremembe ter drugačen družbeni kontekst pa terjajo drugačen pristop, zato se preverijo možni ukrepi za aktivno varstvo Planine in Laz pred visokimi vodami;
- za trško jedro Planine se izdelajo strokovne podlage z določitvijo ukrepov revitalizacije/prenove območja in posameznih objektov z in brez upoštevanja ukrepov varstva trškega jedra pred visokimi poplavami. Izvedba ukrepov varstva pred visokimi vodami lahko bistveno poveča potencial prenove, če izkaže, da izvedba ni možna/smiselna, pa se postavlja vprašanje, ali je smiselno še naprej vztrajati z obstoječim način urejanja vhodnega roba Planine ali opredeliti povsem drugačen urbanističen koncept;
- strokovne podlage z določitvijo ukrepov revitalizacije/prenove območja in posameznih objektov se izdelajo tudi za zaselek Malni;
- preveri in dopolni se obstoječ/predviden sistem širšega omrežja pešpoti in kolesarskih povezav ter izhodiščnih točke za obisk območja, (obodnih) parkirišč, usmerjevalne in informacijske infrastrukture za obiskovalce z uskladitvijo in določitvijo: povezav med programski jedri na južnem robu Planinskega polja, na nov odsek Velike Krpanove poti (glej poglavje 4.2 Turizem in rekreacija), ki bo povezoval vse glavne informacijske/ interpretacijske točke (Planinsko polje, Rakov Škocjan in Cerkniško jezero, med Malni in Ravbarjev stolpom (z južnejšo povezavo preko gozda, s čimer se zagotovi krožno pot) ter na arheološko najdišče Stari grad (v povezavi z idejo interpretacije arheološke dediščine v širšem prostoru, glej poglavje 4.5).

Usmeritve (glej tudi poglavje 4.5, tako usmeritve za ohranjanje narave kot varstvo kulturne dediščine):

- prostor in njegove krajinske, naravne ter kulturne prvine se obravnavajo celovito, z usklajenim in aktivnim upravljanjem ohranjanja narave in varstva kulturne dediščine, ohranja se krajinska in kulturnozgodovinska vrednost širšega območja,

³⁴ Morda v ta namen celo izvede javni natečaj.

³⁵ Analiza poplav na Planinskem polju (Jelovčan, 2019) v obdobju 1884–2016 kaže, da prevladujejo poplave z majhnimi višinami in kratkotrajne poplave. Analiza trendov je pokazala, da maksimalni in povprečni letni vodostaji ne kažejo dolgoročnega trenda

naraščanja. Enako velja tudi po letnih časih. Frekvenčna in verjetnostna analiza pa sta potrdili, da se z večanjem kote poplave veča tudi povratna doba poplave in pokazali, da se z večanjem dolžine izbranega obdobja veča tudi verjetnost ene poplave v izbranem obdobju. Med poplavami prevladujejo daljša obdobja, z večanjem števila dni trajanja poplave pa se zmanjšuje odstotek verjetnosti trajanja poplave.

- ohranja se odprta krajina Planinskega polja in obvodni prostor z vegetacijo Unice, obnavlja in vzdržuje se živice in posamična drevesa (tudi z mislijo usmerjanja kakovostnih pogledov);
- širšo okolico gradu se obravnava kot celoto, v odprtem prostoru med gradom in parkom se umešča le vsebine, ki prispevajo k varstvu kulturne dediščine,
- ureditve naj bodo krajinsko arhitekturno in oblikovno usklajene, manjšega merila, z mislijo na celovito sonaravno urejanje območja;
- obnovi se del drevoreda Planina – Martinjak (glej poglavje 4.5) ob regionalni cesti R3-754/1493 Planina–Unec od mosta preko Unice v smeri Unca;
- ponovno se vzpostavi drevored ob regionalni cesti R3-754/1493 Planina–Unec med Planino in Uncem,³⁶ ki bo usmerjal poglede proti gradu Haasberg (tudi v primeru deviacije in novega mostu);
- pri urejanju območja se upošteva usklajeno deviacijo regionalne ceste R3-754/1493 Planina–Unec in novi most preko Unice (glej poglavje 4.1: Promet);
- izvaja se nadaljnjo obnovo Ravbarjevega stolpa v Planini (spomenik Planina - Mali grad, EID 1-04831), ob njem je predviden servisni objekt;
- nadaljuje se z vzpostavljanjem sistema vstopnih (interpretacijskih) točk z ustreznim parkirnim režimom in omejevanjem dostopa do biotsko in krajinsko raznovrstnih območij Planinskega polja;
- omejuje se neurejeno parkiranje in promet v občutljivih delih prostora, parkirišče za obiskovalce in postajališče za avtodome ob ruševinah gradu Haasberg je lahko samo začasna rešitev (omeji se na del prostora);
- omeji se fotovoltaične naprave v trškem jedru in na vizualno izpostavljenih lokacijah;
- ohranja naj se ključne prostorske poudarke/orientirje in pomembne vedute.

Način urejanja: Teži se k celovitemu in medsebojno usklajenemu urejanju obravnavanega območja. Nekatere strokovne podlage je treba pripraviti za celoto (širši/skupni koncept, predlog ukrepov za varstvo pred škodljivim delovanjem visokih voda, zasnovo sistema izhodiščnih točk, poti in urejanja mirujočega prometa), za posamezna območja pa pripravijo tudi posebne (fokusrane, tematske) strokovne podlage (npr. konservatorski načrt za prenovo za Planino, konservatorski načrti za posamezne enote dediščine, podrobnejša krajinske zasnove ali načrt krajinske arhitekture za prostor ob Unici), ki pa morajo biti medsebojno usklajene, kar bo moč zagotoviti le s časovno in vsebinsko uskladitvijo posameznih strokovnih podlag in sodelovanjem med vsemi deležniki. Na podlagi strokovnih podlag se pripravijo potrebne spremembe in dopolnitve OPN in/ali verjetno več, vendar smiselno povezanih občinskih podrobnih prostorskih načrtov (OPPN), saj problematika prekompleksna in območje preveliko za izdelavo enovitega OPPN.

Problemsko območje: Marof (Cerkniško polje)

Območje obravnave: Marof pri Cerknici.

Opis: Območje Marofa predstavlja prehodni prostor med naseljem in odprto krajino Cerkniškega polja z izrazito kmetijsko funkcijo in je prepoznan kot točka, kamor se usmerja spremljajoča turistična in športnorekreacijska ponudba. Območje ima pomembno vedutno in doživljajsko vlogo v širši krajini. Območje je prepoznano kot razvojni prostor za dopolnilne turistične in športno-rekreacijske dejavnosti ter kot območje prenove opuščeni oziroma degradirani industrijskih površin, ki se lahko postopoma preoblikujejo v turistično-nastanitvene in rekreacijske programe.

Območje Marofa

Namen/cilji: Namen urejanja območja Marofa je celovita prenova in prostorska preobrazba obstoječega razvrednotenega območja v kakovostno turistično in rekreacijsko območje, ki dopolnjuje turistično ponudbo Cerkniškega polja. Ureditve morajo upoštevati bližino odprte krajine Cerkniškega jezera, ohranjati krajinsko prepoznavnost prostora ter biti oblikovane v manjšem merilu in v skladu z značilnostmi kulturne krajine.

Predmet obravnave:

- opredelijo se turistični programi in urbanistične rešitve, ki dopolnjujejo ponudbo območja Cerkniškega jezera (nastanitve, športno-rekreacijske dejavnosti, spremljajoče storitve);
- preuči se možnost vzpostavitve zelene povezave in rekreacijske poti v navezavi na širši prostor Cerkniškega polja.

Usmeritve:

- posegi naj se načrtujejo zadržano in brez novih prostorskih poudarkov, ki bi porušili vedutne poglede proti Slivnici iz Cerkniškega polja;
- urejanje območja naj temelji na upoštevanju robov naselja in kmetijske krajine, ob upoštevanju krajinskih, naravovarstvenih in kulturnovarstvenih vrednot;
- varuje se obstoječe drevoredne poteze, ki naj se nadaljujejo tudi na območju;
- območje se razvija kot turistično in rekreacijsko območje z nastanitvenimi programi manjšega merila;
- v prostorsko in programsko zasnovo območja naj se v skladu s kulturnovarstvenimi smernicami in pogoji vključi enota kulturne dediščine Cerknica - Pristava sv. Marije Magdalene (EID 1-09356).

Pristava sv. Marije Magdalene (EID 1-09356)

Način urejanja: Za območje je že predvideno urejanje z občinskim podrobnim prostorskim načrtom (OPPN), ki bo določil pogoje za prenovo območja, ureditev turističnih in rekreacijskih programov ter krajinsko in urbanistično oblikovanje območja v skladu z značilnostmi prostora in varstvom krajinskih vrednot.

³⁶ Razviden iz karte druge vojaške ali franciscejske izmere (1806-1869) in tretje vojaške ali franciscejsko-jožefinske izmere (1869-1887), <https://maps.arcanum.com>, ter slike iz okrog 1860.

D Kulturna krajina dna kraških polj

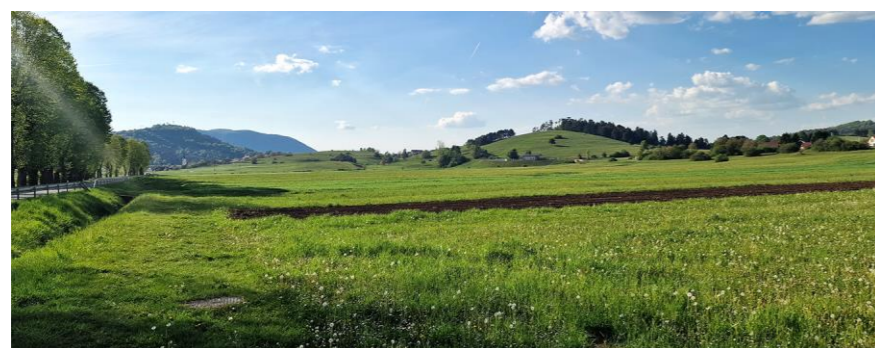
Krajinski vzorec: kmetijske površine

Območje vzorca: Cerkniško polje med naselji Zelše, Dolenja vas, Dolenje Jezero in Cerknica, Rakovško–Unško polje med naselji Unec in Rakek.

Prepoznavne prvine: strnjena manjša gručasta naselja, naselbinska jedra, robovi prehoda poselitve v kulturno krajino, značilne silhuete, sadovnjaki, cerkve, zvoniki, pokopališča, znamenja v krajini, kozolci ozka/kratka/trakasta parcelacija, sonaravne kmetijske površine, travišča, drevoredi, posamezna drevesa, živična vegetacija, meandrirajoči vodotoki z obrežno vegetacijo.

Kmetijske površine Rakovško–Unškega polja južno od Rakeka

Kmetijske površine Rakovško–Unškega polja severozahodno od Rakeka

Kmetijske površine južno od Cerknice

Sadovnjak kot prepoznavna prvina območja vzhodno od Cerknice

Usmeritve: Glede na celotno obravnavano območje so na teh območjih najboljše kmetijske zemljišča v bonitetnem razredu z dobrim pridelovalnim potencialom. Zemljišča se trajno varuje za kmetijsko samooskrbo območja. Upoštevajo se usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru – kmetijstvo (glej poglavje 4.1).

Krajinska vzorca: kmetijske površine in travišča z živično vegetacijo / mokrotna območja kmetijskih površin in travišč izvornega in ponornega pasu

Območje vzorca: širše območje izvornega in ponornega pasu z obvodnim prostorom reke Unice na Planinskem polju, del Planinskega polja ob naseljih Planina in Jakovica.

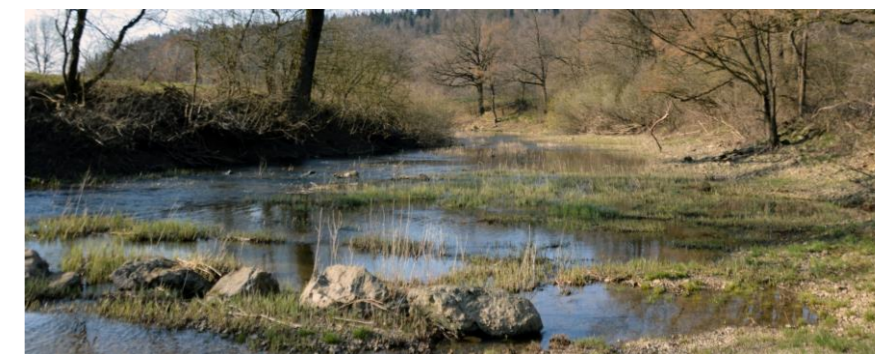
Prepoznavne prvine: rob/silhueta strnjene trškega naselja in manjšega gručastega naselja na griču Jakovice, robovi prehoda poselitve v kulturno krajino, značilne silhuete, sadovnjaki, cerkve, zvoniki, pokopališča, znamenja v krajini, drevoredi, posamezna drevesa, živična vegetacija, izrazit meandrirajoči vodotok z obrežno vegetacijo, mokrišča, travišča, sonaravne kmetijske površine, geomorfološki kraški pojavi (izviri, ponori, jame idr.).

Usmeritve: Upošteva se, da se celotno območje krajinskega vzorca mokrotna območja kmetijskih površin in travišč izvornega in ponornega pasu nahaja znotraj prednostnega območja ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove posameznih HT ter se del tega območja nahaja znotraj mirnih con vrst, kjer se vse dejavnosti izvajajo v skladu z varstvenimi režimi in na podlagi načrtov upravljanja. Ohranja se naravne značilnosti prostora, obstoječe prepoznavne prvine ter naravna struktura kraškega polja. Vse dejavnosti se izvajajo v skladu z varstvenimi režimi, z namenom ohranjanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter varstva kulturne dediščine (glej poglavje 4.5 in karti Usmeritve za ohranjanje narave in Usmeritve za varstvo kulturne dediščine).

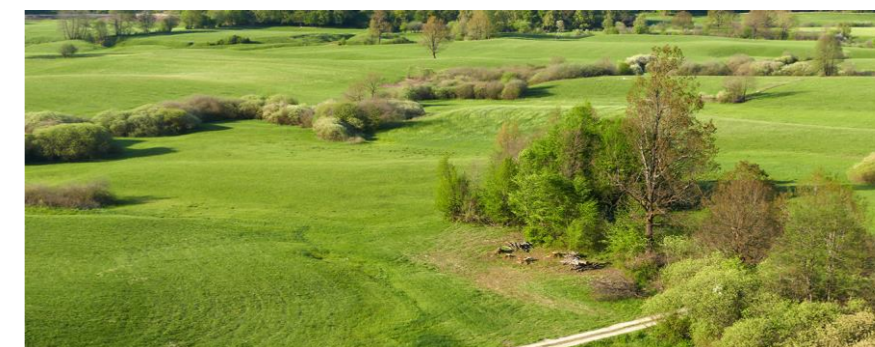
Glede kmetijstva se upoštevajo usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru (glej poglavje 4.1). Prednostno se bolj intenzivne oblike kmetijstva umeščajo v krajinski vzorec kmetijske površine in travišča z živično vegetacijo.

V skladu z usmeritvami za prednostna območja ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove posameznih HT ter območja mirnih con vrst ter usmeritve za problematična območja Jakovica z dostopi ter Planina, grad Haasberg, Malni in Ravbarjev stolp (glej na straneh 96-98) se regulirajo dostopi do Unice, tudi v povezavi z ribolovom, z namenom ohranjanja naravne konfiguracije obvodnih brežin in zmanjševanja erozije ter režimom ustavitve motornega prometa na obodu polja (glej poglavje 4.5). Predvidi se obnova obvodne zarasti v celotnem poteku vodotoka.

Na Planinskem polju se ohranja reliefna oblikovanost dna polja, preprečuje nasipanja, prekopavanja in agromelioracije kmetijskih zemljišč ter poglobljanja ali dopolnjevanja melioracijskih jarkov. Zasuje se neustrezne melioracijske jarke.

Unica na Planinskem polju

Obvodna zarast ob Unici

Mokrotna območja kmetijskih površin in travišč na Planinskem polju

E Krajina presihajočih jezer

Krajinska vzorca: območja občasno stoječih voda / barja in močvirja / prehodna barja in močvirja s travišči

Območje vzorca: Cerkniško jezero.

Prepoznavne prvine: presihajoče jezero, (občasno) stoječe vodne površine, barja, močvirja, trstičja, travišča, izjemni geomorfološki kraški pojavi (izvori, ponori, estavele idr.), meandrirajoči vodotoki, posamezna drevesa, živična in obrežna vegetacija.

Območja občasno stoječih voda (zgoraj) ter prehodi v barja in močvirja ter obod kraškega polja (spodaj): Cerkniško jezero

Usmeritve: Upošteva se, da se celotno območje krajine presihajočih jezer nahaja znotraj prednostnih območij ohranjanja, izboljševanja stanja in obnove posameznih HT ter se del tega območja nahaja znotraj mirnih con vrst, kjer se vse dejavnosti izvajajo v skladu z varstvenimi režimi in na podlagi načrtov upravljanja. Ohranja se naravna značilnosti prostora, obstoječe prepoznavne prvine ter naravna struktura kraškega polja. Vse dejavnosti se izvajajo v skladu z varstvenimi režimi, z namenom ohranjanja naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti ter varstva kulturne dediščine (glej poglavje 4.5 in karti Usmeritve za ohranjanje narave in Usmeritve za varstvo kulturne dediščine).

Krajinski vzorec: mokrotna območja kmetijskih površin in travišč

Območje vzorca: Cerkniško jezero na prehodu v kmetijske površine oboda Cerkniškega polja med naselji Dolenje Jezero, Martinjak, Grahovo, Žerovnica, Lipsenj in Goričice.

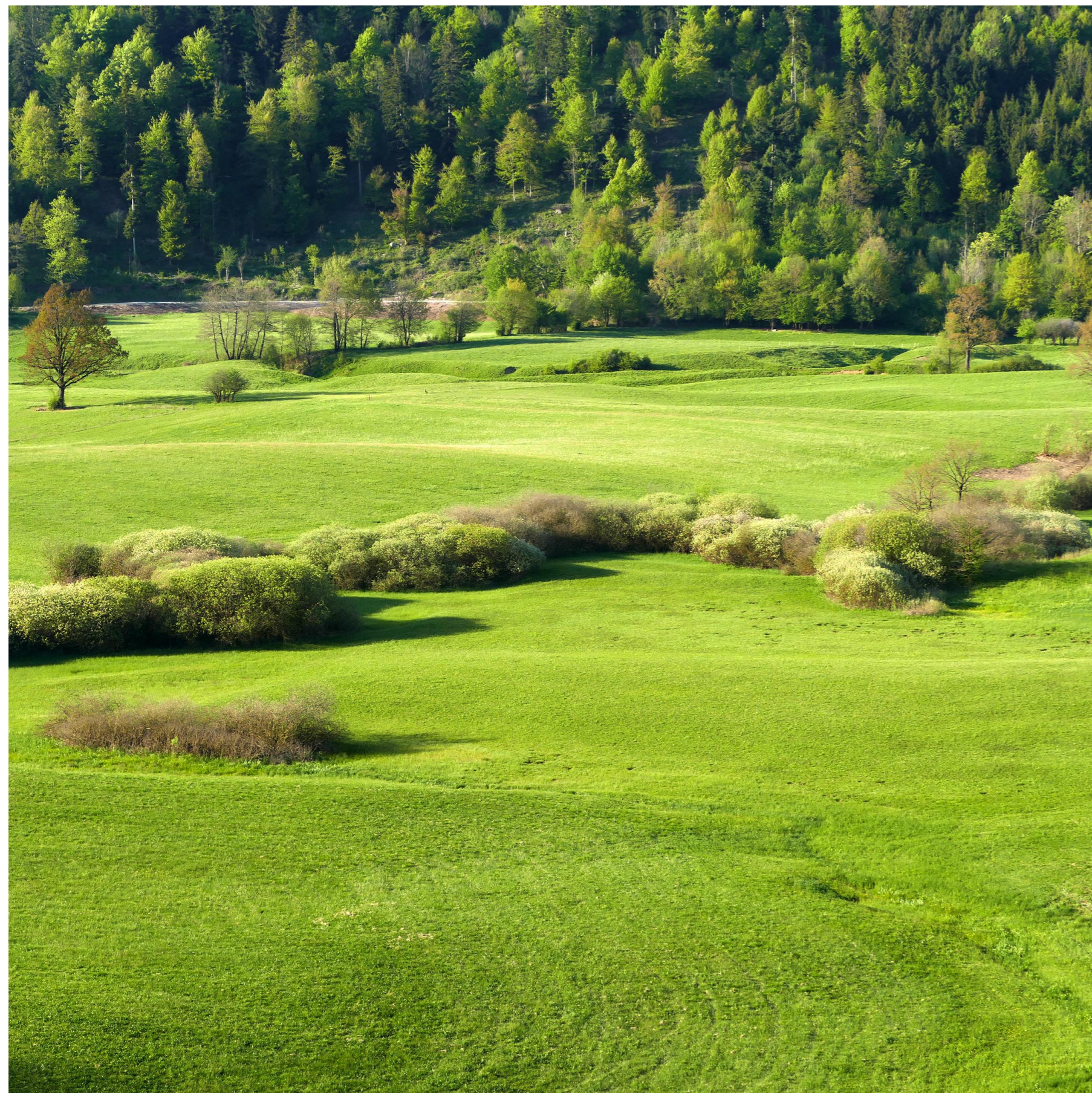
Prepoznavne prvine: presihajoče jezero, občasno stoječe vodne površine, blata, travišča, sonaravne kmetijske površine, posamezna drevesa, živična vegetacija, gozdne zaplate.

Mokrotna območja kmetijskih površin in travišč južno od Martinjaka in Žerovnice

Usmeritve: Gre predvsem za območja Cerkniškega jezera, ki jih poplavne vode le redko dosežejo. Nekatere predele dosežejo sicer vsako leto, a le za krajši čas, druge pa le ob najvišjih vodah, enkrat na več let. Zaradi slabega odtoka voda zastaja dalj časa, tla so nadpovprečno namočena, zato slabo nosilna in večji del leta nedostopna z običajno kmetijsko mehanizacijo. Tu uspevajo različne združbe mokrotnih travnikov in nizkih barij. Zaradi namočenosti in slabe dostopnosti je precejšen del blat prepuščen zaraščanju. Gre za območje prehoda kulturno bolj intenzivne krajine oboda kraških polj v naravovarstveno bolj intenzivna območja Cerkniškega jezera. Ohranjanje kulturnih in naravnih prvin je izjemnega pomena za ohranitev značaja prostora. Preprečuje se zaraščanje in opuščanje rabe. Prav tako se preprečuje prekomerna in intenzivna kmetijska raba. Izvajanje dejavnosti se prilagodijo specifičnim razmeram in se izvajajo na podlagi načrtov upravljanja (glej poglavje 4.5)

Upoštevajo se tudi usmeritve za razporeditev dejavnosti v prostoru (glej poglavje 4.1).

Planinsko polje

5 Program ukrepov z usmeritvami za njihovo izvajanje

5.1 Izhodišča priprave programa ukrepov

Program ukrepov za Krajinsko zasnovo Cerknško polje in Planinsko polje predstavlja operative naloge oziroma konkretne aktivnosti in projekte za uresničevanje ciljev načrtovanja, ohranjanja, trajnostnega razvoja in upravljanja prostora na obravnavanem območju. Ukrepi so pripravljene na podlagi analize stanja, vrednotenja prostora, koncepta oziroma zasnove razvoja in varstva v območju ter usmeritev za razporeditev dejavnosti v prostoru.

Namen programa ukrepov je opredeliti prednostne aktivnosti, odgovorne deležnike in vire financiranja, potrebne za izboljšanje kakovosti prostora ter za ohranjanje njegovih prepoznavnih naravnih in kulturnih vrednot.

Glavni cilji programa ukrepov so:

- ohranjanje biotske in krajinske raznovrstnosti ter prepoznavnosti prostora, npr. ohranjanjem in obnovo pomembnih habitatov, ohranjanjem parcelacije, kmetijske rabe, krajinskih značilnosti;
- spodbujanje trajnostnega kmetijstva in obnove kulturne krajine, s podporo ekološkemu kmetijstvu, obnovo vegetacijskih prvin (npr. drevoredov, živic, sadovnjakov) in sanacijo degradiranih območij;
- razvoj trajnostnega turizma, osredotočenega na tematske poti, ohranjanje naravnih vrednot, varstvo kulturne dediščine in spodbujanje javne kulturne infrastrukture ter lokalne turistične ponudbe.

5.2 Pregled ukrepov

Vsebina tabele ukrepov na naslednjih straneh je naslednja:

Področje

Določena so širša tematska področja, na katera se ukrepi nanašajo, npr. ohranjanje narave, kmetijstvo, turizem in rekreacija.

Ukrepi

Opisane so konkretne aktivnosti, ki jih je treba izvesti v okviru določenega področja – specifični predlogi ukrepov, kot so "obnova suhih travnišč", "spodbujanje ekološkega kmetijstva" ali "razvoj tematskih poti".

Tip ukrepa

Opisani so tipi ukrepov. Delijo se na naslednje:

- SP priprava strokovne podlage, raziskave, priporočila, načrta izvedbe, spremljanje stanja
- A priprava ali sprememba in dopolnitev prostorskega izvedbenega akta, akta o zavarovanju, upravljalvskega ali drugega načrta
- R vzpostavitev ali dopolnitev registra/baze
- I izvedba (gradnja)
- FP finančna podpora
- O organizacijski ukrep, svetovanje

Cilji in namen ukrepa

Pojasnjeno je, zakaj je posamezni ukrep pomemben in kaj želi doseči. Opisane so pričakovane koristi in vplivi ukrepa, kot so "ohranjanje biotske raznovrstnosti" ali "spodbujanje trajnostnega turizma".

Ključni izzivi programa so:

- povezovanje ukrepov z razvojnimi potrebami lokalnega prebivalstva;
- vključevanje in usklajevanje deležnikov, kot so Javni zavod Notranjski regijski park, občine, kmetijski in turistični zavodi, državni in lokalni nosilci urejanja prostora, regionalne razvojne agencije itn;
- financiranje prek različnih virov, kot so EU skladi (LIFE, CAP), LAS sredstva ter državni in občinski proračuni.

Program ukrepov v tem gradivu je treba v nadaljnjem postopku priprave RPP uskladiti z deležniki in postaviti v kontekst ukrepov na ravni regije.

Preveriti/uskladiti je treba predvsem časovni okvir in vire financiranja. Nabor ukrepov je precej velik, zato je treba preveriti in okrepiti kapacitete za njegovo izvedbo ter temu primerno določiti prioritete. Kot kratkoročni ukrepi so določeni ukrepi (strokovne podlage, akti), ki bodo skupaj s sprejetimi RPP podlaga za pripravo sprememb in dopolnitev (nove generacije) OPN.

V kolikor ni posebej izpostavljeno, na katero območje se nanaša ukrep, se ukrep smiselno nanaša na celotno območje KZ.

Zveza z vsebino krajinske zasnove

Navedeno je poglavje KZ in vsebina, na katero se ukrep nanaša in je tudi podrobneje opisan.

Odgovorni deležniki

Navedene so ključne organizacije ali institucije, ki so zadolžene za izvedbo ukrepov. Podane je seznam odgovornih deležnikov, kot so JZ Notranjski regijski park, občine, turistična združenja ali Javna služba kmetijskega svetovanja.

Časovni okvir

Določeno je predvideno trajanje ali časovno obdobje, v katerem naj bi bil ukrep izveden. Določeni so kratkoročni (1–2 leti), srednjeročni (2–5 let) in dolgoročni (5+ let) ukrepi.

Viri financiranja

Opisano je, iz katerih virov bodo ukrepi predvidoma financirani, npr. EU sredstva (LIFE, CAP, Natura 2000), občinski proračuni, LAS sredstva ali nacionalni skladi.

Kazalniki uspešnosti

Opredeljena so merila za ocenjevanje uspešnosti in učinka posameznega ukrepa, uporabljeni so specifični kazalniki, kot so "% obnovljenih habitatov", "povečanje števila obiskovalcev" ali "površina obnovljenih sadovnjakov".

Področje	Ukrepi	Tip ukrepa	Zveza z vsebino KZ	Cilji in namen ukrepa	Odgovorni deležniki	Časovni okvir	Viri financiranja	Kazalniki uspešnosti
Ohranjanje narave in krajinska/biotska raznovrstnost	Razširitev območja NRP (opcija zavarovanje celotnega Planinskega polja kot krajinskega parka), posodobitev akta o zavarovanju, priprava načrta upravljanja, aktivno upravljanje in izvajanje učinkovitega naravovarstvenega nadzora	A, O	Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ohranjanje in obnova lastnosti naravnih vrednot, kulturne dediščine, značilnosti izjemne krajine in habitatov, povezovanje varstva s kmetijstvom ter turizmom in rekreacijo v celoto, boljše upravljanje	MNVP, ZRSVN, občine, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun	Razširjeno (ustanovljeno) zavarovano območje narave in razširjeno (vzpostavljeno) upravljanje
	Načrtovanje in izvedba ukrepov za renaturacijo raznaravljenih (reguliranih) odsekov vodotokov in druge obnove vodnih območij	SP, I	Poglavje 4.2 Zeleni sistem in Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Izboljšanje habitatov z renaturacijami, izboljšanje stanja voda	MNVP, DRSV, občine, upravljavec ZO	Dolgoročno (5+ let)	Državni in občinski proračun, projekti	Dolžina ponovno vzpostavljenih/renaturiranih odsekov vodotokov, povečanje obsega habitatov
	Ohranjanje, izboljševanje stanja in obnova/revitalizacija travnišč in mokrišč (močvirnih habitatnih tipov, kot so trstičja, kravina, blata) na Cerkniskem polju, vzpostavitev semenske banke avtohtonih vrst rastlin, reintrodukcija kraškega škrgonožca na Godešem lazcu	SP, I	Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Boljše upravljanje in ohranjanje značilnosti izjemne krajine, izboljšanje stanja vrst in habitatnih tipov, ki so v slabem stanju, izboljšanje stanja talne vode	MNVP, Občina Cerknica, upravljavec ZO, lastniki	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun, projekti	Površina obnovljenih habitatov, stanje varovanih habitatnih tipov in vrst
	Popis, odstranjevanje invazivnih tujerodnih vrst (ITV), monitoring ponovne rasti in preprečevanje njihovega vnosa	R, FP, O	Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Preprečitev nadaljnega širjenja invazivk (preprečitev vplivov na naravo, ekonomijo in človekovo zdravje) ter preprečevanje vnosa novih vrst ITV	Občine, upravljavec ZO, lastniki	Kratkoročno (1–2 leti)	Državni proračun, projekti	Površine odstranjenih invazivk (zmanjševanje njihovega števila), dna polj in okoliški gozdovi brez ITV
	Obnova kraških jam in brezen	R, I	Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Posodobitev evidence (onesnaženih), izvedba čiščenja in preprečevanje novih vnosov odpadkov.	MNVP, upravljavec ZO	Dolgoročno	Državni proračun, projekti	Posodobljena evidenca, število očiščenih jam
Ohranjanje narave in krajinska/biotska raznovrstnost v povezavi s kmetijstvom in gozdarstvom	Ohranjanje reliefne oblikovanosti dna Planinskega polja, preprečevanje nasipanja, prekopavanja in agromelioracij kmetijskih zemljišč ter poglobljanja ali dopolnjevanja melioracijskih jarkov, zasutje neustreznih melioracijskih jarkov	SP, I	Poglavje 4.1: Kmetijstvo Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ohranjanje lastnosti naravnih vrednot, značilnosti izjemne krajine in habitatov	MKGP, JSKS, SKZG, Občini Postojna in Logatec, lastniki, upravljavec ZO	stalno	Državni in občinski proračun, projekti	Ohranjen relief dna polja, ekstenzivni travniki, brez njiv, ohranjene mokrotne površine
	Ohranjanje, izboljšanje in obnova habitatnih tipov oligotrofni mokrotni travniki z modro stožko ter stanja vrst, kot je travniška morska čebulica, z ekstenziviranjem kmetijstva (prenehanje gnojenja, poznejša obdelava, prenehanje paše na mokrotnih travnikih) na Planinskem polju	SP, A, FP, O	Poglavje 4.1: Kmetijstvo Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Boljše upravljanje in ohranjanje značilnosti izjemne krajine, izboljšanje stanja vrst in habitatnih tipov, ki so v slabem stanju, izboljšanje stanja talne vode	MKGP, MNVP, JSKS, SKZG, Občini Postojna in Logatec, upravljavec ZO, lastniki	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun, projekti	Površina obnovljenih travnišč, stanje varovanih habitatnih tipov in vrst
	Ohranjanje in sajenje ter izboljšanje upravljanja mejic, skupin dreves in posameznih dreves, vzpostavitev opravevalskih pasov, hotelov za žuželke	SP, A, O	Poglavje 4.1: Kmetijstvo Poglavje 4.2 Zeleni sistem in Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ohranjanje značaja krajine, ohranjanje, izboljšanje in obnova habitatov za vrste ptic, kot sta rjavi srakoper in pisana penica na Planinskem polju	MKGP, MNVP, SKZG, občine, upravljavec ZO, lastniki	Srednjeročno (2–5 let)	SKP, nacionalni skladi za kmetijstvo, državni proračun	Dolžina ohranjenih in novih mejic, število odraslih posameznih dreves in število grmov na polju

Področje	Ukrepi	Tip ukrepa	Zveza z vsebino KZ	Cilji in namen ukrepa	Odgovorni deležniki	Časovni okvir	Viri financiranja	Kazalniki uspešnosti
	Ohranjanje, izboljšanje in obnova habitatnih tipov suhi ekstenzivni travniki, vključno z odkupi zemljišč (z ovršnim delom Slivnice kot posebnim območjem/projektom)	SP, A, O, FP	Poglavje 4.1: Kmetijstvo Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Boljše upravljanje in ohranjanje značaja krajine, izboljšanje stanja vrst in habitatnih tipov, ki so v slabem stanju, izboljšanje stanja talne vode	MKGP, MNVP, občine, SKZG, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun, projekti	Površina obnovljenih travnišč, stanje varovanih habitatnih tipov in vrst
	Ohranjanje, izboljšanje in obnova obrežne vegetacije ob Unici, kjer je to potrebno, prenehanje napajanja živine v Unici ter paše, gnojenja in uporabe fitofarmaceutskih sredstev ob vodotoku ter na pogosto poplavljenih površinah	SP, A, O, R, I	Poglavje 4.1: Kmetijstvo Poglavje 4.2 Zeleni sistem in zelena infrastruktura Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ohranjanje lastnosti naravne vrednote, naravne hidromorfologije, naravnih procesov in preprečevanje onesnaževanja ter segrevanja vode in s tem izboljšanje stanja vrst, kot je navadni koščak in habitatnih tipov, vezanih na ohranjena obrežja vodotokov	MKGP, MNVP, DRSV, SKZG, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun	Sklenjenost, strukturiranost in širina obrežne vegetacije, naravna struga
	Izboljšanje stanja vrst na Planinskem polju, kot je proteus ter habitatnih tipov, kot so jame, ki so zaprte za javnost, z ukrepi za preprečitev onesnaženja voda (preprečevanje gnojenja in rabe FF sredstev na poplavnih površinah) in ureditvijo in dopolnitvijo komunalne infrastrukture (učinkovito čiščenje odpadnih voda) v naseljih	SP, A, I	Poglavje 4.1: Kmetijstvo / Druga GJI Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Izboljšanje kvalitete talne vode in vode v vodotokih, izboljšanje stanja ogroženih in varovanih vrst in habitatnih tipov	MNVP, MKGP, MOPE, Občini Postojna in Logatec, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun	Povečanje negojenih in ekstenzivnih površin, povečanje vpisa v ustrezne kmetijske ukrepe
	Spodbujanje ustreznega gospodarjenja in nege gozdov (vključno z ohranjanjem gozda na celotnem obodu polj in gozdnih otokov na poljih), obnova gozdov, razglasitev gozdnih rezervatov (Rakov Škocjan)	SP, A, FP, I, O	Poglavje 4.1: Gozdarstvo Poglavje 4.2: Zeleni sistem in zelena infrastruktura Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ustreznejše upravljanje in gospodarjenje z gozdom (vključno z ohranjanje lastnosti naravnih vrednot in naravnih procesov ter značaja krajine), vzpostavitev naravne strukture gozdov, povečanje deleža starih dreves in mrtvega lesa, sajenje avtohtonih vrst	ZGS, MKGP, SKZG, lastniki, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun, projekti	Površine ustrezno negovanih gozdov in gozdov z ustrezno strukturo drevja (vrste, starost itd.)
	Določitev lokacij za ribiče, določitev režimov in pravil (vključno z dostopi)	SP, A, O	Poglavje 4.1: Ribišтво Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ohranjanje lastnosti naravnih vrednot, značilnosti izjemne krajine ter vrst, kot je navadni koščak in habitatnih tipov, vezanih na ohranjena obrežja in struge vodotokov	Občine, MNVP, MKGP, ZRS, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski in državni proračun	Določena in delujoča mesta za ribiče
Ohranjanje narave in krajinska/biotska raznovrstnost v povezavi s turizmom	Določitev in označitev mirnih območij, kjer se vpelje prilagojen režim obiskovanja ali se jih ne obiskuje	SP, A, I	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Izboljšanje stanja vrst, preprečevanje vznemirjanja	MNVP, občine, upravljavec ZO	Kratkoročno (1–2 leti)	Občinski in državni proračun, projekti	Vzpostavljena (in delujoča) mirna območja

Področje	Ukrepi	Tip ukrepa	Zveza z vsebino KZ	Cilji in namen ukrepa	Odgovorni deležniki	Časovni okvir	Viri financiranja	Kazalniki uspešnosti
	Določitev lokacij, kjer je dovoljeno kopanje ob Unici in ob Raku, določitev pravil, povezanih s kopanjem	SP, A, I	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija Poglavje 4.2: Zeleni sistem in zelena infrastruktura Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ohranjanje lastnosti naravnih vrednot, značilnosti izjemne krajine, vrst, kot je navadni koščak in habitatnih tipov, vezanih na ohranjena obrežja in struge vodotokov; ohranjanje populacij vrst, ki so posebej občutljive na vznemirjanje	MNVP, občine, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski in državni proračun	Vzpostavljena in vsem znana pravila za kopanje
	Določitev nosilne kapacitete za turistično najbolj obiskane lokacije in najranljivejše lokacije	SP	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ohranjanje lastnosti naravnih vrednot, značilnosti izjemne krajine ter vrst in habitatov	MNVP, občine, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski in državni proračun	Ohranjena krajina, naravne vrednote in biotska raznovrstnost
	Vzpostavitev nadzornih služb in vzpostavljanje reda	O	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ohranjanje lastnosti naravnih vrednot, značilnosti izjemne krajine ter vrst in habitatov	Občine, upravljavec ZO, inšpekcija	Kratkoročno (1–2 leti)	Občinski in državni proračun	Ohranjena krajina, naravne vrednote in biotska raznovrstnost
Kmetijstvo in gozdarstvo	Spodbujanje ekološkega kmetijstva, sajenje odpornejših vrst in zmanjšanje uporabe fitofarmacevtskih sredstev	FP	Poglavje 4.1: Kmetijstvo	Zmanjšanje negativnega vpliva kmetijskih praks na okolje in zdravje tal, zagotavljanje kakovostne hrane	MKGP, JSKS, občine	Kratkoročno (1–2 leti)	EU sredstva (SKP, LAS)	% ekoloških kmetij, zmanjšanje uporabe fitofarmacevtskih sredstev
	Določitev podrobnejših območij (lokacij) za umeščanje rastlinjakov za intenzivnejšo kmetijsko pridelavo ter pogojev urejanja (prostorskih izvedbenih aktov)	SP, A	Poglavje 4.1: Kmetijstvo	Zmanjševanja negativnega vpliva kmetijskih objektov na krajinsko sliko, povečanje produktivnosti v kmetijstvu	Občine	Kratkoročno (1–2 leti)	MKGP, občinski proračun, pridelovalci	Število opredeljenih lokacij za postavitev rastlinjakov, število in površina rastlinjakov
	Podpora ekstenzivnemu kmetijstvu v zaščitenih območjih in vzpodbujanje načina kmetovanja, ki ohranja prepoznavne značilnosti kulturne krajine	SP, FP, O	Poglavje 4.1: Kmetijstvo Poglavje 4.2: Zeleni sistem in zelena infrastruktura Poglavje 4.5: Kulturna dediščina	Ohranjanje krajinske raznovrstnosti, mozaičnega prepleta kulturne krajine, zmanjšanje vpliva intenzivnih praks, namensko usmerjeno subvencioniranje (npr. za visokodebelne sadovnjake)	MKGP, občine, upravljavec ZO, JSKS	Srednjeročno (2–5 let)	MKGP, EU sredstva (LAS), regionalni skladi	% površine z ekstenzivnim kmetijstvom, izboljšanje stanja tal
Celostno ohranjanje kulturne dediščine	Priprava strokovnih podlag prenov naselij (prednostno za Planino in Žerovnico) in prenova trških jeder	SP, A, I, FP, O	Poglavje 4.5: Kulturna dediščina	Ohranjanje prepoznavnosti, povečanje turistične privlačnosti	MK, ZVKDS, občine, lastniki	Kratkoročno (1–2 leti)	Državni in občinski proračun	Število izdelanih načrtov in izvedenih prenov, zadovoljstvo prebivalcev in obiskovalcev
	Vzdrževanje, obnova in prenova, uporaba, oživljanje in upravljanje objektov in območij kulturne dediščine, prednostno enote Laze – Domačija Laze 1 (EID 1-00308), Žerovnica – Herbljanova kašča (EID 1-09365), Unec – Kašča Unec 45 (EID 1-23479), Žerovnica – Mekavčev mlin (EID 1-23486), Dolenja vas pri Cerknici – Domačija Dolenja vas 70 (EID 1-29947), Planina – Hiša Planina 30 (EID 1-09194)	SP, A, I, FP, O	Poglavje 4.5: Kulturna dediščina	Povečanje funkcionalnosti kulturnih objektov in njihovo vključevanje v vsakdanje življenje, vzdrževanje, sočasno ohranjanje habitatov za netopirje	MK, ZVKDS, občine, lastniki	Srednjeročno (2–5 let)	Programi za obnovo kulturne dediščine, LAS sredstva, lastniki	Število obnovljenih/prenovljenih objektov in (delov) območij, ohranjene znane populacije netopirjev
	Krepitev kulturno umetniških in kulturno varstvenih vsebin v programih ključnih deležnikov in upravljavcev	FP, A, O	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija Poglavje 4.5: Kulturna dediščina	Spodbujanje lokalnih umetniških ustvarjalcev, domačega in umetnostnega obrtništva, ohranjanje tradicionalnih veščin	RRA, NRP, Občina, MK, ZVKDS, MNVP		EU skladi, regionalni skladi	Delež vključitve v turistične in druge programe, število podprtih obrtnikov, rast obrtnih dejavnosti

Področje	Ukrepi	Tip ukrepa	Zveza z vsebino KZ	Cilji in namen ukrepa	Odgovorni deležniki	Časovni okvir	Viri financiranja	Kazalniki uspešnosti
	Sistemska spodbujanje obnove kulturne dediščine, vzpostavitev projektne pisarne	FP, O	Poglavje 4.5: Kulturna dediščina	Popularizacija dediščine in krepitev zavesti o dediščini	Občina, upravljavec ZO, MK ZVKDS, RAA	Srednjeročno (2–5 let)	Državni in občinski proračun	Vzpostavljena projektna pisarna, število dogodkov, število obnovljenih/ prenovljenih objektov
	Ponovno vrednotenje in posodobitev vpisa enot kulturne dediščine v eVRD (npr. hruškovega drevoreda med Lipsenjem in Gorenjim jezerom, mlinov, dediščine Rapalske meje)	R	Poglavje 4.5: Kulturna dediščina	Uskladitev pravnih režimov varstva kulturne dediščine (eVRD) s stanjem na terenu in razvojnimi potenciali	ZVKDS, MK	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun	Vpis v eVRD
	Preveritev vzpostavitve tematske poti arheološke dediščine ali njene vključitve v ostale poti	SP, I		Obnova, prezentacija in popularizacija arheološke dediščine	ZVKDS, MK	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun	Vzpostavljena tematska pot, število obnovljenih in prezentiranih enot
	Študija o varstvu dediščine Rapalske meje in njenem vključevanju v turizem	SP	Poglavje 4.5: Kulturna dediščina	Vključitev v sistem celostnega ohranjanja dediščine, preveritev možnosti ravnanja s to dediščino, statusa, urejanja dostopov in obiska, turističnega potenciala	MK, ZVKDS, MGRT, MORS, RRA	Srednjeročno (2–5 let)	Državni proračun	Izdelana študija
Urejanje naselij in prepoznavnost prostora	Priprava strokovnih podlag ter podrobnejših PIP v OPN ali OPPN za v KZ določena problemska območja, predvsem območja Jakovice z dostopi, gradu Haasberg in Planine s širšo okolico, AC priključek Unec in vstopni del Unca, opuščena dela železniške proge na odseku Logatec–Postojna (predvsem ŽP Rakek), širšega območja Rakovega Škocjana, IC Podskrajnik (s kamnolomoma Zelše in Podskrajnik 2), Marofa ter ovršnega dela Slivnice	SP, A	Poglavje 4.6: Usmeritve za problemska območja	Podrobnejše zasnove in usmeritve za ravnanje na določenih območjih	Občine	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski proračun, MOPE (območje ŽP Rakek)	Število zasnov in načrtov
	Načrtovanje in spodbujanje sistematične prenove stavb (oblikovno in funkcionalno neprimernih)	A, I, FP	Poglavje 4.1: Poselitev Poglavje 4.4: Splošne usmeritve	Ohranjanje prepoznanih kvalitiet krajine in značilnosti tradicionalne poselitve, spodbujanje prenove	Lastniki, občine	Srednjeročno (2–5 let)	Lastniki, občinski proračun, LAS sredstva, EU skladi	Sprejeti izvedbeni prostorski akti (OPN, OPPN), število prenovljenih objektov, zmanjšanje novih neprimernih gradenj
	Opredelitev vedut in odprtih pogledov na območja prepoznavnih značilnosti kot planske kategorije v OPN	SP, A	Poglavje 4.3: Območja prepoznavnih značilnosti v prostoru	Zagotovitev ohranjenosti prepoznavnih vedut in vizualne privlačnosti krajine	Občine	Kratkoročno (1–2 leti)	Občinski proračun, LAS sredstva	Število prepoznanih in zavarovanih vedut
	Priprava (enotnega) odloka o urejenosti naselij in krajine ter priporočil za umeščanje/oblikovanje kmetijskih objektov	SP, A	Poglavje 4.4: Oblikovanje prostorskih ureditev	Ohranjanje lastnosti naravnih vrednot, enot kulturne dediščine in značaja krajine	Občine	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski proračun	Enotna podoba krajine in naselij na celotnem območju KZ
	Ureditve javnega prostora v naseljih	SP, I	Poglavje 4.4: Oblikovanje prostorskih ureditev	Povečavanje kakovosti bivanja, povezovanje lokalnih skupnosti	Občine	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski proračun	Število izvedenih ureditev
	Obnova drevoredov in sajenje novih drevoredov	SP, I	Poglavje 4.3: Območja prepoznavnih značilnosti Poglavje 4.2 Zeleni sistem in zelena infrastruktura	Ohranjanje in razvoj prepoznavnih značilnosti	Občine	Kratkoročno (1–2 leti)	Občinski proračun, LAS sredstva	Število obnovljenih in vzpostavljenih drevoredov

Področje	Ukrepi	Tip ukrepa	Zveza z vsebino KZ	Cilji in namen ukrepa	Odgovorni deležniki	Časovni okvir	Viri financiranja	Kazalniki uspešnosti
Turizem in rekreacija	Podrobnejša zasnova, vzdrževanje in dopolnitev mreže informacijskih in izhodiščnih turističnih točk, vključno s sistemom mirujočega prometa, preprečevanje parkiranja v naravnem okolju	A, I	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija Poglavje 4.2: Zeleni sistem in zelena infrastruktura	Opredelitev vstopov v naselja in posamezna turistična območja (parkirišča, informacijska infrastruktura)	Občine, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski in državni proračun, projekti	Urejena in prepoznana izhodišča, brez vožnje in parkiranja v naravnem okolju
	Podrobnejša zasnova, vzdrževanje in dopolnitev mreže tematskih, kolesarskih, peš in drugih rekreacijskih poti, nadgradnja interpretacije narave z namenom ozaveščanja obiskovalcev in preprečevanja gibanja izven poti in v mirnih območjih	SP, I	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija Poglavje 4.2: Zeleni sistem in zelena infrastruktura	Nadzorovan dostop do naravnih vrednot in drugih vrednih območij, usmerjanje izven mirnih območij, ozaveščanje, prednostno se obnovijo tematske poti Rakovega Škocjana ter vzpostavi povezavo med Cerknikiškim jezerom, Rakovim Škocjanom in Planinskim poljem	Občine, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski proračun, projekti	Zadovoljstvo obiskovalcev
	Vzpostavitev centralnega sistema za upravljanje podatkov in implementacija dinamičnih prikazovalnikov in digitalnih informacijskih točk	SP, I	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija	Aktivno upravljanje obiskov, usmerjanje turističnih tokov in razpršitev obremenitev	Upravljavac ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski proračun, projekti	Zadovoljstvo obiskovalcev
Energetika in trajnostna infrastruktura	Omejitev fotovoltaičnih naprav na vizualno izpostavljenih lokacijah ter priprava usmeritev za umeščanje fotovoltaičnih naprav v prostor in objekte (v okviru odloka o urejenosti naselij in krajine), določitev potencialnih izjemnih lokacij za umeščanje skupnostnih sončnih elektrarn	SP, A	Poglavje 4.1: Oskrba z električno energijo	Zmanjšanje negativnega vpliva energetskih naprav na vizualno podobo naselij in krajino, usmerjanje umeščanja fotovoltaičnih naprav na vizualno manj izpostavljena območja in usmerjanje načina umeščanja, razvoj skupnostnih energetskih projektov	MOPE, občine, zasebni vlagatelji	Kratkoročno (1–2 leti)	Skladi za obnovljive vire, državni in občinski proračun, investitorji, MOPE	delež energije iz obnovljivih virov, zmanjšanje vpliva naprav na vizualno podobo naselij in krajino
	Obvoznica naselij Unec in Rakek	SP, A, I	Poglavje 4.1: Promet	Razbremenitev Rakeka in izboljšanje navezave IC Podskrajnik, v primeru nekaterih variant se lahko sočasno reši tudi problem poteka regionalne ceste R3-914 skozi Rakov Škocjan	MzI, DRSI, Občina Cerknica	Dolgoročno (5+ let)	Državni proračun	Zgrajena obvoznica
	Sprememba poteka regionalne ceste R3-914 na odseku 2402 skozi Rakov Škocjan	SP, A, I	Poglavje 4.1: Promet	Vzpostavitev ustreznega (omejevalnega) prometnega režima na območju krajinskega parka	MzI, DRSI, Občina Cerknica	Dolgoročno (5+ let)	Državni proračun	Zgrajen spremenjen potek ceste
	Most preko Unice na regionalni cesti R3-754/1493 Planina–Unec	SP, A, I	Poglavje 4.1: Promet	Rešitev kritične ozke točke na regionalni cesti R3-754/1493 Planina–Unec	MzI, DRSI, Občina Postojna	Dolgoročno (5+ let)	Državni proračun	Zgrajen spremenjen potek ceste
	Nadgradnja omrežja kolesarskih povezav - državno in lokalno omrežje kolesarskih poti	SP, A, I	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija / Promet	Razvoj kolesarskega omrežja kot ukrep razvoja prometnega omrežja (trajnostna mobilnost) ter razvoja turistične infrastrukture	Občine, MzI, DRSI	Srednjeročno (2–5 let)	EU sredstva, državni in občinski proračun	Povečanje dolžine kolesarskega omrežja
	Preureditev lokalne ceste Dolenje jezero - Otok - Laze in povezanih ureditev (nadzorna točka, novo parkirišče), sprememba prometnega režima	SP, A, I	Poglavje 4.1: Turizem in rekreacija / Promet	Izboljšanja varovanja narave na Cerknikiškem jezeru, zmanjšanje prometne obremenitve	Občina Cerknica, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	EU sredstva, državni in občinski proračun	Izvedena preureditev in vzpostavljen prometni režim

Področje	Ukrepi	Tip ukrepa	Zveza z vsebino KZ	Cilji in namen ukrepa	Odgovorni deležniki	Časovni okvir	Viri financiranja	Kazalniki uspešnosti
	Določitev režimov za plovbo po Unici in pritokih in prenova Odloka o določitvi plovbnega režima na Cerkniškem jezeru	SP, A, I	Poglavje 4.1: Promet Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Ohranjanje lastnosti naravnih vrednot, značilnosti izjemne krajine, vrst, kot je navadni koščak in habitatnih tipov, vezanih na ohranjena obrežja in struge vodotokov, ohranjanje populacij vrst, ki so posebej občutljive na vznemirjanje	Mzi, MNVP, občine, upravljavec ZO	Srednjeročno (2–5 let)	Občinski in državni proračun	Vzpostavljena in vsem znana pravila za plovbo
Sanacija razvrednotenih območij	Sanacija razvrednotenih območij (kamnolomov, gozdov, ki so jih prizadele ujme, robov naselij, odlagališč, neurejenih poti in drugih vidnih motenj)	A, I	Poglavje 3.2: Sanacija Poglavje 4.5: Ohranjanje narave	Povrnitev razvrednotenih območij v ekološko in vizualno sprejemljivo stanje	Občine, MNVP	Srednjeročno (2–5 let)	Državni in občinski proračun	Sanirana in renaturirana površina

6 Viri in literatura

Cerkniško jezero - pogled z opazovalnice Malnšče

Avtorji fotografij

Če ni navedeno drugače, so avtorji fotografij člani strokovne skupine, ki je izdelala krajinsko zasnovo.

Splošno

- Dramstad, W. E. idr. 1996. Landscape Ecology Principles in Landscape Architecture and Land-Use Planning
- Ferk, M., Stepišnik, U. 2011. Geomorfološke značilnosti Rakovega Škocjana. Zbirka Georitem. Geografski inštitut Antona Melika
- Fister, P., idr. 1993a. Glosar arhitekturne tipologije
- Fister, P., idr. 1993b. Arhitekturne krajine in regije Slovenije
- Gams, I. 2004. Kras v Sloveniji v prostoru in času. Ljubljana: Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU
- Guidelines for Landscape and Visual Impact Assessment. 2002. The Landscape Institut, Institut of Environmental Management & Assessment
- Krajinska zasnova – kdaj in kako jo izdelati. Poudarki 1. praktikuma. 2008. Društvo krajinskih arhitektov Slovenije http://www.dkas.si/files/KZ_praktikum_poudarki.pdf
- Kraševac, R., Jančar, T., 2023. Popis rabe zemljišč na Cerkniskem jezeru v letu 2021, Notranjski regijski park
- Landscape Aesthetics: A Handbook for Scenery Management. 1995. US Department of Agriculture, Forest service
- Life Strežen 2023. <https://life.notranjski-park.si/sl/projektno-obmocje/> in <https://lifestrzen.blogspot.com/2017/12/zakaj-renaturiramo.html>
- Lovrenčak, F. 2021. Naravnogeografska problematika Rakovško-Unškega polja. Dela, 52, 117-140
- Lyle, J. T. 1985. Design for Human Ecosystems. New York, Van Nostrand Reinhold
- Marušič, J. 1983. Krajinsko planiranje. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
- Mihevc, A.; Ravbar, N. 2010. Planinsko polje. DEDI - digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem, <http://www.dedi.si/dediscina/162-planinsko-polje>
- McHarg, I. 1967. Design with nature
- Obvezne strokovne podlage za regionalne prostorske plane. 2024. UIRS, Acer d.o.o., Locus d.o.o., LUZ, d.d.
- Penko, N., idr. 2017. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050: Podeželje in zelena infrastruktura. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
- Perko, D., Orožen Adamič M., Belec B., Brancelj A., Fridl J., Gabrovec M., Natek N., Pavšek M. in Topole M. 1998. Slovenija – pokrajine in ljudje. Ljubljana: Mladinska knjiga
- Podgorski M. 2026. Kraška polja, značilne reliefne kotanje kraškega geomorfnege sistema, Geosvet, <https://geografija.site123.me/geoblog/kra%C5%A1ka-polja-zna%C4%8Dilne-reliefne-kotanje-kra%C5%A1kega-geomorfnege-sistema>

- Podrobnejši načrt. 2009. Podrobnejši načrt upravljanja za projektno območje presihajoče Cerknisko jezero, Notranjski regijski park in Biotehniška fakulteta, Oddelek za biologijo, Cerknica
- Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, Statistični urad RS, 2002
- Priprava prve generacije Regionalnih prostorskih planov. 2024. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Prostor_regionalno/priprava_prve_generacije_RPP.pdf
- Priporočila za izdelavo krajinske zasnove za regionalni prostorski plan. 2024. Urbanistični inštitut Republike Slovenije
- Šebenik, A. 2017. Geomorfološka analiza Rakovško-Unškega polja. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Senegačnik, Jurij. 2010. Slovenija 2: geografija za 4. letnik gimnazij. Ljubljana: Modrijan založba.
- Slapnik, R. 2010: Rakov Škocjan. DEDI - digitalna enciklopedija naravne in kulturne dediščine na Slovenskem, <http://www.dedi.si/dediscina/221-rakov-skocjan>
- Smrekar, A. 2000. Cerknisko polje kot primer poseljenega kraškega ranljivega območja. Geographica Slovenica, letnik 33, številka 1, str. 117-156. https://giam.zrc-sazu.si/sites/default/files/gsc_lanki/GS_3301_117-156.pdf
- Stepišnik, U., Ilc Klun, M., Repe, B. 2017. Vrednotenje izobraževalnega potenciala geodiverzitete na primeru Cerkniskega polja. Dela - Oddelek za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani, številka 47, str. 5-39. <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-KCIQCL6A>
- Stepišnik, U. 2020. Kraška polja v Sloveniji« Dela 53 (2020): 23–43.
- Strateški načrt krožnega gospodarjenja s prostorom 2024 - 2030. <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/krožno-gospodarjenje-s-prostorom/>
- Šuklje Erjavec, I., Kozamernik, J. (ur.), idr. 2019. Priročnik za načrtovanje zelenih površin za spodbujanje telesne dejavnosti in zdravega življenjskega sloga. Ven za zdravje. Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Strateški dokumenti regij

- Regionalni razvojni program Primorsko-notranjske regije za obdobje 2021-2027
- Strategija razvoja turizma v destinaciji Zeleni kras (2022-2027)
- LAS Notranjska 2014-2020
- Regionalnega razvojnega programa Ljubljanske urbane regije 2021-2027
- Strategija razvoja turistične destinacije Ljubljana in Ljubljanska regija 2021 – 2027
- Strategija razvoja in trženja turizma v regiji Osrednja Slovenija za obdobje 2023 –2027
- Strategija razvoja kulture v Ljubljanski urbani regiji 2023–2027
- Strategija varstva in razvoja zelene infrastrukture v Ljubljanski urbani regiji

Prostorski akti in predpisi s področja urejanja prostora

- Občinski prostorski načrt Občine Cerknica. Uradni list RS, št. 48/12, 58/13, 1/14, 76/14, 38/16, 67/18, 101/20, 121/21, 19/24, 13/25 in 44/25
- Občinski prostorski načrt Občine Postojna. Uradni list RS, št. 84/10, 90/10, 110/10, 105/11, 79/12, 80/12, 102/12, 14/13, 58/13, 17/14, 15/15, 57/15, 27/16, 9/17, 27/18, 48/18, 3/19, 3/19 in 106/24
- Občinski prostorski načrt Občine Logatec, Logaške novice, št. 10/12, 12/12, 7-8/13, 12/14, 11/16, 11/18, 6/20, 10/20, 5/21, 11/23, 4/24 in Uradni list RS, št. 97/12, 110/13, 17/15, 53/15, 57/15
- Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050. Uradni list RS, št. 72/23
- Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3). Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 95/23 – ZIUOPZP, 23/24, 109/24, 25/25 – odl. US, 75/25 in 14/26

Programski in drugi dokumenti občin

- Akcijski načrt trajnostnega razvoja turizma v občini Postojna za leto 2024
- Strategija razvoja trajnostnega turizma v občini Cerknica 2021 – 2026
- Lokalni program kulture Občine Cerknica 2014 – 2027
- Celostna prometna strategija Občine Cerknica
- Katalog urbane opreme Občine Cerknica
- Naše hiše, Priročnik za lastnike, načrtovalce in izvajalce novogradenj in prenov stanovanjskih stavb v občini Cerknica
- Strategija trajnostnega turizma v Občini Postojna 2024-2029
- Vizija in strategija občine Postojna (VISOP)
- Celostna prometna strategija Občine Postojna
- Celostna prometna strategija Občine Logatec

Ohranjanje narave

- Fazarinc, R., Bolta Skaberne, B., Likar I. 2019. Renaturacija vodotoka Stržen v Ključih in na območju Belega brega na Cerkniskem jezeru. 36. Mišičev vodarski dan, zbornik, str. 157-161
- Berginc, M., Kremesec – Jevšenak, J., Vidic, J. 2006. Sistem varstva narave v Sloveniji. Ministrstvo za okolje in prostor: 128 str. http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/sistem_varstva.pdf
- Ljudje z naravo, narava za ljudi: biotska pestrost je naše življenje. 2010. Zavod RS za varstvo narave http://www.zrsvn.si/dokumenti/74/2/2011/Biodiverziteta_Koncna_verzija_2306.pdf
- Odlok o določitvi plovbnega režima na Cerkniskem jezeru. Uradni list RS, št. 78/15, 24/18
- Odločba o zavarovanju okolice Rakove kotline pri Rakeku na Notranjskem. Uradni list LRS, št. 27/49
- Odlok o Notranjskem regijskem parku. Uradni list RS, št. 75/02, 35/13, 52/24

- Odlok o razglasitvi kulturnih in zgodovinskih spomenikov ter naravnih znamenitosti na območju občine Postojna. Uradne objave občin Ilirska Bistrica, Izola, Koper, Piran, Postojna in Sežana, št. 29/84 in Uradni list RS, št. 30/91
- Odlok o razglasitvi dreves in drevoredov za naravne znamenitosti. Uradni list RS, št. 2/92
- Pravilnik o označevanju zavarovanih območij, naravnih vrednot, ekološko pomembnih območij in območij Natura 2000. Uradni list RS, št. 145/21
- Splošne naravovarstvene smernice za urejanje prostora. 2021. Zavod RS za varstvo narave https://zrsvn-varstvonarave.si/wp-content/uploads/2021/03/Splo%C5%A1ne-naravovarstvene-smernice-za-urejanje-prostora_.pdf
- Strategija ohranjanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji. 2002. Ministrstvo za okolje in prostor, Ljubljana: 79 str. http://www.natura2000.si/fileadmin/user_upload/ang_vsebine/biotska.pdf
- Strokovna izhodišča ZRSVN. 2021. Strokovna izhodišča ZRSVN, Območne enote Ljubljana, glede pobude o državnem zavarovanju naravnih vrednot in biotske raznovrstnosti na območju občine Cerknica in Planinskega polja, ZRSVN, OE Ljubljana
- Strokovni predlog za zavarovanje drevesnih in oblikovanih naravnih vrednot v občini Cerknica (ZRSVN, 2016)
- Uredba o zvrsteh naravnih vrednot. Uradni list RS, št. 52/02 in 67/03
- Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000). Uradni list RS, št. 49/04, 110/04, 59/07, 43/08, 8/12, 33/13, 35/13, 39/13, 3/14, 21/16 in 47/18
- Zakon o ohranjanju narave (ZON). Uradni list RS, št. 96/04, 61/06, 8/10, 46/14, 21/18, 31/18 – ZNOrg, 31/18, 82/20, 3/22 – ZDeb, 105/22 – ZZNŠPP, 18/23 – ZDU-10 in 97/25

Dokumenti Notranjskega regijskega parka (projekt Izdelava analize odloka o Notranjskem regijskem parku za potrebe novelacije odloka in sočasne ustanovitve zavarovanega območja na ravni države in drugi dokumenti)

- Analiza stanja Notranjskega regijskega parka, prvo poročilo, preliminarna verzija, oktober 2021
- Dodatne analize za pripravo posodobitve akta o zavarovanju, poročilo, verzija 1.0, maj 2022
- Izhodišča za novelacijo akta o zavarovanju in pripravo načrta upravljanja, tretje poročilo, delovno gradivo, februar 2022
- Odzivno poročilo na izhodišča ZRSVN z utemeljitvijo severnega dela parka, verzija 1.0, december 2021
- Tratnik, D., Kraševac, R., Intihar, D., Gabrejna Fajdiga, A., Kebe, L. 2024. Strokovno mnenje glede ureditve ceste na Cerkniskem jezeru na relaciji Center za obiskovalce–Otok. Notranjski regijski park,
- Tratnik, D. 2025. Načrt za ureditev motornega prometa na Cerkniskem jezeru. Notranjski regijski park
- Varstvene usmeritve po dejavnostih, drugo poročilo, delovno gradivo, februar 2022

Celostno ohranjanje kulturne dediščine

- Deklaracija iz Davosa. Konferenca ministrov za kulturo, 2018. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/ARHITEKTURA/a53a40671e/Davos_Deklaracija_koncna.pdf
- Evropska strategija kulturne dediščine za 21. stoletje: Priporočila Odbora ministrov za države članice o Evropski strategiji kulturne dediščine za 21. stoletje (CM/Rec(2017)1). http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Novice/2017/Strategija_21_SvetEvrope.pdf
- Konvencija o varstvu stavbne dediščine Evrope (Granadska konvencija) (European convention for the Architectural Heritage of Europe, European Treaty Series No. 121, Council of Europe). 1985. Uradni list SFRJ Mednarodne pogodbe, št. 4-11/91. Akt o notifikaciji nasledstva glede konvencij Sveta Evrope, Ženevskih konvencij in dodatnih protokolov o zaščiti žrtev vojne in mednarodnih sporazumov s področja kontrole oborožitve, za katere so depozitariji tri glavne jedrske sile. 1992. Uradni list RS št. 14/92
- Nova evropska agenda za kulturo. Evropska komisija. 2018. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0267&from=EN>
- Novi evropski Bauhaus. Evropska komisija, 2021 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0573>
- Okvirna konvencija Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo (Faro konvencija). 2008. Zakon o ratifikaciji Okvirne konvencije Sveta Evrope o vrednosti kulturne dediščine za družbo (MOKVKDD). Uradni list RS, št. 22/08
- Presoja vplivov na kulturno dediščino: Izhodišča / Priročnik. 2019. RS, Ministrstvo za kulturo <https://www.gov.si teme/varstvo-dediscine-v-prostorskih-in-razvojnih-dokumentih/>
- Priročnik pravnih režimov varstva. 2008, dopolnjeno 2009 in 2011. RS, Ministrstvo za kulturo. http://giskd2s.situla.org/evrdd/P_09_04_03.htm
- Priročnika za označevanja nepremičnih kulturnih spomenikov. 2010.
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2024–2031. Uradni list RS, št. 61/24
- Splošne smernice Ministrstva za kulturo za načrtovanje po predpisih s področja urejanja prostora. 2016. Ministrstvo za kulturo. http://www.mk.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_kulturno_dediscino/varstvo_nepremicne_kulturne_dediscine/varstvo_dediscine_v_prostoru/
- Smernice za umeščanje sistemov obnovljivih virov energije na stavbe in območja kulturne dediščine Slovenije. 2023. https://www.zvkds.si/wp-content/uploads/2024/03/vestnik_31_smernice_web.pdf
- Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. 2015 https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf

- Val prenove za Evropo – ekologizacija stavb, ustvarjanje delovnih mest, izboljšanje življenj, Evropska komisija. 2020. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:52020DC0662>
- Zakon o varstvu kulturne dediščine (ZVKD-1). Uradni list RS, št. 16/08, 123/08, 8/11 – ORZVKD39, 90/12, 111/13, 32/16, 21/18 – ZNOrg in 78/23 – ZUNPEOVE
- Zadnikar, M. 1991. Slovenska znamenja

Razvoj in varstvo krajine

- Evropska konvencija o krajini (European landscape convention, European Treaty Series No. 176, Council of Europe), 2000. Zakon o ratifikaciji Evropske konvencije o krajini (MEKK). Uradni list RS, št. 74/03
- Evropska konvencija o krajini: izvajanje v Sloveniji. 2008. Hladnik J. (ur.). Ministrstvo za okolje in prostor http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/ekk_izvajanje_v_sloveniji.pdf
- Golobič, M., idr., 2020. Nadgradnja metodologije določanja območij nacionalne prepoznavnosti krajine, št. projekta: V5-1730. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, oddelek za krajinsko arhitekturo, Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, ACER Novo mesto d.o.o., 114 str.
- Golobič, M., idr. 2015. Opredelitev krajinske pestrosti in krajinskih značilnosti, pomembnih za ohranjanje biotske raznovrstnosti. UL-BF, Oddelek za krajinsko arhitekturo, MOP, MKGP
- Golobič, M., Penko Seidel, N., Bevk, T., Pipan, T., Hudoklin, J., Hočevar, I., idr. 2024. Prenova Regionalne razdelitve krajinskih tipov in izjemnih krajin v Sloveniji ter njihova digitalizacija. Ljubljana, Biotehniška fakulteta, Acer in ZRC SAZU
- Hudoklin, J., idr. 2005a. Ohranjanje prepoznavnosti slovenskih krajin, ACER Novo mesto d.o.o. <http://www.krajinskapolitika.si/wp-content/uploads/2018/10/OHRANJANJE-PREPOZNAVNOSTI-SLOVENSkih-KRAJIN-.pdf>
- Hudoklin, J. idr. 2005b. Smernice za celostno ohranjanje dediščinske kulturne krajine, ACER Novo mesto d.o.o. http://www.arhiv.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/raziskave-analize/dediscina/Smernice_DKK_tekst_ODDANO2-skupaj.pdf
- Hudoklin, J., Mlakar, A., idr. 2019. Varstvo in razvoj slovenske krajine: Izhodišča za oblikovanje krajinske politike. www.krajinskapolitika.si
- Hudoklin, J., Simič, S., Ogrin, D. 1998. Usmeritve za urejanje izjemnih krajin. Acer Novo Mesto d.o.o., Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko planiranje
- Koncept Krajinske politike Slovenije. 2020. www.krajinskapolitika.si
- Krajinska politika Slovenije: Krajina – vrednota in dediščina za prihodnost. 195. redna seja Vlade RS 26. marca 2026, <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MNVP/Dokumenti/Krajinska-politika.pdf>
- Ogrin, D., idr. 1999. Izjemne krajine Slovenije. Ministrstvo za okolje in prostor, Urad za prostorsko planiranje

- Regionalna razdelitev krajinskih tipov Slovenije. Metodološke osnove. 1998. Marušič, J. (ur.). Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor, Urad RS za prostorsko planiranje

Vode

- Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 2000/60/ES z dne 23. oktobra 2000 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti na področju vodne politike.
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000L0060&from=EN>
- Načrta upravljanja voda na vodnih območjih Donave in Jadranskega morja za obdobje 2023–2027 (NUV III)
<https://www.gov.si/teme/nacrt-upravljanja-voda-na-vodnih-obmocjih/>
- Načrt zmanjševanja poplavne ogroženosti 2023-2027
<https://www.gov.si/teme/nacrt-zmanjsevanja-poplavne-ogrozenosti/>
- Pravilnik o metodologiji za določanje območij, ogroženih zaradi poplav in z njimi povezane erozije celinskih voda in morja, ter o načinu razvrščanja zemljišč v razrede ogroženosti. Uradni list RS, št. 60/07
- Pravilnik o občutljivih območjih. Uradni list RS, št. 98/15 in 44/22 – ZVO-2
- Program ukrepov upravljanja voda
<https://www.gov.si/teme/program-ukrepov-upravljanja-voda/>
- Splošne smernice s področja upravljanja z vodami. 2018. Ministrstvo za okolje in prostor, Direkcija RS za vode
http://www.dv.gov.si/si/delovna_podrocja/urejanje_voda/presoja_p_rostorske_in_okoljske_dokumentacije/splosne_smernice_in_usmeritve/
- Uredba o pogojih in omejitvah za poseganje v prostor ter za izvajanje dejavnosti na območjih, ogroženih zaradi poplav in z njimi povezane erozije celinskih voda in morja. Uradni list RS, št. 34/25
- Zakon o vodah (ZV-1). Uradni list RS, št. 67/02, 2/04 – ZZdrI-A, 41/04 – ZVO-1, 57/08, 57/12, 100/13, 40/14, 56/15, 65/20, 35/23 – odl. US, 78/23 – ZUNPEOVE in 52/24 – odl. US

Gozdarstvo in gozdna zemljišča

- Operativni program za izvajanje Nacionalnega gozdnega programa 2022–2026
<https://www.zgs.si/informacije/informacije-javnega-znacaja/nacionalni-gozdni-program>
- Resolucija o nacionalnem gozdnem programu. Uradni list RS, št. 111/07
- Splošne smernice za področja gozdarstva. 2013. Ministrstvo za kmetijstvo in okolje.
http://www.mko.gov.si/fileadmin/mko.gov.si/pageuploads/podrocja/Gozdarstvo/Splosne_smernice_MKO_gozdarstvo.pdf
- Zakon o gozdovih (ZG). Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14, 22/14 – odl. US, 24/15, 9/16 – ZGGLRS, 77/16, 78/23 – ZUNPEOVE in 85/25

Podeželje, kmetijstvo, kmetijska zemljišča in tla

- Grčman, H., idr. 2013. Strokovne podlage za določitev območij primernih za odpravljanje zaraščanja. Ljubljana, Biotehnična fakulteta
<https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-WELGUZWY>
- Lisec, A. (ur), idr. 2015. Študija možnosti izvajanja zemljiških operacij na zavarovanih in varovanih območjih. Ljubljana in Celje, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, Geodetski zavod Celje d.o.o.
- Lokalne akcijske skupine.
<https://www.gov.si/novice/2024-02-01-odobrenih-37-strategij-lokalnega-razvoja-in-37-lokalnih-akcijskih-skupin-za-obdobje-do-leta-2027/>
- Marušič, I., idr. 2005. Pravila za vzdržno urejanje posegov v kmetijska zemljišča. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo.
http://www.krajinskapolitika.si/wp-content/uploads/2018/10/Pravila_posegi_v_kmetijska_zemljisca_Marusic_2005-2.pdf
- Načrt razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu v Republiki Sloveniji do leta 2023 in program ukrepov za izvedbo načrta razvoja namakanja in rabe vode za namakanje v kmetijstvu v Republiki Sloveniji do leta 2023. 2017
<https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/DOKUMENTI/KMETIJS TVO/Kmetijska-zemljisca/UPRAVLJANJE-KMETIJSKIH-ZEMLJISC/NacrtNavg2017-a.pdf>
- Penko Seidl, N., Pintar, M., Bončina, A. 2017. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050. Podeželje in zelena infrastruktura. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta
- Pintar, M., idr. 2010. Ocena vodnih perspektiv na območju RS in možnosti rabe vode v kmetijski pridelavi. Ljubljana, Biotehnična fakulteta
- Pintar, M., idr. 2012. Projekcija vodnih količin za namakanje v RS. Ljubljana. Biotehnična fakulteta
- Pintar, M., idr. 2013. Trajnostna raba vode za krepitev rastlinskega pridelovalnega potenciala v RS. Ljubljana, Biotehnična fakulteta
- Pravilnik o podrobnejših pogojih za določitev predloga območij trajno varovanih kmetijskih zemljišč ter o podrobnejši vsebini strokovnih podlag s področja kmetijstva. Uradni list RS, št. 55/17
- Razpotnik Visković, N., idr. 2018. Umeščanje kmetijskih objektov v krajino in reševanje prostorskih konfliktov. ARRS
<https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-NH2OYKGE>
- Resolucija o nacionalnem programu o strateških usmeritvah razvoja slovenskega kmetijstva in živilstva »Naša hrana, podeželje in naravni viri od leta 2021«. Uradni list RS, št. 8/20
<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2020-01-0203/resolucija-o-nacionalnem-programu-o-strateskih-usmeritvah-razvoja-slovenskega-kmetijstva-in-zivilstva-nasa-hrana-podezelje-in-naravni-viri-od-leta-2021-renpursk>

- Skupna kmetijska politika 2023-2027
<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/skupna-kmetijska-politika/>
- Smernice o najboljši praksi za omejevanje, blažitev ali nadomestitev pozidave tal: Delovni dokument služb Komisije. 2012. Evropska komisija
<http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/guidelines/SL%20-%20Sealing%20Guidelines.pdf> (Angleška verzija opremljena s slikami/primeri: Guidelines on best practice to limit, mitigate or compensate soil sealing. 2012. Evropska komisija.
http://ec.europa.eu/environment/soil/pdf/guidelines/pub/soil_en.pdf)
- Splošne smernice s področja varovanja kmetijskih zemljišč. 2017. Ministrstvo za kmetijstvo gozdarstvo in prehrano
https://arhiv.mm.gov.si/mop/interno/obcinski_akti/1_osnutek_smer_nice/smernice/ob_celje/3_priloge/34_sm_mn/341_smernice/01_MK O_splosne_smernice_kmetijstvo_avgust_2013.pdf
<https://www.gov.si/teme/varstvo-kmetijskih-zemljisc/>
- Uredba o območjih za kmetijstvo in pridelavo hrane, ki so strateškega pomena za Republiko Slovenijo. Uradni list RS, št. 71/16
- Uspešnost varovanja kmetijskih zemljišč: Revizijsko poročilo 2013. RS, Računsko sodišče
https://www.rs-rs.si/fileadmin/user_upload/revizija/295/KmetZemSP.pdf
- Zakon o kmetijskih zemljiščih (ZKZ). Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo, 58/12, 27/16, 27/17 – ZKme-1D, 79/17, 44/22, 78/23 – ZUNPEOVE in 100/25
- Zavodnik Lamovšek, A., Fikfak, A., Barbič, A. (ur). 2010. Podeželje na preizkušnji. Jubilejna monografija ob upokojitvi izr. Prof. dr. Antona prosena. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

Poselitev

- Arhitektura za ljudi: Arhitekturna politika Slovenije. 2017.
https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/DEDISCINA/ARHITEKTURA/df0797cb33/Arhitektura_za_ljudi_SLO_2018-05-21.pdf
- Čerpes I., idr. 2019. Tipologija stavb: Priročnik. Ljubljana, MOP. Fakulteta za arhitekturo
- Gabrijelčič, P., Fikfak, A. 2002. Rurizem in ruralna arhitektura. Ljubljana, Fakulteta za arhitekturo
- Jug, M., Kobetič, L. Jug, M., Košir, U., Britovšek, N., Hudoklin, J., Hočevar, I., Jankovič, K., Vertelj Nared, P. 2017. Možni načini oblikovanja meril in kriterijev za določitev ureditvenega območja naselja. Locus d.o.o., v sodelovanju z LUZ d. d. in Acer Novo mesto d.o. o., naročnik: MOP Direktorat za prostor, graditev in stanovanja
- Karlovšek-Debelak, M., idr. 1984. Prostorske osnove razvoja, urejanja in gradnje v izvenmestnih naseljih ljubljanskih občin. UIRS
- Naše hiše: Priročnik za lastnike, načrtovalce in izvajalce novogradenj in prenov stanovanjskih stavb v občini Cerknica. 2024. UIRS
- Mušič, M. 1947. Obnova slovenske vasi. Celje, Družba sv. Mohorja

Turizem

- Priročnik za vzpostavitev združnega razpršenega hotela. 2017. https://dovoljavse.si/wp-content/uploads/2017/10/prirocnik_razprseni-hotel-1.pdf
- Strategija trajnostne rasti slovenskega turizma (2022-2028), <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MGTS/Dokumenti/DTUR/Nov-a-strategija-2022-2028/Strategija-slovenskega-turizma-2022-2028-dokument.pdf>

Promet, ceste in železnice

- 16 Good Reasons for Parking Management. 20165. PUSH&PULL https://www.europeanparking.eu/media/1279/12122014_push_pull_a4_en.pdf
- Kolesarska pot ob cesti R1-212/1117 Rakek - Cerknica, DPP, št.proj: 11-763/24, GIRI, d.o.o., maj 2024
- Marušič I. 1997. Urejanje obcestne krajine: priročnik. Ministrstvo za okolje in prostor
- Resolucija o nacionalnem programu razvoja prometa v Republiki Sloveniji za obdobje do leta 2030, ReNPRP30. Uradni list RS, št. 75/16 https://www.gov.si/assets/ministrstva/MzI/Dokumenti/2f6daa7bf7/Resolucija_o_nacionalnem_programu_razvoja_prometa_do_2030.pdf
- Slovenska platforma za trajnostno mobilnost <http://www.trajnostnamobilnost.si>
- Splošne smernice za področje trajnostne mobilnosti. 2018. Ministrstvo za infrastrukturo http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/dpn/smernice/trajnostna_mobilnost.pdf
- Strategija razvoja prometa v Republiki Sloveniji do leta 2030 <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MzI/Dokumenti/Strategija-razvoja-prometa-v-Republiki-Sloveniji-do-leta-2030.pdf>
- Ureditev kolesarske povezave R13 in R14 Krošnjarska pot, odsek Cerknica - Osilnica, IZP, št. proj: 1590, Lineal d.o.o. in PROVIA d.o.o., julij 2021
- Vizija 2050+ Razvoj slovenskega železniškega omrežja. 2021. <https://www.gov.si/assets/organi-v-sestavi/DRSI/Dokumenti-DRSI/Zeleznice/Vizija-2050+-oktober-2021.pdf>
- Zakon o cestah (ZCes-2). Uradni list RS, št. 132/22, 140/22 – ZSDH-1A, 29/23 in 78/23 – ZUNPEOVE
- Zakon o varnosti v železniškem prometu (ZVZelP-1). Uradni list RS, št. 30/18, 54/21 in 16/26

Pridobivanje mineralnih surovin

- Državna rudarska strategija. Gospodarjenje z mineralnimi surovinami. 2018. Vlada Republike Slovenije <https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/drzavna-rudarska-strategija/>
- Zakon o rudarstvu (ZRud-1). Uradni list RS, št. 14/14 – uradno prečiščeno besedilo, 61/17 – GZ, 54/22, 78/23 – ZUNPEOVE, 81/24 in 14/26

Energetska infrastruktura

- Celoviti nacionalni energetski in podnebni načrt (NEPN 2024). 2020. Vlada Republike Slovenije <https://www.energetika-portal.si/dokumenti/strateski-razvojni-dokumenti/nacionalni-energetski-in-podnebni-nacrt-2024/>
- Projekt RES Slovenija. 2023. <https://www.energetika-portal.si/podrocja/energetika/projekt-res-slovenia/>
- Energetski zakon (EZ-2). Uradni list RS, št. 38/24 in 47/25 – ZOEE-A
- Golobič, M., Bevk, T. 2020. Contentious eye-catchers: Perceptions of landscapes changed by solar power plants in Slovenia. V: Renewable Energy 152
- Marušič, I. 1998. Načrtovanje in krajinsko oblikovanje koridorjev daljnovodov in cevni vodov: priročnik. Ministrstvo za okolje in prostor
- Pravilnik o metodologiji in obveznih vsebinah lokalnih energetskih konceptov. Uradni list RS, št. 56/16 in 38/24 – EZ-2
- Splošne smernice s področja energetike. 2018. Ministrstvo za infrastrukturo http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/podrocja/energetika/splosne_smernice/splosne_smernice_energetika_jun_2018.pdf

Varstvo okolja

- Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030. http://www.svrk.gov.si/delovna_podrocja/razvojno_nacrtovanje/slovenija_in_agenda_2030/
- Okvirni program za prehod v zeleno gospodarstvo – OPZG z Akcijskim načrtom izvajanja OPZG (ANi OPZG) in Načrtom aktivnosti ministrstev in vladnih služb (NAMVS) 2015–2016. 2015, Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor. http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/pomembni_dokumenti/opzg_akcijski_nacrt_in_nacrt_aktivnosti.pdf
- Zakon o varstvu okolja (ZVO-2). Uradni list RS, št. 44/22, 18/23 – ZDU-10, 78/23 – ZUNPEOVE, 23/24, 21/25 – ZOPVOOV, 56/25 – PoZ in 11/26 – odl. US

Obramba, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami ter varstvo pred požarom

- Državna ocena tveganj za nesreče. 2023. Vlada Republike Slovenije <https://www.gov.si teme/ocenjevanje-zmoznosti-obvladovanja-tveganj-za-nesrece/>
- Ocene ogroženosti. Ministrstvo za obrambo, Uprava RS za zaščito in reševanje <https://www.gov.si teme/ocene-ogrozenosti-zaradi-naravnih-in-drugih-nesrec/>
- Resolucija o nacionalnem programu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami v letih od 2024 do 2030 (ReNPVNDN24–30). Uradni list RS št. 94/24

- Splošne smernice s področja obrambe za pripravo prostorskih aktov. 2013. Ministrstvo za obrambo http://www.mo.gov.si/si/delovna_podrocja/urejanje_prostora/
- Uredba o določitvi obrambnih potreb. Uradni list RS, št. 30/03 in 87/25
- Uredba o objektih in okoliših objektov posebnega pomena za obrambo. Uradni list RS, št. 167/21 in 87/25
- Zakon o obrambi (ZObr). Uradni list RS, št. 103/04 – uradno prečiščeno besedilo, 95/15, 139/20 in 112/25 – ZSSloV-C
- Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (ZVNDN). Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 97/10, 21/18 – ZNORG, 117/22 in 57/25
- Zakon o varstvu pred požarom (ZVPoz). Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 9/11, 83/12, 61/17 – GZ, 189/20 – ZFRO in 43/22

Tuje smernice, priporočila in pregledi prakse

- Cork rural design guide. Building a new house in the countryside. 2003. Cork, Cork County Council <https://www.corkcoco.ie/sites/default/files/2017-05/planning%20enquirer.pdf>
- Green Infrastructure Guidance, 2009. Natural England's <http://publications.naturalengland.org.uk/publication/35033>
- Green infrastructure implementation and efficiency: Final report. 2011. Institute for European Environmental Policy (IEEP) https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/docs/implementation_efficiency.pdf
- Green Infrastructure position Statement. 2009. Landscape Institute <https://www.landscapeinstitute.org/policy/green-infrastructure/>
- Guide pratique d'aménagement paysager des carrières. UNICEM. 2011. http://www.bibliotheque-unpg.fr/bibli/BIODIVERSITE_ET_PAYSAGE/NP-A9-11-G.pdf
- Landscape planning. The basis of sustainable landscape development. 2008. Bundesamt für Naturschutz https://www.bfn.de/fileadmin/MDB/documents/themen/landschaftsplanung/landscape_planning_basis.pdf
- Landscape quality objectives for Catalonia <http://www.catpaisatge.net/eng/objectius.php>
- Nogué, J., Sala, P., Grau, J. 2016. Landscape catalogues of Catalonia: methodology.
- Prise en compte du paysage dans les documents d'urbanisme. 2016. La Direction régionale et interdépartementale de l'environnement et de l'énergie d'Île-de-France – DRIEE
- Steiniz, C. 2012. A Framework for Geodesign: Changing Geography by Design
- Wenche, E. idr.1996. Landscape ecology principles in Landscape architecture and land-use planning. Harvard university, Graduate school of design. American society of landscape architects
- Werkzeugkasten LEK, Eine Arbeitshilfe zum Erarbeiten von Landschaftsentwicklungskonzepten (LEK). 2002. Deutsche Ausgabe: Hochschule für Technik, HSR Rapperswil (Hrsg)